

แนวทางการจัดทำกรรมาวิชาของประชาคมอาเซียน

นางสาวจันจิรา ฐิติชญาวัฒน์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา

คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2555

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)

เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)

are the thesis authors' files submitted through the Graduate School.

GUIDELINE OF ASEAN COMMUNITY COMMON VISA PROCESSING

MISS JUNJIRA THITICHAYANUWAT

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Sciences Program in Sports Science

Faculty of Sports Science

Chulalongkorn University

Academic Year 2012

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

แนวทางการจัดทำกรรมาวิซ่าของประชาคมอาเซียน

โดย

นางสาวจันจิรา ฐิติชญาวัฒน์

สาขาวิชา

วิทยาศาสตร์การกีฬา

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ กาญจนกิจ

คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

.....คณบดีคณะวิทยาศาสตร์การกีฬา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนินทร์ชัย อินทிரากรณ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ เทพประสิทธิ์ กุลธวัชวิชัย)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ กาญจนกิจ)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ ทวีพรปฐมกุล)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(ดร.กิตติพงษ์ โพธิ์)

จันจิรา ฐิติชญาณวัฒน์ : แนวทางการจัดทำกรรวมวีซ่าของประชาคมอาเซียน
(GUIDELINE OF ASEAN COMMUNITY COMMON VISA PROCESSING)
อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : ศ.ดร.สมบัติ กาญจนกิจ, 175 หน้า.

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการวีซ่า
เชงเกนและเพื่อเสนอแนะแนวทางการจัดทำกรรวมวีซ่าของประชาคมอาเซียน โดยใช้วิธีการวิจัย
เชิงเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้แทนประเทศสมาชิกกลุ่มเชงเกนและกลุ่มอาเซียน จำนวน
11 ประเทศ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง จากนั้นนำผลที่ได้จากการศึกษา
เก็บข้อมูลมาวิเคราะห์และสรุปผล เพื่อนำเสนอเป็นแนวทางตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาวิจัยพบว่า ขั้นตอนของกระบวนการวีซ่าเชงเกน
เริ่มจากการนำนโยบายด้านการเปิดพื้นที่เสรีระหว่างพรมแดนของกลุ่มเบนลักซ์มาดำเนิน
นโยบายต่อเนื่อง โดยกลุ่มเชงเกนได้จัดตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1985 ซึ่งกลุ่มประเทศริเริ่มได้แก่ เบลเยียม
เนเธอร์แลนด์ ลักเซมเบิร์ก ฝรั่งเศส และเยอรมนีตะวันตก ต่อมาอิตาลี โปรตุเกส สเปน กรีซและ
ออสเตรีย ได้เข้าร่วมลงนามตามข้อตกลง และในปี ค.ศ. 1996 เดนมาร์ก ฟินแลนด์ ไอซ์แลนด์
นอร์เวย์ และสวีเดน ได้เข้าร่วมลงนามตามข้อตกลงตามลำดับ ก่อนที่สาธารณรัฐเช็ก เอสโตเนีย
ฮังการี ลัตเวีย ลิทัวเนีย มอลตา โปแลนด์ สโลวาเกีย สโลวีเนีย และสวิตเซอร์แลนด์จะเข้าร่วม
ลงนามตามข้อตกลงในปี ค.ศ. 2004 และล่าสุดในปี ค.ศ. 2008 ลิกเตนสไตน์ได้ตามเข้าร่วมลงนาม
เป็นสมาชิกของกลุ่มเชงเกน รวมเป็น 26 ประเทศ ในตอนต้นข้อตกลงเชงเกนเป็นเพียงอนุสัญญา
ต่อมาภายหลังได้ถูกจัดรวมเข้ากับกฎหมายหลักของสหภาพยุโรปจนเป็นสนธิสัญญาในปัจจุบัน

จากผลการวิจัย สามารถนำเสนอแนวทางการจัดทำกรรวมวีซ่าของประชาคมอาเซียนได้ว่า

1. ประชาคมอาเซียนควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการด้านวีซ่าอาเซียน โดยเร่งด่วนและมี
การจัดประชุมระหว่างประเทศสมาชิกเพื่อนำนโยบายสู่แนวทางปฏิบัติ
2. ในขั้นตอนประเทศสมาชิกทั้ง 10 ประเทศ ควรเลือกประเทศที่มีความพร้อมในด้านต่างๆ
เช่น ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านวัฒนธรรม และด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นประเทศนำร่องก่อน
ได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ และไทย ส่วนประเทศที่ยังไม่มีความพร้อม
สามารถเป็นผู้สังเกตการณ์และเข้าร่วมในภายหลังได้

สาขาวิชา..... วิทยาศาสตร์การกีฬา..... ลายมือชื่อนิสิต.....

ปีการศึกษา..... 2555..... ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....

5478305139 : MAJOR SPORTS SCIENCE

KEYWORDS : SCHENGEN VISA / ASEAN COMMON VISA / ASEAN COMMUNITY

JUNJIRA THITICHAYANUWAT : GUIDELINE OF ASEAN COMMUNITY

COMMON VISA PROCESSING. ADVISOR: PROF. SOMBAT KARNJANAKIT,

Ph.D., 175 pp.

This research was a qualitative research, intended to study the procedures of Schengen Visa and to make a guideline for the ASEAN Common Visa by using documentary research and in-depth interview as primary methods, and the semi-structured interview was a tool used in collecting data. The data were analyzed and synthesized for the ASEAN Common Visa construction as a guideline.

The result was found that the Schengen procedure was initiated from the implementation of the free movement policy of the Benelux countries and the Schengen Visa committee was established in 1985. The initiative countries were Belgium, the Netherlands, Luxembourg, France and West Germany. In 1996, Denmark, Finland, Iceland, Norway and Sweden join the treaty. The latest countries were Switzerland in 2004 and Liechtenstein participated in 2008 that was strengthen Schengen Agreement to be 26 members. The early formation Schengen was agreement and later it was the legal law of European Union.

The guideline was proposed in order to formation the ASEAN Community Common Visa processing as follow:

1. The ASEAN Community should form committee for Common Visa as priority and set up the meeting for all ASEAN members in order to implement policy in to practice.
2. All 10 ASEAN members should select its members who were well established in Social, Economic, Culture and Environment as the first ASEAN group those were Indonesia, Malaysia, Singapore, Philippines and Thailand. The second group members were observer and well participate when they were ready.

Field of Study:.....Sports Science.....Student's Signature.....

Academic Year:.....2012.....Advisor's Signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความอนุเคราะห์จาก ศาสตราจารย์ ดร. สมบัติ กาญจนกิจ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำปรึกษาและคำแนะนำ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ รวมถึงเป็นผู้ตรวจสอบเครื่องมือของงานวิจัย ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้ง เป็นอย่างยิ่งและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ เทพประสิทธิ์ กุลธวัชวิชัย ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุชาติ ทวีพรปฐมกุล กรรมการสอบ วิทยานิพนธ์ และ ดร.กิตติพงษ์ โพธิ์มู กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัยในการสอบวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ ที่กรุณาให้คำแนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร. ประพัฒน์ ลักษณะพิสูทธิ์ และ รองศาสตราจารย์ ดร.สุจิตรา สุคนธ์ทรัพย์ รวมถึงอาจารย์คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัยทุกท่านที่กรุณาให้ความรู้ คำแนะนำ และคำปรึกษามาโดยตลอด

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์และสละเวลา ในการให้เข้าสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลต่างๆ ที่เป็นประโยชน์เพื่อใช้ประกอบการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณบุคลากรทุกท่าน พี่ๆ เพื่อนๆ และน้องๆ คณะวิทยาศาสตร์ การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อีกทั้งคุณญาดา ไทรพิทักษ์ และคุณกฤติกา สายณะรัตรัชย์ ที่ได้ให้ความช่วยเหลือและให้คำแนะนำต่างๆ ในการทำวิจัยครั้งนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่มอบทุนอุดหนุน วิทยานิพนธ์สำหรับนิสิตในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบิดามารดาที่ได้อบรม สั่งสอน และเป็นผู้ให้มาโดยตลอด พร้อมทั้งเป็นกำลังใจและแรงบันดาลใจในการช่วยผลักดันให้ผู้วิจัยสำเร็จการศึกษาในครั้งนี้

สุดท้ายนี้ คุณประโยชน์ที่ได้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยขอมอบให้แก่บิดา มารดาผู้ให้กำเนิด ครู อาจารย์ คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ได้ให้ความรู้ และองค์ความรู้ร่วมมือต่างๆ ที่ได้ให้การสนับสนุนอันนำมาซึ่งวิทยานิพนธ์เล่มนี้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญภาพ.....	ฅ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
คำสำคัญ	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
คำจำกัดความของคำที่ใช้ในการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
แนวความคิดและทฤษฎีการรวมกลุ่มหรือความร่วมมือในส่วนภูมิภาค	7
แนวคิดการรวมกลุ่มระหว่างประเทศ	10
ทฤษฎีระบบ	12
สหภาพยุโรป.....	16
วัตถุประสงค์ของสหภาพยุโรป.....	18
คุณสมบัติของสมาชิกสหภาพยุโรป.....	18
การบูรณาการของสหภาพยุโรป.....	19
ความตกลงเชงเกน	20
องค์กรสำคัญและบทบาท.....	21
ประชาคมอาเซียน.....	22
วัตถุประสงค์ของอาเซียน	25

บทที่

กฎบัตรอาเซียน	25
ความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคง.....	26
ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ	28
ความร่วมมือด้านสังคมและวัฒนธรรม	33
องค์กรสำคัญและบทบาท.....	35
หนังสือเดินทาง	37
วิชา.....	39
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	44
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	56
รูปแบบการวิจัย	56
ขั้นตอนในการทำวิจัย.....	56
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	57
การสร้างเครื่องมือ	59
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	59
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	60
การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล	60
การวิเคราะห์ข้อมูล	60
การนำเสนอข้อมูล	61
4 สาระสำคัญของวิชาเซกเคน.....	62
ข้อตกลงเซกเคน.....	62
พื้นที่เซกเคน.....	65
ประเทศสมาชิก.....	66
สาระสำคัญของกฎหมาย	70
นโยบายวิชา	70
สาระสำคัญของนโยบายวิชาเซกเคน.....	71
การใช้วิชาในพื้นที่เซกเคน	71

บทที่

การแลกเปลี่ยนวีซ่า.....	71
การเดินทางโดยเสรีในยุโรป.....	72
เสรีและความปลอดภัยสำหรับผู้เดินทาง.....	72
เอกสารที่จำเป็นในการเดินทางในยุโรป.....	73
เงื่อนไขในการร่วมพื้นที่เชงเกน	74
ความเป็นหนึ่งเดียวกันและความร่วมมือ	75
การแบ่งปันข้อมูล.....	75
ระบบข้อมูลวีซ่า (VIS)	75
ระบบข้อมูลเชงเกน (SIS).....	78
ความปลอดภัยของเอกสาร	79
ขั้นตอนการตรวจคนเข้าเมือง	80
การตรวจตราชายแดน	92
5 สรุปประเด็นสาระวิชาเชงเกนจากผู้แทนประเทศสมาชิกกลุ่มเชงเกน.....	96
สรุปประเด็นสาระวิชาเชงเกนจากผู้แทนสาธารณรัฐฟินแลนด์.....	96
สรุปประเด็นสาระวิชาเชงเกนจากผู้แทนราชรัฐลักเซมเบิร์ก.....	97
สรุปประเด็นสาระวิชาเชงเกนจากผู้แทนสหพันธรัฐสวิส	99
สรุปประเด็นสาระวิชาเชงเกนจากผู้แทนราชอาณาจักรสวีเดน.....	99
สรุปประเด็นสาระวิชาเชงเกนจากผู้แทนราชอาณาจักรสเปน	100
สรุปประเด็นสาระวิชาเชงเกนจากผู้แทนสาธารณรัฐฮังการี	101
6 สรุปประเด็นสาระสำคัญจากผู้แทนประเทศสมาชิกกลุ่มอาเซียน.....	103
สรุปประเด็นสำคัญจากผู้แทนราชอาณาจักรไทย.....	104
สรุปประเด็นสำคัญจากผู้แทนสาธารณรัฐฟิลิปปินส์	106
สรุปประเด็นสำคัญจากผู้แทนสหพันธรัฐมาเลเซีย	109
สรุปประเด็นสำคัญจากผู้แทนสาธารณรัฐสิงคโปร์	111
สรุปประเด็นสำคัญจากผู้แทนสาธารณรัฐอินโดนีเซีย	111

บทที่	
7 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	116
วิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยเชิงเอกสาร	116
วิเคราะห์ข้อมูลจากการสรุปประเด็นสาระสำคัญจากสมาชิกผู้แทนประเทศ กลุ่มเขงเคนและกลุ่มอาเซียน.....	120
8 สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ.....	124
สรุปผลการวิจัย.....	124
แนวทางการจัดทำกรรวมวิชาของประชาคมอาเซียน	124
ข้อเสนอแนะ.....	126
ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้	126
ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย.....	126
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	126
รายการอ้างอิง	127
ภาคผนวก.....	134
ภาคผนวก ก สาระสำคัญของเขงเคนในสนธิสัญญาอัมสเตอร์ดัม	135
ภาคผนวก ข สาระสำคัญของเขงเคนในสนธิสัญญาอิสบอน	142
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	160
ภาคผนวก ง หนังสือขอความอนุเคราะห์	163
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	175

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	บริบทรวมของแนวทางระบบ	14
2	ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกระบบกับตัวแสดง/ ผู้กำหนดนโยบาย	15
3	ประเทศสมาชิกเซงเคน	67
4	พื้นที่เขตเซงเคน	69
5	ตัวอย่างของตราประทับการปฏิเสธรการเข้าประเทศ.....	89
6	ตัวอย่างของการยกเลิกตราประทับในกรณีอื่นนอกเหนือจากการปฏิเสธรการ เข้าประเทศ	90

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community หรือ AEC) คือ 1 ใน 3 เสาหลักของประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ซึ่งถือเป็นการรวมตัวกันของประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ เพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรองและขีดความสามารถในการแข่งขันของอาเซียนในเวทีระหว่างประเทศในทุกด้าน ซึ่งจะส่งผลให้ภูมิภาคอาเซียนกลายเป็นกลุ่มเศรษฐกิจขนาดใหญ่ที่มีฐานการผลิตร่วมกัน มีการเคลื่อนย้ายปัจจัยทางการผลิตอย่างเสรี เกิดความเป็นปึกแผ่นและสร้างอำนาจต่อรองทางการค้าและเศรษฐกิจในเวทีการค้าโลกได้อย่างเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น รวมถึงความสามารถในการรับมือกับปัญหาใหม่ๆ ในระดับโลกที่ส่งผลกระทบต่อภูมิภาคอาเซียน เช่น โรคระบาด อาชญากรรมข้ามชาติ ภัยพิบัติธรรมชาติ และปัญหาสิ่งแวดล้อม ภาวะโลกร้อน และความเสี่ยงที่อาเซียนอาจจะไม่สามารถแข่งขันทางเศรษฐกิจได้กับประเทศอื่นๆ โดยเฉพาะจีนและอินเดียที่มีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างก้าวกระโดด ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปัจจุบันมีประเทศเข้าร่วมเป็นสมาชิกทั้งสิ้นรวม 10 ประเทศ ได้แก่ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย สหพันธรัฐมาเลเซีย สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ สาธารณรัฐสิงคโปร์ และราชอาณาจักรไทย ที่เป็นประเทศผู้ก่อตั้งแรกเริ่ม ต่อมาเนการาบรูไนดารุสซาลามได้เข้าเป็นสมาชิก ตามด้วยสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ราชอาณาจักรกัมพูชาและสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ตามลำดับ ประชาคมอาเซียนถือกำเนิดขึ้นอย่างเป็นทางการเมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. 2546 จากการที่ผู้นำอาเซียนได้ร่วมลงนามในปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมืออาเซียน ที่เรียกว่า “ข้อตกลงบาหลี 2” เพื่อเห็นชอบให้จัดตั้งประชาคมอาเซียน ภายในปี พ.ศ. 2563 แต่ต่อมาได้ตกลงร่นระยะเวลาในการจัดตั้งให้เสร็จในปี พ.ศ. 2558 ภายใต้นโยบายของอาเซียนที่มีแนวคิดว่าอาเซียนจะกลายเป็นเขตการผลิตเดียว ตลาดเดียว หรือ Single Market and Production Base นั้นหมายถึงจะต้องมีการเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตได้อย่างเสรี สามารถดำเนินกระบวนการผลิตที่ไหนก็ได้ โดยสามารถใช้ทรัพยากรจากแต่ละประเทศ ทั้งวัตถุดิบและแรงงานมาร่วมในการผลิต มีมาตรฐานสินค้า กฎเกณฑ์ กฎระเบียบเดียวกัน และเร่งรัดการรวมกลุ่มเพื่อเปิดเสรีสินค้าและบริการสำคัญ 11 สาขา ได้แก่ การท่องเที่ยว การบิน ยานยนต์ ผลิตภัณฑ์ไม้ ผลิตภัณฑ์ยาง สิ่งทอ อิเล็กทรอนิกส์ สินค้าเกษตร ประมง เทคโนโลยีสารสนเทศ และสุขภาพ โดยไทยจะเป็นศูนย์กลางและมีบทบาทเป็นผู้นำในด้านการบินและการท่องเที่ยว (สำนักบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการการศึกษาที่ 4, 2555: ออนไลน์)

ปัจจุบันการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมบริการที่มีบทบาทสำคัญมากในระบบเศรษฐกิจโลก เพราะคิดเป็นมูลค่าสูงถึงประมาณ 1 ใน 3 ของภาคการค้าบริการรวมของโลกและก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศต่างๆ มากมาย โดยเฉพาะการสร้างรายได้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศให้กับประเทศเป็นมูลค่าไม่น้อย รวมถึงช่วยเพิ่มพูนการจ้างงานด้วย ทั้งนี้ จากรายงานล่าสุดขององค์การการท่องเที่ยวโลกแห่งสหประชาชาติ (World Tourism Organization :UNWTO) ณ เดือนเมษายน พ.ศ. 2553 ได้คาดการณ์ว่า ในปี พ.ศ. 2553 จะมีจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางระหว่างประเทศทั่วโลกรวมทั้งสิ้นประมาณ 900-920 ล้านคน เพิ่มขึ้นร้อยละ 3-4 จากปีก่อนหน้า และก่อให้เกิดรายได้ด้านการท่องเที่ยวโลกประมาณ 870-880 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (เพิ่มขึ้นร้อยละ 2-3) โดยมีเงินเป็นกลไกสำคัญในการผลักดันการฟื้นตัวของการท่องเที่ยวโลกจากปี พ.ศ. 2552 ขณะที่ไทยมีรายรับด้านการท่องเที่ยวสูงเป็นอันดับ 1 ในอาเซียน ส่วนจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาเยือนพบว่าไทยสูงเป็นอันดับสองรองจากมาเลเซีย ขณะที่ลำดับขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในปี พ.ศ. 2552 ไทยได้รับการจัดให้อยู่ในอันดับที่ 39 จากประเทศทั้งหมดที่ได้รับการจัดอันดับซึ่งเป็นการปรับเพิ่มขึ้นมาจากอันดับที่ 42 ของปี พ.ศ. 2551 ตามเอกสารรายงานของ World Economic Forum เรื่องขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวโลกปี ค.ศ. 2008-2009 และเป็นอันดับที่ 8 ของภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ทั้งนี้ โดยภาพรวมแล้วพบว่า ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวไทยส่วนใหญ่มีความเชี่ยวชาญในการให้บริการและการตลาดอีกทั้งสินค้าท่องเที่ยวของไทยก็มีความโดดเด่นมิใช่น้อย ไม่ว่าจะเป็นความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรม มาตรฐานในระดับสากลของโรงแรมและธุรกิจที่เกี่ยวข้อง ขณะเดียวกัน โรงแรมที่พักของไทยก็มีหลายรูปแบบให้เลือกสรรภายใต้ระดับราคาที่หลากหลาย อีกทั้งอาหารไทยเองก็มีความโดดเด่นด้านรสชาติและวิธีการปรุง รวมถึงการบริการของไทยก็เป็นที่ประทับใจไม่ตรีจิตที่ดีเยี่ยม ทำให้ธุรกิจท่องเที่ยวของไทยกลายเป็นหนึ่งในรายการที่คู่เจรจาของไทยให้ความสนใจ ขณะที่ทางภาครัฐของไทยเองก็มองว่าธุรกิจการท่องเที่ยวเป็นสาขาภาคบริการที่ไทยมีศักยภาพในการแข่งขัน จึงส่งผลให้สาขาท่องเที่ยวเป็นสาขาที่มีการทำข้อผูกพันในลำดับต้นๆ เพื่อการเปิดเสรีภาคบริการ (โพลีซันนิ่งเม็คคอตคอม, 2553: ออนไลน์)

บทบาทและความสำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจโลก ทำให้ประเทศสมาชิกในกลุ่มอาเซียนเกิดความตระหนักและต้องการเร่งส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศของตนเพื่อทำให้เกิดการสร้างงานและรายได้เข้าสู่ประเทศ โดยได้เล็งเห็นถึงโอกาสในการดึงดูดนักท่องเที่ยวทั่วโลกจากการเปิดเสรีอาเซียนปี พ.ศ. 2558 ซึ่งผู้นำแต่ละประเทศต่างมีแนวคิดที่ต้องการให้เกิดการใช้วีซ่าร่วมอาเซียน (ASEAN Common Visa) หรือวีซ่าเดี่ยว

เที่ยวทั่วอาเซียน เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวนอกเขตอาเซียน (Non-ASEAN citizens) ได้มีการเดินทางท่องเที่ยวอย่างเสรีในเขตประเทศสมาชิกทั้งสิบประเทศ โดยคาดว่าหากมีการใช้วีซ่าร่วมอาเซียนให้แก่นักท่องเที่ยวจากทั่วโลก จะทำให้มียอดนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในเขตพื้นที่อาเซียนสูงขึ้น แต่แนวคิดการใช้วีซ่าร่วมอาเซียนเชื่อมพรมแดนของทั้งสิบประเทศเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวอาจเป็นแผนการที่ก้าวกระโดดเกินไป โดยนายมาร์ตี นาตาเลกาวา ประธานอาเซียนคนปัจจุบันได้แสดงทัศนคติว่า การที่อาเซียนจะเปิดพรมแดนอย่างเสรีตามแบบสหภาพยุโรปไม่ใช่เรื่องง่าย เนื่องจากบางประเทศอาจยังไม่พร้อมสำหรับเรื่องนี้ ดังนั้น นโยบายเรื่องการใช้วีซ่าร่วมอาเซียนจึงควรดำเนินการอย่างค่อยเป็นค่อยไป อาจไม่จำเป็นที่จะต้องดำเนินการไปพร้อมกันทั้งสิบประเทศ (ไทยรัฐ, 2555: ออนไลน์)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงแนวทางการจัดทำกรรวมวีซ่าของประชาคมอาเซียน โดยใช้กรรวมวีซ่าในภูมิภาคยุโรปหรือหลักการวีซ่าเชงเกน (Schengen Visa) เป็นต้นแบบในการศึกษาวิจัย เพื่อเสนอแนะแนวทางการจัดทำกรรวมวีซ่าของประชาคมอาเซียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการวีซ่าเชงเกน
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางการจัดทำกรรวมวีซ่าของประชาคมอาเซียน

คำสำคัญ

วีซ่าเชงเกน วีซ่าร่วมอาเซียน ประชาคมอาเซียน

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาแนวทางการจัดทำกรรวมวีซ่าของประชาคมอาเซียน ได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาไว้ดังนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหาสาระ

1. ศึกษาค้นคว้า ที่มา ขั้นตอนและรูปแบบของวีซ่าเชงเกน
2. ศึกษา ค้นคว้าที่มา ประวัติ รวมถึงพัฒนาการของการรวมกลุ่มการจัดตั้งประชาคมอาเซียน และแผนนโยบายการจัดทำวีซ่าร่วมอาเซียน

ขอบเขตด้านพื้นที่ในการศึกษา

1. การศึกษากระบวนการวีซ่าเชงเกน และการศึกษาความคิดเห็น พร้อมทั้งข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยเลือกทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อเก็บข้อมูลจากผู้แทน

ประจำสถานทูตประเทศที่เป็นสมาชิกในกลุ่มประเทศเซงเคน จำนวนรวมทั้งสิ้น 6 ประเทศ จากประชากรรวมทั้งสิ้น 26 ประเทศ โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกแบบไม่มีโครงสร้างที่เคร่งครัดตามหลักเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยเชิงคุณภาพ และได้ใช้เกณฑ์การคัดเลือกเพื่อแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่ม ตามลำดับการเข้าร่วมการเป็นสมาชิกในกลุ่มเซงเคนและการเริ่มใช้นโยบาย คือ กลุ่มยุคแรก ได้แก่ ประเทศสมาชิกในกลุ่มเซงเคนที่เริ่มนำนโยบายมาใช้ในช่วงปี ค.ศ. 1995 กลุ่มยุคกลาง ได้แก่ ประเทศสมาชิกในกลุ่มเซงเคนที่เริ่มนำนโยบายมาใช้ในช่วงปี ค.ศ. 1997 - ค.ศ. 2001 และกลุ่มยุคหลัง ได้แก่ ประเทศสมาชิกในกลุ่มเซงเคนที่เริ่มนำนโยบายมาใช้ในช่วงปี ค.ศ. 2007 - ค.ศ. 2011 นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้คัดเลือกผู้แทนจากแต่ละกลุ่มมาจำนวนกลุ่มละ 2 ประเทศเพื่อให้ได้ผู้แทนทั้งหมดจากกลุ่มเซงเคน จำนวน 6 ประเทศ โดยจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ได้กำหนดไว้ 6 ประเทศนั้น ในขั้นต้นผู้วิจัยได้ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาและต่างเห็นควรที่จะเริ่มเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กลุ่มผู้แทนจากทั้ง 6 ประเทศก่อน แต่หากข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้มีความแตกต่างกันหรือไม่เพียงพอ ผู้วิจัยสามารถเพิ่มกลุ่มตัวอย่างเข้ามาได้ตามความเหมาะสมเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เพียงพอต่อการนำมาวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการวิจัย (ชาย โพธิ์สิตา, 2552) และเนื่องจากข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มาจากการสัมภาษณ์ทั้งหมดล้วนเป็นข้อมูลที่มีความเหมือนและไม่ปรากฏพบข้อแตกต่าง ดังนั้นการศึกษาวิจัยเรื่องนี้จึงได้ทำการเลือกใช้กลุ่มตัวอย่างจากกลุ่มเซงเคน จำนวนทั้งสิ้น 6 ประเทศ ได้แก่ ผู้แทนประจำสถานทูตราชรัฐลักเซมเบิร์ก ผู้แทนประจำสถานทูตราชอาณาจักรสเปน ผู้แทนประจำสถานทูตสาธารณรัฐฟินแลนด์ ผู้แทนประจำสถานทูตราชอาณาจักรสวีเดน ผู้แทนประจำสถานทูตสาธารณรัฐฮังการี และผู้แทนประจำสถานทูตสมาพันธรัฐสวิส (สถานทูตประจำประเทศไทย)

2. การศึกษาแผนนโยบายการจัดทำวีซ่าร่วมอาเซียน และการศึกษาความคิดเห็นพร้อมทั้งข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยเลือกทำการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลจากผู้แทนประจำสถานทูตประเทศที่เป็นสมาชิกในกลุ่มอาเซียน โดยได้ทำการคัดเลือกผู้แทนจำนวน 4 ประเทศ และผู้แทนจากกรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศของประเทศไทย รวมกลุ่มตัวอย่างจากกลุ่มประชาคมอาเซียนทั้งสิ้น 5 ประเทศ จากประชากรทั้งสิ้น 10 ประเทศ โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบดุลยพินิจ (Judgmental Sampling) พิจารณาจากปัจจัยพื้นฐานของแต่ละประเทศและความพร้อมในการเข้าร่วมนโยบายการรวมวิซ่าของประชาคมอาเซียน ซึ่งผู้วิจัยได้ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา และได้แบ่งกลุ่มประเทศสมาชิกออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มประเทศสมาชิกที่มีความเจริญกว่าหรือกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาและกลุ่มประเทศสมาชิกที่มีความเจริญน้อยกว่าหรือกลุ่มประเทศด้อยพัฒนา ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ในกลุ่มประเทศที่มีความเจริญกว่าหรือกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา ได้แก่ ผู้แทนประจำสถานทูตสาธารณรัฐอินโดนีเซีย

ผู้แทนประจำสถานทูตสหพันธรัฐมาเลเซีย ผู้แทนประจำสถานทูตสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ผู้แทนประจำสถานทูตสาธารณรัฐสิงคโปร์ (สถานทูตประจำประเทศไทย) และผู้แทนจาก กรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศของประเทศไทย

คำจำกัดความของคำที่ใช้ในการวิจัย

วีซ่าเชงเกน (Schengen Visa) หมายถึง วีซ่านักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นวีซ่าที่ต้องยื่นขอสำหรับผู้ที่ต้องการจะเดินทางเข้าไปในกลุ่มประเทศยุโรป โดยผู้ที่ถือวีซ่าเชงเกนสามารถเดินทางได้อย่างอิสระภายในประเทศเขตเชงเกนและสามารถเดินทางผ่านประเทศในเขตเชงเกนได้อย่างเสรี โดยสามารถพำนักได้ในระยะเวลาอันสั้น โดยประมาณ 3 เดือน วีซ่าเชงเกนถือเป็นวีซ่าที่ครอบคลุมเขตพื้นที่ของสหภาพยุโรปมากที่สุด ซึ่งวีซ่าเชงเกนอนุญาตให้ผู้ถือวีซ่าเชงเกนสามารถเดินทางเข้าไปยังพื้นที่ที่เรียกว่า "บริเวณเชงเกน" หรือ "Schengenland"

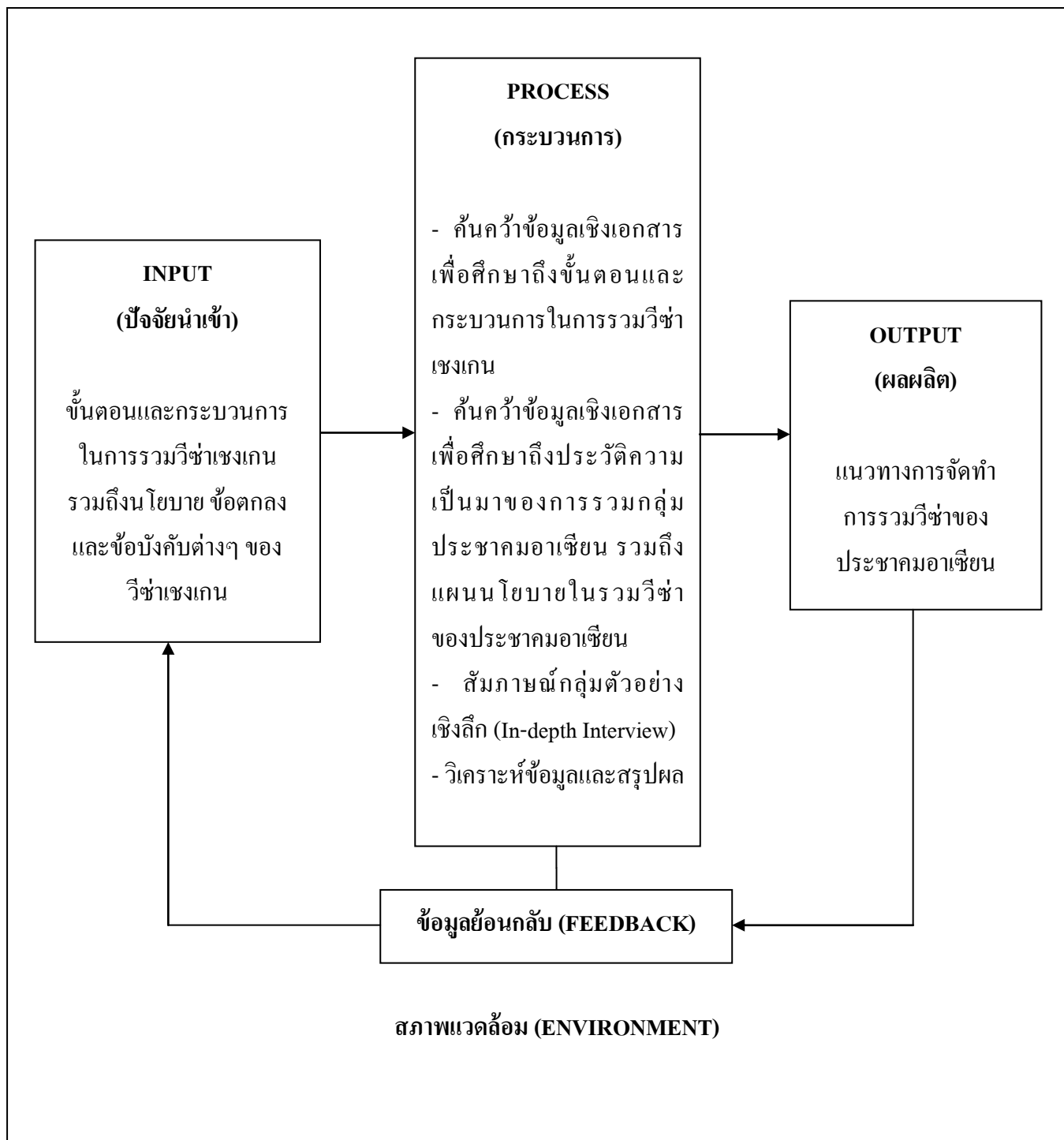
วีซ่าร่วมอาเซียน (ASEAN Common Visa) หมายถึง วีซ่าที่ออกให้แก่ชาวต่างชาติจากประเทศนอกกลุ่มอาเซียน (Non-ASEAN citizens) เพื่อใช้เดินทางระหว่างประเทศภายในเขตอาเซียนได้มากกว่าหนึ่งประเทศ หรือเดินทางเข้าประเทศสมาชิกอาเซียนได้ทั้งสิบประเทศโดยใช้ใบอนุญาตเพียงใบเดียวซึ่งเป็นหลักการเดียวกับวีซ่าเชงเกน (Schengen Visa) ของยุโรป

ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community หรือ AEC) หมายถึง สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรืออาเซียน ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2510 (ค.ศ. 1967) ณ กรุงเทพมหานคร ประชาคมอาเซียนเป็นองค์กรความร่วมมือระดับภูมิภาค โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความร่วมมือและความมั่นคงทางการเมือง การเจริญเติบโตทางการค้าและทางเศรษฐกิจ รวมทั้งการพัฒนาทางสังคมของประเทศสมาชิก ประชาคมอาเซียนประกอบด้วย 3 เสาหลัก คือ ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และประชาคมสังคมวัฒนธรรมอาเซียน ซึ่งทั้งภาครัฐและภาคเอกชน รวมถึงประชาชนของประเทศอาเซียนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมทั้ง 3 เสาหลัก อาเซียนมีประชากรรวมประมาณ 550 ล้านคน ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 4.5 ล้านตารางกิโลเมตร โดยสำนักงานเลขาธิการอาเซียนตั้งอยู่ที่กรุงจาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทราบถึงขั้นตอนและกระบวนการของวีซ่าเชงเกน
2. ผลการวิจัยที่ได้สามารถนำมาเป็นแนวทางการจัดทำกรรวมวีซ่าของประชาคมอาเซียน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ที่มา : เบอร์ทาแลนซ์ฟี (Bertalanffy, 1968)

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูล เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี หลักการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยจะนำเสนอเป็นหัวข้อต่างๆ ตามลำดับ ดังต่อไปนี้

แนวความคิดและทฤษฎีการรวมกลุ่มหรือความร่วมมือในส่วนภูมิภาค
แนวความคิดการรวมกลุ่มระหว่างประเทศ
ทฤษฎีระบบ
สหภาพยุโรป
ประชาคมอาเซียน
หนังสือเดินทาง
วิชา
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวความคิดและทฤษฎีการรวมกลุ่มหรือความร่วมมือในส่วนภูมิภาค

คำสำคัญที่หมายถึงการรวมตัวกันของกลุ่มประเทศในภูมิภาค (Regional Integration) มี 3 คำ คือ คำว่าภูมิภาค ภูมิภาคนิยม และภูมิภาควิวัฒน์ ซึ่งแต่ละคำมีความหมายและความสำคัญ ดังนี้

1. ภูมิภาค (Region) ในความหมายของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หมายถึง ประเทศจำนวนหนึ่งที่มีอาณาเขตเชื่อมติดต่อกันและมีการพึ่งพาอาศัยกันในระดับหนึ่ง (Nye, 1968)

2. ภูมิภาคนิยม (Regionalism) หมายถึง การร่วมมือกันอย่างเหนียวแน่นของประเทศในภูมิภาคนั้น ๆ อย่างน้อย 3 ประเทศ ทั้งอย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการของทั้งภาครัฐหรือภาคเอกชนเพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งโดยปกติภาครัฐเป็นผู้ริเริ่ม จึงเรียกการร่วมมือแบบนี้ว่า “ความร่วมมือแบบบนลงล่าง (above-down)” คือ รัฐบาลของประเทศเหล่านั้นพยายามร่วมกันก่อตั้งหน่วยงานหรือนโยบายภาครัฐร่วมกันแล้วจึงรณรงค์ให้ประชาชนปฏิบัติตาม (Alagappa, 1994)

3. ภูมิภาควิวัฒน์ (Regionalization) หมายถึง กระบวนการในความร่วมมือกันของภาคประชาชนของประเทศในภูมิภาคนั้น ๆ อย่างน้อย 3 ประเทศ ด้านสังคมและเศรษฐกิจเป็นหลัก โดยจะสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลหรือไม่ก็ตาม ดังนั้น จึงเรียกกระบวนการความร่วมมือ

แบบนี้ว่า “ความร่วมมือแบบล่างขึ้นบน (below-up)” (Hurrell, 1995 อ้างถึงใน แพรภัทร ยอดแก้ว, 2555: ออนไลน์)

สิดา สอนศรี (2521) ได้อธิบายความหมายของแนวคิดและทฤษฎีที่ว่าด้วยความร่วมมือใน ส่วนภูมิภาคไว้ว่า ความร่วมมือในส่วนภูมิภาค หมายถึง การรวมตัวกันตามลักษณะภูมิศาสตร์ หรือ ผลประโยชน์ทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ในอันที่จะรักษาความมั่นคง ภายในและเพื่อป้องกันการรุกรานจากภายนอก หลักสำคัญของความร่วมมือส่วนภูมิกษณนั้น ควรจะเป็นความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Initiative) ของประเทศในภูมิภาค ซึ่งในแต่ละประเทศต่างก็ได้ เล็งเห็นผลประโยชน์ร่วมกันและมีความปรารถนาที่จะช่วยเหลือกันอย่างจริงจัง หลักสำคัญต่อมา ก็คือความร่วมมือจากประเทศภายนอกภูมิภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากมหาอำนาจ เพราะภูมิภาค โดยเฉพาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จำเป็นต้องอาศัยเงินทุนและความช่วยเหลือทางเทคนิค จากประเทศมหาอำนาจอยู่มาก ส่วนมากประเทศที่มีมหาอำนาจรวมอยู่ด้วย มักจะเป็นองค์การเพื่อ ผลประโยชน์ของประเทศภายนอกมากกว่า เช่น องค์การซีโต้ เป็นต้น หลักสำคัญประการสุดท้าย ของความร่วมมือในส่วนภูมิภาค คือ บรรดาประเทศสมาชิกที่เข้าร่วมกลุ่มกัน จะต้องมีความสำนึก (Consciousness) และเอกลักษณ์ (Identity) ร่วมกัน กระบวนการแห่งความร่วมมือในส่วนภูมิภาค นั้นมี 3 ระดับ คือ

ขั้น Cooperation คือ ประเทศต่างๆ หันมาให้ความร่วมมือซึ่งกันและกัน ตัดสินใจร่วมกัน ในระดับระหว่างประเทศ ความร่วมมือในส่วนภูมิภาคนี้เป็นการเบนแนวโน้มจากการแข่งขันด้วยลัทธิ (Nationalism) ของแต่ละฝ่ายมาสู่ความร่วมมือกันในระดับระหว่างประเทศ (Internationalism)

ขั้นที่สองคือขั้น “Coordination” คือการที่ประเทศสมาชิกต่างๆ ทำการเจรจาแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นซึ่งกันและกันเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ร่วมกัน และวางมาตรการร่วมกันในการที่จะ บรรลุผลประโยชน์นั้น

ขั้นสุดท้ายคือขั้น “Integration” เป็นผลมาจากขั้นที่หนึ่งและที่สอง ทำให้เกิดการรวมตัวกัน อย่างเป็นปีกแผ่นของบรรดาประเทศสมาชิก ผลขั้นสุดท้ายจะชี้ให้เห็นว่า แม้ประเทศต่างๆ ในภูมิภาคจะแตกต่างกันในลัทธิทางการเมือง เชื้อชาติ และศาสนา แต่ก็มีได้เป็นอุปสรรคในการ รวมตัว

แนวความคิดเกี่ยวกับความร่วมมือในส่วนภูมิภาค ภาษาอังกฤษใช้ว่า “Regional Cooperation” หรือ “Regionalism” หรือ “Subregionalism” ได้มีจุดเริ่มต้นมาตั้งแต่สมัยสงครามโลก ครั้งที่สอง *ประเภทแรก* เป็นความร่วมมือในส่วนภูมิภาคที่จัดตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการ (Formal Establishment) โดยมีประเทศมหาอำนาจเข้าร่วมด้วย เช่น องค์การซีโต้ เป็นต้น *ประเภทที่สอง* เป็นความร่วมมือในส่วนภูมิภาคที่เกิดขึ้นจากการทำความตกลงร่วมกันระหว่างประเทศ เช่น

โครงการพัฒนาแม่น้ำโขง โครงการร่วมมือกันในการปราบปรามคอมมิวนิสต์ ชายแดนระหว่างไทย มาเลเซีย หรือการทำสนธิสัญญาป้องกันร่วมกันระหว่างห้าประเทศสมาชิก คือ สิงคโปร์ มาเลเซีย ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และอังกฤษ (The Five-Powers Defence Agreement) ประเภทที่สาม เป็นความร่วมมือกันระหว่างประเทศในระดับเอกชน (Non-government Cooperation) เช่น การดำเนินงานของสโมสรโรตารี เป็นต้น

หลังสงครามโลกครั้งที่สอง การจัดขบวนการแห่งความมั่นคงร่วมกันนับเป็นก้าวสำคัญในประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การเผชิญหน้าระหว่างฝ่ายโลกเสรีกับฝ่ายคอมมิวนิสต์ การเลิกระบบอาณานิคม และการมีรัฐใหม่ ตลอดจนความเจริญก้าวหน้าด้านวิทยาศาสตร์ และ สื่อสารมวลชน ก่อให้เกิดการจัดตั้งองค์การระหว่างประเทศเป็นจำนวนมาก กล่าวได้ว่าปัญหา องค์การระหว่างประเทศเป็นปัญหาเกี่ยวกับระบบสังคมโลกมนุษย์ที่มีเจตนาดีทั้งหลายได้ เพียรพยายามมาเป็นเวลานานที่จะลดความไม่แน่นอนของระบบสังคมสากล (Global System) ให้น้อยลงด้วยการก่อตั้งสถาบันอื่นๆ ที่จะนำมาซึ่งความมั่นคงของโลก ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะรวมตัวกันให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น สหประชาชาติซึ่งส่งเสริมความร่วมมือระหว่างรัฐเป็นระบบโลก เป็นองค์การที่ยังไม่มีความมั่นคงและช่วยเหลือประเทศ ต่างๆ ให้ได้ดีอย่างเพียงพอเพราะขัดกันมากซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติ (National Interest) ของตน ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการดำเนินนโยบายต่างประเทศ จึงทำให้แต่ละรัฐไม่สามารถบรรลุได้ ถึงผลประโยชน์ร่วมกัน (Common Interest) แต่ก็นับว่าเป็นสถาบันความร่วมมือระหว่างประเทศ ที่สำคัญที่สุดและใหญ่ที่สุด

แต่เนื่องจากไม่มีระบบความร่วมมือที่จะบรรลุผลประโยชน์ที่แท้จริง และการเข้าร่วมใน องค์การสหประชาชาติยังไม่เพียงพอ ดังนั้นความร่วมมือส่วนภูมิภาคนับได้ว่าเป็นทางออกที่ดี การร่วมมือกันต้องสอดคล้องกับเจตนารมณ์และหลักการขององค์การสหประชาชาติด้วย

ประเทศที่มารวมกลุ่มกันในด้านความร่วมมือส่วนภูมิภาคนี้มักจะมีผลประโยชน์แห่งชาติ ที่คล้ายคลึงกัน การจัดตั้งองค์การความร่วมมือส่วนภูมิภาคมักมีปัญหาเกิดขึ้นก่อนแล้วจึงเริ่ม มีระบบ เช่น การแก้ปัญหาชายแดน เป็นต้น

สาเหตุของความร่วมมือส่วนภูมิภาคในปัจจุบัน ก็คือความต้องการร่วมมือกันทางด้าน เศรษฐกิจ ความมั่นคงร่วมกัน ตลอดจนการป้องกันผลประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน เช่น องค์การนาโต้ แอนซัส อาเซียน กลุ่มประเทศอาหรับ และแอสแปค เป็นต้น กลุ่มประเทศเหล่านี้ รวมตัวกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้และกำหนดหน้าที่ให้แต่ละประเทศไปจัดทำ เพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน

2. แนวคิดการรวมกลุ่มระหว่างประเทศ

แนวคิดการรวมกลุ่มระหว่างประเทศ เมื่อจะต้องแยกพิจารณาในแง่ของส่วนประกอบของ รัฐแต่ละรัฐเพื่อจัดรวมขึ้นเป็นองค์กรระหว่างรัฐองค์กรใหม่แล้ว ก็อาจแยกออกได้เป็นกลุ่มต่างๆ ได้สามกลุ่ม ได้แก่ การรวมกลุ่มในทางเศรษฐกิจ (Economic Integration) การรวมกลุ่มในทาง สังคม (Social Integration) และการรวมกลุ่มในทางการเมือง (Political Integration) การรวมกลุ่มทั้ง สามลักษณะนี้ ในทางปฏิบัติอาจจะแยกออกเป็นการรวมกลุ่มในเรื่องย่อยอื่นๆ ที่อยู่ในความสนใจ ร่วมกันในลักษณะที่หวังผลแน่นอนเป็นเรื่องๆ ไป (อรอนงค์ เปรมะสกุล, 2528)

ในด้านรูปแบบ นักวิชาการได้รวบรวมรูปแบบของการรวมตัวของประชาชาติในภูมิภาค ที่ได้เกิดขึ้นแล้ว โดยสามารถสรุปได้ว่ามีสี่ลักษณะ คือสหพันธรัฐนิยม (Federalism) หน้าที่นิยม (Functionalism) หน้าที่นิยมใหม่ (Neo-functionalism) และสัมพันธนิยม (Transactionalism) (ธีระ นุชเปี่ยม, 2525 อ้างถึงใน อรอนงค์ เปรมะสกุล, 2528)

จากการศึกษาความหมายของรูปแบบแนวคิดทั้งสี่ลักษณะ สามารถนำมาอธิบายได้ดังนี้

1. สหพันธรัฐนิยม (Federalism) เน้นบูรณาการเชิงนิติบัญญัติและมีลักษณะเป็นสถาบัน โดย มองว่าการที่รัฐไม่ตกอยู่ใต้กฎหมายใดๆ จะทำให้เกิดสภาวะไร้ระเบียบและนำไปสู่สงคราม ดังนั้น จึงควรให้รัฐต่างๆ เข้ามารวมตัวเป็นอันหนึ่งอันเดียวในลักษณะเดียวกันกับที่เกิดในสหรัฐอเมริกา และสวิตเซอร์แลนด์ซึ่งมีการปกครองแบบสหพันธรัฐนิยม แนวทางสหพันธรัฐนิยมต้องการให้มีการ จัดตั้งสหพันธรัฐทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลก โดยการจัดตั้งองค์การเหนือรัฐ (Supranational State) เพื่อให้รัฐที่เข้ามาอยู่ร่วมกัน ได้รับประโยชน์ตอบแทนจากการป้องกันศัตรู ตลอดจนการมีระบบเศรษฐกิจขนาดใหญ่และมีประสิทธิภาพ (จุฑาทิพย์ คล้ายทับทิม, 2551)

สำหรับ Federalism ในฐานะทฤษฎีในการรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในระดับภูมิภาค (Regional Integration) หรือระดับโลก (Global Integration) ความจริงแล้วได้รับการคลบคลานใจ มาจากการมองเห็นประโยชน์ของ Federalism ในฐานะระบบการปกครอง ผู้สนับสนุนทฤษฎีนี้ ยืนยันว่าความตึงเครียดเป็นลักษณะธรรมชาติระหว่างอำนาจที่มุ่งสู่ส่วนกลางและอำนาจที่ แยกออกไปจากส่วนกลางและหลัก “Unity Through Diversity” นั้น เป็นเพียงข้อสมมุติฐานที่ดี สำหรับการพยายามรวมตัวกันระหว่างรัฐ (สมพงษ์ ชูมาก, 2552)

2. หน้าที่นิยม หรือ ภารกิจนิยม (Functionalism) แนวทางภารกิจนิยมเน้นการจัดตั้งสถาบัน ระหว่างประเทศเพื่อนำไปสู่การบูรณาการที่สอดคล้องกับความต้องการทางด้านเศรษฐกิจและสังคม คือ เน้นทางด้านสวัสดิการสังคม และความร่วมมือทางเทคนิค การจัดตั้งสถาบันเพื่อบูรณาการนั้น ควรเน้นให้โครงสร้างและขอบเขตอำนาจของสถาบันเหมาะสมกับการปฏิบัติภารกิจในระดับต่างๆ นักคิดภารกิจนิยมเชื่อว่าหากสถาบันในลักษณะดังกล่าวได้ก่อตัวขึ้น สงครามจะถูกแทนที่โดย

สันติภาพโดยรัฐต่างๆ จะเห็นประโยชน์ของความร่วมมือในการแก้ปัญหาทางสังคมและเศรษฐกิจ อันนำมาซึ่งสันติภาพและความผาสุกที่แท้จริง (จุฑาทิพย์ คล้ายทับทิม, 2551)

แนวความคิด Functionalism ในช่วงแรกเริ่มนั้นได้เสนอว่า การจัดสนองสิ่งจำเป็นร่วมกัน (The Provision of Common Needs) สามารถรวมประชาชนชาติต่างๆ ข้ามพรมแดนได้ เพราะฉะนั้น กลุ่ม Functionalists จึงเน้นมุมมองด้านสวัสดิการเพื่อความอยู่ดีกินดีในการเมืองโลก (Wealth-Welfare Dimension) มากกว่าที่จะเน้นเรื่องการเมืองระดับสูง (High Politics) เหตุผลของกลุ่ม Functionalists ก็คือว่ามีเรื่องต่างๆ ที่สำคัญมากมายที่สามารถจัดการบริการข้ามชาติร่วมกันได้ โดยการหลีกเลี่ยงในเรื่องที่เป็นประเด็นปัญหาขัดแย้งทางการเมืองและเน้นที่การจัดสวัสดิการเพื่อความอยู่ดี กลุ่ม Functionalists จึงพยายามเน้นถึงประเด็นของการรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (Unity) ระหว่างประชาชนและรัฐแทนที่จะเป็นการแบ่งแยกระหว่างประชาชนและรัฐ (สมพงษ์ ชูมาก, 2552)

3. หน้าที่นิยมใหม่ (Neo-functionalism) ภารกิจนิยมใหม่พัฒนามาจากแนวคิดภารกิจนิยม โดยมองว่าบูรณาการจะดำเนินไปได้ด้วยดี โดยการปฏิบัติหรือการมีภารกิจส่วนร่วมจนเกิดนิสัยที่จะร่วมมือกัน กลุ่มภารกิจนิยมใหม่จึงยอมรับความร่วมมือด้านเศรษฐกิจและสังคมคล้ายคลึงกับกลุ่มภารกิจนิยม แต่ได้ขยายเป้าหมายแห่งการบูรณาการไปสู่การเกิดขึ้นขององค์การเหนือรัฐ (Supranational State) ดังนั้น เป้าหมายสูงสุดของแนวทางภารกิจนิยมใหม่คือการจัดตั้งที่มีองค์การอำนาจเหนือรัฐเหมือนกับแนวทางสหพันธรัฐนิยม (จุฑาทิพย์ คล้ายทับทิม, 2551)

เหตุการณ์ในยุโรป ในช่วงทศวรรษ 1950 ดูเหมือนจะช่วยให้เห็นความสัมพันธ์ของทฤษฎี Neo-functionalism การก่อตั้งประชาคมถ่านหินและเหล็กกล้าแห่งยุโรป (ECSC) ก็ตามมาด้วยความพยายามที่จะสร้างการบูรณาการในกิจกรรมด้านอื่นต่อไป แม้ว่าประชาคมถ่านหินและเหล็กกล้าแห่งยุโรปจะไม่ได้รับสัตยาบัน (Ratification) จากรัฐที่คาดว่าจะมาเป็นสมาชิกบางรัฐ แต่การก่อตั้งประชาคมเศรษฐกิจยุโรป (European Economic Community - EEC) และการก่อตั้งประชาคมพลังงานปรมาณูแห่งยุโรป (European Atomic Energy Community - EURATOM) ขึ้นในปี ค.ศ. 1958 ก็ดูว่าเหมือนจะย่ำถึงแนวคิดของกลุ่ม Neo-Functionalists (สมพงษ์ ชูมาก, 2552)

4. สัมพันธนิยม (Transactionalism) หรือ ทฤษฎีความสัมพันธ์ข้ามชาติ (Transactionalism Theory) ทฤษฎีความสัมพันธ์ข้ามชาติเกิดจากการผสมผสานระหว่างกระบวนการโลกาภิวัตน์และลักษณะการพึ่งพาของตัวแสดงต่างๆ ในระบบโลกยุคหลังสงครามเย็น โดยมองว่ารัฐชาติไม่ใช่ตัวแสดงหลักบนเวทีการเมืองโลกอีกต่อไป แต่องค์การข้ามชาติได้เริ่มมีบทบาทมากขึ้น ซึ่งส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมีลักษณะเป็นความสัมพันธ์ข้ามชาติระหว่างตัวแสดงต่างๆ โดยความสัมพันธ์ดังกล่าวจะขึ้นอยู่กับการเล่นไหวของสามปัจจัย ได้แก่ ความเคลื่อนไหวทาง

ด้านกายภาพและประชากรโลก ความเคลื่อนไหวทางความคิดและข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนความเคลื่อนไหวทางการเงินและสินเชื่อ ทั้งนี้ความเจริญทางด้านเทคโนโลยีและการพึ่งพาอาศัยกันและกันอย่างซับซ้อน ส่งผลให้แนวคิดความสัมพันธ์ข้ามชาติมีอิทธิพลต่อเศรษฐกิจการเมืองโลก ในยุคปัจจุบัน (จุฑาทิพย์ คล้ายทับทิม, 2551)

การดำเนินธุรกิจเช่นนี้ไม่ใช่เป็นเรื่องใหม่หรือเป็นเรื่องเฉพาะของระบบระหว่างประเทศ ในปัจจุบัน ทั้งระบบมาตรฐานทองคำ (Gold Standard) การโยกย้ายของประชาชาติต่างๆ ในยุโรป ไปยังสหรัฐอเมริกา และการแพร่ขยายความคิดเกี่ยวกับชาตินิยม (Nationalism) ออกไปในที่ต่างๆ เหล่านี้เกิดขึ้นตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 19 แล้ว แต่ในปัจจุบันเราเรียกสิ่งดังกล่าวนี้ว่า (Transnational Linkages) สิ่งดังกล่าวนี้ได้กลายเป็นส่วนสำคัญของการเมืองโลกในปัจจุบัน เงื่อนไขการเมืองมหภาค (Macropolitical Conditions) สองประการที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อความเจริญเติบโตของการติดต่อข้ามชาติ ได้แก่ ความเจริญทางเทคโนโลยีด้านการคมนาคมและการขนส่ง และการขยายตัวของ การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน (Interdependence) ระหว่างตัวแสดงต่างๆ (สมพงษ์ ชูมาก, 2552)

3. ทฤษฎีระบบ

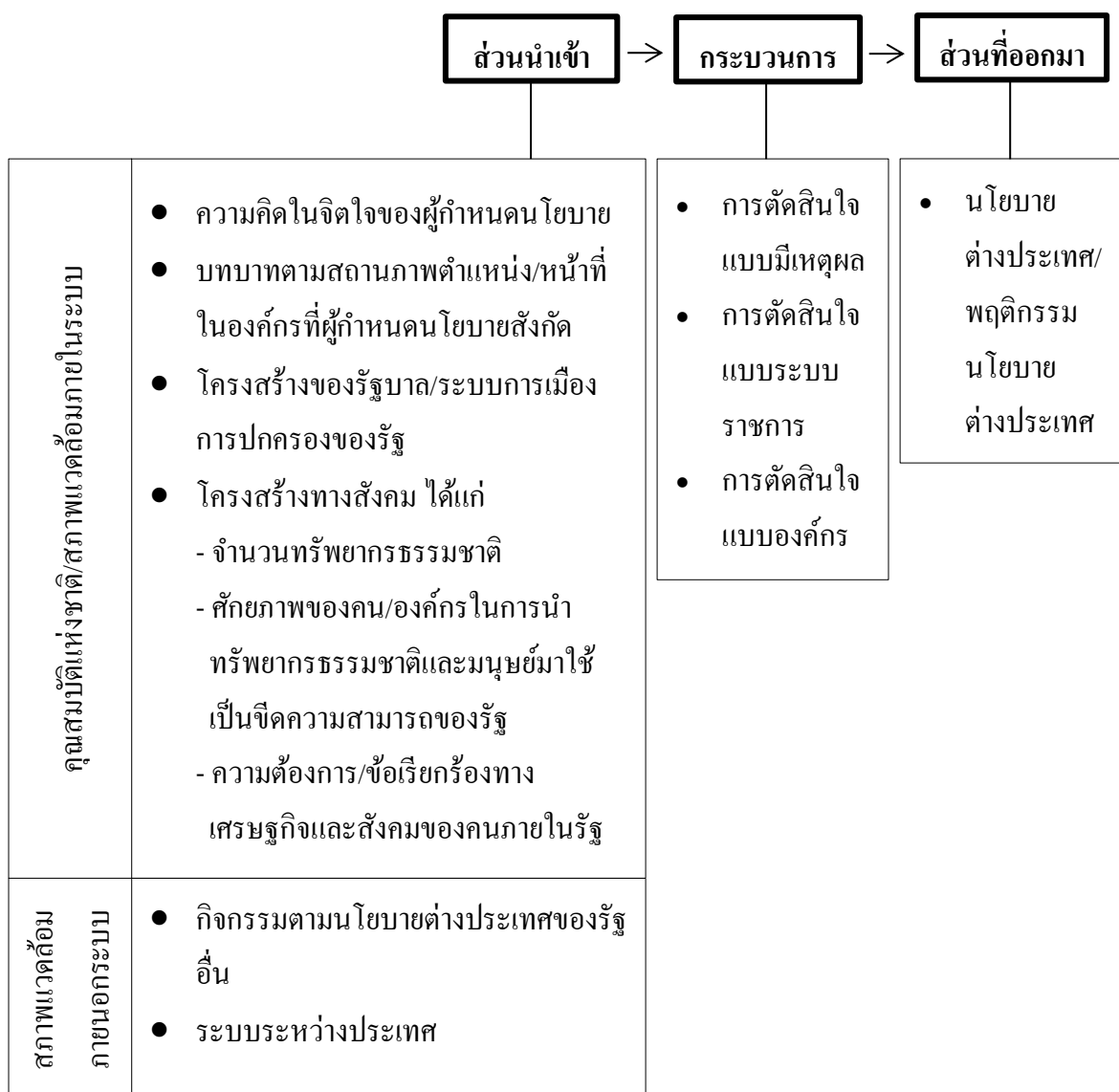
ระบบ คือ การรวมตัวของสิ่งหลายสิ่งเพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยแต่ละสิ่งนั้นมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน หรือขึ้นต่อกันและกัน หรือมีผลกระทบต่อกันและกัน เพื่อให้เกิดผลอย่างใดอย่างหนึ่ง (Hicks, 1972; Semprevivo, 1976; Kindred, 1980)

ระบบแบ่งออกเป็นสองลักษณะ กล่าวคือ ความหมายที่เป็นนามธรรมและรูปธรรม โดยความหมายที่เป็นนามธรรมของระบบ หมายถึง วิธีการ (Method) การปฏิบัติงานที่มีรูปแบบและขั้นตอนที่ไม่ตายตัว อาจผันแปรตามสภาพแวดล้อมและปัจจัยที่กำหนดให้ ส่วนความหมายที่เป็นรูปธรรม หมายถึง สรรพสิ่ง (Entity) ที่ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์และพึ่งพาอาศัยกัน โดยมีส่วนหนึ่งเป็นศูนย์กลางของระบบ (ประชุม รอดประเสริฐ, 2543)

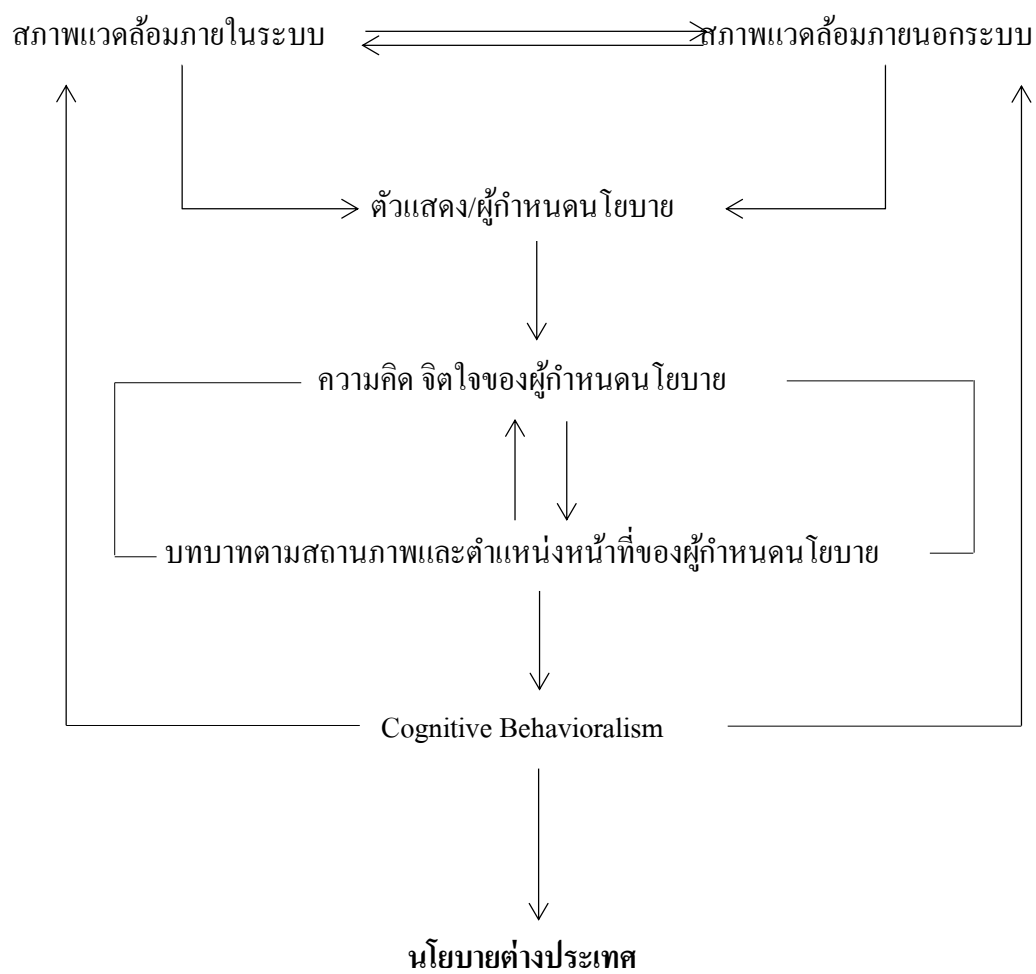
แผนกวิชาการต่างประเทศและการทูต (2515) ได้อธิบายความหมายของทฤษฎีระบบไว้ว่า ระบบระหว่างประเทศที่ประเทศต่างๆ เป็นส่วนประกอบอยู่นั้นเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการกระทำ หรือนโยบายของประเทศต่างๆ หมายความว่าประเทศหนึ่งๆ มีโอกาสที่จะกระทำการใดๆ ที่ขัดกับระบบประเทศได้ค่อนข้างน้อย และถ้าเกิดมีประเทศใดในประเทศหนึ่งไปกระทำการใดๆ ที่มีผลกระทบกระเทือนต่อระบบระหว่างประเทศที่เป็นอยู่ในขณะนั้นเข้ากับประเทศอื่นๆ ซึ่งเป็นส่วนประกอบของระบบที่ถูกกระทบกระเทือนนั้นก็จะดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อรักษาระบบนั้นไว้หรือสร้างระบบใหม่ขึ้นมาแทนที่

ทฤษฎีระบบ ให้คำอธิบายเกี่ยวกับลักษณะของระบบระหว่างประเทศไว้ว่า ประกอบด้วยระบบใหญ่ (Dominant System) และระบบรอง (Sub-System) หลายระบบด้วยกัน โดยแต่ละระบบมีอิทธิพลเหนือประเทศต่างๆ ทั้งนี้ ทฤษฎีนี้ยังอธิบายว่า ในแต่ละระบบมีส่วนประกอบอยู่หลายส่วน โดยแต่ละส่วนนี้จะมีอิทธิพลมากน้อยแตกต่างกันไป ตัวอย่างเช่น ระบบระหว่างประเทศในปัจจุบันนี้ มีองค์การสหประชาชาติและมหาอำนาจเป็นส่วนประกอบสำคัญของระบบใหญ่หรือระบบโลก (Global System) และมีประเทศมหาอำนาจกับมิตรประเทศเป็นส่วนประกอบสำคัญของระบบรองหรือระบบภูมิภาค (Regional System) ทั้งระบบใหญ่และระบบรองนี้มีส่วนเข้าไปใช้อิทธิพลเหนือระบบภายใน (Internal System) ของแต่ละประเทศ เช่น ทั้งสหประชาชาติมหาอำนาจและองค์การส่วนภูมิภาคต่างๆ ได้เข้าไปมีส่วนเปลี่ยนแปลงลักษณะต่างๆ ของระบบภายในของประเทศต่างๆ อยู่มาก จนทำให้ประเทศต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศเล็กๆ ไม่มีอำนาจเด็ดขาดเหนือการกระทำของตน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องภายในหรือภายนอกประเทศ การช่วยเหลือที่ประเทศหนึ่งให้แก่รัฐบาลที่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือขบวนการปฏิวัติภายในประเทศ เป็นตัวอย่างที่ชี้ให้เห็นถึงอิทธิพลจากภายนอกที่มีต่อการเมืองภายในของอีกประเทศหนึ่งได้เป็นอย่างดี

อภิญญา รัตนมงคลมาส (2547) ได้พยายามบูรณาการบริบทของการศึกษา การสร้างและกระบวนการสร้างหรือกำหนดนโยบายต่างประเทศจากแนวความคิดเรื่องปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานะแวดล้อมกับตัวแสดง/ผู้กำหนดนโยบายเข้ากับแนวทางระบบตามแผนภาพดังนี้

ภาพที่ 1 บริบทรวมของแนวทางระบบ
ที่มา: อภิญา รัตนมงคลมาศ, 2547

ภาพที่ 2 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกกับตัวแสดง / ผู้กำหนดนโยบาย

ที่มา: อภิญา รัตนมงคลมาศ, 2547

4. สหภาพยุโรป

สหภาพยุโรป มีชื่อเรียกดั้งเดิมว่า ประชาคมเศรษฐกิจยุโรป (European Economic Community - EEC) ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1958 ต่อมาในระหว่างทศวรรษที่ 1960 ได้เปลี่ยนชื่อเป็น ประชาคมยุโรป (European Communities - EC) และในปัจจุบันได้เปลี่ยนชื่อมาเป็น สหภาพยุโรป ตั้งแต่ต้นปี ค.ศ. 1993

สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์ (2544) อธิบายว่า สหภาพยุโรปนั้นมีจุดเริ่มต้นจาก “แผนชูมอง” (Plan Schuman) อันนำไปสู่การจัดตั้ง “ประชาคมถ่านหินและเหล็กในยุโรป” (ECSC) ในปี ค.ศ. 1952 ความจริงนั้นแนวคิดของนายชูมอง อดีตรัฐมนตรีต่างประเทศฝรั่งเศสซึ่งถือเป็นบิดาของ สหภาพยุโรป ก็คือการกระตุ้นการรวมกลุ่มของประเทศยุโรปให้ทวีความเข้มข้นเพิ่มขึ้นในอนาคต บนพื้นฐานของพัฒนาการจากการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในสองอุตสาหกรรมหลักคือถ่านหินและเหล็ก เพื่อการขยายไปสู่เศรษฐกิจภาคอื่นๆ โดยมีเป้าหมายสุดท้ายคือการรวมกลุ่มในทางการเมือง แนวคิดของนายชูมองได้กลายเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจนเมื่อ “ประชาคมถ่านหินและเหล็ก” (ECSC) ได้พัฒนาสู่การเป็น “ประชาคมยุโรป” (EC) ในปี ค.ศ. 1958 เมื่อมีการจัดตั้งอีกสองประชาคมคือ “ประชาคมเศรษฐกิจยุโรป” (EEC) และ “ประชาคมพลังงานปรมาณูยุโรป” (Euratom) และรวมกับ “ประชาคมถ่านหินและเหล็กยุโรป” (ECSC) ในกรอบของ “ประชาคมยุโรป” (EC)

บอสรอก (Bosrock, 2009) ได้กล่าวถึงกำเนิดของสหภาพยุโรป โดยได้เขียนอธิบายประวัติ โดยย่อไว้มีความว่า ในทศวรรษ 1950-60 เบลเยียม ฝรั่งเศส อิตาลี ลักเซมเบิร์ก เนเธอร์แลนด์ และเยอรมนีตะวันตก ร่วมกันก่อตั้งสามประชาคมเศรษฐกิจขึ้นเพื่อแบ่งสรรทรัพยากร ยกเลิกภาษีการค้า และริเริ่มการค้าเสรี ต่อมาทั้งสามองค์กรได้รวมตัวกันในปี ค.ศ. 1967 ภายใต้กรอบประชาคมยุโรป (European Community) และในปีถัดมา EC ได้จัดตั้งสหภาพศุลกากร (Custom Union) ขึ้นในกลุ่มประเทศสมาชิก เพื่อกำหนดให้เป็นเขตการค้าเสรีและมีการตั้งอัตราภาษีศุลกากรร่วมสำหรับสินค้านอกกลุ่มประเทศสมาชิก จนปลายทศวรรษ 1970 ชาติสมาชิกร่วมกันจัดตั้งระบบการเงินยุโรป (European Monetary System - EMS) เพื่อควบคุมอัตราแลกเปลี่ยน และปูทางสู่ระบบเงินสกุลเดียว ช่วงปี ค.ศ. 1986 สมาชิกของกลุ่ม EC เพิ่มจำนวนขึ้นจากการเข้าร่วมของเดนมาร์ก ไอร์แลนด์ กรีซ สหราชอาณาจักร โปรตุเกส และสเปน ในปีต่อมา กฎหมายยุโรปตลาดเดียว หรือ Single European Act เริ่มมีผลบังคับใช้ โดยมีเป้าหมายที่จะทำลายข้อกีดกันต่างๆ และสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในกลุ่มประเทศประชาคมยุโรป อันจะนำไปสู่บรรยากาศการแข่งขันในหมู่ชาติสมาชิก

ในปี ค.ศ. 1992 ประเทศสมาชิกกลุ่ม EC ลงนามในสนธิสัญญาก่อตั้งสหภาพยุโรปที่เมือง มาสทริชต์ เป้าหมายแรกคือการจัดทำสกุลเงินร่วม จัดตั้งธนาคารกลางและสหภาพทางการเมือง

สนธิสัญญาฉบับนี้เริ่มบังคับใช้ในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1993 หลังจากนั้นสองปีก็มีสมาชิกใหม่เพิ่มขึ้นอีกสามประเทศ ต่อมาในปี ค.ศ. 2004 มีสมาชิกใหม่ร่วมอีกสิบประเทศ ส่งผลให้สหภาพยุโรปมีสมาชิกรวมยี่สิบห้าประเทศ และเพิ่มเป็นยี่สิบเจ็ดประเทศในปี 2007 หลังจากบัลแกเรียและโรมาเนียเข้าเป็นสมาชิก ส่วน โครเอเชีย มาซิโดเนีย และตุรกีจัดเป็นประเทศเข้าผู้สมัคร และยังมีแอลเบเนีย เซอร์เบีย บอสเนีย-เฮอร์เซโกวีนา และมอนเตเนโกร ที่จะเข้าร่วมในลำดับถัดไป

จากจำนวนประเทศสมาชิกรุ่นเก่าและรุ่นใหม่ของสหภาพยุโรปเหล่านี้ มีข้อสังเกตที่เห็นได้ชัดว่า สหภาพยุโรปก่อตั้งด้วยการรวมตัวของกลุ่มประเทศในภูมิภาคยุโรปตะวันตก ซึ่งมีที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ต่อเนื่องหรือใกล้เคียงกัน มีระดับความเจริญทางเศรษฐกิจในระดับใกล้เคียงกัน และมีระบบปกครองของประเทศเป็นประชาธิปไตยแบบตะวันตกคล้ายคลึงกัน

ต่อมาหลังจากการขยายตัวครั้งที่สามในปี ค.ศ. 1981 และต่อๆ ไปจนถึงการขยายตัวครั้งที่ห้าในปี ค.ศ. 1995 สหภาพยุโรปเริ่มเปิดรับประเทศที่มีความแตกต่างทางเศรษฐกิจห่างจากสมาชิกรุ่นแรก ๆ และแม้ว่าประเทศสมาชิกใหม่เหล่านั้นจะมีการปกครองในระบบประชาธิปไตยแล้วก็ตาม แต่ในอดีตก็เคยรับประเทศที่มีการปกครองที่ไม่นิยมประชาธิปไตยนัก เช่น โปรตุเกสและสเปนเข้ามาเป็นสมาชิกด้วย

จากการขยายตัวครั้งล่าสุดสองครั้งในปี ค.ศ. 2004 และ ค.ศ. 2007 จะเห็นได้ชัดว่า สมาชิกทั้งสิบสองประเทศมีความหลากหลายที่ผิดจากภาพลักษณ์และวัตถุประสงค์ดั้งเดิมของสหภาพยุโรป คือมีทั้งประเทศที่มีขนาดทางภูมิศาสตร์และขนาดเศรษฐกิจค่อนข้างเล็กมาก ได้แก่ ไชปรัส เอสโตเนีย ลัตเวีย ลิทัวเนีย มอลตา และเคยเป็นอดีตประเทศบริวารของสหภาพโซเวียต ได้แก่ เช็ก อังการี โปแลนด์ สโลวาเกีย หรือประเทศอดีตประเทศสังคมนิยม ได้แก่ สโลวีเนีย และบางประเทศก็เคยรวมอยู่ในอดีตสหภาพโซเวียตโดยตรงเป็นเวลานาน ได้แก่ เอสโตเนีย ลัตเวีย และลิทัวเนีย นอกจากนี้ยังมีอยู่หนึ่งประเทศ คือ ไชปรัส ที่ยังมีปัญหาการเมืองภายในแตกแยกกัน โดยที่ยังไม่สามารถหาข้อสรุปลงตัวได้ คือเฉพาะส่วนของไชปรัสที่แบ่งแยกให้เป็นเขตของกรีซเท่านั้น จึงจะให้เข้าร่วมกับสหภาพยุโรป ส่วนไชปรัสที่กำหนดให้เป็นเขตตุรกีนั้นยังไม่ได้ถูกรับให้เข้าร่วมด้วย

ความจริงที่เกิดขึ้นเช่นนี้เป็นข้อชวนให้สังเกตว่า ในช่วงเวลาที่ห่างกันราวสี่ทศวรรษ หลังจากมีการก่อตั้งสหภาพยุโรปขึ้นมา จนถึงกระทั่งการขยายตัวครั้งล่าสุดสองครั้งนี้ หลักคิดและจุดมุ่งหมายของสหภาพยุโรปได้เปลี่ยนแปลงไปมาก คือจากความปรารถนาของคณะผู้ก่อตั้งที่เคยเน้นเรื่องพื้นฐานความเป็นประชาธิปไตยแบบตะวันตกของประเทศที่จะเข้ามาเป็นสมาชิก และการมีระบบเศรษฐกิจและความสามารถทางเศรษฐกิจที่อยู่ในสภาพที่จะถูกนำมา “บูรณาการ” (Integrate) ในโครงสร้างและมาตรการที่เข้มข้นแบบ “เหนือรัฐ” (Supra-National) คงจะคลายความ

เข้มข้นลงไปหรืออย่างไรจึงสามารถรับสมาชิกใหม่ซึ่งมาจากพื้นฐานที่แตกต่างกันได้มากถึงเพียงนี้ ซึ่งชวนให้คิดต่อไปว่า หากสหภาพยุโรปมีทฤษฎีและความตั้งใจที่จะรักษายุทธศาสตร์ฐานของมาตรการต่างๆ ทุกด้านที่ใช้กับสมาชิกทุกประเทศอย่างเท่าเทียมกันแล้ว ในด้านปฏิบัติจริงนั้น จะเกิดปัญหาขึ้นหรือไม่ เมื่อเกณฑ์ที่เหมือนกันถูกใช้กับสมาชิกที่มีความแตกต่างกันอย่างหน้ามือเป็นหลังมือ เช่น ระหว่างเยอรมนีกับมอลตา หรือระหว่างอังกฤษกับไซปรัส เป็นต้น (ประทุมพร วัชรเสถียร, 2553)

วัตถุประสงค์ของสหภาพยุโรป

สหภาพยุโรปก่อตั้งขึ้นเพราะเห็นประโยชน์ร่วมกันทางเศรษฐกิจและการเมืองของประเทศสมาชิกต่างๆ สำคัญกว่าเส้นแบ่งทางการเมือง สหภาพยุโรปพยายามอย่างยิ่งที่จะให้สินค้า บริการ แรงงาน และเงินทุน (ซึ่งเป็นเหมือนเสาหลักของระบบตลาดเดียว) ขยับเคลื่อนไปอย่างเสรี โดยมีเป้าหมายหลักคือ

1. การลดข้อกีดกันทางการค้า
2. เสริมสร้างการค้าและการลงทุนทางเศรษฐกิจ
3. รวมกลุ่มเพื่อสร้างเสริมเศรษฐกิจระดับโลกให้เป็นรูปเป็นร่าง

อย่างไรก็ดี ยังมีสิ่งที่จะต้องคำนึงถึงนอกเหนือจากเรื่องเศรษฐกิจ นั่นคือในช่วงครึ่งแรกของ ศตวรรษที่ 20 ประชาชาติยุโรปต้องทนทุกข์กับสงครามอย่างแสนสาหัส แต่ประเทศเหล่านั้นในฐานะสมาชิกปัจจุบันกำลังหันมาสร้างสันติภาพท่ามกลางศัตรูในอดีต และหวังว่ากลุ่มเศรษฐกิจนี้จะเป็น จุดจบของความเป็นปรปักษ์ในครั้งก่อน รวมถึงริเริ่มกฎบังคับใหม่โดยมีผลประโยชน์ร่วมเป็นตัวตั้ง อดีตประเทศคอมมิวนิสต์ทั้งสิบที่เข้าร่วมสหภาพยุโรปในปี ค.ศ. 2004 และ ค.ศ. 2007 มองว่าการเป็นสมาชิกภาพเป็นเสมือนหนทางสู่มาตรฐานการครองชีพทางเศรษฐกิจและสังคมที่ดีขึ้น ดังเช่นประเทศตะวันตกอื่นๆ (บอสรอก, 2009)

คุณสมบัติของสมาชิกสหภาพยุโรป

บอสรอก (Bosrock, 2009) ได้อธิบายถึงคุณสมบัติของสมาชิกสหภาพยุโรปไว้ว่า การจะเข้าเป็นสมาชิกสหภาพยุโรปได้ ประเทศผู้สมัครต้องยึดถือมาตรฐานทางเศรษฐกิจและการเมือง ซึ่งถูกร่างขึ้นในช่วงปี ค.ศ. 1993 ในการประชุมสุดยอดสหภาพยุโรปที่กรุงโคเปนเฮเกน ดังนี้

1. ด้านการเมือง ประชาธิปไตยต้องมีเสถียรภาพและยึดหลักนิติธรรม หลักสิทธิมนุษยชน รวมทั้งให้ความเคารพและคุ้มครองชนกลุ่มน้อยที่อยู่ในประเทศ
2. ด้านเศรษฐกิจ เศรษฐกิจการค้าขยับเคลื่อนอย่างมีเสถียรภาพและสามารถแข่งขันกับตลาดภายในกลุ่มประเทศสมาชิก รวมทั้งสามารถรับมือกับแรงผลักดันทางการตลาดและความกดดันจากการแข่งขันได้

3. ด้านการบริหาร ประเทศต้องปฏิบัติตามกฎของสมาชิกภาพ และเริ่มบังคับใช้กฎหมายสหภาพยุโรปโดยเบ็ดเสร็จสมบูรณ์

นอกจากนั้น สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์ (2544) ยังได้อธิบายไว้เพิ่มเติมว่า เงื่อนไขของการที่จะรับประเทศยุโรปตะวันออกและยุโรปกลางเข้าเป็นสมาชิกของสหภาพยุโรป (EU) ประเทศเหล่านี้จะต้องสามารถปฏิบัติตามข้อผูกพันในฐานะประเทศสมาชิกตามเงื่อนไขในทางเศรษฐกิจและการเมืองที่กำหนดขึ้น เงื่อนไขดังกล่าวประกอบด้วย การมีสถาบันการเมืองบนพื้นฐานของการเป็นประชาธิปไตยการเคารพในหลักกฎหมาย (Rule of Law) สิทธิมนุษยชน และการพิทักษ์ชนกลุ่มน้อย เงื่อนไขเกี่ยวกับเศรษฐกิจก็คือ ประเทศที่จะเข้ามาเป็นสมาชิกของสหภาพยุโรปจะต้องมีระบบเศรษฐกิจแบบตลาด (Market Economy) ตลอดจนมีความสามารถที่จะปรับตัวรองรับแรงกดดันจากการแข่งขันการค้าอย่างเพียงพออีกด้วย

การบูรณาการของสหภาพยุโรป

บูรณาการ(Integration) ของสหภาพยุโรป (European Union) มีสองลักษณะ ลักษณะแรกเป็นบูรณาการในเชิงแนวตั้ง (Vertical Integration) ซึ่งหมายถึงการรวมกลุ่มในเชิงลึก (Deepening) อันเป็นการรวมตัวที่มีระดับความเข้มข้นสูงระหว่างประเทศสมาชิกของสหภาพยุโรป พัฒนาการจากการเป็นสหภาพศุลกากร (Customs Union) ในปี ค.ศ. 1968 สู่การเป็นยุโรปตลาดเดียว (Single Market) ในปี ค.ศ. 1992 จนถึงการบรรลุสู่การเป็นสหภาพทางการเงินและเศรษฐกิจ (EMU) ในกรอบของสนธิสัญญามาสทริคท์ (Maastricht) ถือเป็นพัฒนาการในกรอบของบูรณาการในเชิงแนวตั้งนั่นเอง ลักษณะที่สองเป็นบูรณาการในเชิงแนวนอน (Horizontal Integration) ซึ่งหมายถึงการรวมกลุ่มในเชิงแนวกว้าง (Widening) อันหมายถึงการขยายจำนวนประเทศสมาชิก (Enlargement) ของกลุ่มประเทศสหภาพยุโรปนั่นเอง (สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์, 2544)

วรลักษณ์ สงวนแก้ว (2550) ได้สรุปเกี่ยวกับเรื่องคุณค่าทางกฎหมาย (Value of European Constitution) ไว้ว่า การบูรณาการในด้านต่างๆ ของสหภาพยุโรปและการดำเนินงานของสหภาพยุโรป ได้สร้างหลักเกณฑ์ทางรัฐธรรมนูญไว้ให้กับทางสหภาพยุโรป (Constitutional Principle of European Union) เช่น รัฐธรรมนูญทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของสหภาพยุโรป ที่ได้วิวัฒนาการจนกลายเป็นคุณค่าทางกฎหมายและเอกลักษณ์ทางรัฐธรรมนูญของสหภาพยุโรป ดังนี้

1. รัฐธรรมนูญทางเศรษฐกิจของสหภาพยุโรป สหภาพยุโรปกำเนิดมาจากการบูรณาการด้านเศรษฐกิจ ดังนั้น กฎหมายและกฎเกณฑ์ต่างๆ ของสหภาพยุโรปด้านเศรษฐกิจ ตลอดจนหลักกฎหมายด้านเศรษฐกิจที่เกิดจากแนวคำวินิจฉัยของศาลแห่งประชาคมยุโรปจึงมีส่วนช่วยในการพัฒนาระบบกฎหมายรัฐธรรมนูญของสหภาพยุโรปเป็นอย่างมาก

2. รัฐธรรมนูญสังคมของสหภาพยุโรป การบูรณาการของสหภาพยุโรป ได้สร้างสหภาพพลเมืองของสหภาพยุโรป และสถานะทางกฎหมายของพลเมืองยุโรป ซึ่งถือเป็นบ่อเกิดของสิทธิและเสรีภาพของพลเมืองยุโรป ตลอดจนระบบกฎหมายคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของพลเมืองยุโรป ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินงานในสถาบันต่างๆ ของสหภาพยุโรปจะต้องคำนึงถึงการเคารพสิทธิและเสรีภาพของพลเมืองยุโรปเป็นหลัก

3. รัฐธรรมนูญเพื่อประชาธิปไตยของสหภาพยุโรป ผู้ร่างกฎหมายของสหภาพยุโรปได้พยายามออกแบบกระบวนการทางประชาธิปไตยที่สามารถปรับใช้ในการดำเนินการความสัมพันธ์ระหว่างรัฐสมาชิกพลเมืองและสหภาพยุโรป โดยคำนึงถึงหลักความเสมอภาคและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพลเมืองยุโรปเป็นหลัก ซึ่งหลังจากการใช้บังคับสนธิสัญญาลิสบอนในปี ค.ศ. 2009 แล้ว สหภาพยุโรปจะเป็นสหภาพแห่งประชาธิปไตยโดยสมบูรณ์

ความตกลงเชงเกน

ฝรั่งเศส เยอรมนี และกลุ่มประเทศเบนลักซ์สามประเทศ รวมทั้งประเทศ ได้ลงนามในความตกลงเชงเกนเมื่อวันที่ 19 มิถุนายน ค.ศ. 1990 เพื่อใช้แทนความตกลงว่าด้วยการควบคุมพรมแดนตามที่ตกลงกันไว้ ณ เมืองเชงเกนในลักเซมเบิร์ก เมื่อ ค.ศ. 1985 ตามความตกลงฉบับใหม่ประเทศทั้งห้ายินยอมที่จะยกเลิกการควบคุมภายในพรมแดนให้พลเมืองของประเทศทั้งห้ามีสิทธิที่จะสัญจรไปมาโดยเสรี และจะสร้างพรมแดนภายนอกเพื่อต่อต้านผู้อพยพที่ผิดกฎหมาย ผู้ก่อการร้าย ผู้ค้ายาเสพติด และการก่ออาชญากรรม ต่อมาสเปนและโปรตุเกสได้ร่วมลงนามด้วย ดังนั้น ความตกลงเชงเกนจึงได้รับการให้สัตยาบันจากประเทศทั้งเจ็ดและมีผลบังคับใช้ในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1995 พร้อมกับมีการเคลื่อนย้ายพรมแดน การยกเลิกหนังสือเดินทาง ศุลกากรและการควบคุมผู้อพยพเข้าเมือง ผู้โดยสารระหว่างเครื่องบินที่บินไป-มา ในประเทศทั้งเจ็ดนี้ จะถือเป็นเสมือนผู้โดยสารของที่ยวบินภายในประเทศทุกประเทศ โดยไม่ต้องผ่านด่านตรวจคนเข้าเมืองอีก ต่อมาประเทศทั้งเจ็ดได้ทำความตกลงชั่วคราวกับสหภาพนอร์ดิก (Nordic Union) ในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1995 ซึ่งความตกลงช่วยเหลือนี้ ทั้งสองฝ่ายยินยอมให้มีการรวมเขตปลอดพรมแดนสองแห่งซึ่งทำให้เดนมาร์ก ฟินแลนด์ และสวีเดน เข้ามาเป็นสมาชิกสมบูรณ์ในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1996 ต่อมาอิตาลีและออสเตรีย ได้เข้ามาเป็นสมาชิกโดยสมบูรณ์ในเดือนเมษายน ค.ศ. 1998 นอกจากนี้ กรีซก็ได้แจ้งความจำนงเป็นสมาชิกด้วย และได้ให้สัตยาบันความตกลงนี้ในเดือนกรกฎาคมของปีเดียวกัน คงเหลือแต่สหราชอาณาจักรและไอร์แลนด์เท่านั้น ที่ยังไม่ได้ลงนามเป็นประเทศสมาชิกของเชงเกน เนื่องจากสหราชอาณาจักรหวาดกลัวเรื่องการก่อการร้าย การแพร่ขยายของยาเสพติด และหวาดระแวงอิทธิพลของยุโรปภาคพื้นทวีป ส่วนไอร์แลนด์มีปัญหาเกี่ยวกับสหราชอาณาจักรในเรื่องของพรมแดนตรงบริเวณจุดตรวจที่ไอร์แลนด์เหนือและปัญหาการเดินทางข้ามทะเลไอริชและ

เกาะอังกฤษ ในตอนแรก ความตกลงเชงเกนเป็นความตกลงร่วมระหว่างรัฐบาล แต่ต่อมาได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของ EU เมื่อได้มีการลงนามในสนธิสัญญาอัมสเตอร์ดัม (อรณี นवलสุวรรณ, 2543)

องค์กรสำคัญและบทบาท

จุฑาทิพย์ คล้ายทับทิม (2551) ได้อธิบายรายละเอียดขององค์กรสำคัญและบทบาทในสหภาพยุโรป ไว้ดังนี้

1. คณะมนตรีหรือสภาคณะมนตรีแห่งสหภาพยุโรป (The Council of the European Union) นับว่าเป็นองค์กรที่สำคัญที่สุด เนื่องจากเป็นที่ประชุมของบรรดารัฐมนตรีของแต่ละประเทศ โดยทำหน้าที่ในการพิจารณาความร่วมมือทางการเมืองและกำหนดนโยบายทางเศรษฐกิจ ในการประชุมแต่ละครั้ง จะมีรัฐมนตรีซึ่งรับผิดชอบเรื่องต่างๆ เข้าร่วมการประชุม เช่น การต่างประเทศ คมนาคม เศรษฐกิจ เกษตรกรรม เป็นต้น หากเป็นการประชุมในประเด็นสำคัญ จะเป็นการประชุมในระดับประมุขของประเทศ ทั้งนี้จะมีการประชุมสุดยอดครั้งต่อปี เพื่อกำหนดทิศทาง นโยบายของสหภาพยุโรป ประเทศสมาชิกแต่ละประเทศมีจำนวนเสียงแตกต่างกันขึ้นอยู่กับสัดส่วนจำนวนประชากร การตัดสินใจส่วนใหญ่ใช้เสียงแบบข้างมาก (Majority) ในขณะที่เรื่องสำคัญจะใช้ระบบการออกเสียงแบบเอกฉันท์ (Unanimity)

2. คณะกรรมาธิการยุโรป (The European Commission) เป็นองค์กรที่ทำหน้าที่เป็นฝ่ายบริหารและเสนอแนวนโยบายต่างๆ ตลอดจนดูแลให้มีการนำระเบียบข้อบังคับของสหภาพยุโรปไปบังคับใช้ คณะกรรมาธิการยุโรปเป็นองค์กรที่มีอำนาจเหนือรัฐและรับผิดชอบต่อรัฐสภายุโรป ปัจจุบันคณะกรรมาธิการยุโรป ประกอบด้วยกรรมาธิการ 26 คน และประธานคณะกรรมาธิการยุโรปอีก 1 คน กรรมาธิการ 26 คน มาจากประเทศสมาชิกตามความเชี่ยวชาญในงานที่รับผิดชอบแต่ละด้าน โดยจะทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ประมาณ 24,000 คน กรรมาธิการแต่ละคนจะมีหน้าที่รับผิดชอบแต่ละด้านแตกต่างกัน แต่ละคนมีเจ้าหน้าที่และองค์กรย่อยอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของตน เปรียบเทียบได้ว่ากรรมาธิการแต่ละคนคือรัฐมนตรีซึ่งต้องดูแลกระทรวง ทบวง กรมของตนนั่นเอง

3. สภายุโรป (The European Parliament) มีหน้าที่ให้คำปรึกษา กำกับ ดูแลการปฏิบัติงานของคณะกรรมาธิการยุโรป และมีอำนาจแก้ไขกฎหมายที่เสนอโดยคณะกรรมาธิการยุโรป นอกจากนี้รัฐสภายุโรปยังมีหน้าที่ในการตัดสินใจร่วมกับคณะมนตรีแห่งสหภาพยุโรปในประเด็นต่างๆ ได้แก่ การพิจารณาร่างกฎหมายของสหภาพยุโรปซึ่งริเริ่มโดยคณะกรรมาธิการ การอนุมัติงบประมาณของสหภาพยุโรป การให้การรับรองความตกลงระหว่างประเทศของสหภาพยุโรปกับประเทศนอกกลุ่มที่สำคัญคือการให้การรับรองผู้ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมาธิการยุโรป สมาชิก

รัฐสภายุโรปได้รับการเลือกตั้งโดยตรงทุกๆ ห้าปี จากแต่ละประเทศสมาชิก การจัดกลุ่มภายในรัฐสภาไม่ได้แบ่งตามสัญชาติ แม้ว่าสมาชิกรัฐสภายุโรปจะมาจากรัฐสมาชิกที่แตกต่างกัน

4. ศาลยุติธรรมยุโรป (The European Court of Justice) ทำหน้าที่วินิจฉัยคดีที่ประเทศสมาชิกต่างๆ เสนอมาในประเด็นที่เกี่ยวกับภารกิจของสหภาพยุโรป พิจารณาพิพากษาข้อพิพาทระหว่างประเทศสมาชิกหรือระหว่างเอกชนกับประเทศสมาชิก นอกจากนี้ศาลยุติธรรมยุโรปยังมีหน้าที่บังคับใช้และตีความกฎหมายเพื่อพิจารณาและชี้ขาดว่ากฎหมายของสหภาพยุโรปได้รับการปรับใช้เหมือนกันในทุกประเทศสมาชิกหรือไม่

5. ประชาคมอาเซียน

อาเซียน (ASEAN) เป็นกลุ่มความร่วมมือระดับภูมิภาคกลุ่มแรกๆ ของโลกที่ถือกำเนิดมาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2510 โดยมีชื่อเรียกเป็นทางการว่า สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of Southeast Asia Nations) ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกทั้งสิ้นสิบประเทศ ได้แก่

- สาธารณรัฐอินโดนีเซีย
- สหพันธรัฐมาเลเซีย
- สาธารณรัฐฟิลิปปินส์
- สาธารณรัฐสิงคโปร์
- ราชอาณาจักรไทย
- เนการาบรูไนดารุสซาลาม
- สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม
- ราชอาณาจักรกัมพูชา
- สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
- สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์

ประเทศสมาชิกแต่ละประเทศ มีความแตกต่างกันในด้านต่างๆ ทั้งด้านระดับของการพัฒนาทางเศรษฐกิจหรือด้านกายภาพ เช่น ท่าเลที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ ขนาดพื้นที่ และจำนวนประชากร นอกจากนี้ยังมีความหลากหลายทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา ภาษาและวัฒนธรรมอีกด้วย

คณะกรรมการการต่างประเทศ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (2550) ได้ให้ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนไว้ดังนี้

ทางด้านภูมิศาสตร์ ประเทศสมาชิกอาเซียนแบ่งตามที่ตั้งทางภูมิศาสตร์เป็นสองส่วนคือกลุ่มประเทศที่ตั้งอยู่บนภาคพื้นทวีป คือ ไทย เมียนมาร์ เวียดนาม ลาวและกัมพูชา และกลุ่มประเทศที่ตั้งอยู่บนภาคพื้นสมุทร คือ มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ บรูไนและสิงคโปร์

จากประเทศสมาชิกอาเซียนทั้งหมด อินโดนีเซียเป็นประเทศที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่ที่สุด คือประมาณ 5,193,250 ตารางกิโลเมตร รองลงมาคือ เมียนมาร์ มีพื้นที่ 657,740 ตารางกิโลเมตร ส่วนสิงคโปร์มีพื้นที่เล็กที่สุด โดยมีขนาดเพียง 682.7 ตารางกิโลเมตร ส่วนด้านจำนวนประชากร อินโดนีเซียมีขนาดประชากรใหญ่ที่สุดประมาณ 220 ล้านคน และประเทศที่มีประชากรน้อยที่สุดคือสิงคโปร์ ประมาณ 4.35 ล้านคน

สมาชิกอาเซียนยังประกอบไปด้วยประชากรหลากหลายเชื้อชาติ ทั้งชาวจีน มลายู ชาวอินโด ชาวไทย ฯลฯ มีภาษาและการนับถือศาสนาที่แตกต่างกัน เช่น มาเลเซีย บรูไน และอินโดนีเซีย มีประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งอินโดนีเซียนับว่าเป็นประเทศที่มีประชากรนับถือศาสนาอิสลามมากที่สุดในโลกอีกด้วย ส่วนไทย เมียนมาร์ กัมพูชา เวียดนาม ลาว และสิงคโปร์ มีประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ และฟิลิปปินส์มีประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาคริสต์ แต่ก็สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขและสื่อสารกันได้โดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาติดต่อราชการของอาเซียน

ด้านระดับการพัฒนาเศรษฐกิจ การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI) เข้ามาสู่อาเซียนคิดเป็นร้อยละ 12.8 ของการลงทุนทั้งโลก และ GDP รวมของทั้งอาเซียนคิดเป็นร้อยละ 22 ของ GDP ของทั้งโลก ประเทศอินโดนีเซียมีมูลค่า GDP สูงที่สุดในภูมิภาค มีประมาณ 280,265 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ รองลงมาคือไทย สำหรับกลุ่มประเทศสมาชิกดั้งเดิมของอาเซียน เช่น มาเลเซีย สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ ก็ถือว่ามีระดับการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับที่ใกล้เคียงกันแต่สำหรับในกลุ่มประเทศ อาเซียนใหม่ (CLMV) กัมพูชา เมียนมาร์ ลาว เวียดนาม เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในกลุ่มแรกแล้ว จะเห็นว่ามึระดับการพัฒนาที่ด้อยกว่ามาก โดยลาวมีมูลค่า GDP น้อยที่สุด คือ 2,872 ดอลลาร์สหรัฐ

สำหรับประเทศที่ประชากรส่วนใหญ่ในภูมิภาคอาเซียนยังประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม และมีรายได้หลักมาจากภาคเกษตร เช่น เมียนมาร์ เวียดนาม ลาว บางประเทศมีความก้าวหน้าด้านอุตสาหกรรมบางด้านมากกว่าประเทศอื่นๆ เช่น มาเลเซียมีความเชี่ยวชาญด้านอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ สิงคโปร์มีความเชี่ยวชาญด้านเครื่องจักรอุตสาหกรรม และบรูไนมีหลายในหลักมาจากอุตสาหกรรมน้ำมัน นอกจากนั้นยังมีรายได้ที่มากจากการท่องเที่ยวและภาคบริการในมูลค่าสูงเช่นกัน โดยสัดส่วนมูลค่ารายได้จากภาคบริการในค่า GDP ของทั้งอาเซียนภูมิภาคคิดเป็นร้อยละ 44.5 ภาคอุตสาหกรรมคิดเป็นร้อยละ 40.9 และภาคเกษตรคิดเป็นร้อยละ 14.7 แต่เมื่อเทียบลงไป ในรายละเอียดของแต่ละประเทศแล้ว สัดส่วนของสามกลุ่มนี้ มีมูลค่าแตกต่างกันตามแต่ศักยภาพและความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบของแต่ละประเทศ

แม้จะมีความแตกต่างหลากหลายในหมู่ประเทศสมาชิกดังกล่าวที่กล่าวมาข้างต้น ทั้งสิบประเทศ ก็ได้รวมตัวเป็นหนึ่งเดียวภายใต้ประชาคมอาเซียน ด้วยความมุ่งหวังที่จะเสริมสร้างความมั่นคง สันติภาพ เอกภาพและความก้าวหน้าของประเทศสมาชิกทั้งหมด

สถานการณ์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้เปลี่ยนผ่านจากสภาวะแห่งความตึงเครียดและการเผชิญหน้า มาสู่สภาวะที่มีเสถียรภาพความมั่นคงและความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด จนกลายเป็นภูมิภาคที่มีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว และเป็นตัวอย่างของการรวมตัวของกลุ่มประเทศที่มีบทบาทและพลังต่อรองในเวทีการเมืองและเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ทำให้มีประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เข้าร่วมเป็นสมาชิกเพิ่มขึ้น และมีหลายประเทศในโลกสนใจที่จะเสริมสร้างความสัมพันธ์และกระชับความร่วมมือกับอาเซียน ในฐานะคู่เจรจา (Dialogue Partner) ซึ่งในปัจจุบันอาเซียนมีคู่เจรจากรอบประเทศ ได้แก่ ออสเตรเลีย แคนาดา ญี่ปุ่น นิวซีแลนด์ สหรัฐอเมริกา อินเดีย สาธารณรัฐเกาหลี สาธารณรัฐประชาชนจีน รัสเซีย และหนึ่งองค์การระหว่างประเทศ คือ โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Program : UNDP) โดยอาเซียนกับคู่เจรจาเหล่านี้จะมีการหารือกันอย่างสม่ำเสมอทั้งในลักษณะการประชุมระดับเจ้าหน้าที่และการประชุมระดับรัฐมนตรี (กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ, 2545)

วิทย์ บัณฑิตกุล (2555) ได้อธิบายไว้ว่า ความประสงค์ของการจัดตั้งกลุ่มอาเซียน เกิดจากสภาพแวดล้อมภายนอก ประเทศในโลกประชาธิปไตยกำลังเกิดการกั๊กกวดต่อการเผยแพร่ของลัทธิคอมมิวนิสต์ในขณะนั้น ความศรัทธาเชื่อถือต่อประเทศมหาอำนาจภายนอกที่เสื่อมถอยลงในช่วงพุทธทศวรรษ 2550 รวมไปถึงความต้องการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศโดยสนับสนุนความเป็นชาตินิยมพึ่งพาตนเอง จึงเกิดการรวมกลุ่มเป็นกลุ่มประเทศอาเซียนขึ้น ซึ่งหลังจากที่ประเทศผู้ก่อตั้งอาเซียนทั้งห้าได้ร่วมลงนามในปฏิญญากรุงเทพฯแล้ว ต่อมาบรูไนดารุสซาลามได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกประเทศที่หก เมื่อวันที่ 8 มกราคม พ.ศ. 2527 ซึ่งห่างจากวันที่บรูไนประกาศเอกราชเมื่อวันที่ 1 มกราคม เพียงสัปดาห์เดียว ต่อมาเวียดนามได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกประเทศที่เจ็ด ในวันที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ. 2538 ไม่นานหลังจากนั้นลาวและเมียนมาร์ ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกประเทศที่แปดและเก้าตามลำดับ ในวันที่ 23 กรกฎาคม พ.ศ. 2540 ส่วนกัมพูชามีความประสงค์จะเข้าร่วมเป็นสมาชิก แต่ถูกเลื่อนออกไปเนื่องจากปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองภายในประเทศ จนกระทั่งในวันที่ 30 เมษายน พ.ศ. 2542 กัมพูชาได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกประเทศที่สิบ หลังจากรัฐบาลกัมพูชามีความมั่นคงแล้ว จากนั้นในวันที่ 23 กรกฎาคม พ.ศ. 2549 โจเซรามุส-ออร์ตานายกรัฐมนตรีแห่งติมอร์ตะวันออก ได้ลงนามในความต้องการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มอาเซียนอย่างเป็นทางการ ปัจจุบันติมอร์ตะวันออกอยู่ในฐานะประเทศผู้สังเกตการณ์เป็นเวลาห้าปีก่อนที่จะได้รับสถานภาพเป็นประเทศสมาชิกอย่างสมบูรณ์

วัตถุประสงค์ของอาเซียน

ปฏิญญาอาเซียน (The ASEAN Declaration) ได้ระบุว่า เป้าหมายและจุดประสงค์ของอาเซียนคือ

1. เร่งรัดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ความก้าวหน้าทางสังคมและการพัฒนาวัฒนธรรมในภูมิภาค
2. ส่งเสริมสันติภาพและเสถียรภาพในภูมิภาค โดยการเคารพหลักความยุติธรรมและหลักนิติธรรมในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในภูมิภาค ตลอดจนยึดมั่นในหลักการแห่งกฎบัตรสหประชาชาติ

ในโอกาสครบรอบสามสิบปี ของการก่อตั้งอาเซียนในปี พ.ศ. 2540 (ค.ศ. 1997) ผู้นำของประเทศอาเซียนได้รับรอง “วิสัยทัศน์อาเซียน 2020” (ASEAN Vision 2020) โดยเห็นพ้องกันในวิสัยทัศน์ร่วมของอาเซียนที่จะเป็นวงสมานฉันท์ในภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้ ต้องการมีปฏิสัมพันธ์กับภายนอกการใช้ชีวิตที่มีสภาพในสันติภาพ เสถียรภาพ และความเจริญรุ่งเรือง ผูกมัดกันเป็นหุ้นส่วนกันในการพัฒนาที่มีพลวัตและในประชาคมที่มีความเอื้ออาทรระหว่างกัน

ปี พ.ศ. 2546 ผู้นำอาเซียนได้เห็นพ้องกัน ที่จะจัดตั้งประชาคมอาเซียนที่ประกอบด้วยสามเสาหลัก อันได้แก่ ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security Community - APSC) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community - AEC) ประชาคมสังคม-วัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community - ASCC) ภายในปี พ.ศ. 2563 (อนุกฎ เชื้อไทย, 2555)

กฎบัตรอาเซียน

คณะกรรมการการต่างประเทศ สถานิติบัญญัติแห่งชาติ (2550) ได้ให้ความหมายของกฎบัตรอาเซียนไว้ว่า กฎบัตรอาเซียนจะเป็นเสมือนธรรมนูญของอาเซียนที่จะวางกรอบทางกฎหมายและโครงสร้างขององค์กร เพื่อให้อาเซียนสามารถดำเนินการตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อขับเคลื่อนการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนภายในปี พ.ศ. 2558

เนื้อหาส่วนหนึ่งของกฎบัตรจะเป็นการประมวลหลักการ วัตถุประสงค์และแนวทางปฏิบัติที่ผ่านมาของอาเซียนแต่ในหลายส่วนก็อาจมีการเปลี่ยนแปลงกฎเกณฑ์เดิม หรือสร้างกลไกใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของโลกและสภาพแวดล้อมของภูมิภาคและทำให้อาเซียนเป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ในการรวมกลุ่มเป็นประชาคมอาเซียนนี้ ทำให้ “อาเซียน” มีสถานะเป็นนิติบุคคล มีกฎระเบียบข้อตกลงที่ทุกประเทศในประชาคมอาเซียนต้องยอมรับปฏิบัติตาม กฎระเบียบนี้

เรียกว่า กฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter) เป็นองค์กรที่เป็นตัวแทนประเทศในประชาคมอาเซียนที่มีบทบาทในเวทีโลก โดยมีโครงสร้างการทำงานในรูปแบบคณะรัฐมนตรี (Councils) ของอาเซียน ซึ่งแบ่งเป็นสามคณะ คือ ประชาคมความมั่นคงอาเซียน ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และประชาคมสังคมวัฒนธรรมอาเซียน หรือที่เรียกกันว่าสามเสาหลักแห่งอาเซียน ประธานอาเซียนและเลขาธิการอาเซียนมีสำนักงานในการบริหารจัดการตั้งอยู่ที่กรุงจาการ์ตา อินโดนีเซีย

ในการบริหารจัดการประเทศสมาชิกนั้นใช้กฎบัตรอาเซียนหรือกฎบัตรสมาคมแห่งประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่ประเทศสมาชิกกำหนดขึ้น และลงนามประกาศสัตยาบันร่วมกัน เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2551 และมีผลบังคับใช้นับแต่วันที่ 15 ธันวาคมในปีเดียวกันนั่นเอง

ในกฎบัตรเสมือนเป็นกฎหมายข้อตกลงร่วมกัน จึงมีการเขียนอย่างละเอียดครอบคลุมนับตั้งแต่การเริ่มต้นบรรยายถึงพันธกิจที่มีร่วมกันแล้วแบ่งเป็นหมวด เช่นวัตถุประสงค์ของอาเซียน ก่อเกิดขึ้นมาเพื่ออุดมการณ์อย่างไร หมวดการรับสมาชิกอาเซียน หรือแม้กระทั่งการจัดการประชุมในภาวะฉุกเฉินที่มีผลกระทบกับอาเซียนหรือการระงับกรณีพิพาทที่เกิดขึ้นระหว่างประเทศก็มีกำหนดไว้ในกฎบัตรอย่างเป็นขั้นตอน

ไทยเป็นหนึ่งในประเทศสมาชิกอาเซียน มีส่วนในการจัดทำร่างหลายประเด็นซึ่งมีประโยชน์ต่อประชาคมอาเซียน เช่น การจัดตั้งองค์กรสิทธิมนุษยชนอาเซียน การให้อำนาจเลขาธิการอาเซียนในการบังคับใช้ตามกฎบัตรอาเซียน การตั้งกลไกระงับข้อพิพาท หรือการไม่แทรกแซงกิจการระหว่างประเทศ การจัดสร้างองค์กรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น กำหนดให้มีการประชุมผู้นำอาเซียนสองครั้งในรอบปี จัดตั้งคณะมนตรีเพื่อประสานความร่วมมือในประชาคมความมั่นคงสังคม เศรษฐกิจให้บรรลุผล

อย่างไรก็ตาม กฎบัตรอาเซียนเขียนกำหนดไว้ครอบคลุมเสาหลักทั้งสามของประชาคมอาเซียน นั่นคือครอบคลุมการเมือง ความมั่นคง เศรษฐกิจ และสังคม (วิทย์ บัณฑิตกุล, 2555)

ประชาคมอาเซียน ประกอบด้วยสามประชาคมย่อย ซึ่งเปรียบเสมือนเสาหลักของความร่วมมือในด้านต่างๆ ตามวัตถุประสงค์ของอาเซียน ซึ่งมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอันประกอบไปด้วย

ความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคง

อาเซียนตระหนักดีว่า ภูมิภาคที่มีสันติภาพ เสถียรภาพ ความมั่นคงและความเป็นกลางจะเป็นพื้นฐานสำคัญที่ส่งเสริมการพัฒนาประเทศให้เจริญรุดหน้า จึงได้ร่วมกันสร้างประชาคมอาเซียนให้เป็นที่ยอมรับของนานาประเทศ และเสริมสร้างความเข้าใจอันดีต่อกันในระหว่างประเทศสมาชิก ผลงานที่สำคัญที่ได้รับการยอมรับจากนานาประเทศ คือ สนธิสัญญาไมตรีและ

ความร่วมมือในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia : TAC) การประกาศให้ภูมิภาคอาเซียนเป็นเขตแห่งสันติภาพ เสรีภาพ และเป็นกลาง (Zone of Peace, Freedom and Neutrality : ZOPFAN) การก่อตั้งการประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (ASEAN Regional Forum : ARF) และการจัดตั้งสนธิสัญญาเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Southeast Asia Nuclear Weapon Free Zone Treaty : SEANWFZ) (กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ, 2545)

อนงูณ เชื้อไทย (2555) ยังได้อธิบายไว้ว่า ตลอดระยะเวลาสี่สิบเอ็ดปีที่ผ่านมา อาเซียนสามารถระงับข้อพิพาท ไม่ให้ขยายตัวเป็นความตึงเครียด โดยการเจรจาหรือทางการเมืองและการสร้างความไว้นือเชื่อใจระหว่างกัน ผู้นำของประเทศสมาชิกอาเซียนได้เห็นพ้องในการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security Community - APSC) อันมีจุดมุ่งหมายในการสร้างความมั่นใจว่าประเทศในภูมิภาคจะอยู่ร่วมกันและร่วมกับประเทศอื่นๆ ในโลกด้วยความสงบสุขในสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตยและมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

จากวัตถุประสงค์ในด้านความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงตามรายละเอียดในข้างต้น ประภัสสร เทพชาตรี (2554) ได้สรุปและวิเคราะห์ถึงปัญหาพร้อมให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า ปัญหาอีกประการที่ยังทำให้ประชาคมอาเซียนไม่ใช่ประชาคมอย่างแท้จริง คือ เรื่องเกี่ยวกับการจัดตั้งประชาคมอาเซียนซึ่งยังมีข้อบกพร่องหลายเรื่อง สำหรับประชาคมการเมืองและความมั่นคงของอาเซียน (ASEAN Political-Security Community - APSC) นั้น คำนิยามและรูปร่างหน้าตาของ APSC ที่ได้รับการนิยามจากรัฐบาลของอาเซียนนั้น แตกต่างไปอย่างมากจากคำนิยามของนักวิชาการ โดยประเด็นหลักที่นักวิชาการให้ความสำคัญ แต่ขาดหายไปจาก APSC คือ ประชาคมความมั่นคงจะต้องมีการกำหนดนโยบายร่วมกัน การรับรู้ถึงภัยคุกคามร่วมกัน มีอัตลักษณ์ร่วมกัน มีความร่วมมือทางทหารไว้นือเชื่อใจกัน มีระบบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยและมีสถาบันที่เป็นทางการ กลไกการป้องกันและแก้ไขความขัดแย้งของ APSC มีลักษณะมุ่งเน้นแก้ความขัดแย้งระหว่างรัฐ แต่ในปัจจุบันและอนาคตความขัดแย้งส่วนใหญ่จะเป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในรัฐ แต่มีลักษณะข้ามชาติ ดังนั้น กลไกอาเซียนจึงไม่มีประสิทธิภาพรับรองความขัดแย้งในรูปแบบใหม่ นอกจากนี้ ความร่วมมือทางทหารของอาเซียนก็เบาบางมาก อาเซียนก่อตั้งมาสี่สิบสองปีแต่เพิ่งจะมีการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมไป เพียงสามครั้ง จากปัญหาดังกล่าว จึงสามารถให้ข้อเสนอแนะได้ดังนี้

- ควรมีการปรับแก้ Blueprint หรือแผนงานของ APSC
- ปรับคำนิยามใหม่ของ APSC โดยให้เพิ่มการมีนโยบายร่วม การรับรู้ภัยคุกคามร่วม การมีอัตลักษณ์ร่วม เพิ่มความร่วมมือทางทหาร และสร้างความไว้วางใจระหว่างกัน
- เพิ่มกลไกแก้ไขความขัดแย้งในรูปแบบใหม่ คือความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในรัฐ แต่มีลักษณะข้ามชาติ และกระทบต่ออาเซียนโดยรวม
- จัดตั้งกองกำลังรักษาสันติภาพของอาเซียนขึ้น ในลักษณะเดียวกับกองกำลังรักษาสันติภาพของ UN
- แก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง แก้ไขปัญหากรณีพิพาทเรื่องพรมแดนระหว่างประเทศสมาชิก
- กำหนดยุทธศาสตร์ทางทหารใหม่ โดยให้เล็งมองเพื่อนบ้านว่าอาจจะเป็นศัตรู
- ให้ภาคประชาสังคมและประชาชนอาเซียน มีส่วนร่วมในการพัฒนา APSC

ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ

ปรากฏการณ์ของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในภูมิภาคต่างๆ ของโลกและการแข่งขันทางการค้าที่เพิ่มขึ้นเป็นปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้อาเซียนตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องรวมตัวกันให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น เพื่อปรับแนวการดำเนินนโยบายของตนให้สอดคล้องและเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ในปี พ.ศ. 2553 อาเซียนจึงได้ตกลงจัดตั้งการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area : AFTA) เพื่อที่จะส่งเสริมการค้าระหว่างกัน โดยการลดภาษีศุลกากรให้แก่สินค้าส่งออกของกันและกัน และดึงดูดการลงทุนจากภายนอกภูมิภาคให้เข้ามาลงทุนในภูมิภาคมากขึ้น เขตการค้าเสรีอาเซียนนี้จะบรรลุผลสมบูรณ์สำหรับสมาชิกหกประเทศแรก ในปี พ.ศ. 2546 ตามด้วยเวียดนามในปี พ.ศ. 2549 ลาวและเมียนมาร์ในปี พ.ศ. 2551 และกัมพูชาในปี พ.ศ. 2553 นอกจากนี้อาเซียนยังได้มีมาตรการต่างๆ ในการส่งเสริมการค้า การลงทุน และความร่วมมือในด้านอุตสาหกรรม การเงินและการธนาคาร และการบริการระหว่างกัน ที่สำคัญ ได้แก่ โครงการความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมอาเซียน (ASEAN Industrial Cooperation : AICO) และเขตการลงทุนอาเซียน (ASEAN Investment Area : AIA) การเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมขนส่งทั่วภูมิภาค เป็นต้น (กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ, 2545)

อนณูณ เชื้อไทย (2555) ได้อธิบายไว้ว่า อาเซียนได้ดำเนินการหลายด้านเพื่อผลักดันการจัดตั้ง AEC โดยมีแนวทางดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

1. การนำร่องการรวมกลุ่มสิบเอ็ดสาขาสำคัญ เพื่อส่งเสริมให้มีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน และแรงงานฝีมือในสาขานำร่องทั้งสิบเอ็ดสาขาที่เสรี และสร้างการรวมกลุ่มที่เป็นรูปธรรมพร้อมกำหนดประเทศผู้ประสานงานหลัก (Country Coordinators) ในแต่ละสาขา ดังนี้

อินโดนีเซีย เป็นผู้ประสานงานหลักในสาขายานยนต์และผลิตภัณฑ์ไม้
 มาเลเซีย เป็นผู้ประสานงานหลักในสาขาผลิตภัณฑ์ยางและสิ่งทอ
 เมียนมาร์ เป็นผู้ประสานงานหลักในสาขาผลิตภัณฑ์เกษตรและผลิตภัณฑ์ประมง
 ฟิลิปปินส์ เป็นผู้ประสานงานหลักในสาขาอิเล็กทรอนิกส์
 สิงคโปร์ เป็นผู้ประสานงานหลักในสาขาเทคโนโลยีสารสนเทศและสุขภาพ
 ไทย เป็นผู้ประสานงานหลักในสาขาการท่องเที่ยวและการบิน

ทั้งนี้มีการจัดทำแผนงาน (Roadmap) ของแต่ละสาขาที่ระบุมาตรการสำคัญทั้งที่เป็น มาตรการร่วมและมาตรการเฉพาะของแต่ละสาขาเพื่อส่งเสริมการรวมกลุ่ม โดยเฉพาะการเร่งขจัด อุปสรรคต่างๆ ทั้งในด้านการค้าสินค้า การค้าบริการและการลงทุนให้มีการเคลื่อนย้ายทรัพยากร การผลิตได้อย่างเสรี รวมทั้งส่งเสริมการ “outsource” ภายในภูมิภาค เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับผู้ประกอบการในอาเซียน ทั้งนี้ รัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียนยังเห็นชอบให้เพิ่มสาขา โลจิสติกส์เป็นสาขาใหม่สาขาที่สิบสองโดยมีเวียดนามเป็นผู้ประสานงานหลักของสาขาดังกล่าว

ไพโรจน์ วงศ์วิวัฒน์ (2553) ได้กล่าวถึง การจัดทำแผนการดำเนินงานของแต่ละสาขาไว้ ว่า แผนการดำเนินงานของแต่ละสาขาได้รับความร่วมมืออย่างดีจากภาคเอกชน โดยแผนการดำเนินงานทุกฉบับมีเป้าหมายหลักคือ การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของอาเซียน การเสริมสร้างความแข็งแกร่งในการรวมกลุ่มรายสาขาด้วยการเปิดเสรี อำนวยความสะดวก และใช้ มาตรการส่งเสริม และการสนับสนุนให้ภาคเอกชนมีบทบาทมากขึ้น ในแผนการดำเนินงานมีทั้ง มาตรการที่เหมาะสมเฉพาะแต่ละสาขาวิชา และมาตรการที่ใช้ได้กับทุกสาขา โดยแผนการ ดำเนินงานเร่งรัดการรวมกลุ่มสาขาสำคัญของอาเซียน มีดังนี้

1) การเร่งลดภาษีสินค้าในเก้าสาขาสำคัญ คือ ผลิตภัณฑ์เกษตร ประมง ผลิตภัณฑ์ ไม้ ยานยนต์ สิ่งทอ และเครื่องนุ่งห่ม อิเล็กทรอนิกส์ สุขภาพและเทคโนโลยีสารสนเทศ รวม 4,272 รายการ ให้เร็วขึ้นจากกรอบอาฟต้าสามปี โดยสมาชิกเดิมหกประเทศ กำหนดให้สำเร็จภายในวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2550 และสมาชิกใหม่สี่ประเทศ กำหนดให้เสร็จภายในวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2555 ประเทศสมาชิกสามารถยกเว้นรายการสินค้าที่ไม่พร้อมเร่งลดภาษีได้ไม่เกิน 15% ของจำนวน รายการสินค้าทั้งหมด

2) การขจัดมาตรการที่มีโชงาณี อาเซียนได้จัดทำหลักเกณฑ์การจำแนกมาตรการที่มี โชงาณีของประเทศสมาชิกแล้ว โดยการปฏิบัติตามพันธกรณีตาม WTO ในเรื่องอุปสรรคทาง เทคนิคมาตรฐานสุขอนามัยและการขออนุญาตนำเข้า รวมทั้งพัฒนาแนวทางการดำเนินงานที่ เหมาะสมสำหรับประเทศสมาชิกและได้ให้ความเห็นชอบแผนงานการขจัดมาตรการที่มีโชงาณี ซึ่ง

สมาชิกอาเซียนเดิมห้าประเทศ มีกำหนดดำเนินการให้เสร็จสิ้นภายในปี พ.ศ. 2553 ฟิลิปปินส์ ภายในปี พ.ศ. 2555 และกลุ่มประเทศ CLMV ภายในปี พ.ศ. 2558

3) การปรับปรุงกฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้าให้มีความโปร่งใส มีมาตรฐานที่เป็นสากล และอำนวยความสะดวกให้แก่ภาคเอกชนมากขึ้น นอกจากกฎ 40% ของมูลค่าสินค้าแล้ว อาเซียนได้จัดทำกฎการได้แหล่งกำเนิดสินค้าโดยวิธีการแปรสภาพอย่างเพียงพอ (Substantial Transformation) เพื่อเป็นทางเลือกในการคำนวณแหล่งกำเนิดสินค้าให้กับสินค้าสิ่งทอ อลูมิเนียม เหล็ก และผลิตภัณฑ์ไม้ และได้เริ่มใช้วิธีคิดคำนวณแหล่งกำเนิดสินค้าแบบสะสม (Cumulative Rules of Origin) เพื่อให้การคำนวณสัดส่วนวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตมีความยืดหยุ่นมากขึ้น โดยสินค้าที่มีสัดส่วนต่ำกว่า 20% สามารถนำมานับรวมในการคำนวณแหล่งกำเนิดสินค้าแบบสะสมได้

4) การค้าบริการ อาเซียนตั้งเป้าหมายการเจรจาเปิดเสรีการค้าบริการอย่างชัดเจน พัฒนาระบบการยอมรับร่วมกัน (Mutual Recognition Arrangements : MRAs) เพื่ออำนวยความสะดวกในการประกอบวิชาชีพในสาขาบริการ รวมทั้งส่งเสริมการลงทุนของอาเซียนไปยังประเทศที่สาม อาเซียนได้ดำเนินการเจรจาลดข้อจำกัดด้านการค้าบริการระหว่างกัน และจัดทำข้อผูกพันเปิดตลาดแล้ว รวมทั้งสิ้นเจ็ดชุด การเจรจาจัดทำข้อผูกพันเปิดตลาดที่แปด ซึ่งครอบคลุมสาขาบริการสำคัญสี่สาขา ได้แก่ เทคโนโลยีสารสนเทศ สุขภาพ ท่องเที่ยวและการบิน มีกำหนดแล้วเสร็จภายในปี พ.ศ. 2553 สาขาโลจิสติกส์ ภายในปี พ.ศ. 2556 และสาขาบริการอื่นๆ ที่เหลือภายในปี พ.ศ. 2558

5) การลงทุน ส่งเสริมการลงทุนภายในภูมิภาค โดยยกเลิกข้อจำกัดด้านการลงทุนร่วมลงทุนในสาขาสำคัญที่มีศักยภาพและสร้างเครือข่ายด้านการลงทุนอาเซียน เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงด้านการผลิตและการใช้วัตถุดิบในภูมิภาค

6) การอำนวยความสะดวกด้านพิธีการศุลกากร อาเซียนได้จัดทำข้อตกลงว่าด้วยการอำนวยความสะดวกด้านศุลกากรด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ณ จุดเดียวเมื่อปี พ.ศ. 2548 ซึ่งกำหนดให้สมาชิกอาเซียนเดิมหกประเทศพัฒนาระบบ National Single Window ให้แล้วเสร็จภายในปี พ.ศ. 2551 และกลุ่มประเทศ CLMV ภายในปี พ.ศ. 2555 เพื่อเชื่อมโยงเป็นระบบ ASEAN Single Window ต่อไป

7) การพัฒนามาตรฐานคุณภาพของผลิตภัณฑ์ พัฒนาการยอมรับมาตรฐานซึ่งกันและกันในด้านคุณภาพสินค้า การตรวจสอบ และการออกใบรับรอง ปรับปรุงกฎเกณฑ์และข้อกำหนดสำหรับผลิตภัณฑ์สาขาต่างๆ ให้มีความสอดคล้องกันมากยิ่งขึ้น ได้มีการจัดทำมาตรฐานผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง และผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์ และเครื่องใช้ไฟฟ้าแล้ว ในระยะต่อไปจะ

จัดทำมาตรฐานสำหรับสินค้าอื่นของสาขาสำคัญ เช่น ผลิตภัณฑ์ไม้ เครื่องมือแพทย์ ยาสมุนไพร และผลิตภัณฑ์สุขภาพ เป็นต้น

8) การอำนวยความสะดวกด้านการเดินทางภายในอาเซียน ปรับกระบวนการและพิธีการในการตรวจลงตรา จัดทำ ASEAN Business Card และเร่งพัฒนามาตรฐานการยอมรับร่วมสำหรับบุคลากรในสาขาวิชาชีพต่างๆ เพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางและเคลื่อนย้ายของธุรกิจ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ประกอบวิชาชีพ แรงงานฝีมือ และผู้มีความสามารถพิเศษ ได้มีการจัดทำข้อตกลงยอมรับร่วมในสาขาวิศวกรรม แพทย์ พยาบาล สถาปนิก นักบัญชี และนักสำรวจแล้ว ในระยะต่อไปจะจัดทำข้อตกลงสำหรับวิชาชีพอื่นๆ เช่น นักกฎหมาย เป็นต้น

นอกจากมาตรการข้างต้นแล้ว ยังมีเรื่องการพัฒนาาระบบข้อมูลและสถิติ การค้าและการลงทุนในอาเซียน การส่งเสริมความร่วมมือด้านอุตสาหกรรม การพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากร การส่งเสริมสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา และการอำนวยความสะดวกในการเดินทางภายในอาเซียน ให้แก่นักเดินทางต่างชาติ รวมทั้งการยกเว้นการตรวจลงตราให้กับผู้เดินทางสัญชาติอาเซียน

2. พิมพ์เขียวเพื่อเร่งรัดการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC Blueprint) แผนงานภายใต้ AEC Blueprint มีเป้าหมายที่จะส่งเสริมให้อาเซียนเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียว มีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน แรงงานฝีมืออย่างเสรี และการเคลื่อนย้ายเงินทุนที่เสรีมากขึ้น ส่งเสริมขีดความสามารถในการแข่งขันของอาเซียน ลดช่องว่างการพัฒนาระหว่างประเทศสมาชิก และส่งเสริมการรวมตัวเข้ากับประชาคมโลกของอาเซียน ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 2 ตุลาคม พ.ศ. 2550 เห็นชอบว่าแผนงานและตารางเวลา และนายกรัฐมนตรีนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ (พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์) ได้ลงนามในปฏิญญาเกี่ยวกับ AEC Blueprint แล้วในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่สิบสามที่สิงคโปร์ เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน พ.ศ. 2550

1) ประโยชน์จากการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของอาเซียน การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของอาเซียนจะช่วยเสริมสร้างความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจในระดับภูมิภาค และเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันของอาเซียนในตลาดโลก ซึ่งนับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้น โดยอาเซียนจะสามารถขยายการค้าและการลงทุนทั้งภายในภูมิภาคและระหว่างภูมิภาคให้สูงขึ้น เนื่องจากการลดอุปสรรคทางด้านภาษีและมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีต่างๆ

2) การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของอาเซียนจะมีส่วนสำคัญในการช่วยขยายการค้าและการลงทุนภายในภูมิภาคให้สูงขึ้น เนื่องจากทำให้มีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน และเงินทุน ได้อย่างเสรีมากขึ้น ซึ่งจะช่วยลดต้นทุนการผลิต และส่งเสริมให้มีการใช้วัตถุดิบ/ชิ้นส่วนที่ผลิตภายในภูมิภาคมากยิ่งขึ้น

3) AEC จะช่วยลดการพึ่งพาในตลาดประเทศที่สาม โดยเฉพาะสินค้าในกลุ่มที่อาเซียนมีศักยภาพและสามารถผลิตได้ในระดับมาตรฐานสากล อาทิ ผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์ ผลิตภัณฑ์ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และผลิตภัณฑ์ด้านสุขภาพ และเครื่องสำอางค์ เป็นต้น

4) การเป็นประชาคมจะช่วยสร้างอำนาจการต่อรองของอาเซียนในเวทีโลก เนื่องจากปัจจุบันแนวโน้มการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาคต่างๆ ได้เพิ่มมากขึ้นทั้งในกรอบพหุภาคีและกรอบภูมิภาค การรวมกลุ่มของอาเซียนจึงช่วยเพิ่มอำนาจการต่อรองกับกลุ่มเศรษฐกิจอื่นๆ และนำมาซึ่งผลประโยชน์โดยรวมของภูมิภาค

5) การเคลื่อนย้ายอย่างเสรีของปัจจัยการผลิตจะช่วยเพิ่มสวัสดิการและยกระดับความเป็นอยู่ของผู้บริโภคให้ดียิ่งขึ้น เนื่องจากผู้บริโภคจะสามารถเลือกสรรสินค้าต่างๆ ได้หลากหลายมากขึ้นในราคาที่ถูกลง รวมทั้งได้รับสินค้าที่มีมาตรฐานในระดับภูมิภาคและระดับโลก

6) ความร่วมมือที่เข้มข้นขึ้นจะช่วยพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของอาเซียน โดยยกระดับกระบวนการผลิต และเกี่ยวเนื่องกัน ในขั้นตอนกระบวนการผลิต ตั้งแต่กระบวนการจัดซื้อ กระบวนการผลิต และการตลาด

7) ผลประโยชน์ข้างเคียงจากการเป็นประชาคม คือ ช่วยให้เกิดการใช้ทรัพยากรต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันเนื่องมาจากการประหยัดต่อขนาด (Economy of Scale) การแบ่งงานกันทำ (Division of Labor) และการพัฒนาความชำนาญในการผลิต (Specialization) ตลอดจนมีการพัฒนานวัตกรรมใหม่ๆ ร่วมกัน

จากวัตถุประสงค์ในด้านความร่วมมือด้านเศรษฐกิจตามรายละเอียดในข้างต้น ประภัสสร เทพชาตรี (2554) ได้สรุปและวิเคราะห์ถึงปัญหาพร้อมให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า สำหรับประชาคมอาเซียน ซึ่งตั้งเป้าหมายว่าจะเป็นตลาดร่วมในปี ค.ศ. 2015 นั้น แต่ถ้าดูให้ดีแล้ว ตลาดร่วมอาเซียนจะเป็นตลาดร่วมที่ไม่สมบูรณ์ เพราะตลาดร่วมอาเซียนจะมีแค่เสรีการค้าและบริการ แต่จะยังไม่มีเสรีในเรื่องการเคลื่อนย้ายทุนและแรงงาน นอกจากนี้ ยังมีเรื่องปัญหาช่องว่างระหว่างประเทศรายประเทศจน ประเทศอาเซียนยังมองประเทศสมาชิกอื่นเป็นคู่แข่งทางเศรษฐกิจ และอาเซียนยังมีปัญหาทั้งบูรณาการ ในเชิงลึกและในเชิงกว้าง จากปัญหาดังกล่าว จึงสามารถให้ข้อเสนอแนะได้ดังนี้

- ควรให้มีการปรับแก้ Blueprint ของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
- ผลักดันให้อาเซียนพัฒนาไปเป็นตลาดร่วมที่สมบูรณ์แบบ
- ผลักดันให้ภายในปี ค.ศ. 2015 อาเซียนจะพัฒนาไปเป็นสหภาพอาเซียน (ASEAN Union) ซึ่งจะมีลักษณะคล้ายๆ กับสหภาพยุโรปในปัจจุบัน
- แก้ปัญหาเรื่องช่องว่างระหว่างประเทศรายและประเทศจน

- ให้ประเทศอาเซียนมองประเทศสมาชิกอื่นเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจ
- ให้มีบูรณาการทั้งในเชิงลึกและเชิงกว้าง
- ให้ประชาชนอาเซียนและภาคประชาสังคมอาเซียน มีบทบาทและส่วนร่วมใน

การจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ความร่วมมือด้านสังคมและวัฒนธรรม

นอกจากความร่วมมือทางการเมืองและเศรษฐกิจแล้ว อาเซียนยังให้ความสำคัญต่อความร่วมมือเฉพาะด้าน (Functional Cooperation) ระหว่างประเทศสมาชิก ได้แก่ ความร่วมมือในด้านการพัฒนาสังคม การศึกษา สาธารณสุข สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและสารสนเทศ การต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติและวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งล้วนเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศ โครงการความร่วมมือเฉพาะด้านระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนนี้มีจำนวนมากและครอบคลุมในทุกด้าน โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ประชาคมอาเซียนมี “ความไวพบุลย์ร่วมกันในการพัฒนาคน ความสามารถในการแข่งขันทางเทคโนโลยี และความเป็นปึกแผ่นทางสังคม” โครงการความร่วมมือที่สำคัญในด้านนี้ ได้แก่ การจัดตั้งเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน การประกาศให้อาเซียนเป็นเขตปลอดยาเสพติด ในปี พ.ศ. 2558 แผนการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการอาเซียนเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ เป็นต้น นอกจากนี้ อาเซียนยังได้จัดตั้งมูลนิธิอาเซียนเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกในความเป็นอาเซียน และพัฒนาทรัพยากรบุคคลโดยเฉพาะเยาวชน (กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ, 2545)

ขณะนี้อาเซียนอยู่ระหว่างการจัดทำร่างแผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (Draft ASEAN Socio-Cultural Community Blueprint) ร่างแผนงานฯ ประกอบด้วยความร่วมมือหลักได้แก่

1. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Development)
2. การคุ้มครองและสวัสดิการสังคม (Social Welfare and Protection)
3. สิทธิและความยุติธรรมทางสังคม (Social Justice and Rights)
4. ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Sustainability)
5. เอกลักษณ์อาเซียน (Common ASEAN Identity)

6. การลดช่องว่างทางการพัฒนา (Narrowing the Development Gap) ซึ่งยังอยู่ระหว่างการพิจารณาจัดทำภายใต้คณะกรรมาธิการร่างแผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน โดยได้เสนอให้ที่ประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศ ครั้งที่สี่สิบเอ็ด ในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2551 ที่ประเทศสิงคโปร์ ให้ความเห็นชอบก่อนเสนอให้ผู้นำประเทศอาเซียนลงนามในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่สิบสี่ ในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2551 ที่ไทยจะเป็นเจ้าภาพ (อนัญญา เชื้อไทย, 2555)

จากวัตถุประสงค์ในด้านความร่วมมือด้านสังคมและวัฒนธรรมตามรายละเอียดในข้างต้น ประภัสสร เทพชาตรี (2554) ได้สรุปและวิเคราะห์ถึงปัญหาพร้อมให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า สำหรับประชาคมสังคมและวัฒนธรรมนั้น ภาษาอังกฤษเรียกว่า ASEAN Socio-Cultural Community เรียกย่อว่า ASCC ซึ่งในการประชุมสุดยอดที่ชะอำ-หัวหิน ได้มีการลงนามใน Blueprint ของ ASCC ไปแล้ว แต่เมื่อดู Blueprint จะเห็นได้ว่า ความร่วมมือของอาเซียนในการส่งเสริมสิทธิมนุษยชน ยังไม่พัฒนาเท่าที่ควร ส่วนความร่วมมือในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม กำลังเป็นสิ่งท้าทายอาเซียนอย่างมาก เพราะในทางปฏิบัติ อาเซียนจะประสบปัญหาหลายเรื่อง โดยเฉพาะการแปลงนโยบายไปสู่ปฏิบัติและกฎระเบียบต่างๆ ในประเทศสมาชิก ที่ยังไม่มีประสิทธิภาพพอในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม ส่วนการสร้างอัตลักษณ์ของอาเซียน ดูเป็นเรื่องยาก เพราะแต่ละประเทศยังมีความแตกต่างกันอย่างมาก นอกจากนี้อาเซียนยังมีปัญหาในระดับรากหญ้าที่ประชาชนยังมีความขัดแย้งและไม่ไว้วางใจกันปัญหาการทำให้ประชาคมอาเซียนมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง และปัญหาการที่ประชาชนไม่มีความรู้เรื่องอาเซียน จากปัญหาดังกล่าว จึงสามารถให้ข้อเสนอแนะได้ดังนี้

- ควรมีการปรับแก้ Blueprint ของ ASCC
- Blueprint ควรให้ความสำคัญกับเรื่องของสิทธิมนุษยชนมากกว่านี้ โดยน่าจะครอบคลุมถึงเรื่องการส่งเสริมประชาธิปไตยและการติดต่อในระดับประชาชนต่อประชาชน
- สำหรับในด้านสิ่งแวดล้อม ควรแก้ไขปัญหาการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ และการปรับกฎระเบียบต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพ
- ผลักดันให้มีการสร้างประชาคมอาเซียน โดยมีอัตลักษณ์ร่วมกันอย่างแท้จริง
- แก้ปัญหาการที่ประชาชนในระดับรากหญ้าของอาเซียนยังมีความขัดแย้งและไม่ไว้วางใจกัน
- ผลักดันให้ประชาคมอาเซียนมีประชาชนเป็นศูนย์กลางอย่างแท้จริง
- ให้ประชาชนอาเซียนมีความรู้เรื่องอาเซียนอย่างทั่วถึง
- สร้างความเป็นหุ้นส่วนกับภาคประชาสังคม
- ในการสร้าง ASCC ควรมีการจัดตั้งกลไกอาเซียนที่ให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วม
- ควรมีมาตรการส่งเสริม track III ของอาเซียน หรือ track ของภาคประชาสังคมของอาเซียนอย่างจริงจัง

จากความร่วมมือในการรวมกลุ่มกันของประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จนทำให้เกิดการสร้างประชาคมอาเซียน ภายใต้วัตถุประสงค์หลักคือการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อนำพาประเทศสมาชิกให้มีความเจริญรุ่งเรืองเทียบเท่าได้กับนานาประเทศได้นั้น แต่หาก

พิจารณาดูแล้วประเทศสมาชิกต่างๆ ของอาเซียนเกือบแทบทั้งหมด เป็นประเทศที่กำลังพัฒนาและประเทศด้อยพัฒนา ซึ่งส่วนใหญ่เป็นประเทศที่ยากจน เช่น ลาว กัมพูชา เมียนมาร์ เวียดนาม เป็นต้น ดังนั้น การจะก้าวออกมาจากการเป็นประเทศที่ด้อยพัฒนาหรือก้าวออกจากประเทศที่กำลังพัฒนา เหล่าประเทศสมาชิกสามารถหาโอกาสได้จากการเข้าร่วมการรวมกลุ่มของประชาคมอาเซียน ในครั้งนี้เพื่อการพัฒนาตัวเองอย่างจริงจัง ตามที่สมพงษ์ ชูมาก (2552) ได้กล่าวไว้ว่า ในยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งเศรษฐกิจ การค้า การเมือง การทหาร และอื่นๆ พัวพันกันอย่างสับสนและรวดเร็วนั้น ประเทศกำลังพัฒนาจะต้องเร่งรัดปรับปรุงตัวเองอย่างจริงจังจึงจะสามารถเคลื่อนไหวและปรับตัวได้อย่างฉับไว ตามเกมทันของโลกซึ่งเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและสับสนได้ การปรับปรุงตนเองนั้นจะต้องครอบคลุมถึงการปลูกจิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อบ้านเมือง ราชการ นักธุรกิจ สถาบันการศึกษา และประชาชน การลดความเห็นแก่ประโยชน์ตนในทุกหมู่เหล่า รัฐบาลของประเทศกำลังพัฒนาต้องให้ความสำคัญกับการศึกษาอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ความรู้แก่ประชาชนทุกระดับให้เข้าใจถึงโลกยุคโลกาภิวัตน์ ข้อควรระวังในการดำเนินชีวิตและดำเนินธุรกิจ และทำอย่างไรจึงจะปรับตัวให้อยู่รอดและมีศักดิ์ศรีในสังคมโลกยุคนี้

องค์กรสำคัญและบทบาท

จุฑาทิพย์ คล้ายทับทิม (2551) ได้อธิบายรายละเอียดขององค์กรสำคัญและบทบาทในประชาคมอาเซียน ไว้ดังนี้

1. การประชุมสุดยอด (Summit Meeting) เป็นองค์กรสูงสุดของอาเซียน โดยหัวหน้ารัฐบาลของประเทศสมาชิกเป็นผู้เข้าร่วมประชุม เป็นการแสวงหาข้อตกลงในขั้นสูงสุด การประชุมนี้จะจัดให้มีขึ้นตามความจำเป็นต่อการกำหนดนโยบายของอาเซียน

2. การประชุมประจำปีระดับรัฐมนตรีอาเซียน (Annual Ministerial Meeting : AMM) เป็นการประชุมรัฐมนตรีระหว่างประเทศของประเทศสมาชิกซึ่งประชุมทุกปี หรืออาจมีการประชุมพิเศษได้ตามความจำเป็น โดยหมุนเวียนประชุมที่เมืองหลวงของประเทศสมาชิกตามลำดับอักษรเป็นการกำหนดนโยบายระดับสูง เพื่อมอบหมายให้คณะกรรมการประจำปีหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับไปปฏิบัติ ภายหลังจากสิ้นสุดของสงครามเย็นความขัดแย้งระดับภูมิภาคและระดับโลกมิได้หมดไป ดังนั้น อาเซียนจึงได้จัดตั้ง ASEAN Regional Forum หรือ ARF ขึ้นเป็นเวทีสำหรับปรึกษาหารือทางการเมืองและความมั่นคงที่กระทบต่อเอเชียแปซิฟิก

3. การประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียน (Meeting of Economic Ministers) ประกอบด้วยรัฐมนตรีเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกซึ่งจัดขึ้นหกเดือนต่อหนึ่งครั้ง โดยรับผิดชอบด้านความร่วมมือทางเศรษฐกิจของอาเซียน

4. การประชุมระดับรัฐมนตรีทางด้านอื่นๆ (Meeting of Ministers in Their Respective Fields) จัดขึ้นตามความจำเป็นเพื่อเสริมการประชุมประจำปีของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศและการประชุมของรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียน เพื่อแสวงหาช่องทางหรือข้อตกลงในสายงายของตนซึ่งสอดคล้องกับนโยบายหรือข้อตกลงที่วางไว้โดยการประชุมของหัวหน้ารัฐบาลหรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ เช่น ด้านแรงงาน

5. คณะกรรมการประจำอาเซียน (Standing Committee) มีหน้าที่ดำเนินงานตามโครงการต่างๆ มีลักษณะหมุนเวียน คือจะไปประจำในประเทศสมาชิก โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของประเทศเจ้าภาพเป็นประธานและมีเอกอัครราชทูตของประเทศสมาชิกเป็นกรรมการและมีเลขาธิการอาเซียนเข้าร่วมประชุมอยู่ด้วย

6. สำนักงานเลขาธิการอาเซียน (ASEAN Secretariat) ก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1976 สำนักงานเลขาธิการอาเซียนตั้งอยู่ที่กรุงจาร์กาต้า อินโดนีเซีย มีเลขาธิการเป็นหัวหน้าอยู่ในตำแหน่งวาระละสองปี แต่งตั้งโดยผ่านความเห็นชอบของที่ประชุมระดับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศอาเซียนหมุนเวียนจากบุคคลที่ประเทศสมาชิกเสนอชื่อเรียงตามลำดับตัวอักษร เป็นองค์ส่วนกลางที่จะช่วยส่งเสริมให้โครงการต่างๆ ของอาเซียนดำเนินไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

7. สำนักงานอาเซียนแห่งประเทศ (Office of The Director General ASEAN – NAME of Member Country) เป็นหน่วยงานของประเทศสมาชิก ตั้งขึ้นเพื่อช่วยเหลือประสานกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ หรือ รัฐมนตรีอื่นที่เกี่ยวข้องและร่วมมือกับคณะกรรมการประจำหรือคณะกรรมการอื่นตามที่อาเซียนมอบหมาย

8. คณะกรรมการ (Committees) ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญและข้าราชการในด้านต่างๆ มีการประชุมหมุนเวียนตามประเทศสมาชิก รับผิดชอบการปฏิบัติการตามโครงการและข้อเสนอแนะ และขอความเห็นชอบจากการประชุมของรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง แบ่งเป็น

1) คณะกรรมการเศรษฐกิจ ประกอบด้วย คณะกรรมการว่าด้วยการคลังและธนาคาร คณะกรรมการว่าด้วยอาหารเกษตรและป่าไม้ คณะกรรมการว่าด้วยอุตสาหกรรม แร่ธาตุ และพลังงาน คณะกรรมการว่าด้วยการค้าและการท่องเที่ยว คณะกรรมการว่าด้วยการขนส่งและการคมนาคม

2) คณะกรรมการอื่นๆ ประกอบด้วย คณะกรรมการว่าด้วยการพัฒนาสังคม คณะกรรมการว่าด้วยงบประมาณ คณะกรรมการเหล่านี้จะประชุมทุกๆ สองถึงสามปี เพื่อทำข้อเสนอต่อที่ประชุมระดับรัฐมนตรีในสาขาที่ตนรับผิดชอบโดยเวียนไปตามเมืองต่างๆ ของประเทศสมาชิก (สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์, 2544 อ้างอิงใน พรสวรรค์ วัฒนางกูร, 2546)

6. หนังสือเดินทาง

สิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการเดินทางข้ามประเทศ จากประเทศหนึ่งไปยังอีกประเทศหนึ่งของสังคมโลกในปัจจุบันนี้ นั่นคือ การมีเอกสารประจำตัวสำหรับใช้เดินทางระหว่างประเทศ ซึ่งเอกสารดังกล่าวนี้มีชื่อเรียกแตกต่างกันออกไป เป็นต้นว่า หนังสือเดินทาง (Passport) เอกสารใช้แทนหนังสือเดินทาง (Travel Document) ใบอนุญาตผ่านแดนชั่วคราว (Border Pass) หรือในบางกรณีประเทศที่รวมกลุ่มกันเป็นสหพันธ์ อาจยอมให้คนต่างชาติที่อยู่ในกลุ่มเดียวกัน สามารถเดินทางเข้าประเทศของตนได้ง่ายดายโดยไม่ต้องมีวีซ่าและไม่ต้องมีการประทับตราลงในหนังสือเดินทางเลยก็ได้ดังเช่นในกลุ่มประเทศสหภาพยุโรป (European Union - EU) ซึ่งในอนาคตอาจมีกลุ่มประเทศอื่นๆ กระทำตามอย่างบ้างก็ได้ (สุภัทร์ สกลไชย, 2544)

หนังสือเดินทาง คือ หนังสือที่คุ้มครองคนสัญชาติของตนที่เดินทางไปต่างประเทศ ดังนั้นทุกคนที่เดินทางไปต่างประเทศต้องมีหนังสือเดินทาง

โดยปกติคนต่างด้าวที่เข้าหรือออกประเทศใดจะต้องมีเอกสารสำคัญคือหนังสือเดินทาง เพื่อแสดงให้ทราบว่า เขาผู้นั้นเป็นใคร ซึ่งสำหรับหนังสือเดินทางจะมีอยู่สี่ประเภท คือ หนังสือเดินทางทูต (Diplomatic Passport) หนังสือเดินทางราชการ (Official Passport, Service Passport, Passport de Service) หนังสือเดินทางสหประชาชาติ (United Nations Passport) และหนังสือเดินทางธรรมดา (Ordinary Passport) (กระทรวงการต่างประเทศ, 2548 อ้างถึงใน พิมพ์วรรณ สุจารินพงศ์, 2554)

สุภัทร์ สกลไชย (2544) ได้อธิบายความหมายของหนังสือเดินทางแต่ละประเภท ไว้ดังนี้

1. หนังสือเดินทางทูต (Diplomatic Passport) ชื่อของหนังสือเดินทางชนิดนี้จะปรากฏอยู่บนปกหน้าของหนังสือเดินทาง และหนังสือเดินทางชนิดนี้จะออกให้แก่ผู้ทำหน้าที่เป็นเอกอัครราชทูต อัครราชทูต อุปทูต หรือบุคคลในคณะทูต เพื่อเดินทางไปปฏิบัติหน้าที่ยังรัฐหรือประเทศที่ได้รับการแต่งตั้งไปประจำเท่านั้น แต่มีข้อยกเว้นในบางกรณีที่สามารถออกให้กับบุคคลสำคัญ ซึ่งได้รับให้มอบหมายเป็นพิเศษไปเจรจาหรือทำความตกลงกับรัฐบาลต่างประเทศเฉพาะเรื่องที่มีความสำคัญเป็นพิเศษได้ ผู้ถือหนังสือเดินทางชนิดนี้ จะได้รับสิทธิพิเศษในการเดินทางเข้าประเทศต่างๆ และที่ด่านตรวจคนเข้าเมืองจะมีช่องทางตรวจอำนวยความสะดวกในการเข้าเมืองให้สำหรับประเทศไทยเองก็ได้มีข้อตกลงทวิภาคีกับหลายประเทศให้ยกเว้นการตรวจลงตรา (วีซ่า) สำหรับผู้ถือหนังสือเดินทางชนิดนี้ด้วย

2. หนังสือเดินทางราชการ (Official Passport) หนังสือเดินทางชนิดนี้จะมีชื่อระบุอยู่บนปกหนังสือเดินทางว่าเป็นหนังสือเดินทางราชการ ซึ่งหนังสือเดินทางชนิดนี้จะออกให้แก่ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้เดินทางไปปฏิบัติหน้าที่ราชการยังต่างประเทศเท่านั้น และในหลายประเทศ

รวมทั้งประเทศไทย มักจะมีข้อตกลงการตรวจลงตราระหว่างกันสำหรับผู้ถือหนังสือเดินทางชนิดนี้ทำนองเดียวกับหนังสือเดินทางทูต

3. หนังสือเดินทางธรรมดา (Ordinary Passport) หนังสือเดินทางชนิดนี้ เป็นหนังสือเดินทางธรรมดาของแต่ละรัฐหรือประเทศออกให้แก่บุคคลที่มีสัญชาติของรัฐหรือประเทศนั้น ซึ่งส่วนใหญ่แล้ว หนังสือเดินทางจะมีรูปแบบเนื้อหาทำนองเดียวกัน จะมีความแตกต่างกันบ้างเกี่ยวกับอายุการใช้งานหนังสือเดินทาง แต่ส่วนใหญ่แล้วหนังสือเดินทางจะมีอายุการใช้งานห้าปี แต่สำหรับประเทศสหรัฐอเมริกาและบางประเทศในทวีปยุโรปจะมีอายุการใช้งานถึงสิบปี

4. หนังสือเดินทางสหประชาชาติ (United Nations Passport) หนังสือเดินทางชนิดนี้ หน้าปกจะเป็นตราของสหประชาชาติ ซึ่งออกให้แก่ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรต่างๆ ของสหประชาชาติ เช่น เจ้าหน้าที่ของ ESCAP, UNDP, UNHCR เป็นต้น

ในปี พ.ศ. 2545 กองหนังสือเดินทางได้พัฒนาหนังสือเดินทางโดยมีการปรับปรุงและพัฒนาแบบสีสันและคุณลักษณะด้านการปลอมแปลงด้วยเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าทันสมัย และเป็นการยกระดับคุณภาพหนังสือเดินทางให้ทัดเทียมกับประเทศชั้นนำของโลก และสามารถอ่านข้อมูลได้ด้วยเครื่อง (Machine Readable Passport) และยังมี การเพิ่มการป้องกันในการปลอมแปลง (Security Features) อีกหลายอย่าง ทั้งชนิดที่มองเห็นด้วยตาเปล่าและที่ต้องใช้เครื่องมือพิเศษในการตรวจสอบและปกคั้น ในมีรูปพระศรีรัตนศาสดารามปรากฏอยู่ ขณะที่รูปถ่ายและข้อมูลที่ถือหนังสือเดินทางย้ายหน้าด้านในมาอยู่หน้าที่สอง พร้อมกับลดลายธงไตรรงค์ เพื่อเน้นเอกลักษณ์ความเป็นไทย

ในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2548 กระทรวงการต่างประเทศได้จัดพิมพ์หนังสือเดินทางรุ่นใหม่ซึ่งเป็นหนังสือเดินทางอิเล็กทรอนิกส์หรือ อี-พาสปอร์ต (E-Passport) ซึ่งออกให้บริการประชาชนแทนหนังสือรุ่นเก่า โดยได้มีการปรับปรุงและพัฒนา รูปแบบ สีสรร และคุณลักษณะด้านการปลอมแปลงด้วยเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าทันสมัย ตามข้อกำหนดขององค์การการบินพลเรือนระหว่างประเทศ (International Civil Aviation - ICAO) และเป็น การยกระดับคุณภาพหนังสือเดินทางให้ทัดเทียมกับประเทศชั้นนำของโลก คุณสมบัติพิเศษของหนังสือเดินทางอิเล็กทรอนิกส์หรืออี-พาสปอร์ต (E-Passport) ที่แตกต่างจากหนังสือแบบเดิมนั้นคือการบันทึกข้อมูลชีวภาพ (Biometric Data) ได้แก่ ลายนิ้วมือและรูปใบหน้าไว้ใน Contactless Integrated Circuit ซึ่งจะฝังอยู่ในเล่มหนังสือเดินทาง ซึ่งสามารถอ่านได้ด้วยเครื่อง Automatic Gate ณ จุดผ่านแดนระหว่างประเทศ โดยมีการตรวจพิสูจน์โดยอัตโนมัติเพื่อเปรียบเทียบข้อมูลในหนังสือเดินทางกับผู้ถือหนังสือเดินทาง (กระทรวงการต่างประเทศ, 2548 อ้างถึงใน พิมพ์วรรณ สุจารินพงศ์, 2554)

7. วีซ่า

คำว่าวีซ่าในที่นี้มาจากคำภาษาอังกฤษว่า “Visa” ไม่ได้หมายถึงบัตรเครดิตที่มีชื่อว่า “VISA” แต่หมายถึงหลักฐานการอนุญาตให้เข้าประเทศที่เป็นตราประทับ หรือเป็นแผ่นสติ๊กเกอร์ ที่ติดอยู่ในหนังสือเดินทางซึ่งเป็นหลักการเดียวของประเทศทั่วโลกที่ได้ถือปฏิบัติว่า ก่อนที่จะได้วีซ่าเข้าประเทศใดๆ ก็จะต้องไปขอวีซ่าเพื่อเข้าประเทศจากกงสุลของประเทศนั้นๆ เสียก่อน เมื่อได้รับการอนุญาตแล้วจึงจะได้รับการประทับตราวีซ่าหรือสติ๊กเกอร์ที่เป็นวีซ่าไว้ในหนังสือเดินทาง

ตามปกติโดยทั่วไปแล้ว ถึงแม้ว่าการเดินทางระหว่างประเทศจะต้องขอวีซ่าสำหรับเดินทางเข้าประเทศนั้นๆ เสียก่อนก็ตาม แต่ก็มีข้อยกเว้นสำหรับบางประเทศที่ได้ทำข้อตกลงไม่ต้องขอวีซ่าระหว่างกันได้ หรือบางประเทศอาจยกเว้นโดยอนุญาตให้คนบางสัญชาติเดินทางเข้าไปได้โดยไม่ต้องขอวีซาก็ได้ สำหรับในส่วนของประเทศไทยเป็นลักษณะผสม คือมีทั้งต้องขอวีซ่าจากต่างประเทศก่อนเดินทางเข้า หรือมาขอวีซ่าที่มีชื่อเป็นภาษาอังกฤษว่า Visa on Arrival ที่ด่านตรวจคนเข้าเมืองบางด่านหรือที่สนามบินนานาชาติในประเทศไทย และนอกจากนั้น ยังมีข้อยกเว้นสำหรับคนที่มีสัญชาติของบางประเทศที่ไม่ต้องมีวีซาก็สามารถเดินทางเข้าประเทศไทยได้ แต่พวกที่ได้รับการยกเว้นไม่ต้องมีวีซ่าหรือพวกที่มาขอวีซ่าในประเทศไทยได้นี้ ก็จำกัดเฉพาะผู้ที่มีความประสงค์จะเข้ามาเพื่อการท่องเที่ยวในระยะเวลาสั้นๆ เท่านั้น (สุภัทร์ สกลไชย, 2544)

พิมพ์พรณ สุจารินพงศ์ (2554) ได้อธิบายความหมายของการตรวจลงตราหนังสือเดินทางหรือการออก VISA ไว้ว่า การตรวจลงตราหนังสือเดินทาง คือ การอนุญาตให้คนต่างด้าวเข้ามาในประเทศไทยได้ เพื่อวัตถุประสงค์ต่างๆ คนต่างด้าวต้องขอรับการตรวจลงตราจากสถานทูตหรือสถานกงสุลไทยในต่างประเทศก่อนเดินทางเข้าในราชอาณาจักร หรือขอรับการตรวจลงตราจากกระทรวงการต่างประเทศ หรือกองตรวจคนเข้าเมือง และการยกเว้นคนต่างด้าวบางประเทศเดินทางเข้ามาได้โดยไม่ต้องขอรับการตรวจลงตรา (Visa on Arrival)

การตรวจลงตราหนังสือเดินทาง ตามมาตรา 12 (1) แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มีเจ็ดประเภท คือประเภทคนผ่าน (Transit) ประเภทนักท่องเที่ยว (Tourist) ประเภทคนอยู่ชั่วคราว (Non-Immigrant) ประเภทราชการ (Official) ประเภททูต (Diplomatic) ประเภทคนเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร (Immigrant) และประเภทคนที่เข้าเมืองนอกกำหนดจำนวนคนต่างด้าว ซึ่งจะเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรเป็นรายปี (Non-Quota Immigrant Visa)

สุภัทร์ สกลไชย (2544) ได้อธิบายความหมายของวีซ่าแต่ละประเภท ไว้ดังนี้

1. วีซ่าประเภทคนเดินทางผ่านราชอาณาจักร (Transit Visa) ชื่อของวีซาก็บอกอยู่แล้วว่าเป็นวีซ่าสำหรับคนเดินทางผ่าน และการยื่นคำขอวีซ่าชนิดนี้ก็เหมือนกับการขอ Tourist Visa

ทุกประการ คงมีข้อต่างกันเฉพาะชื่อวีซ่า และเรื่องระยะเวลาการอนุญาตให้พำนักอยู่ในประเทศไทย ขณะเมื่อผ่านด่านตรวจ กับจำนวนเงินค่าธรรมเนียมวีซ่าเท่านั้น วีซ่าชนิดนี้มีค่าธรรมเนียมเพียง 200 บาท เมื่อเดินทางเข้าประเทศไทย จะได้รับอนุญาตให้พำนักอยู่เป็นเวลา 30 วัน และสามารถยื่นคำขออยู่ต่อได้อีก 30 วัน (เฉพาะประเทศศรีลังกา บังคลาเทศ อินเดีย ปากีสถาน เนปาล อิหร่าน ไนจีเรีย โตโก ยูกันดา และจีน จะขอเลื่อนการเดินทางออกไปได้อีกเพียงเจ็ดวัน เช่นเดียวกับพวก ที่มี Tourist Visa) ในกรณีจำเป็นก็อาจขออยู่ต่อได้เช่นเดียวกับ Tourist Visa ดังกล่าวมาแล้ว วีซ่าชนิดนี้ไม่สามารถใช้ขอใบอนุญาตทำงานได้ แต่อาจขอเปลี่ยนเป็น Non-Immigrant Visa ได้ เช่นเดียวกับ Tourist Visa

2. วีซ่าประเภทนักท่องเที่ยว (Tourist Visa) ชื่อก็บอกอยู่แล้วว่าเป็นวีซ่าเพื่อการท่องเที่ยว วีซ่าชนิดนี้ต้องยื่นคำขอจากนอกประเทศไทย เช่นเดียวกับ Non-Immigrant Visa มีสิ่งที่แตกต่างก็คือ เสียค่าธรรมเนียม 300 บาท เมื่อเดินทางเข้าประเทศไทยจะได้รับอนุญาต ณ ด่านตรวจให้อยู่เป็นเวลา หกสิบวัน และขออยู่ต่อได้อีกสามสิบวัน (เฉพาะประเทศศรีลังกา บังคลาเทศ อินเดีย ปากีสถาน เนปาล อิหร่าน ไนจีเรีย โตโก ยูกันดา และจีน ซึ่งจะขอเลื่อนการเดินทางออกไปได้อีกเพียงเจ็ดวัน ตามนโยบายของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง) อันที่จริงวีซ่าชนิดนี้สามารถขออยู่ต่อในระยะยาวได้ เช่นกันหากมีความจำเป็น เพราะกฎหมายให้อำนาจอธิบดีกรมตำรวจ (ปัจจุบันคือผู้บัญชาการ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ) เป็นผู้พิจารณาอนุญาตให้อยู่ต่อได้ไม่เกินหนึ่งปี (ตามความในมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522) เพียงแต่ว่าวีซ่าชนิดนี้ไม่สามารถขอใช้ขอใบอนุญาตทำงานได้เท่านั้นเอง ซึ่งความเป็นจริงในปัจจุบันยังมีพนักงานเจ้าหน้าที่อยู่จำนวนหนึ่ง (ไม่น้อยทีเดียว) ที่เข้าใจผิดอยู่ว่า วีซ่าชนิดนี้ไม่สามารถขออยู่ต่อระยะยาวได้ ทั้งๆ ที่หลักเกณฑ์ที่ทางราชการก็ไม่ได้ห้ามไว้ นับว่าเป็นพฤติกรรมที่เข้าใจได้ยาก ดังนั้นจึงได้นำมาเป็นข้อสังเกตให้ได้ทราบกันไว้ด้วย

3. วีซ่าประเภทคนอยู่ชั่วคราว (Non-Immigrant Visa) วีซ่าชนิดนี้คนต่างชาติจะต้องไปยื่นคำขอที่สถานเอกอัครราชทูตไทยหรือสถานทูตในกรุงสุทไทยในต่างประเทศ โดยต้องระบุแจ้งเหตุผลลงในแบบคำขอวีซ่าด้วยว่าต้องการจะเดินทางเข้าประเทศไทยด้วยความมุ่งหมายใด ซึ่งทางราชการได้กำหนดรหัสย่อเป็นภาษาอังกฤษไว้ สำหรับใส่กำกับลงไปในแต่ละวีซ่าตามแต่ละเหตุผลที่ขอวีซ่า ทั้งนี้เพื่อให้ทราบถึงเหตุผลหรือความมุ่งหมายตั้งแต่แรกของคนต่างด้าวว่า ต้องการจะขอเข้าประเทศไทยด้วยวัตถุประสงค์ใด และยังเป็นประโยชน์ในการควบคุมทางทะเบียนและสถิติอีกด้วย

สำหรับรายละเอียดของรหัสที่เป็นอักษรตัวย่อภาษาอังกฤษซึ่งจะใส่กำกับลงไปในวีซ่า เพื่อบ่งบอกถึงเหตุผลและความมุ่งหมายแต่แรกที่ต้องการขอวีซ่าเข้าประเทศไทย มีดังต่อไปนี้

- 1) เพื่อปฏิบัติหน้าที่ทางราชการ มีรหัสกำกับวีซ่า คือ F (Official)
- 2) เพื่อประกอบธุรกิจ มีรหัสกำกับวีซ่า คือ B (Business)
- 3) เพื่อการลงทุนที่ได้รับความเห็นชอบจากกระทรวง ทบวง กรม ที่เกี่ยวข้อง มีรหัสกำกับวีซ่า คือ IM (Investment through Ministry)
- 4) เพื่อการลงทุนหรือการอื่นที่เกี่ยวข้องกับการลงทุน ภายใต้บังคับของกฎหมาย ส่งเสริมการลงทุน มีรหัสกำกับวีซ่า คือ IB (Investment through BOI : BOARD of Investment)
- 5) เพื่อการศึกษาหรือดูงาน มีรหัสกำกับวีซ่า คือ ED (Education)
- 6) เพื่อปฏิบัติงานในหน้าที่สื่อมวลชน มีรหัสกำกับวีซ่า คือ M (Mass Media of Communication)
- 7) เพื่อเผยแพร่ศาสนาที่ได้รับความเห็นชอบจากกระทรวง ทบวง กรม ที่เกี่ยวข้อง มีรหัสกำกับวีซ่า คือ R (Religion)
- 8) เพื่อการค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์ หรือฝึกสอนในสถาบันการค้นคว้า หรือสถาบันการศึกษาในราชอาณาจักร มีรหัสกำกับวีซ่า คือ RS (Research and Science)
- 9) เพื่อการปฏิบัติงานด้านช่างฝีมือหรือผู้เชี่ยวชาญ มีรหัสกำกับวีซ่า คือ EX (Expert)
- 10) เพื่อการอื่นๆ ตามกฎกระทรวง มีรหัสกำกับวีซ่า คือ O (Other) เช่น เป็นบุคคลในครอบครัวของบุคคลตาม (1)-(9), มาปฏิบัติหน้าที่ให้แก่รัฐวิสาหกิจหรือองค์กรกุศลสาธารณะ, การเข้ามาในฐานะของผู้สูงอายุเพื่อใช้ชีวิตในบั้นปลาย, การเข้ามาของผู้เคยมีสัญชาติไทย, การเข้ามาเพื่อรับการรักษาพยาบาล, การเข้ามาเพื่อฝึกสอนนักกีฬาตามความต้องการของทางราชการ, การเข้ามาของกลุ่มความและพยานเพื่อดำเนินกระบวนการพิจารณาคดี

Non-Immigrant Visa มีความสำคัญมาก เพราะเป็นวีซ่าประเภทคนอยู่ชั่วคราวชนิดเดียวเท่านั้นที่สามารถใช้ยื่นขอรับใบอนุญาตได้ (เป็นคนละเรื่องกับรหัสกำกับวีซ่า) ขอเน้นให้ข้อสังเกตว่าการที่คนต่างชาติจะขอรับใบอนุญาตทำงานได้หรือไม่นั้นจะต้องเป็นไปตามที่พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2521 มาตรา 11 ซึ่งได้บัญญัติไว้ดังต่อไปนี้

“มาตรา 11 คนต่างด้าวซึ่งจะขอรับใบอนุญาตทำงานตามมาตรา 7 ต้องมีลักษณะ ดังต่อไปนี้

- 1) มีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรหรือได้รับอนุญาตให้เข้ามาในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง โดยมีชื่อได้รับอนุญาตให้มาในฐานะนักท่องเที่ยวหรือผู้เดินทางผ่าน”

เป็นที่เห็นได้อย่างชัดเจนว่าการที่จะได้รับใบอนุญาตให้ทำงานได้นั้นขึ้นอยู่กับวีซ่าที่ขอเข้ามาในประเทศไทย มิใช่ขึ้นอยู่กับรหัสกำกับวีซ่าแต่อย่างใดเลย และรหัสกำกับวีซ่านั้นเองก็มีได้

เป็นกฎหมาย แต่เป็นเรื่องของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องได้กำหนดกันขึ้นมาเอง เพื่อความสะดวกในการพิจารณาคำขอวีซ่า การตรวจสอบ การประสานงาน การบันทึกสถิติ ฯลฯ ซึ่งในกรณีนี้ยังมีผู้เข้าใจผิดกันมาก แม้จะเป็นเจ้าหน้าที่ของกรมการจัดหางาน หรือเจ้าหน้าที่ของสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองเองก็ตาม มักจะคิดเอาเองว่า ถ้ามีรหัสกำกับวีซ่าอย่างอื่นที่ไม่ใช่ B แล้วจะขอรับใบอนุญาตทำงานไม่ได้หรือจะขออยู่ต่อกับสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองด้วยเหตุผลเพื่อการทำงานไม่ได้ ซึ่งการใช้ดุลยพินิจของตนเองโดยไม่ได้อยู่บนพื้นฐานของกฎหมายในกรณีเช่นนี้ อาจจะมีผลเป็นการกระทำละเมิดต่อคนต่างด้าวได้โดยไม่รู้ตัว

คนต่างชาติผู้ใดก็ตาม หากต้องการจะขอวีซ่าชนิดนี้ก็ต้องไปยื่นคำขอยังสถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลไทยในต่างประเทศ กรอกแบบคำขอวีซ่า แจงวัตถุประสงค์ของคนที่ต้องการขอวีซ่าดังได้กล่าวแล้วข้างต้น แต่เนื่องจากวีซ่าชนิดนี้มีความสำคัญ เพราะสามารถใช้ประกอบคำขอใบอนุญาตทำงาน และจะใช้ขออนุญาตอยู่ต่อภายในประเทศไทยเป็นเวลานานได้ทางกงสุลไทยจึงอาจไม่ออกให้โดยง่าย ทางที่ดีควรจะต้องแนบหลักฐานประกอบเหตุผลในคำขอด้วย เช่น ถ้าจะไปทำงานกับบริษัทในประเทศไทย ก็ควรมีหนังสือรับรองจากกรรมการของบริษัทนั้น ซึ่งแจ้งเหตุผลสนับสนุนคำขอ พร้อมทั้งแนบหลักฐานต่างๆ ของบริษัทให้เป็นที่น่าเชื่อถือ หรือหากจะไปปฏิบัติงานให้กับส่วนราชการใด ก็ควรมีหนังสือรับรองจากส่วนราชการนั้นๆ ไปแสดงประกอบคำขอวีซ่าด้วย

วีซ่าของไทยดังกล่าวในปัจจุบันจะเป็นสติ๊กเกอร์ติดลงไปบนหนังสือเดินทาง แต่อาจมีกงสุลไทยบางแห่งที่ยังใช้เป็นตราประทับอยู่ก็ใช้ได้เหมือนกัน โดยสติ๊กเกอร์หรือตราประทับดังกล่าวจะมีข้อความระบุบอกว่าเป็นวีซ่าชนิดใด มีรหัสว่าอะไร เช่น ถ้าขอเพื่อไปทำงานในวีซ่าก็จะระบุว่าเป็น Non-Immigrant Visa class B ถ้าขอเพื่อเข้าศึกษาก็จะเป็น class ED หรือถ้าเป็น O ก็หมายถึง Other คือพวกที่อยู่ใน “10” ดังกล่าวข้างต้น และในวีซ่านั้นจะระบุกำหนดระยะเวลาให้ใช้วีซ่าว่าให้ใช้ได้ตั้งแต่วันที่ออกจนถึงเมื่อใด ระยะเวลาตรงนี้มีผู้เข้าใจผิดกันมาก โดยมักจะเข้าใจว่าเป็นระยะเวลาที่อนุญาตให้อยู่ในประเทศไทย ซึ่งไม่ใช่เช่นนั้น เพราะวาระเวลาที่ระบุไว้นั้นเป็นเพียงกำหนดระยะเวลาที่ให้ใช้วีซ่าเดินทางเข้าประเทศไทยเท่านั้นเอง ซึ่งวีซ่าชนิดนี้มีค่าธรรมเนียม 500 บาท และเมื่อเดินทางเข้าประเทศไทยระหว่างเวลาที่กำหนดให้ใช้วีซ่า ก็จะได้รับตราประทับตราอนุญาตให้อยู่ได้เป็นเวลา 90 วัน ณ ด่านตรวจ แม้ว่าจะเดินทางเข้าประเทศไทยในวันสุดท้ายของระยะเวลาให้ใช้วีซ่าที่ระบุไว้นั้นก็ตาม เนื่องจากเป็นกำหนดระยะเวลาการอนุญาตในขั้นต่ำสำหรับวีซ่าประเภทนี้

นอกจากนั้น หากเห็นว่ามีถ้อยคำเป็นภาษาอังกฤษว่า No Extension of Stay (ไม่อนุญาตให้อยู่ต่อ) ที่ปรากฏอยู่ในวีซ่าก็ไม่ต้องตกใจว่าเข้าประเทศไทยแล้วจะขออยู่ต่อไม่ได้เพราะว่าอำนาจ

การอนุญาตให้อยู่ต่อตามกฎหมายเป็นอำนาจของผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ซึ่งได้มอบอำนาจไว้ให้กับสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ดังนั้น คนต่างชาตีก็น่าจะมีสิทธิที่จะยื่นคำขออยู่ต่อได้ตามเหตุผลและความจำเป็นของตน ถ้าหากผู้มีอำนาจอนุญาตเห็นว่ามีเหตุผลหรือความจำเป็นจริง ก็จะอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวต่อไปได้ หรือหากว่าคนต่างด้าวผู้นั้นมีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์การอนุญาตให้อยู่ต่อของสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองที่กำหนดไว้ ก็จะได้รับอนุญาตให้พำนักอยู่ต่อได้

4. วีซ่าสำหรับผู้ปฏิบัติหน้าที่เป็นทางการ (Official Visa) วีซ่าชนิดนี้ออกให้กับผู้ถือหนังสือเดินทางราชการเพื่อเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ในประเทศไทย โดยไม่คิดค่าธรรมเนียม ซึ่งมีวิธีการขอวีซ่าหรือมีการยกเว้นไม่ต้องมีวีซ่าสำหรับบางประเทศที่มีข้อตกลงระหว่างกัน ในทำนองเดียวกันกับวีซ่าสำหรับเจ้าหน้าที่ทางการทูต ผู้ถือวีซ่าชนิดนี้เมื่อเดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรจะได้รับอนุญาตให้พำนักอาศัยอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลาเก้าสิบวัน ณ ด่านตรวจเช่นกัน

5. วีซ่าสำหรับเจ้าหน้าที่ทางการทูต (Diplomatic Visa) วีซ่าชนิดนี้จะออกให้สำหรับผู้ถือหนังสือเดินทางทูตเพื่อเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ในประเทศไทยโดยไม่คิดค่าธรรมเนียม วิธีการขอกระทำได้โดยการยื่นคำขอวีซ่าที่สถานทูตหรือสถานกงสุลไทยในต่างประเทศ แต่หากผู้ถือหนังสือเดินทางทูตของประเทศนั้น เป็นประเทศที่มีความตกลงกับประเทศไทยยกเว้นการตรวจลงตราระหว่างกันก็จะสามารถเดินทางเข้าประเทศไทยได้เลยโดยไม่ต้องขอวีซ่า คนต่างด้าวประเภทนี้เมื่อเดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรจะได้รับอนุญาตให้อยู่ต่อในขั้นต้น ณ ด่านตรวจ เป็นเวลาเก้าสิบวัน

6. วีซ่าประเภทคนเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรตามมาตรา 41 (Immigrant Visa under Section 41) วีซ่าชนิดนี้เป็นวีซ่าสำหรับออกให้แก่คนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย จากคณะกรรมการพิจารณาคนเข้าเมืองโดยความเห็นชอบของรัฐมนตรี แต่ความเป็นจริงในปัจจุบันไม่มีการออกวีซ่าชนิดนี้ เนื่องจากไม่มีระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับการยื่นคำขอเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยผ่านสถานทูตหรือสถานกงสุลในต่างประเทศแต่อย่างใด คงมีแต่การเข้ามายื่นคำขอมีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยเท่านั้น

7. วีซ่าประเภทคนเข้าเมืองนอกกำหนดจำนวนคนต่างด้าว ซึ่งจะเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรเป็นรายปี (Non-Quota Immigrant Visa) วีซ่าชนิดนี้ชื่อฟังดูเหมือนว่าเป็นวีซ่าที่จะออกให้สำหรับคนต่างด้าวได้รับอนุญาตให้เข้ามามีถิ่นที่อยู่นอกจากจำนวนกำหนดประจำปีหรือที่เรียกว่า นอกโควต้า แต่ปรากฏว่าไม่ใช่ เพราะวีซ่าชนิดนี้จะออกให้แก่ผู้ที่ได้รับอนุญาตให้มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยแล้ว แต่ประสงค์จะเดินทางไปต่างประเทศและจะกลับเข้ามามีถิ่นฐานอยู่ตามเดิม ซึ่งเปรียบเสมือนเป็น Re-Entry Visa ของผู้มีถิ่นที่อยู่ ซึ่งจะเป็ตราประทับลงไปหนังสือเดินทาง

โดยต้องใช้คู่กันกับใบสำคัญถิ่นที่อยู่ที่ต้องมีการสลักหลัง (Endorsement) ด้วยทุกครั้งที่เดินทางเข้า-ออกราชอาณาจักร ค่าธรรมเนียมของวีซ่าชนิดนี้เป็นเงินจำนวน 500 บาท สำหรับการเดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรหนึ่งครั้ง และจำนวนเงิน 1,000 บาท สำหรับการเดินทางกลับเข้ามาหลายครั้ง โดยจะมีการกำหนดอายุการใช้งานตามอายุของสลักหลังในใบสำคัญถิ่นที่อยู่

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

สาวิตรี ไชยประพาพ (2539) ได้ศึกษาเรื่อง “ความร่วมมือทางการเมืองของอาเซียนในยุคหลังสงครามเย็น” จากการศึกษาพบว่า ความร่วมมือทางการเมืองของอาเซียนในยุคสงครามเย็นมีลักษณะและขอบเขตที่ครอบคลุมประเด็นปัญหาในวงแคบ ๆ อันได้แก่ กิจกรรมที่เกี่ยวกับการจัดระเบียบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระดับทวิภาคีระหว่างประเทศสมาชิก หรือมีเจตนาเป็นการดำเนินความพยายามเพื่อแก้ไขปัญหาที่เป็นภัยคุกคามเฉพาะหน้าของประเทศสมาชิกในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งได้แก่ ปัญหากัมพูชา ในขณะที่ต้นทศวรรษที่ 1990 ซึ่งเป็นระยะหลังสงครามเย็น กลับพบว่าอาเซียนมีพฤติกรรมทางการเมืองที่แตกต่างออกไปจากเดิมโดยอาเซียนได้ให้ความสำคัญกับกิจกรรมทางการเมืองในลักษณะและขอบเขตที่ครอบคลุมประเด็นปัญหาทางการเมืองรวมถึงความมั่นคงมากขึ้น เช่น ความพยายามจัดระเบียบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การป้องกันความขัดแย้งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเอเชียแปซิฟิก ผ่านทางเวทีเจรจาพหุภาคีว่าด้วยความมั่นคงในระดับภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก รวมทั้งการสร้างมาตรการสร้างความมั่นใจ นอกจากนี้องค์การยังได้รับเวียดนามเข้าเป็นสมาชิกอันดับที่เจ็ด และยังเปิดทางที่จะรับลาว กัมพูชา และเมียนมาร์เข้าเป็นสมาชิกรวมทั้งสิ้น 10 ประเทศ ปรากฏการณ์เหล่านี้แสดงให้เห็นว่าอาเซียนได้ยกบทบาททางการเมืองขึ้นในฐานะที่เป็นตัวแสดงตัวใหม่ที่เป็นปึกแผ่นในภูมิภาคนี้และในโลก

รัฐพร ตรีณรงค์ (2540) ได้ศึกษาเรื่อง “แนวทางในการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยภายใต้ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ” จากการศึกษาพบว่า พันธกรณีของความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ ส่งผลให้ประเทศไทยต้องเปิดเสรีการค้าบริการสาขาการท่องเที่ยว โดยเป็นการเปิดเสรีตามลำดับไม่ใช่เป็นการเปิดเสรีโดยทันที และส่งผลกระทบต่อทั้งกฎหมายเกี่ยวกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและกฎหมายเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว จึงต้องมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายดังกล่าวให้เป็นไปตามพันธกรณีของความตกลง และต้องมีการขจัดอุปสรรคทางกฎหมายเกี่ยวกับการเข้าสู่ตลาดของผู้ประกอบธุรกิจต่างด้าว รวมถึงดำเนินการแก้ไขประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 281, พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่าง

ค.ศ. 2521, พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2478 นอกเหนือจากนี้ได้เสนอแนะให้ปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นไปของสังคม ปรับปรุงหน่วยงานที่ทำหน้าที่กำกับดูแล ปรับปรุงกฎหมายที่ส่งผลกระทบต่อสังคมโดยส่วนรวม และกระตุ้นเตือนให้ภาคเอกชนผู้เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวตระหนักถึงการพัฒนาศักยภาพในการแข่งขันเสรีทางการค้าบริการระหว่างประเทศ

อุทธิพงษ์ พวงมณี (2542) ได้ศึกษาเรื่อง “อาเซียนกับปัญหาแรงงานข้ามชาติผิดกฎหมาย จากประเทศพม่าในประเทศไทย” จากการศึกษาพบว่า กรณีแรงงานข้ามชาติจากประเทศพม่าในประเทศไทย ลักษณะของปัญหาแรงงานข้ามชาติผิดกฎหมายนั้นเป็นปัญหาข้ามชาติ รัฐใดเพียงรัฐหนึ่งไม่สามารถแก้ไขได้โดยลำพัง การอาศัยกรอบความร่วมมือระดับพหุภาคีโดยผ่านองค์การระหว่างประเทศในระดับภูมิภาคที่มีอยู่ จึงเป็นทางเลือกในการดำเนินนโยบายที่สำคัญ โดย การศึกษานี้ใช้กรอบความคิดว่าด้วย Regimes เป็นแนวคิดในการวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้น จากการศึกษาพบว่า โครงสร้างการดำเนินงาน และกลไกของอาเซียน ซึ่งแบ่งสาขาความร่วมมือ ออกเป็น 3 ลักษณะ อันได้แก่ความร่วมมือด้านการเมือง เศรษฐกิจ และความร่วมมือเฉพาะด้าน ซึ่งรวมเอาประเด็น ความร่วมมือด้านอื่นๆ มารวมไว้ อาทิ สังคม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ไม่ตอบสนองต่อลักษณะของปัญหาแรงงานข้ามชาติที่มีความซับซ้อนของปัญหามากกว่าที่จะจัดลง ไปในการแบ่งสาขาของอาเซียนสาขาใดสาขาหนึ่ง เนื่องจากปัญหาดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อ ขอบเขตที่กว้างขวางทั้งในทางสังคม การเมือง ความมั่นคงและเศรษฐกิจ ผลก็คืออาเซียนไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม

สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์ (2544) ได้ศึกษาเรื่อง “ทิศทางการบูรณาการของสหภาพยุโรป” จากการศึกษาพบว่า บูรณาการในเชิงกว้าง (Widening) ของสหภาพยุโรป โดยครอบคลุมการขยายตัว ไปสู่ประเทศยุโรปตะวันออกและยุโรปกลาง (CEECs) ถือเป็นปรากฏการณ์อันจะนำมาซึ่งผลกระทบต่อ ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ในขอบเขตที่กว้างและรุนแรงกว่าการรับประเทศสมาชิกใหม่ในอดีตของสหภาพยุโรป ดังจะเห็นได้ว่าสหภาพยุโรปจำเป็นต้องมีการปฏิรูปทั้งทางด้านกลไกและองค์กร ตลอดจนนโยบายทางเกษตรและนโยบายโครงสร้าง (Structural Policy) ต่างๆ อย่างไรก็ตามต้องยอมรับว่าจากประวัติศาสตร์พัฒนาการของสหภาพยุโรป สิ่งที่ปรากฏมาโดยตลอดก็คือ การปรับตัวเพื่อรองรับ การขยายสมาชิกใหม่ทุกครั้งมักจะนำมาซึ่งแรงกระตุ้นไปสู่การกระชับการรวมตัวกันอย่างแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การบูรณาการในเชิงกว้าง (Widening) นอกจากจะไม่ขัดแย้งกับ บูรณาการในเชิงลึก (Deepening) ของสหภาพยุโรปแล้ว ยังเป็นองค์ประกอบที่ส่งเสริมซึ่งกันและกันอีกด้วย

พัชญ์พิชชา บุณนิม (2547) ได้ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยกำหนดแบบแผนการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวต่างชาติในประเทศไทย : กรณีศึกษานักท่องเที่ยวที่จัดการเดินทางมาจากเอเชียตะวันออก” โดยศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลในการกำหนดรูปแบบการใช้จ่าย ของนักท่องเที่ยวที่จัดการเดินทางมาจากเอเชียตะวันออก ได้แก่ นักท่องเที่ยวจีน ฮองกง เกาหลี ญี่ปุ่น และได้หวัน ที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย และศึกษาค่าความยืดหยุ่นของรูปแบบการใช้จ่ายต่างๆ ได้แก่ ที่พัก อาหาร และเครื่องดื่ม สินค้าและของที่ระลึก ความบันเทิง และการเดินทางในประเทศและทัศนายนำเที่ยว โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการสุ่มจากฐานข้อมูลโครงการสำรวจค่าใช้จ่ายนักท่องเที่ยว พ.ศ. 2545 ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จำนวน 660 ตัวอย่าง แล้ววิเคราะห์ด้วยแบบจำลอง LA/AIDS ซึ่งกำหนดให้สัดส่วนการใช้จ่ายขึ้นอยู่กับต้นทุนต่อหน่วยของสินค้าทั้ง 5 ประเภท ค่าใช้จ่ายที่แท้จริง เพศ อายุ อาชีพ วัตถุประสงค์การเดินทาง จำนวนผู้ร่วมเดินทาง ความถี่การเดินทาง ระยะเวลาพำนัก และฤดูกาลที่นักท่องเที่ยวเดินทางมา ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลในการกำหนดสัดส่วนการใช้จ่ายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ต้นทุนต่อหน่วยของสินค้าที่ศึกษาโดยมีอิทธิพลทางบวก ต้นทุนต่อหน่วยของสินค้าอื่น โดยมีอิทธิพลทางลบ ตัวแปรค่าใช้จ่ายที่แท้จริง นอกจากนี้ตัวแปรด้านประชากรและลักษณะการเดินทางพบว่า มีอิทธิพลในการกำหนดสัดส่วนการใช้จ่ายบางประการ การศึกษาอีกส่วนหนึ่งเป็นการศึกษาค่าความยืดหยุ่นของอุปสงค์ ผลการศึกษาพบว่า สินค้าและบริการทั้ง 5 ประเภท มีค่าความยืดหยุ่นต่อค่าใช้จ่ายมากกว่าศูนย์ ซึ่งแสดงว่าสินค้านี้เป็นสินค้าปกติ ส่วน Marshallian price elasticity พบว่าในทุกกรณีการศึกษาสินค้าและบริการทุกประเภท มีค่าความยืดหยุ่นต่อราคาเป็นลบและมีค่าค่อนข้างต่ำ ส่วนค่าความยืดหยุ่นไขว้ของทุกกรณีมีค่าเป็นลบและมีค่าค่อนข้างต่ำ ซึ่งแสดงว่าสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวนี้เป็นสินค้าที่ใช้ประกอบกัน จากค่าความยืดหยุ่นที่ได้สามารถใช้เป็นแนวทางในการเพิ่มรายรับ จากการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติในประเทศไทย โดยใช้กลยุทธ์การเพิ่มราคาสินค้าซึ่งสามารถปฏิบัติได้หลายแนวทาง เช่น การเพิ่มคุณภาพสินค้า การกำหนดตำแหน่งทางกลยุทธ์การตลาด การเพิ่มสินค้าและบริการใหม่ๆ เป็นต้น

อริฏฐาน พงศ์พิศาล (2549) ได้ศึกษาเรื่อง “ผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมจากการพัฒนาการท่องเที่ยวภายใต้โครงการสามเหลี่ยมเศรษฐกิจ : กรณีศึกษา บ้านไทย-จัง โหลน อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมจากการพัฒนาการท่องเที่ยวภายใต้โครงการสามเหลี่ยมเศรษฐกิจของบ้านไทย-จัง โหลน อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลาโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ จากการเก็บตัวอย่างข้อมูลเชิงลึกจำนวน 45 ราย โดยเก็บข้อมูลในพื้นที่ตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2547 - เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2549 ใช้การบรรยายแบบพรรณนา มีรูปภาพ ตาราง และแผนที่ประกอบเนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า การที่บริเวณพื้นที่

อันเป็นที่ตั้งของบ้านไทย - จังโหลน มีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว นั่น ส่งผลให้เมืองเกิดการขยายตัวและเปลี่ยนสภาพจากการทำสวนยางและการค้าชายแดนไปเป็นเมืองศูนย์กลางทางด้านธุรกิจบริการ (อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว) และธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ขนาดใหญ่ ที่มีทั้งอาคารพาณิชย์ โรงแรม สถานบันเทิง ร้านค้า โดยมีจุดเน้นของชุมชนเป็นแหล่งบันเทิงประเภทสถานเริงรมย์ ซึ่งทำให้เศรษฐกิจของพื้นที่เจริญขึ้น แต่ในขณะเดียวกันพื้นที่ดังกล่าวกลายเป็นแหล่งแสวงหาประโยชน์จากคนหลากหลายกลุ่ม หลากหลายอาชีพ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้เอง นำมาซึ่งผลกระทบที่เกิดขึ้นในชุมชนทั้งด้านบวกและลบ ผลกระทบด้านบวกที่เห็นชัดเจนที่สุดคือ รายได้ของคนในพื้นที่เพิ่มขึ้น สามารถเข้าถึงระบบสาธารณสุขไปรษณีย์ได้ดีขึ้น ขณะเดียวกันผลกระทบด้านลบพบว่า ปัญหาทางสังคมและวัฒนธรรมเพิ่มมากขึ้น ทั้งเรื่องหญิงบริการ ปัญหาโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ การฉ้อโกง การปล้นทรัพย์ การพนันและยาเสพติดให้โทษ นอกจากนี้ยังพบว่าราคาที่ดินสูงขึ้น วิถีชีวิตของชาวบ้านเปลี่ยนไป ความสัมพันธ์ของชาวบ้านเปลี่ยนไปจากความสัมพันธ์แบบเพื่อนเป็นนายจ้างกับลูกจ้างความรู้สึกผูกพันและรักท้องถิ่นลดลง รวมถึงค่านิยมทางสังคมของเด็กและเยาวชนเปลี่ยนแปลงเป็นการลอกเลียนแบบพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวและหญิงบริการ

วรลักษณ์ สงวนแก้ว (2550) ได้ศึกษาเรื่อง “คุณค่าและสถานะทางกฎหมายของรัฐธรรมนุญยุโรป” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับกฎหมายรัฐธรรมนุญของสหภาพยุโรปภายใต้กระบวนการการบูรณาการของสหภาพยุโรป ศึกษาบ่อเกิดและวิวัฒนาการของรัฐธรรมนุญยุโรป ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ศึกษาคุณค่าของรัฐธรรมนุญยุโรปในฐานะที่เป็นกฎหมายแม่บทในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของพลเมืองยุโรป ตลอดจนการเสริมสร้างกระบวนการประชาธิปไตยและสิทธิมนุษยชนในสหภาพยุโรปและศึกษาสถานะทางกฎหมายของรัฐธรรมนุญยุโรปในฐานะที่เป็นต้นแบบของแนวคิดเกี่ยวกับรัฐธรรมนุญสมัยใหม่ วิธีดำเนินการวิจัยใช้วิธีการทำวิจัยแบบเอกสาร โดยศึกษาค้นคว้าจากบทบัญญัติต่างๆ ของกฎหมายสหภาพยุโรป แนวคำวินิจฉัยของสถาบันสหภาพยุโรป รายงานการวิจัยของนักวิชาการชาวยุโรป ตำราและบทความของนักวิชาการจากนานาอารยะประเทศ ได้นำเอกสารดังกล่าวมาวิเคราะห์โดยใช้ทฤษฎีของกฎหมายสหภาพยุโรป กฎหมายมหาชน และกฎหมายระหว่างประเทศมาทำการสังเคราะห์เพื่อหาค่าและสถานะทางกฎหมายของรัฐธรรมนุญยุโรปต่อไป ผลการวิจัยสรุปได้ว่า รัฐธรรมนุญยุโรปมีสถานะทางกฎหมายเป็นสัญญาประชาคมของพลเมืองยุโรป กฎบัตรทางรัฐธรรมนุญของสหภาพยุโรปและรัฐธรรมนุญในรูปแบบของสนธิสัญญาระหว่างประเทศ นอกจากนี้รัฐธรรมนุญยุโรปมีคุณค่าทางกฎหมายในฐานะที่เป็นรัฐธรรมนุญที่ประกอบไปด้วยกฎเกณฑ์ทางเศรษฐกิจ สังคม และประชาธิปไตยของสหภาพยุโรป

นราธิบดี วชิรมนากรณ์ (2552) ได้ศึกษาเรื่อง “สหภาพยุโรปและบทบาทด้านสิ่งแวดล้อมบนเวทีโลก : กรณีศึกษาของประเทศไทย” โดยการประเมินผลระหว่างความร่วมมือ/ความช่วยเหลือจริงที่สหภาพยุโรป (อียู) มีต่อประเทศไทยในด้านสิ่งแวดล้อม และการรับรู้ของคนไทยที่มีต่อบทบาทของอียูในด้านนี้ งานวิจัยนี้แบ่งออกเป็นสองส่วน ส่วนแรกคือ การศึกษาและค้นคว้านโยบาย โครงการ และความร่วมมือต่างๆ ด้านสิ่งแวดล้อมที่อียูมีต่อประเทศไทย ส่วนที่สองคือ การสำรวจความคิดเห็นของคนไทย จะเห็นได้ว่ามีการนำการวิจัยทั้งเชิงวิเคราะห์และเชิงปริมาณมาใช้เป็นเครื่องมือในงานวิจัย การสำรวจความคิดเห็นผ่านแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัยเชิงปริมาณ โดยแบ่งการวิจัยเป็นสองช่วงคือ สอบถามกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิติปรัชญาตรีจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจำนวนสี่ร้อยคนในปี พ.ศ. 2551 และอีกสี่ร้อยคนในปี พ.ศ. 2552 จากสี่คณะ อันได้แก่ คณะรัฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ และคณะอักษรศาสตร์ ส่วนข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณได้มาจากการเก็บข้อมูลข่าวที่เกี่ยวข้องกับอียูจากหนังสือพิมพ์สี่ประเภท ได้แก่ หนังสือพิมพ์ยอดนิคม หนังสือพิมพ์คุณภาพ หนังสือพิมพ์ธุรกิจ หนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษ รวมทั้งมีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับเจ้าหน้าที่ภาครัฐและภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้อง ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าคนไทยมีการรับรู้เกี่ยวกับอียูค่อนข้างน้อย และไม่ค่อยตระหนักถึงความสำคัญและความช่วยเหลือจากอียูในด้านสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย เนื่องจากความยุ่งยากซับซ้อนของตัวสหภาพ แม้กระทั่งองค์การสาธารณสุขประโยชน์ในประเทศไทยที่มีการติดต่อกับอียูก็กล่าวถึงอุปสรรคในการติดต่อกันและการจัดการว่ามีเงื่อนไขค่อนข้างมากและซับซ้อน ทั้งนี้ งานวิจัยนี้ทำขึ้นเพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจนของอียูในฐานะผู้ที่มีบทบาทโดดเด่นในด้านสิ่งแวดล้อม และแสดงให้เห็นถึงอุปสรรคและปัญหาของความร่วมมือไทย-อียู ในด้านสิ่งแวดล้อม โดยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนากลยุทธ์ด้านสิ่งแวดล้อมของอียูในประเทศไทยต่อไปในอนาคต

ศักดา ฉันทวานิช (2552) ได้ศึกษาเรื่อง “ผลกระทบของข้อเสนอสิทธิผู้ป่วยในการแพทย์ข้ามเขตแดนของสหภาพยุโรปต่อการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ในประเทศไทย” โดยศึกษาหาผลกระทบของข้อกำหนดว่าด้วยการบังคับใช้สิทธิผู้ป่วยในการแพทย์ข้ามเขตแดนต่อการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ในประเทศไทย โดยการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของปัจจัยผลักดันผู้ป่วยจากสหภาพยุโรป ให้ใช้บริการทางการแพทย์ภายนอกสหภาพ และปัจจัยดึงดูดผู้ป่วยจากสหภาพยุโรปเข้าสู่ประเทศไทยในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2551 คณะกรรมการยุโรปได้เสนอข้อกำหนดดังกล่าว โดยมีเป้าหมายการดำเนินงานนโยบายในสามด้านซึ่งก็คือ คุณภาพและความปลอดภัย กระบวนการข้ามเขตแดน และความร่วมมือในระหว่างประเทศในระดับสหภาพยุโรป ถ้าข้อกำหนดนี้ผ่านความเห็นชอบและมีผลบังคับใช้ ข้อกำหนดนี้จะส่งผลกระทบโดยตรงต่อปัจจัยผลักดันผู้ป่วยออกนอก

สหภาพ โดยการแก้ไขปัญหาทางอ้อมให้ผู้ป่วยสามารถไปใช้บริการทางการแพทย์ในประเทศสมาชิกอื่นได้ ปัจจัยดึงดูดในทางตรงกันข้ามจะไม่ได้รับผลกระทบ เพราะผลกระทบจะมาในรูปแบบของการเปลี่ยนแปลงการตอบสนองต่อปัจจัยดึงดูดของผู้ป่วย วิทยานิพนธ์ฉบับนี้พบว่าข้อกำหนดนี้มีผลกระทบที่แตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับกลุ่มผู้ป่วย และประเทศนั้นๆ โดยรวมแล้วผู้ป่วยสามารถใช้บริการทางการแพทย์ในประเทศสมาชิกอื่นได้ง่ายขึ้น แต่ว่าปัญหาของแต่ละประเทศที่เป็นเหตุทำให้ผู้ป่วยต้องใช้บริการทางการแพทย์ภายนอกสหภาพนั้นยังคงอยู่ และส่งผลให้ปัจจัยผลักดันยังคงมีผลกระทบอยู่ ปัจจัยดึงดูดจะได้ผลกระทบในส่วนของความพร้อมในการให้บริการ ซึ่งเป็นคู่กับปัจจัยผลักดันระยะเวลาการรอการรับบริการ กลุ่มผู้ป่วยจากประเทศมาที่ให้บริการในประเทศไทย และมีปัญหานี้มากคือ เยอรมนี สวีเดน และสหราชอาณาจักร ผู้ป่วยจากประเทศเหล่านี้ อาจมาใช้บริการในประเทศไทยน้อยลง อย่างไรก็ตาม โดยรวมแล้วผู้ป่วยจากสหภาพยุโรป จะยังคงมาใช้บริการทางการแพทย์ในประเทศไทยต่อไป เพราะว่าการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ยุโรปนั้น มาประเทศไทยเพื่อที่จะท่องเที่ยวและรับบริการทางการแพทย์

สถิติ แดลงสตัดท์ (2552) ได้ศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบอุปสงค์ต่อการท่องเที่ยวไทยของสหภาพยุโรป” งานศึกษานี้ศึกษาปัจจัยสำคัญที่กำหนดอุปสงค์ของนักท่องเที่ยวจากกลุ่มประเทศสหภาพยุโรป (อียู) ต่อการ ท่องเที่ยวของไทย พร้อมกับประมาณค่าความยืดหยุ่นของอุปสงค์ที่ประกอบด้วย ความยืดหยุ่นอุปสงค์ด้านราคา ความ ยืดหยุ่นของอุปสงค์ด้านรายได้ และความยืดหยุ่น อุปสงค์ไขว้ อีกทั้งงานศึกษานี้ได้ศึกษาพลวัตของค่าความยืดหยุ่น อุปสงค์เหล่านั้นในช่วงระยะเวลาตั้งแต่ปี 1996 ไตรมาส 1 ถึงปี 2008 ไตรมาส 4 โดยในการประมาณค่าความยืดหยุ่น ดังกล่าว งานศึกษานี้ได้ใช้วิธีการทางเศรษฐมิติที่เรียกว่าโคอินทิเกรชัน โดยวิธีการของ Engle-Granger (EG) และวิธีการ ของ Johansen นอกจากนี้เพื่อศึกษาพลวัตของค่าความยืดหยุ่นของอุปสงค์เหล่านั้น งานศึกษาชิ้นนี้ได้ใช้วิธีการที่เรียกว่า Rolling Regression และ Recursive Ordinary Least Square (OLS) สำหรับกลุ่มประเทศตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ แบ่งเป็นสองกลุ่มคือ แบบจำลองของแต่ละประเทศ 11 แบบจำลองและแบบจำลองของกลุ่มประเทศ 3 กลุ่มซึ่งจำแนกตาม ระดับรายได้ สำหรับผลการศึกษาเชิงประจักษ์พบว่า ค่าความยืดหยุ่นของอุปสงค์ด้านราคาที่ประมาณค่าโดยทั้งสองวิธีมีความยืดหยุ่นต่ำทั้งในแบบจำลองของแต่ละประเทศ 11 แบบจำลองและแบบจำลองสำหรับกลุ่มประเทศ 3 กลุ่ม อย่างไรก็ตาม สำหรับค่าความยืดหยุ่นของอุปสงค์ด้านรายได้ในกลุ่มประเทศตัวอย่างสองกลุ่มพบว่ามีค่าความยืดหยุ่นหรือยืดหยุ่นมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาเชิงประจักษ์ของการศึกษาอื่นๆก่อนหน้านี้ อย่างไรก็ตาม ค่าความยืดหยุ่นของอุปสงค์ไขว้พบว่า แปรผันตามประเทศที่เป็นคู่แข่ง อนึ่งสำหรับพลวัตของค่าความยืดหยุ่นของอุปสงค์ด้านราคาสำหรับทั้งสองกลุ่มตัวอย่าง พบว่าไม่มีความยืดหยุ่นและมีค่าเข้าใกล้ศูนย์ ส่วนพล

วัตรของค่าความยืดหยุ่นของอุปสงค์ด้านรายได้พบว่ายืดหยุ่นและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตลอดช่วงเวลาที่ศึกษาจากผลการศึกษาเชิงประจักษ์สามารถสรุปเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายได้ดังนี้ ประการที่หนึ่งสำหรับผู้กำหนดนโยบาย การกระตุ้นการท่องเที่ยวผ่านการใช้นโยบายการลดราคาเพื่อมุ่งเน้นการเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยวจากยุโรป และเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวให้กับประเทศไม่สามารถให้ผลที่มีประสิทธิภาพเนื่องจากค่าความยืดหยุ่นของอุปสงค์ด้านราคามีค่าต่ำ ผู้ดำเนินนโยบายควรกำหนดนโยบายที่มุ่งเน้นการส่งเสริมภาพลักษณ์ประเทศไทยในฐานะที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ตรงกับมูลเหตุและแรงจูงใจในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวยุโรปมากกว่า เนื่องจากการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำและการบอกเล่าต่อ (habit persistence and word-of-mouth effects) เป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดอุปสงค์ของนักท่องเที่ยวจากยุโรปที่มีต่อการท่องเที่ยวของไทย สำหรับผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวของไทยสามารถเพิ่มระดับราคาบริการการท่องเที่ยวขึ้นได้อีกเพื่อเพิ่มรายได้จากนักท่องเที่ยวชาวยุโรป โดยไม่มีผลกระทบด้านลบจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่ลดลงอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากระดับค่าความยืดหยุ่นอุปสงค์ด้านราคาต่ำ ประการที่สอง จากผลการศึกษาเชิงประจักษ์ค่าความยืดหยุ่นอุปสงค์ด้านรายได้ ภาคการท่องเที่ยวของไทยมีระดับการเปิดรับความเสี่ยงจากภาวะเศรษฐกิจในประเทศยุโรปสูง อีกทั้งปัจจัยด้านรายได้เป็นปัจจัยภายนอกและมีความไม่แน่นอน นโยบายการส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ต้องมาเที่ยว (a must-go destination) จึงเป็นนโยบายที่สุุดในการรองรับความเสี่ยง ดังกล่าวสำหรับผู้ดำเนินนโยบาย

สุชญา ตันเจริญผล (2552) ได้ศึกษาเรื่อง “การจัดการการโยกย้ายถิ่นฐานของคนที่ไม่ถือสัญชาติสหภาพยุโรป กรณีศึกษาประเทศสหราชอาณาจักรในยุคปัจจุบัน” จากการศึกษาพบว่าลักษณะเฉพาะในการรักษาผลประโยชน์ตนเองของประเทศสหราชอาณาจักร ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ไม่มั่นคงระหว่างประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป ซึ่งถือเป็นการรวมกลุ่มทางการเมืองและเศรษฐกิจที่ใหญ่ที่สุดในโลก อีกทั้งเนื่องจากประเทศสมาชิกต้องยกอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศให้แก่สหภาพยุโรป รัฐบาลทุกสมัยของประเทศสหราชอาณาจักรยังคงยึดภาพลักษณ์ “ลัทธิสังคมนิยม” ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และโดยปราศจากข้อตกลงร่วมกันแบบบังคับ ในเรื่องการโยกย้ายถิ่นฐาน ประเทศสหราชอาณาจักรจึงจัดการนโยบายของตนเอง โดยยึดหลักการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติ จนกระทั่งช่วงเวลาสูงสุดของภาวะเศรษฐกิจถดถอย และความกดดันจากการหลั่งไหลเข้าของพหุชนจากหลากหลายเชื้อชาติ ปัจจัยทางเศรษฐกิจจึงมีบทบาทเด่นกว่าปัจจัยทางการเมืองในยุคโลกาภิวัตน์ รัฐบาลจึงได้นำนโยบายใหม่มาใช้ในปี พ.ศ. 2553 ซึ่งถือเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญในประวัติศาสตร์ และมุ่งที่จะจำกัดคนที่ไม่ถือสัญชาติสหภาพยุโรป ทั้งที่พำนักอยู่และคาดหวังที่จะเดินทางเข้าประเทศสหราชอาณาจักร “ผู้อพยพเข้าที่เป็น

ประโยชน์ต่อเศรษฐกิจเท่านั้นจึงจะได้รับอนุญาตให้เดินทางเข้าประเทศ” นอกจากนั้นบรรดาองค์กรภาครัฐและองค์กรท้องถิ่นต่างล้วนทำทาบกับผลกระทบที่เกิดขึ้นภายในประเทศ ทั้งทางบวกและทางลบ อาทิ โอกาสการจ้างงานที่เท่าเทียมกัน สวัสดิการรัฐ ผลประโยชน์ต่างๆ ความสอดคล้องการทำงานร่วมกันในสังคม และการต่อต้านการเลือกปฏิบัติ ระยะเวลาหนึ่งปีหลังการการบังคับใช้นโยบายนี้ ในมุมมองของคนที่ไม่ถือสัญชาติสหภาพยุโรปพวกเขาคิดว่านโยบายใหม่มีการปฏิบัติที่ “เด็ดขาดแต่ไม่ยุติธรรม” ในเรื่องการถือประโยชน์คนในชาติเป็นส่วนใหญ่ อย่างไรก็ตามในมุมมองของคนสัญชาติสหราชอาณาจักร พวกเขายังคาดหวังถึงผลต่างๆ ที่จะลดคลื่นอพยพของคนเหล่านี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เข้าใจความคิดองค์กรร่วมของนโยบายการโยกย้ายถิ่นฐานของทั้งระดับสหภาพยุโรป และประเทศสหราชอาณาจักร จึงมีการนำนโยบายต่างๆ ความรู้ทางวิชาการ และเหตุการณ์จริงมาคิดวิเคราะห์และประเมินผ่านกระบวนการในบทต่างๆ

สุดาธันต์ ดันแก้ว (2552) ได้ศึกษาเรื่อง “ปัญหาและลู่ทางในการบังคับใช้ข้อตกลงอาเซียนเรื่องมลพิษจากหมอกควันข้ามแดนและความสัมพันธ์กับประเทศไทย” จากการศึกษาพบว่า แม้ว่าจะมีข้อตกลงอาเซียนเรื่องมลพิษจากหมอกควันข้ามแดนที่มุ่งแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศจากหมอกควันข้ามแดน และมีผลใช้บังคับมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 2003 แต่ก็ยังไม่สามารถจัดการกับปัญหาดังกล่าวได้ ดังนั้นวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัญหาและแนวทางในการบังคับใช้ข้อตกลงฉบับนี้ จากการศึกษาวิจัยพบว่า ข้อตกลงฉบับนี้มีปัญหาในการบังคับใช้เนื่องจากยังมีช่องโหว่ในเรื่องมาตรการทางกฎหมาย องค์กรควบคุมดูแล มาตรการลงโทษ และการระงับข้อพิพาท ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากลไกที่มีอยู่ในข้อตกลงไม่เพียงพอที่จะก่อให้เกิดประสิทธิผลในการบังคับใช้ข้อตกลงฉบับนี้จนเป็นเหตุให้มีการละเมิดพันธกรณีแห่งข้อตกลงเกิดขึ้น ผลของการวิจัยพิสูจน์ได้ว่า ลำพังแต่เพียงข้อตกลงอาเซียนเรื่องมลพิษจากหมอกควันข้ามแดนยังไม่เพียงพอต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษข้ามพรมแดน อย่างไรก็ตามการอาศัยข้อตกลงภูมิภาคอาเซียนฉบับอื่น มาตรการภายในรัฐภาคีและมาตรการอื่น ๆ มาช่วยเสริม จะทำให้การป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษข้ามแดนมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ชวลิต กุลจงกล (2554) ได้ศึกษาเรื่อง “ผลกระทบทางกฎหมายของการเปิดตลาดของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการโทรคมนาคมของประเทศไทย” จากการศึกษาพบว่า บริการโทรคมนาคม (Telecommunications Sector) เป็นสาขาบริการหนึ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งและทุกประเทศให้ความสำคัญในการเจรจาเพื่อเปิดตลาดการค้าบริการทั้งในระดับทวิภาคี พหุภาคี และภูมิภาค และการรวมตัวทางเศรษฐกิจในระดับภูมิภาคอาเซียน (ASEAN) ได้ทวีบทบาทต่อประเทศไทยมากขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากอาเซียนเป็นภูมิภาคที่มีความใกล้ชิดกับประเทศไทยมากที่สุด ประกอบกับที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทยที่เอื้ออำนวยให้

ประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของภูมิภาค นอกจากนี้ อาเซียนกำลังก้าวสู่การเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 นี้ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงมุ่งศึกษาถึงผลกระทบของพันธกรณีที่ประเทศไทยได้ให้ข้อผูกพันไว้ในการเจรจาเปิดตลาดการค้าบริการสาขาโทรคมนาคมภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยการค้าบริการของอาเซียน (AFAS) ต่อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการโทรคมนาคมของประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่าจากพันธกรณีที่ประเทศไทยได้ให้ข้อผูกพันในการเปิดตลาดการค้าบริการสาขาโทรคมนาคมภายใต้กรอบความตกลง AFAS นั้น มีผลกระทบต่อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการโทรคมนาคมหลายฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2542 มาตรา 4 (2) พระราชบัญญัติการประกอบกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2544 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2549) ประกอบพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551 นอกจากนี้ ผู้ศึกษาวิจัยยังได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดทำข้อผูกพันเฉพาะของประเทศไทยภายใต้กรอบ AFAS ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต รวมถึงการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายและออกระเบียบขึ้นตอนภายในเพื่อให้สอดคล้องกับพันธกรณีภายใต้กรอบความตกลง AFAS และการเตรียมความพร้อมของประเทศไทยในการก้าวสู่การเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 ด้วย

อรวรรณ สิวานิช (2554) ได้ศึกษาเรื่อง “ความพร้อมของนักศึกษาคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์กับการเข้าสู่ตลาดแรงงานประชาคมอาเซียน” มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินระดับความรู้ของนักศึกษาคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของอาเซียนและการเตรียมความพร้อมต่อการเข้าสู่ตลาดแรงงานของประชาคมอาเซียน กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ระดับชั้นปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 และ 3 ที่เรียนที่รังสิต จำนวน 63 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมีอายุโดยเฉลี่ย 20 ปี และมีภูมิลำเนาอยู่ที่กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างสามารถตอบคำถามที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลทั่วไปที่สื่อได้นำเสนอต่อสาธารณะได้อย่างสม่ำเสมอ ในทางกลับกันกลุ่มตัวอย่างที่ไม่สามารถตอบคำถามที่เกี่ยวข้องกับรายละเอียดเชิงลึกของการเคลื่อนย้ายแรงงานและข้อตกลงที่อาเซียนได้จัดทำขึ้นเพื่อเตรียมสำหรับการเคลื่อนย้ายแรงงานอย่างเสรีในปี พ.ศ. 2558 ได้ถูกต้องนัก ค่าเฉลี่ยรวมของทักษะเกี่ยวกับการปรับตัวและการเตรียมความพร้อมของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับมากเกือบทุกด้าน คือ ด้านความเปลี่ยนแปลงของระบบงาน ด้านเวลาทำงาน ด้านรายได้และด้านความหลากหลายของแรงงานที่จะอพยพเข้าประเทศทักษะที่มีค่าเฉลี่ยระดับปานกลางคือ ด้านการเตรียมความพร้อมของนักศึกษาในการปรับตัวให้เข้ากับความเปลี่ยนแปลงในอนาคต ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะว่า มหาวิทยาลัยควรให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมในระดับอาเซียน ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการศึกษา

เกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงเพื่อเตรียมตัวนักศึกษาอย่างชัดเจนและจริงจัง เพื่อนักศึกษาที่จะก้าวมาเป็นผู้นำของสังคมในอนาคตจะได้มีความพร้อมรับเป็นผลดีและเป็นผลเสียที่จะเกิดขึ้นได้

งานวิจัยต่างประเทศ

ราเจนดร้า เค เจนนี (Jain, 1995) ได้ศึกษาเรื่อง “การย้ายถิ่นในยุโรป : ข้อยกเว้นทางการเมือง” จากการศึกษาพบว่า เมื่อสามทศวรรษมาแล้ว “คนงานรับเชิญ” (guest workers) ได้ถูกนำเข้ามาในประเทศยุโรปตะวันตก ภายใต้สมมุติฐานที่ว่าพลังที่เข้ามาอยู่ชั่วคราว ราคาถูก และเพิ่มจำนวนได้ง่าย แต่พัฒนาการในเวลาต่อมากลับไม่เป็นเช่นนั้น บทความฉบับนี้เรียบเรียงขึ้นมาเพื่อให้เข้าใจปัญหานี้ได้เป็นอย่างดี ข้อมูลต่างๆ มาจากพื้นฐานทางประวัติศาสตร์ การเมือง และเศรษฐกิจของทั้งกลุ่มผู้อพยพเข้ามาและของประเทศผู้รับอพยพ ปัญหาหลักอยู่ที่จำนวนของผู้อพยพเข้าประเทศที่เพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ ในยุโรป ผู้เขียนได้ชี้ให้เห็นถึงภาพพจน์ที่เปลี่ยนแปลงไปตลอดจนการต่อต้านของเจ้าของประเทศที่มีต่อผู้อพยพเข้ามาใหม่ ไม่ว่าจะเป็น นักเดินทางที่หลบหนีเข้าประเทศอย่างผิดกฎหมาย คนงานหรือแรงงานต่างชาติที่อพยพเข้ามา คนต่างด้าวผู้อพยพลี้ภัย และอื่นๆ ปัญหาต่างที่ได้พูดถึงคือ ใครคือผู้ที่ควรจะได้รับผิดชอบต่อผู้อพยพ ทำอย่างไรจึงแก้ปัญหาที่เกิดจากความขัดแย้งกันระหว่างสิทธิมนุษยชนกับเสถียรภาพของสังคม ควรหรือไม่ที่จะให้ผู้อพยพกลายเป็นพลเมืองของประเทศนั้น ประเด็นทั่วไปที่ผู้เขียนได้กล่าวครอบคลุมถึงก็ได้แก่ การอพยพของพวกมุสลิมจากตุรกี ปัญหาการกีดกันผิว พวกชาวตลกขอขบ แนวทางของสหภาพยุโรปเกี่ยวกับเรื่องนี้ สนธิสัญญา Dublin และข้อตกลง Schengen ซึ่งการยุติเกี่ยวกับเรื่องนี้ยังไม่ชัดเจนนัก นโยบายเกี่ยวกับผู้อพยพเข้าประเทศเข้มงวดขึ้นเป็นลำดับ การรักษาความปลอดภัยบริเวณชายแดนก็มีมากขึ้น ผู้เขียนได้เสนอให้ใช้แนวทางหลายประการแทนที่จะใช้มาตรการที่กดขี่เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาล่าช้า แนวทางเหล่านี้ได้แก่ การให้ออกกฎหมายต่อต้านการเลือกปฏิบัติ ให้ความช่วยเหลือ หรือเพิ่มความช่วยเหลือแก่ประเทศที่มีผู้อพยพมาก เพื่อหาทางยุติการหลั่งไหลของผู้อพยพ แต่ไม่ว่าจะใช้มาตรการใดก็ตามเพื่อหาข้อยุติ ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับผู้อพยพในยุโรปก็ยังคงเป็นปัญหาที่มีขอบเขตกว้างขวางมากอยู่ต่อไป

โจฮานส์ ลุนด์ (Lund, 2004) ได้ศึกษาเรื่อง “อาเซียนและการขยายความร่วมมือด้านความมั่นคง” จากการศึกษาพบว่า ปัจจุบันนี้ ความมั่นคงปลอดภัยของมนุษย์ เป็นหัวข้อหนึ่งที่ได้รับ ความสนใจในแวดวงวิชาการและการเมือง ความมั่นคงปลอดภัยของมนุษย์มุ่งไปที่การรักษาความปลอดภัย ของแต่ละบุคคลให้พ้นจากภัยคุกคามต่างๆ ทั้งในด้าน การเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม อย่างไรก็ตามการวางแผนเพื่อรักษาความมั่นคงปลอดภัยของมนุษย์นี้ ก็ยังจะต้อง ประสพกับปัญหาบางประการ ที่สำคัญที่สุดก็คือการขาดซึ่งความสามารถในการนำมาประยุกต์ใช้ได้จริง เช่นการที่ไม่สามารถที่จะให้แนวทางปฏิบัติในแนวนโยบายที่สำคัญได้ นอกจากนี้ ยังถูก

จำกัดมากขึ้นไปอีกโดยการใช้งานได้จริงที่ยังเชื่อถือไม่ได้ กับการที่มุ่งไปที่บุคคลในสิ่งแวดล้อมหนึ่งเพียงอย่างเดียว ซึ่งถูกหล่อหลอมโดยระดับที่แตกต่างกันของรัฐบาลที่กุมอำนาจอยู่ ซึ่งความสนใจอาจจะยังอยู่ที่การเมืองและความเป็นไปของรัฐก็ได้ ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนต้องการที่จะเสนอมุมมองของความมั่นคงปลอดภัยแบบทางเลือก โดยมุ่งไปที่ระดับผลกระทบของภัยคุกคามและความน่าจะเป็น การศึกษาคำเนิน โดยมองจากเรื่องความมั่นคงปลอดภัยในระดับล่าง เช่น เรื่องที่ใช้เวลานานกว่าจะส่งผลกระทบแต่มีความน่าจะเป็นสูงที่จะเกิดขึ้น ภัยคุกคามจะถูกตรวจวัดทั้งภัยคุกคามต่อบุคคลและภัยคุกคามต่อบุคคลสำคัญทางการเมือง ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนต้องการที่จะแสดงให้เห็นว่า ภัยคุกคามเหล่านี้อยู่ในระดับภูมิภาคมาแต่แรกเริ่ม และด้วยเหตุนี้จึงควรที่จะจัดให้อยู่ในบริบทของภูมิภาค นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นว่าภัยคุกคามเหล่านี้ ทำให้เกิดภัยคุกคามอันใหญ่หลวงต่อบุคคลเป็นจำนวนมาก และมีศักยภาพที่จะสั่นคลอนความมั่นคงทางการเมืองได้ จากจุดนี้ผู้เขียนได้วิเคราะห์รากฐานของความร่วมมือภายในกรอบของอาเซียน การศึกษานี้สรุปโดยการแสดงให้เห็นว่า อุปสรรคแรกเริ่มของความร่วมมือตั้งอยู่บน อุปสรรคในระดับโครงสร้างที่เกิดขึ้นโดยวิธีการที่ประเมินผล และการดำเนินการถูกจัดแจงภายในอาเซียน ร่วมกับความยากลำบากต่างๆ เกี่ยวกับ การตกลงร่วมกันและวิธีการไม่ก้าวท้าวเรื่องภายในตามแบบฉบับของ “วิถีอาเซียน” ผู้เขียนเสนอการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มผู้นำอาเซียน และการพัฒนาความสามารถในการวิจัยในเรื่องความมั่นคงของภูมิภาค นอกจากนี้ยังเสนอว่า การติดตามผลการดำเนินงานควรที่จะแยกออกจากตัวการดำเนินงาน ในกรณีนี้คือ ผู้นำประเทศในแง่ของเงินที่มอบสนับสนุนอาเซียนอย่างเพียงพอ

รูเบน ไชโอติ (Zaiotti, 2008) ได้ศึกษาเรื่อง “วัฒนธรรมของการควบคุมชายแดน: เชนเกนและวิวัฒนาการของพรมแดนของยุโรป” จากการศึกษาพบว่า พัฒนาการที่โดดเด่นมากที่สุดและก่อให้เกิดความขัดแย้งในประวัติศาสตร์ล่าสุดในการรวมตัวกันของยุโรปคือสถาบันของระบอบการปกครองนโยบายระดับภูมิภาคในการจัดการเขตแดนของทวีป โดยการนำนโยบายระบบการปกครองของเชนเกนมาปฏิบัติซึ่งแต่ละรัฐบาลสมาชิกของสหภาพยุโรปได้ละทิ้งอำนาจอธิปไตยทางการเมืองที่สำคัญของพวกเขา เพื่อเสริมสร้างอำนาจในการควบคุมชายแดน ซึ่งความท้าทายของระบอบการปฏิบัตินี้คือวิธีการระดับชาติที่มีความโดดเด่น จากมุมมองนี้การยอมรับของวิธีการระดับภูมิภาคในการปกครองเขตแดนของยุโรปเป็นผลมาจากวิวัฒนาการของวัฒนธรรมชาตินิยมหรือชุดของสมมติฐานที่พื้นหลังและการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับชายแดนที่ใช้ร่วมกันตามนโยบายที่กำหนดโดยชุมชน วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้จับพลัดทางการเมืองที่ไม่ซ้ำกันที่มีลักษณะการควบคุมชายแดนในยุโรปในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา นอกจากนี้ยุโรปยังมีแนวโน้มในการกำหนด

การเมืองของยุโรปนอกเหนือการควบคุมของชายแดน เช่น นโยบายของยุโรปที่มีต่อประเทศเพื่อนบ้านในความพยายามที่จะควบคุมชายแดนที่อยู่นอกยุโรปอีกด้วย

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการจัดการรวมวิซ่าของประชาคมอาเซียน” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีการกำหนดขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังนี้

รูปแบบการวิจัย

ขั้นตอนในการทำวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอข้อมูล

1. รูปแบบการวิจัย

รูปแบบการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการรวมวิซ่าของประชาคมอาเซียน ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นสำคัญ

2. ขั้นตอนในการทำวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มุ่งเน้นการศึกษาข้อมูลด้วยวิธีการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เกี่ยวกับที่มา ขั้นตอน และรูปแบบของวิซ่าเชงเกน และประวัติ พัฒนาการของการรวมกลุ่มการจัดตั้งประชาคมอาเซียนพร้อมทั้งแผนนโยบายการจัดการวิซ่าร่วมอาเซียน โดยมีขั้นตอนในการศึกษาวิจัย ดังนี้

1. การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับเชงเกนและข้อมูลเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน ทั้งข้อมูลเบื้องต้น เช่น ที่มา หลักการและเหตุผล ขั้นตอนและรูปแบบ รวมถึงข้อมูลเฉพาะเกี่ยวกับวิซ่าเชงเกนและนโยบายการจัดการวิซ่าร่วมอาเซียน โดยได้ทำการศึกษาเก็บข้อมูลและทำความเข้าใจในเบื้องต้นเพื่อเป็นการเตรียมพร้อมความรู้ก่อนทำการเก็บข้อมูลในขั้นตอนถัดไป

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อนำข้อมูล ข้อเท็จจริงและความคิดเห็นต่างๆ จากผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์แล้วสร้างข้อสรุปตามประเด็นในหัวข้อของการศึกษาวิจัย

3. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรในการศึกษาวิจัยนี้ได้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ประชากรจากกลุ่มชงเกนและประชากรจากกลุ่มประชาคมอาเซียน

1. ประชากรจากกลุ่มชงเกน มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 26 ประเทศ คือ ราชอาณาจักรเบลเยียม, สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี, สาธารณรัฐฝรั่งเศส, สาธารณรัฐอิตาลี, ราชอาณาจักรแซมเบีย, ราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์, สาธารณรัฐออสเตรเลีย, ราชอาณาจักรสเปน, สาธารณรัฐโปรตุเกส, สาธารณรัฐเฮลเลนิก (กรีซ), ราชอาณาจักรสวีเดน, สาธารณรัฐฟินแลนด์, ราชอาณาจักรเดนมาร์ก, สาธารณรัฐไอซ์แลนด์, ราชอาณาจักรนอร์เวย์, สาธารณรัฐเช็ก, สาธารณรัฐเอสโตเนีย, สาธารณรัฐฮังการี, สาธารณรัฐลัตเวีย, สาธารณรัฐลิทัวเนีย, สาธารณรัฐมอลตา, สาธารณรัฐโปแลนด์, สาธารณรัฐสโลวาเกีย, สาธารณรัฐสโลวีเนีย, สมาพันธรัฐสวิส และราชรัฐลิกเตนสไตน์

2. ประชากรจากกลุ่มประชาคมอาเซียน มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 10 ประเทศ คือ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย, สหพันธรัฐมาเลเซีย, สาธารณรัฐฟิลิปปินส์, สาธารณรัฐสิงคโปร์, ราชอาณาจักรไทย, เนการาบรูไนดารุสซาลาม, สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม, ราชอาณาจักรกัมพูชา, สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวอย่างจากกลุ่มชงเกนและกลุ่มตัวอย่างจากกลุ่มประชาคมอาเซียน โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบดุลยพินิจ (Judgmental Sampling) หรือการเลือกตัวอย่างแบบใช้ผู้เชี่ยวชาญ (Expert Sampling) ซึ่งถือเป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างนอกหลักความน่าจะเป็นแบบเจาะจง ซึ่งเป็นการเลือกแบบไม่มีโครงสร้างที่เคร่งครัด มีขั้นตอนและวิธีดำเนินการที่ไม่ซับซ้อน จุดมุ่งหมายหลักของการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบนี้ ไม่ใช่เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทน แต่เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมกับแนวคิด จุดมุ่งหมาย และวัตถุประสงค์ของการศึกษา ซึ่งเรียกกลุ่มตัวอย่างเหล่านี้ว่า ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ (Key Informant) ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจและเป็นผู้ที่สามารถให้ข้อมูลในเรื่องนั้น ได้ลึกซึ้งอย่างดีที่สุด (สิทธิ ชีรสรณ์, 2552)

1. กลุ่มตัวอย่างจากกลุ่มชงเกน คือผู้แทนจากสถานทูตประจำประเทศไทยของประเทศสมาชิกในกลุ่มชงเกน ซึ่งได้ทำการคัดเลือกผู้แทนจำนวนทั้งสิ้นรวม 6 ประเทศ จากประชากร

รวมทั้งสิ้น 26 ประเทศ โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกแบบไม่มีโครงสร้างที่เคร่งครัดตามหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างข้างต้น และได้ใช้เกณฑ์การคัดเลือกเพื่อแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่มตามลำดับการเข้าร่วมการเป็นสมาชิกในกลุ่มเซกนและการเริ่มใช้นโยบาย คือ กลุ่มยุคแรก ได้แก่ ประเทศสมาชิกในกลุ่มเซกนที่เริ่มนำนโยบายมาใช้ปฏิบัติในช่วงปี ค.ศ. 1995 , กลุ่มยุคกลาง ได้แก่ ประเทศสมาชิกในกลุ่มเซกนที่เริ่มนำนโยบายมาใช้ปฏิบัติในช่วงปี ค.ศ. 1997 - ค.ศ. 2001 และกลุ่มยุคหลัง ได้แก่ ประเทศสมาชิกในกลุ่มเซกนที่เริ่มนำนโยบายมาใช้ปฏิบัติในช่วงปี ค.ศ. 2007 - ค.ศ. 2011 นอกจากนี้ยังได้คัดเลือกผู้แทนจากแต่ละกลุ่ม มาจำนวนกลุ่มละ 2 ประเทศ เพื่อให้ได้ผู้แทนทั้งหมดจากกลุ่มเซกน จำนวน 6 ประเทศ โดยจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ได้กำหนดไว้ 6 ประเทศนั้น ในขั้นต้นผู้วิจัยได้ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาและต่างเห็นควรที่จะเริ่มเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กลุ่มผู้แทนทั้ง 6 ประเทศก่อน แต่หากข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มีความแตกต่างกันหรือไม่เพียงพอ ผู้วิจัยสามารถเพิ่มกลุ่มตัวอย่างเข้ามาได้ตามความเหมาะสมเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เพียงพอต่อการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการวิจัย (ชาย โพธิธิตา , 2552) และเนื่องจากข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มาจากการสัมภาษณ์ทั้งหมดล้วนเป็นข้อมูลที่มีความเหมือนและไม่ปรากฏพบข้อแตกต่าง ดังนั้นการศึกษาวิจัยเรื่องนี้จึงได้ทำการเลือกใช้กลุ่มตัวอย่างจากกลุ่มเซกน จำนวนรวมทั้งสิ้น 6 ประเทศ ได้แก่

- ผู้แทนประจำสถานทูตราชอาณาจักรชิลี (ประเทศสมาชิกในยุคแรก)
- ผู้แทนประจำสถานทูตราชอาณาจักรสเปน (ประเทศสมาชิกในยุคแรก)
- ผู้แทนประจำสถานทูตสาธารณรัฐฟินแลนด์ (ประเทศสมาชิกในยุคกลาง)
- ผู้แทนประจำสถานทูตราชอาณาจักรสวีเดน (ประเทศสมาชิกในยุคกลาง)
- ผู้แทนประจำสถานทูตสาธารณรัฐฮังการี (ประเทศสมาชิกในยุคหลัง)
- ผู้แทนประจำสถานทูตสมาพันธรัฐสวิส (ประเทศสมาชิกในยุคหลัง)

2. กลุ่มตัวอย่างจากกลุ่มประชาคมอาเซียน คือผู้แทนจากสถานทูต ประจำประเทศไทยของประเทศไทยในกลุ่มประชาคมอาเซียน โดยได้ทำการคัดเลือกผู้แทนจำนวน 4 ประเทศและผู้แทนจากกรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศของประเทศไทย รวมกลุ่มตัวอย่างจากกลุ่มประชาคมอาเซียนทั้งสิ้น 5 ประเทศ จากประชากรรวมทั้งสิ้น 10 ประเทศ โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบดุลยพินิจ (Judgmental Sampling) พิจารณาจากปัจจัยพื้นฐานของแต่ละประเทศและความพร้อมในการเข้าร่วมนโยบายการรวมวิซ่าของประชาคมอาเซียน ซึ่งผู้วิจัยได้ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา และได้แบ่งกลุ่มประเทศสมาชิกออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มประเทศที่มีความเจริญกว่าหรือกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาและกลุ่มประเทศที่มีความเจริญน้อยกว่าหรือกลุ่มประเทศด้อยพัฒนา

ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กลุ่มประเทศมีความเจริญกว่าหรือกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา ได้แก่

- ผู้แทนประจำสถานทูตสาธารณรัฐอินโดนีเซีย
- ผู้แทนประจำสถานทูตสหพันธรัฐมาเลเซีย
- ผู้แทนประจำสถานทูตสาธารณรัฐฟิลิปปินส์
- ผู้แทนประจำสถานทูตสาธารณรัฐสิงคโปร์
- ผู้แทนจากกรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศของประเทศไทย

4. การสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง โดยมีวิธีการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา บทความวิชาการต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ รายงานการประชุม งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข้อกฎหมาย ข่าว และข้อมูลจากเว็บไซต์หลักอย่างเป็นทางการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น เว็บไซต์ของคณะกรรมการมาธิการยุโรป เป็นต้น เพื่อศึกษาถึงที่มา ขั้นตอนและรูปแบบของวิชาเซกเคน และประวัติ พัฒนาการของการรวมกลุ่มการจัดตั้งประชาคมอาเซียนพร้อมทั้งแผนนโยบายการจัดทำวิซ่าร่วมอาเซียน

2. ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อสร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างให้มีความตรงตามเนื้อหา โดยให้คำถามมีเนื้อหาครอบคลุมกับหัวข้อและวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3. สร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างและนำมาให้อาจารย์ที่ปรึกษาทำการตรวจสอบเพื่อแก้ไขและปรับปรุงจนครอบคลุมกับหัวข้อและวัตถุประสงค์ของการวิจัย

5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ประกอบไปด้วย

1. ตัวผู้วิจัย ถือเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญมากที่สุด ทำหน้าที่เป็นผู้รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผลการวิจัยให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2. แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง เพื่อใช้สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้เชี่ยวชาญที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้ตรงประเด็นที่กำหนดตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3. เครื่องบันทึกเสียง เพื่ออำนวยความสะดวกในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) วิธีนี้สามารถที่บันทึกและรวบรวมข้อมูลได้เป็นอย่างดี และสามารถนำมาถอดความได้ หรือนำมาทบทวนเนื้อหาได้อีกครั้ง เพื่อช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

6. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวิธีการเก็บข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยการศึกษาข้อมูลจากเอกสารต่างๆ เพื่อนำมาวิเคราะห์และจัดเรียง เช่น

- เอกสาร ตำรา บทความวิชาการต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ รายงานการประชุม ข้อกฎหมาย ข่าว ข้อมูลจากเว็บไซต์หลักอย่างเป็นทางการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น เว็บไซต์ของคณะกรรมการการยุโรป เป็นต้น

- งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งจากสถาบันการศึกษา องค์กรภาครัฐ รัฐวิสาหกิจและภาคเอกชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งสิ้น 11 ท่าน ซึ่งช่วงระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่าง 13 ตุลาคม พ.ศ. 2555 ถึงวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2556 โดยได้ทำการบันทึกเสียงในระหว่างการสัมภาษณ์หรือจดบันทึกประเด็นสำคัญ ในกรณีที่ผู้ให้สัมภาษณ์ไม่อนุญาตให้บันทึกเสียงในระหว่างการสัมภาษณ์

7. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล โดยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าด้านวิธีการ เป็นการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล 3 วิธีที่ต่างกัน แล้วจะได้ผลเหมือนเดิม เช่น ใช้วิธีการสังเกต การสัมภาษณ์ และการใช้เอกสาร (อรุณี อ่อนสวัสดิ์, 2551)

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 วิธี คือ การวิจัยเชิงเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเชิงเอกสารได้ถูกนำมาวิเคราะห์และตรวจสอบกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อเปรียบเทียบว่าข้อมูลที่ได้มีความเหมือนกันหรือไม่ ซึ่งในกระบวนการของวิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า หากข้อมูลที่ได้ในการศึกษาวิจัยจากทุกแหล่งข้อมูลมีความเหมือนกัน แสดงว่าข้อมูลนั้นมีความถูกต้อง ซึ่งข้อมูลของการศึกษาวิจัยนี้มีความเหมือนกันทั้งจากการศึกษาด้วยวิธีการวิจัยเชิงเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก ดังนั้นข้อมูลที่ได้อีก่อนนำไปวิเคราะห์และสรุปผลของการศึกษาวิจัยนี้จึงมีความถูกต้องและน่าเชื่อถือ

8. การวิเคราะห์ข้อมูล

ก่อนทำการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมมาจัดระเบียบ (Data Organizing) ตามขั้นตอน ดังนี้

1. ข้อมูลที่ได้จากศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร นำมาแปลภาษาจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย แล้วนำมาจัดแยกไว้ในหมวดหมู่อย่างเป็นระบบ
2. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และบันทึกเสียง นำมาถอดเทปอย่างละเอียดและนำมาแปลภาษาจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย แล้วนำมาจัดแยกไว้ในหมวดหมู่อย่างเป็นระบบ
3. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แต่ไม่ได้รับการอนุญาตให้บันทึกเสียง นำมาถอดความตามการจดบันทึกในขณะที่สัมภาษณ์ (Short Note) และนำมาแปลภาษาจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย แล้วนำมาจัดแยกไว้ในหมวดหมู่อย่างเป็นระบบ

จากนั้น ข้อมูลทั้งหมดที่ถูกจัดแยกไว้ในแต่ละหมวดหมู่ได้ถูกนำมาตีความและวิเคราะห์ (Data Analysis) ตามกรอบแนวคิดของการศึกษาวิจัย ก่อนนำไปปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำเพิ่มเติมและนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ไปสรุปเป็นผลการวิจัยในลำดับสุดท้าย

9. การนำเสนอข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้แบ่งการนำเสนอเนื้อหาออกเป็น 8 บท ดังนี้

บทที่ 1 - บทนำ

บทที่ 2 – เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 – วิธีดำเนินการวิจัย

บทที่ 4 – สาระสำคัญของวิชาเซกเกน

บทที่ 5 – สรุปประเด็นสาระวิชาเซกเกนจากผู้แทนประเทศสมาชิกกลุ่มเซกเกน

บทที่ 6 – สรุปประเด็นสาระสำคัญจากผู้แทนประเทศสมาชิกกลุ่มอาเซียน

บทที่ 7 – ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 8 – สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

บทที่ 4

สาระสำคัญของวิชาเซงเกน

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดทำกรรวมวิชาของประชาคมอาเซียน เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมุ่งเน้นการศึกษากระบวนการวิชาเซงเกน เพื่อเสนอแนะแนวทางการจัดทำกรรวมวิชาของประชาคมอาเซียน โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นสำคัญ โดยในบทนี้ได้นำเสนอถึงสาระสำคัญของวิชาเซงเกนที่ได้จากการศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร ซึ่งจะกล่าวถึงหลักการระเบียบ นโยบาย รวมถึงกระบวนการและขั้นตอนต่างๆ ที่ได้รวบรวมเนื้อหาสาระจากบทความ เอกสารทางราชการ และเว็บไซต์ทางการของสหภาพยุโรป เป็นต้น เนื้อหาในบทนี้เป็นการศึกษารวบรวมข้อมูลจากข้อมูลต้นฉบับที่เป็นภาษาอังกฤษทั้งสิ้นและได้นำมาแปลเป็นภาษาไทยเพื่อการศึกษาวิจัยครั้งนี้ โดยเฉพาะ จากนั้นได้นำข้อมูลมาจัดระเบียบและจัดเรียงหมวดหมู่เพื่อนำเสนอข้อมูลได้อย่างเป็นระบบ

จากการศึกษาสาระสำคัญของวิชาเซงเกน ผู้วิจัยสามารถนำเสนอข้อมูลได้ตามหัวข้อต่างๆ ตามลำดับดังต่อไปนี้

1. ข้อตกลงเซงเกน (Schengen agreement)

ข้อตกลงเซงเกน คือสนธิสัญญาที่มีการลงนามเมื่อวันที่ 14 มิถุนายน ค.ศ. 1985 ใกล้กับเมืองเซงเกนของลักเซมเบิร์ก ที่ซึ่งเขตเซงเกนได้ก่อตั้งขึ้น โดยมีการตรวจผ่านด่านเพียงเล็กน้อยหรือไม่มีการตรวจเลย เขตเซงเกนมีลักษณะคล้ายกับรัฐเดี่ยว คือมีด่านตรวจผู้เดินทางต่างชาติที่เดินทางเข้าและออกเขตพื้นที่แต่ไม่มีหรือมีการตรวจเพียงเล็กน้อยระหว่างประเทศภายในเขตเซงเกน ปัจจุบันเขตเซงเกนประกอบไปด้วยประเทศในยุโรปจำนวน 26 ประเทศ มีพลเมืองทั้งหมดมากกว่า 400 ล้านคนและพื้นที่ขนาด 4,312,259 ตารางกิโลเมตร ซึ่งมีประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป ส่วนใหญ่เข้าร่วมข้อตกลงเซงเกนและประเทศที่ไม่ใช่สมาชิกสหภาพยุโรปอีกหลายประเทศ

สนธิสัญญาที่ลงนามในปี ค.ศ. 1985 นั้น เป็นสัญญาระหว่าง 5 ประเทศใน 10 ประเทศสมาชิกของประชาคมเศรษฐกิจยุโรป ซึ่งได้รับการเพิ่มเติมโดยอนุสัญญาการดำเนินการตามข้อตกลงเซงเกนในอีก 5 ปีถัดมา ข้อตกลง อนุสัญญา และกฎต่างๆ ได้บังคับใช้ในปี ค.ศ. 1985 ข้อตกลงเซงเกนและกฎระเบียบของข้อตกลงนั้นแยกออกจากกฎของสหประชาชาติ และใช้เฉพาะ

ประเทศที่ลงนามในข้อตกลงนั้นเท่านั้น จนกระทั่งสนธิสัญญาอัมสเตอร์ดัมปี ค.ศ. 1997 ได้รวมกฎเชงเกนเข้าไว้ในกฎหมายหลักของสหภาพยุโรป (European Commission, 2012 : Online)

ความเป็นมา

ก่อนปี ค.ศ. 1914 ผู้เดินทางสามารถเดินทางจากปารีสไปยังเซนต์ปีเตอร์สเบิร์กได้โดยไม่มีหนังสือเดินทาง แต่เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 1 สิ้นสุดลง การออกหนังสือเดินทางและการตรวจหนังสือระหว่างพรมแดนยังเป็นที่ปฏิบัติอยู่และกลายเป็นหลักปฏิบัติในยุโรปจนกระทั่งมีการก่อตั้งเขตเชงเกนในปี ค.ศ. 1985 (Hawley, 2004 : Online)

กระนั้น กรีนิชเว็นยังมีอยู่หลายกรณี หลังจากการแยกไอร์แลนด์เป็นอิสระจากอังกฤษ ในปี ค.ศ. 1922 ทั้งไอร์แลนด์และอังกฤษ ต่างผ่านกฎหมายให้ทั้งสองประเทศเป็นเหมือนอาณาเขตเดียวกันในด้านการตรวจคนเข้าเมือง พื้นที่การเดินทางร่วมกันยังคงใช้อยู่จนปัจจุบัน แม้จะจำกัดมากกว่าในอดีต

ในปี ค.ศ. 1944 รัฐบาลในสมัยนั้นของเบลเยียมที่พ้นอำนาจแล้ว เนเธอร์แลนด์ และลักเซมเบิร์ก (เบนลักซ์) ได้ลงนามในข้อตกลงหนึ่งเพื่อยกเลิกการควบคุมชายแดนระหว่างประเทศทั้งสาม ข้อตกลงนี้ถูกบังคับใช้ในปี ค.ศ. 1948 เช่นเดียวกับกับสหภาพหนังสือเดินทางนอร์ดิกที่มีขึ้นในปี ค.ศ. 1952 ที่อนุญาตให้มีการเดินทางได้อย่างเสรีภายในเขตประเทศกลุ่มสแกนดิเนเวีย คือ เดนมาร์ก ฟินแลนด์ ไอซ์แลนด์ นอร์เวย์ และสวีเดน และดินแดนภายใต้อาณัติอื่นๆ ซึ่งประเทศในสองกลุ่มนี้ส่วนใหญ่อยู่ในเขตเชงเกนเช่นกัน

ข้อตกลงเชงเกนลงนามเมื่อวันที่ 14 มิถุนายน ค.ศ. 1985 บนเรือแม่น้ำปรีนเซสมารี-แอสทริด กลางแม่น้ำโมเชลส์ซึ่งเป็นจุดที่อาณาเขตของฝรั่งเศส เยอรมนี และลักเซมเบิร์กบรรจบกัน ผู้ลงนามแรกเริ่มในสัญญาประกอบด้วยเบลเยียม เนเธอร์แลนด์ ลักเซมเบิร์ก เยอรมนีตะวันตก และฝรั่งเศส โดยเบลเยียม เนเธอร์แลนด์ และลักเซมเบิร์กร่วมกันยกเลิกพรมแดนระหว่างสามประเทศมาก่อน (เบนลักซ์) ข้อตกลงนี้จึงลงนามกัน ณ จุดที่อาณาเขตของประเทศผู้ลงนามรุ่นแรกพบกัน ทั้งสามประเทศ ซึ่งข้อตกลงเชงเกนนี้ถูกตั้งขึ้นเป็นเอกเทศจากสหภาพยุโรป เนื่องจากขาดความเห็นพ้องในเหล่าประเทศสมาชิกสหภาพว่าจะสามารถยกเลิกการควบคุมชายแดนได้หรือไม่ และอีกสาเหตุหนึ่งเป็นเพราะประเทศที่พร้อมแล้วไม่ต้องการรอประเทศสมาชิกอื่น (ในขณะนั้นยังไม่มีแผนการดำเนินการร่วมมือแบบที่ได้รับการส่งเสริม) เริ่มแรก ข้อตกลงเพียงกำหนดให้ตรวจตรายานพาหนะแทนการตรวจหนังสือเดินทาง ซึ่งสามารถเดินทางข้ามพรมแดนได้โดยไม่ต้องหยุดยานพาหนะเพื่อตรวจ เพียงแค่ลดความเร็วลงเท่านั้น

ในปี ค.ศ. 1990 ก่อนที่ข้อตกลงเชงเกนจะบังคับใช้ ประเทศเดิมทั้งห้าประเทศได้ร่วมกันลงนามในอนุสัญญาการดำเนินการตามข้อตกลงเชงเกน ซึ่งอนุสัญญานี้เองที่ทำให้เกิดเขตพื้นที่

เซงเคนขึ้นด้วยการยกเลิกการควบคุมชายแดนระหว่างประเทศเซงเคน ระเบียบวีซ่าร่วมและความร่วมมือด้านตำรวจและตุลาการ

ข้อตกลงเซงเคนพร้อมด้วยการดำเนินการตามอนุสัญญา มีการบังคับใช้ในปี ค.ศ. 1995 ในผู้ลงนามบางประเทศเท่านั้น แต่ในระยะเวลาเพียง 2 ปี ระหว่างที่มีการประชุมของรัฐบาลที่อัมสเตอร์ดัม สมาชิกสหภาพยุโรปยกเว้นสหราชอาณาจักรและไอร์แลนด์ และประเทศที่ไม่ใช่สมาชิกอีก 2 ประเทศ คือ นอร์เวย์และไอซ์แลนด์ (ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสหภาพหนังสือเดินทางนอร์ดิกร่วมกับสมาชิกสหภาพยุโรปอย่างเดนมาร์ก ฟินแลนด์ และสวีเดน) ได้ลงนามในข้อตกลงเซงเคนทั้งหมด และในระหว่างการประชุมดังกล่าวจึงทำให้เกิดสนธิสัญญาอัมสเตอร์ดัมตามมาที่ประเทศสมาชิกเห็นชอบให้ข้อตกลงเซงเคนรวมเข้ากับกฎหมายหลักของสหภาพยุโรป รวมทั้งยินยอมให้ไอร์แลนด์และสหราชอาณาจักรไม่รวมอยู่ในพื้นที่เซงเคน

ปัจจุบันข้อตกลงเซงเคนได้เป็นส่วนหนึ่งในกฎหมายสหภาพยุโรป โดยข้อตกลงเซงเคนสำหรับประเทศสมาชิกได้สิ้นสุดสถานะในฐานะสนธิสัญญาแล้ว ซึ่งสามารถแก้ไขได้ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดไว้เท่านั้น คือ การแก้ไขต้องกระทำตามขั้นตอนการออกกฎหมายของสหภาพยุโรป ซึ่งครอบคลุมระเบียบที่จะแก้ไขตามที่ได้ระบุไว้ในสนธิสัญญาสหภาพยุโรป และไม่ต้องขอการอนุมัติจากประเทศคู่สัญญาดั้งเดิมในการปรับเปลี่ยนหรือยกเลิกกฎระเบียบเซงเคนบางข้อหรือทั้งหมด พระราชบัญญัติที่กำหนดเงื่อนไขการเข้าร่วมเขตเซงเคนได้ประกาศใช้แล้วในปัจจุบัน จากคะแนนเสียงข้างมากในฝ่ายร่างกฎหมายในสหภาพยุโรป สมาชิกใหม่ของสหภาพไม่ต้องลงนามในข้อตกลงเซงเคน แต่มีข้อผูกมัดให้ยอมรับระเบียบเซงเคนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในกฎหมายเก่าของสหภาพยุโรป ซึ่งสมาชิกทุกประเทศต้องยอมรับ

ด้วยเหตุนี้ ทำให้สมาชิกประเทศกลุ่มเซงเคนที่ไม่ใช่สมาชิกในสหภาพยุโรปมีทางเลือกไม่มากในการมีบทบาทการร่างและพัฒนากฎระเบียบเซงเคน โดยลดเหลือเพียงการเห็นชอบหรือถอนตัวออกจากข้อตกลง เช่นเดียวกับข้อปฏิบัติในเขตเศรษฐกิจยุโรปที่มีการหารือกับประเทศที่ได้รับผลกระทบอย่างไม่เป็นทางการก่อนการนำกฎหมายใหม่มาใช้

ในปี ค.ศ. 2006 มีการใช้ข้อบังคับเรื่องสิทธิการเดินทางอย่างเสรี 2004/38/EC ทำให้สามารถเดินทางได้ทั่วยุโรปโดยไม่ต้องถือหนังสือเดินทาง ใช้เพียงบัตรประจำตัวประชาชนของประเทศในสหภาพยุโรป แต่ทั้งนี้ได้มีการตรวจหนังสือเดินทางในบางกรณี เช่น เนื่องจากบางประเทศไม่มีการออกบัตรประจำตัวให้แก่พลเมือง ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการตรวจหนังสือเดินทางเพื่อแสดงตัวตนของผู้เดินทาง และสวีเดนให้ถือหนังสือเดินทางเมื่อเดินทางจากสวีเดนไปยังประเทศสมาชิกที่ไม่ได้อยู่ในเขตเซงเคน เป็นต้น (Craig and de Burca, 2003)

2. พื้นที่เชงเกน (Schengen area)

พื้นที่เชงเกนประกอบด้วยอาณาเขตของประเทศสมาชิกทั้ง 26 ประเทศในยุโรปที่ร่วมใช้ข้อตกลงเชงเกน ซึ่งลงนาม ณ เมืองเชงเกนแห่งลักเซมเบิร์ก เมื่อปี ค.ศ. 1985 พื้นที่เชงเกนมีหลักปฏิบัติในการเป็นพื้นที่เดียวกันในการเดินทางระหว่างประเทศและการเข้าเมืองโดยไม่มี การตั้งด่านตรวจผู้เดินทางระหว่างประเทศในเขตพื้นที่เชงเกน เพียงแต่มีการตรวจที่เขตแดนรอบนอก สำหรับผู้ที่เดินทางเข้าและออกพื้นที่เท่านั้น

ข้อตกลงเชงเกนและกฎระเบียบของข้อตกลง ได้ถูกรวมให้เป็นส่วนหนึ่งในกฎหมายสหภาพยุโรปโดยสนธิสัญญาอัมสเตอร์ดัมในปี ค.ศ. 1997 และบังคับใช้ในปี ค.ศ. 1999 พื้นที่เชงเกนประกอบด้วยพื้นที่ของสมาชิกสหภาพยุโรปทั้งหมดยกเว้น ไอร์แลนด์และสหราชอาณาจักร โดยบัลแกเรีย ไชปรัส และโรมาเนียซึ่งเป็นประเทศสมาชิกสหภาพเช่นกัน จำต้องเข้าร่วมเขตเชงเกนด้วยการตกลงในสนธิสัญญา และต้องปฏิบัติตามกฎของเชงเกนก่อนการลงนาม นอกจากนี้ประเทศที่ไม่ได้เป็นสมาชิกสหภาพยุโรปอีกสี่ประเทศ ได้แก่ ไอซ์แลนด์ ลิกเตนสไตน์ นอร์เวย์ และ สวิตเซอร์แลนด์ อยู่ในพื้นที่เชงเกนเช่นกัน และประเทศขนาดเล็กในยุโรป ได้แก่ โมนาโค ซานมาริโน และวาติกัน ก็ไม่มีการควบคุมชายแดนกับประเทศในเขตเชงเกน ปัจจุบันพื้นที่เชงเกน มีประชากร 400 ล้านคน และพื้นที่ขนาด 4,312,259 ตารางกิโลเมตร

ประเทศสมาชิกทุกประเทศต้องใช้ระเบียบเชงเกนเช่นเดียวกัน ซึ่งรวมถึงการยกเลิก การตั้งด่านตรวจระหว่างประเทศสมาชิกเชงเกนด้วยกัน ในขณะที่เดียวกันก็เพิ่มความเข้มงวดกับพรมแดนรอบนอกโดยการตรวจตราผู้เดินทางที่มาจากประเทศนอกเขตเชงเกน

ไม่ว่าจะเป็นหนังสือเดินทางหรือบัตรประจำตัวประชาชนของประเทศในสหภาพยุโรป ต้องมีการตรวจที่สนามบิน โรงแรม หรือถูกตรวจโดยตำรวจ ขึ้นอยู่กับกฎหมายท้องถิ่นซึ่งแตกต่างกันไปในแต่ละชาติ การควบคุมชายแดนระหว่างประเทศเชงเกนด้วยกันอาจมีการปฏิบัติเป็นครั้งคราว (European Commission, 2012 : Online)

ความเป็นมา

ก่อนมีการใช้ข้อตกลงเชงเกน อนุสัญญาและระเบียบต่างๆ ของข้อตกลงในอนุสัญญา ซึ่งภายหลังได้รวมเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายสหภาพยุโรปหลังจากมีสนธิสัญญาอัมสเตอร์ดัม เกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1997 ได้มีการเดินทางระหว่างกันภายในยุโรปเป็นจำนวนมาก พื้นที่การเดินทางร่วมระหว่างสหราชอาณาจักรและไอร์แลนด์มีขึ้นตั้งแต่ปี ค.ศ. 1922 ทั้งสองฝ่ายผ่านกฎหมายให้ทั้งสองประเทศเป็นเหมือนอาณาเขตเดียวกันเพื่อจุดประสงค์ในด้านการตรวจคนเข้าเมือง ปี ค.ศ. 1944 รัฐบาลที่พ้นอำนาจแล้วของเบลเยียม เนเธอร์แลนด์ และลักเซมเบิร์ก (เบนลักซ์) ลงนามในสัญญาเพื่อยกเลิกการตรวจผ่านแดนระหว่างกัน ซึ่งข้อตกลงนี้ใช้ในปี ค.ศ. 1948

เช่นเดียวกับสหภาพหนังสือเดินทางนอร์ดิกที่มีขึ้นในปี ค.ศ. 1952 ที่อนุญาตให้เดินทางโดยเสรีระหว่างประเทศกลุ่มสแกนดิเนเวียทั้งห้าประเทศ ได้แก่ เดนมาร์ก ฟินแลนด์ ไอซ์แลนด์ นอร์เวย์ และสวีเดน รวมทั้งเขตแดนในปกครองอื่นๆ ข้อตกลงเชงเกนลงนามในวันที่ 14 มิถุนายน ค.ศ. 1985 โดย 5 ประเทศจากประเทศสมาชิกทั้งหมด 10 ประเทศ คือ กลุ่มเบนลักซ์ ฝรั่งเศส และเยอรมนีตะวันตก ซึ่งพื้นที่เชงเกนได้เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 26 มีนาคม ค.ศ. 1995 หลังจากทีสเปนและโปรตุเกสร่วมลงนามในสัญญาด้วย พร้อมกับมีการใช้อุสัญญาการดำเนินการตามข้อตกลงเชงเกน ข้อตกลงและระเบียบของข้อตกลงแตกต่างจากกฎของสหภาพยุโรป เนื่องจากการขาดความเห็นพ้องระหว่างประเทศสมาชิกว่าสหภาพจะสามารถยกเลิกการควบคุมชายแดนระหว่างกันได้หรือไม่ อย่างไรก็ตามในปี ค.ศ. 1997 สนธิสัญญาอัมสเตอร์ดัมได้รวมข้อตกลงเชงเกนเข้าในกฎหมายหลักของสหภาพยุโรปหรือ *acquis communautaire* ซึ่งสนธิสัญญาอัมสเตอร์ดัมมีผลบังคับใช้ในปี ค.ศ. 1999 และปัจจุบันพื้นที่เชงเกนมีทั้งหมด 26 ประเทศ (Craig and de Burca, 2003)

ความกังวลเรื่องพรมแดนระหว่างออสเตรียกับประเทศอิตาลีคอมมิวนิสต์ทางตะวันออกและตะวันตกของยุโรป ทำให้การเข้าเป็นสมาชิกของออสเตรียต้องล่าช้าจนกว่าจะสามารถประเมินการดำเนินการและนำไปปฏิบัติได้ ส่วนในกรณีความล่าช้าของอิตาลี ที่มีปัญหาด้านความมั่นคงของชายฝั่งทะเลซึ่งมีขนาดใหญ่ของประเทศและจำนวนผู้อพยพมหาศาลจากแอฟริกาเหนือ เอเชีย และบอลข่านที่ข้ามทะเลมา จึงทำให้ทั้งสองประเทศเกิดความล่าช้าในการเข้าร่วม ต่อมาจึงได้รับการยอมรับให้เข้าร่วมพื้นที่เชงเกนในปี ค.ศ. 1997 ตามหลังประเทศที่เข้าร่วมในรุ่นแรกๆ โดยให้หลังมาอีกหนึ่งปีครึ่ง (BBC, 1997 : Online)

3. ประเทศสมาชิก (Members)

เขตเชงเกนในปัจจุบันประกอบด้วยประเทศสมาชิกทั้งสิ้น 26 ประเทศ รวมทั้งสี่ประเทศที่ไม่ได้เป็นสมาชิกสหภาพยุโรป (อียู) และอีกสองประเทศนอกสหภาพคือ ไอซ์แลนด์และนอร์เวย์ ซึ่งเป็นสมาชิกสหภาพหนังสือเดินทางนอร์ดิกและถูกจัดให้อยู่ในประเทศที่มีส่วนร่วมในความเคลื่อนไหวด้านเชงเกนของสหภาพยุโรป สวิตเซอร์แลนด์ได้รับการยอมรับภายหลังในปี ค.ศ. 2008 ส่วนลิกเตนสไตน์เข้าร่วมเขตเชงเกนเมื่อวันที่ 19 ธันวาคม ค.ศ. 2011 ทางพฤตินัย เขตเชงเกนยังรวมถึงประเทศขนาดเล็กในยุโรปสามประเทศ คือ โมนาโก ซานมาริโน และวาติกัน ซึ่งจะเปิดพรมแดนทั้งหมดหรือกึ่งหนึ่งแก่ประเทศสมาชิกเชงเกน ส่วนประเทศสมาชิกสหภาพอีกสองประเทศ คือ ไออร์แลนด์และสหราชอาณาจักร ได้เจรจาขอไม่รวมอยู่ในเขตเชงเกน และทั้งสองประเทศยังคงพื้นที่ในการเดินทางไว้ร่วมกันซึ่งเป็นระบบควบคุมชายแดนของทั้งสองประเทศกับประเทศสมาชิกเชงเกนประเทศอื่นๆ

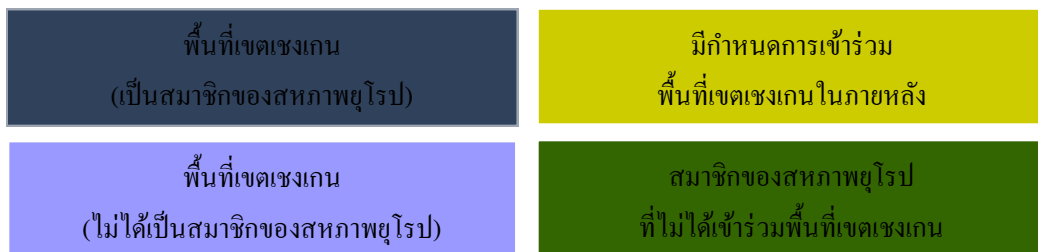
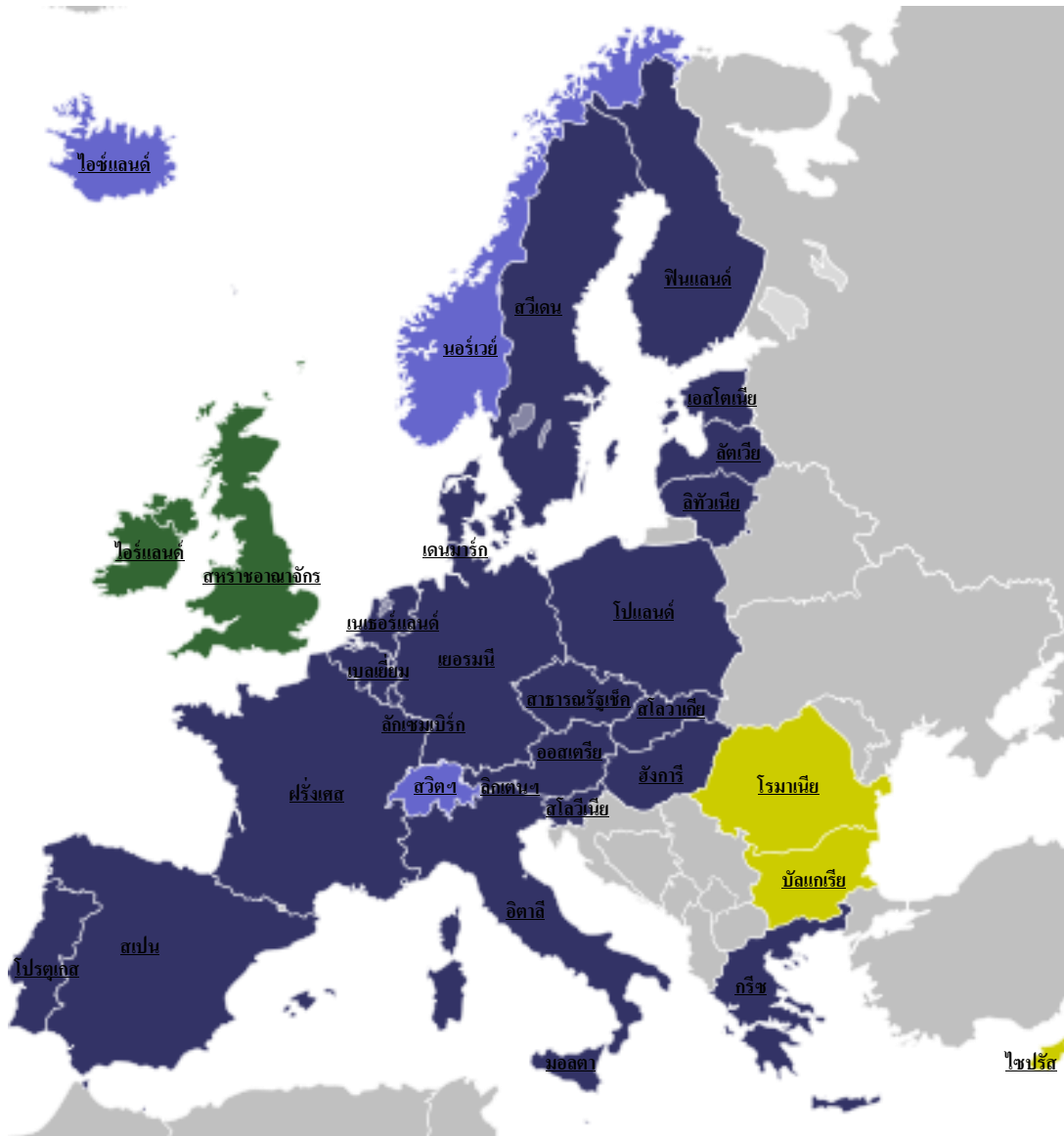
ก่อนจะมีการใช้ระเบียบเชิงเทคนิคอย่างเต็มตัว แต่ละประเทศต้องมีความพร้อมทั้ง 4 ด้าน คือ เขตอำนาจ วิชา ความร่วมมือด้านตำรวจและการป้องกันข้อมูลส่วนตัว ขั้นตอนการประเมินนี้ ประกอบด้วยแบบสอบถามและการเยี่ยมชมสถาบันและสถานที่ประกอบการที่อยู่ภายใต้ การประเมินงาน โดยผู้เชี่ยวชาญของสหภาพยุโรป (Europa, 2009 : Online)

ธงชาติ	ประเทศ	พื้นที่ (ตร.กม.)	ประชากร	วันที่ลงนาม อย่างเป็นทางการ	วันที่เริ่มใช้นโยบาย
	เบลเยียม	30,528	11,094,850	14 มิถุนายน 1985	26 มีนาคม 1995
	ฝรั่งเศส (ไม่รวมจังหวัดโพ้นทะเล และอาณานิคมโพ้น ทะเล)	674,843	65,327,724	14 มิถุนายน 1985	26 มีนาคม 1995
	ลักเซมเบิร์ก	2,586	524,853	14 มิถุนายน 1985	26 มีนาคม 1995
	เนเธอร์แลนด์ (ไม่รวมอารูบา, กูราเซา, เซนต์มาร์ติน และ เนเธอร์แลนด์ แคริบเบียน)	41,526	16,730,348	14 มิถุนายน 1985	26 มีนาคม 1995
	โปรตุเกส	92,391	10,541,840	25 มิถุนายน 1992	26 มีนาคม 1995
	สเปน (ไม่รวมกิวต้าและ เมลิลล่า)	506,030	46,196,276	25 มิถุนายน 1992	26 มีนาคม 1995
	เยอรมนี	357,050	81,843,743	14 มิถุนายน 1985	26 มีนาคม 1995
	อิตาลี	301,318	60,820,696	27 พฤศจิกายน 1990	26 ตุลาคม 1997
	ออสเตรีย	83,871	8,443,018	28 เมษายน 1995	1 ธันวาคม 1997
	กรีซ	131,990	11,290,067	6 พฤศจิกายน 1992	26 มีนาคม 2000
	เดนมาร์ก (ไม่รวมกรีนแลนด์และ หมู่เกาะแฟโร)	43,094	5,580,516	19 ธันวาคม 1996	25 มีนาคม 2001
	ฟินแลนด์	338,145	5,401,267	19 ธันวาคม 1996	25 มีนาคม 2001

ธงชาติ	ประเทศ	พื้นที่ (ตร.กม.)	ประชากร	วันที่ลงนาม อย่างเป็นทางการ	วันที่เริ่มใช้นโยบาย
	ไอซ์แลนด์	103,000	4,582,769	19 ธันวาคม 1996	25 มีนาคม 2001
	นอร์เวย์ (ไม่รวมสวาลบาร์ด)	385,155	4,985,870	19 ธันวาคม 1996	25 มีนาคม 2001
	สวีเดน	449,964	9,482,855	19 ธันวาคม 1996	25 มีนาคม 2001
	สาธารณรัฐเช็ก	78,866	10,505,445	1 พฤษภาคม 2004	21 ธันวาคม 2007
	เอสโตเนีย	45,226	1,339,662	1 พฤษภาคม 2004	21 ธันวาคม 2007
	ฮังการี	93,030	9,957,731	1 พฤษภาคม 2004	21 ธันวาคม 2007
	ลัตเวีย	64,589	2,041,763	1 พฤษภาคม 2004	21 ธันวาคม 2007
	ลิทัวเนีย	65,303	3,007,758	1 พฤษภาคม 2004	21 ธันวาคม 2007
	มอลตา	316	417,520	1 พฤษภาคม 2004	21 ธันวาคม 2007
	โปแลนด์	312,683	38,538,447	1 พฤษภาคม 2004	21 ธันวาคม 2007
	สโลวาเกีย	49,037	5,404,322	1 พฤษภาคม 2004	21 ธันวาคม 2007
	สโลวีเนีย	20,273	2,055,496	1 พฤษภาคม 2004	21 ธันวาคม 2007
	สวิตเซอร์แลนด์	41,285	7,954,662	26 ตุลาคม 2004	12 ธันวาคม 2008
	ลิกเตนสไตน์	160	36,475	28 กุมภาพันธ์ 2008	19 ธันวาคม 2011

ภาพที่ 3 ประเทศสมาชิกเซงเคน

ที่มา: Craig and de Burca, 2003; Eurostat, 2012 : Online

ภาพที่ 4 พื้นที่เขตเชงเกน
ที่มา: Youreuropemap, 2012 : Online

4. สาระสำคัญของกฎหมาย (Legal basis)

บทบัญญัติในสนธิสัญญาของสหภาพยุโรป

สาระสำคัญของเซกเมนต์ในสนธิสัญญาต่างๆ ของสหภาพยุโรปได้ถูกใส่ไว้ในสนธิสัญญาก่อตั้งประชาคมยุโรป ได้แก่ สนธิสัญญาอัมสเตอร์ดัม ตามมาตราที่ 2 เรื่องที่ 15 หัวข้อใหม่ที่ใส่เข้าไปชื่อ “การลงตรา การลี้ภัย การตรวจคนเข้าเมือง และนโยบายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนย้ายโดยเสรีของพลเมือง” ซึ่งปัจจุบันถูกลำดับไว้ที่หัวข้อ 4 (ภาคผนวก ก) และสนธิสัญญาลิสบอนที่ได้มีการแก้ไขบทกฎหมายอย่างจริงจัง ตามมาตราที่ 61 ถึง 69 ได้เปลี่ยนหัวเรื่องเป็น “พื้นที่อิสระความมั่นคงและตุลาการ” โดยแบ่งเป็น 5 บท เรียกว่า “บทบัญญัติทั่วไป”, “นโยบายการตรวจคนเข้าเมือง, การลี้ภัย และการอพยพ”, “การร่วมมือทางตุลาการด้านพลเมือง”, “การร่วมมือทางตุลาการด้านอาชญากรรม”, และ “การร่วมมือด้านตำรวจ” (ภาคผนวก ข)

ข้อตกลงเซกเมนต์และอนุสัญญาเซกเมนต์

เขตเซกเมนต์มีกฎหมายพื้นฐานนอกประชาคมเศรษฐกิจยุโรปในขณะนั้น ก่อตั้งขึ้นโดยสมาชิกบางส่วนของประเทศโดยมีข้อตกลงระหว่างประเทศ 2 ข้อ

1. ข้อตกลงเซกเมนต์ปี ค.ศ. 1985 – ความตกลงระหว่างรัฐบาลของสหภาพเศรษฐกิจเบนเนลักซ์ เยอรมนี และฝรั่งเศส ในการยกเลิกด่านตรวจที่ชายแดนระหว่างประเทศ
2. อนุสัญญาเซกเมนต์ปี ค.ศ. 1985 – อนุสัญญาการดำเนินการตามข้อตกลงเซกเมนต์เมื่อวันที่ 14 มิถุนายน ระหว่างสหภาพเศรษฐกิจเบนเนลักซ์ เยอรมนี และฝรั่งเศส ในการยกเลิกด่านตรวจที่ชายแดนระหว่างประเทศ

ในการรวมเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายสหภาพยุโรปตามสนธิสัญญาอัมสเตอร์ดัม ข้อตกลงเซกเมนต์และอนุสัญญาได้ตีพิมพ์ในวารสารสหภาพยุโรปตามข้อสรุปของคณะมนตรีแห่งประชาคมยุโรป เป็นผลให้ข้อตกลงและอนุสัญญาเซกเมนต์สามารถแก้ไขได้ตามระเบียบของสหภาพ (Eurlex, 1999 : Online)

5. นโยบายวีซ่า (Visa policy)

พื้นที่เซกเมนต์จะไม่สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากไม่มีวีซ่าร่วม (Common Visa) ซึ่งทำให้การเดินทางเข้าสหภาพยุโรปง่ายขึ้น โดยมีการเพิ่มความปลอดภัยภายในพื้นที่ด้วย สหภาพยุโรปได้กำหนดนโยบายวีซ่าร่วม สำหรับการเดินทางเข้ามาระยะสั้น เช่น ระยะ 3 เดือนหรือที่เรียกว่าวีซ่าเซกเมนต์ และในปี ค.ศ. 2011 กลุ่มเซกเมนต์มีประเทศสมาชิกปัจจุบันรวมทั้งสิ้น 26 ประเทศ และออกวีซ่าเซกเมนต์ไปแล้วประมาณ 12.6 ล้านวีซ่า

6. สารสำคัญของนโยบายวีซ่าเชงเกน (Main elements of the common visa policy)

พลเมืองของประเทศที่ไม่ได้เป็นสมาชิกสหภาพยุโรปต้องขอวีซ่าเพื่อเดินทางเข้าพื้นที่เชงเกน สหภาพยุโรปได้มีรายชื่อประเทศที่ต้องขอวีซ่าเพื่อสามารถผ่านเข้ามาในพื้นที่ และรายชื่อประเทศที่ได้รับการยกเว้นโดยไม่ต้องขอวีซ่า รายชื่อเหล่านี้มีอยู่ในระเบียบการเลขที่ 539/2001 และได้ปรับเปลี่ยนแก้ไขอย่างเสร็จสมบูรณ์ โดยทั่วไปแล้ว วีซ่าระยะสั้นที่ออกโดยประเทศในพื้นที่เชงเกนอนุญาตให้ผู้ถือสามารถเดินทางในประเทศสมาชิกเชงเกนทั้ง 26 ประเทศได้เป็นระยะเวลา 3 เดือน ภายในช่วงระยะเวลาที่ทำการออกวีซ่าให้ 6 เดือน การขอวีซ่าเดินทางระยะยาวเกินกว่ากำหนด ผลการพิจารณาจะขึ้นอยู่กับกรณีการดำเนินการของแต่ละประเทศ

7. การต้องใช้วีซ่าในพื้นที่เชงเกน (Visa requirements for the Schengen area)

คำตัดสินยกเว้นวีซ่า อาจมาจากการเจรจาทวิภาคี การตัดสินใจมาจากความก้าวหน้าของประเทศดังกล่าวในการปฏิรูปด้านต่างๆ เพื่อเข้าสู่พื้นที่เชงเกน อาทิ การเพิ่มความเข้มแข็งของกฎหมาย การต่อสู้กับอาชญากรรมข้ามประเทศ การทุจริตและการเข้าเมืองผิดกฎหมาย และการเพิ่มความสามารถในการบริหารทั้งการควบคุมชายแดนและความปลอดภัยของเอกสาร

สาระส่วนที่สองของนโยบายวีซ่าร่วม คือ ระเบียบวีซ่าสหภาพยุโรป ซึ่งกำหนดขั้นตอนและเงื่อนไขในการออกวีซ่าเพื่อการเดินทางระยะสั้นและการต่อเครื่องที่สนามบิน การใช้ระเบียบวีซ่านั้นได้ลงลึกรายละเอียดในคู่มือเพื่อการดำเนินการ ใบร้องขอวีซ่า และการเปลี่ยนแปลงแก้ไขระเบียบวีซ่าและคู่มือเพื่อการจัดการแผนกวีซ่าและความร่วมมือท้องถิ่นเชงเกน

สาระส่วนที่สามของนโยบาย คือการใช้ตราวีซ่าให้เป็นแบบเดียวกัน

8. การแลกเปลี่ยนวีซ่า (Visa reciprocity)

สหภาพยุโรปต้องการขอแลกเปลี่ยนด้านวีซ่ากับประเทศที่ไม่ได้เป็นสมาชิกสหภาพยุโรป แต่ได้รับการยกเว้นด้านวีซ่า ดังนั้นพลเมืองสหภาพยุโรปจึงไม่จำเป็นต้องมีวีซ่าในการเดินทางไปยังประเทศนอกสหภาพเหล่านี้เช่นกัน

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ สหภาพยุโรปจึงได้ก่อตั้งวิธีการแลกเปลี่ยนวีซ่าขึ้น โดยหากประเทศที่ได้รับการยกเว้นวีซ่าจากทางสหภาพยุโรป เริ่มใช้มาตรการที่ต้องขอวีซ่าก่อนเข้าประเทศกับประเทศสมาชิกของสหภาพยุโรปเมื่อใด ประเทศนั้นจะแจ้งแก่ที่ประชุมและที่ประชุมจะดำเนินการด้วยอำนาจของประเทศนั้นในการเพิกถอนการยกเว้นวีซ่า ทั้งยังสามารถใช้มาตรการตอบโต้กับประเทศดังกล่าวได้อีกด้วย

โดยในที่ประชุมจะทำการตีพิมพ์รายงานประจำปี ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการติดตามผลของการแลกเปลี่ยนวิชา

9. การเดินทางโดยเสรีในยุโรป (Free movement in Europe)

ในตอนต้น แนวคิดการเดินทางอย่างเสรีถูกจัดทำขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่บุคคลของประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปในวัยทำงานสามารถเดินทางและอาศัยในประเทศใดก็ได้ในพื้นที่ของเขตสหภาพยุโรป แต่ในช่วงเริ่มต้นไม่สามารถเป็นไปตามแผนในการยกเลิกเขตแดนภายในสหภาพยุโรป ดังนั้น ความก้าวหน้าครั้งสำคัญจึงเกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1985 เมื่อได้มีความร่วมมือระหว่างรัฐบาลต่างๆ ในการลงนามที่เชงเกน (หมู่บ้านเล็กๆ แห่งหนึ่งในลักเซมเบิร์ก) ซึ่งเป็นข้อตกลงในการยกเลิกด่านตรวจคนเข้าเมือง จากนั้น ตามด้วยการลงนามในอนุสัญญาปี ค.ศ. 1990 เพื่อบังคับใช้ข้อตกลงเชงเกนให้เกิดผล ข้อตกลงเชงเกนฉบับนี้เริ่มใช้ในปี ค.ศ. 1995 โดยใช้ในเจ็ดประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปก่อน จากจุดเริ่มต้นในการเป็นความริเริ่มระหว่างรัฐบาล การดำเนินการต่างๆ ที่ทำให้เกิดข้อตกลงเชงเกนจึงได้รวมเข้าไว้ในกฎของสหภาพยุโรปแล้ว ปัจจุบันพื้นที่เชงเกนประกอบด้วยประเทศส่วนใหญ่ในสหภาพยุโรป ยกเว้น บัลแกเรีย ไชปรัส ไอร์แลนด์ โรมานี และสหราชอาณาจักร อย่างไรก็ตาม บัลแกเรีย ไชปรัส และ โรมานี กำลังอยู่ในระหว่างเข้าร่วมพื้นที่เชงเกน ประเทศที่ไม่ได้เป็นสมาชิกของสหภาพยุโรป อย่างเช่น ไอซ์แลนด์ นอร์เวย์ สวิตเซอร์แลนด์ และลิกเตนสไตน์ ก็ได้เข้าร่วมพื้นที่เชงเกนเช่นกัน บุคคลใดก็ตามไม่ว่าสัญชาติใด สามารถเข้าพื้นที่ได้โดยไม่ต้องถูกตรวจที่พรมแดน อย่างไรก็ตาม เจ้าหน้าที่รัฐ เช่น ตำรวจ สามารถขอตรวจเอกสารได้ที่พรมแดนระหว่างประเทศและภายในพื้นที่เชงเกนได้ โดยถือว่าการขอตรวจเอกสารนี้ไม่ถือเป็นการตรวจคนเข้าเมือง ซึ่งสามารถทำได้ในกรณีที่ไม่มีการตรวจพรมแดนและเป็นการตรวจของตำรวจเพื่อเป็นข้อมูลและเป็นการปฏิบัติโดยทั่วไป นอกจากนี้ยังสามารถกระทำได้ในกรณีที่การเรียกตรวจนี้ไม่เกี่ยวกับการตรวจที่ด่านตรวจคนและหากเป็นการตรวจ ณ จุดที่พบ ในเงื่อนไขเช่นนี้ ตำรวจอาจขอให้แสดงหลักฐานยืนยันตัวตนหรือสอบถามเกี่ยวกับการเข้ามา เป็นต้น ขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ของการตรวจ

หากมีเหตุสำคัญกระทบนโยบายสาธารณะและความมั่นคงภายใน ประเทศในกลุ่มเชงเกนสามารถใช้การตรวจชายแดนได้โดยใช้ภายในระยะเวลาที่กำหนดคือไม่เกิน 30 วัน หากมีการตรวจชายแดนดังกล่าว ควรแจ้งประเทศอื่นในเชงเกนและคณะกรรมการ รวมทั้งแจ้งต่อสาธารณะด้วย

10. เสรีและความปลอดภัยสำหรับผู้เดินทาง (Freedom and security for travellers)

บทบัญญัติของเชงเกนในการยกเลิกการตรวจตราระหว่างพรมแดนภายในของสหภาพ

และในขณะเดียวกันก็เพิ่มการตรวจเข้มกับพรมแดนภายนอก ตามที่ได้กำหนดไว้ในระเบียบ ซึ่งระเบียบมีดังต่อไปนี้

- ระเบียบทั่วไปใช้กับผู้เดินทางที่ต้องข้ามพรมแดนสหภาพยุโรป ซึ่งระบุถึงประเภทของ วีซ่าที่ต้องใช้และขั้นตอนการตรวจที่ด่านตรวจพรมแดนรอบนอก
- ความสอดคล้องกันของเงื่อนไขการผ่านเข้าเมืองและกฎของการขอวีซ่าระยะสั้น (มากที่สุด 3 เดือน)
- การเพิ่มความร่วมมือด้านตำรวจ (รวมไปถึงสิทธิในการตรวจตราภายในและการไล่จับผู้ร้ายข้ามแดน)
- การเพิ่มความร่วมมือด้านการศาลโดยการมีระบบส่งผู้ร้ายข้ามแดนที่รวดเร็วขึ้น และการส่งมอบการดำเนินการตามคำตัดสินทางอาญา
- การก่อตั้งและพัฒนาระบบฐานข้อมูลร่วมกัน (Schengen Information System: SIS)
- เอกสารที่ต้องมีในการเดินทางมายุโรป (European Commission, 2012 : Online)

11. เอกสารที่จำเป็นในการเดินทางในยุโรป (Documents needed for travelling in Europe)

พลเมืองสหภาพยุโรป (For EU citizens)

หนังสือเดินทางหรือบัตรประจำตัวประชาชน ไม่มีการตรวจแนวพรมแดนระหว่างประเทศ สมาชิกสหภาพยุโรปทั้งยี่สิบสองประเทศตามกฎหมายของเชงเกน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกฎสหภาพยุโรป กฎเหล่านี้ยกเลิกการควบคุมชายแดนภายในทั้งหมดแต่เพิ่มการควบคุมชายแดนภายนอกให้มีประสิทธิภาพ ประเทศในสหภาพทั้งหมดเป็นสมาชิกเชงเกนทั้งหมด ยกเว้น บัลแกเรีย ไชปรัส ไอร์แลนด์ โรมานี และสหราชอาณาจักร โดยประเทศไอซ์แลนด์ ลิกเตนสไตน์ นอร์เวย์ และ สวิตเซอร์แลนด์ก็เป็นสมาชิกเชงเกน แม้ไม่ได้เป็นสมาชิกสหภาพยุโรป

ดังนั้นจึงต้องแสดงหนังสือเดินทางหรือบัตรประจำตัวเมื่อเดินทางไปยังประเทศ ทั้งห้าประเทศดังกล่าว และเมื่อเข้าหรือออกขอบพรมแดนของสหภาพยุโรป รวมทั้งเมื่อเดินทางภายในประเทศสหภาพยุโรป เพราะอาจถูกเรียกตรวจเพื่อยืนยันตัวตนหรือเพื่อความปลอดภัย โดยบัตรประจำตัวที่ใช้ได้คือบัตรที่ออกโดยภาครัฐเท่านั้น

ตรวจดูให้แน่ใจว่าเด็กที่เดินทางด้วยมีหนังสือเดินทางหรือลงทะเบียนในหนังสือเดินทางของผู้ปกครอง แต่ตั้งแต่วันที่ 26 มิถุนายน ค.ศ. 2012 เด็กต้องมีหนังสือเดินทางของตนเองหรือบัตรประจำตัวในการเดินทาง แม้ว่าจะมีชื่อในหนังสือเดินทางของผู้ปกครองก็ตาม

วีซ่า ไม่ต้องใช้วีซ่าในการเดินทางภายในสหภาพยุโรป

ผู้ที่ไม่ใช่พลเมืองสหภาพยุโรป (For non-EU citizens)

หนังสือเดินทาง ต้องมีหนังสือเดินทาง

วีซ่า มี 42 ประเทศที่พลเมืองไม่ต้องขอวีซ่าเพื่อเดินทางมายังสหภาพยุโรปและสามารถพำนักได้เป็นเวลา 3 เดือนหรือน้อยกว่า 3 เดือน อาทิ ออสเตรเลีย แคนาดา โครเอเชีย ญี่ปุ่น นิวซีแลนด์ และสหรัฐอเมริกา เป็นต้น โดยรายชื่อประเทศที่ต้องขอวีซ่าในการเดินทางไปยังสหราชอาณาจักรหรือไอร์แลนด์แตกต่างไปจากของสหภาพยุโรป

ดำเนินการขอวีซ่าจากกงสุลหรือสถานทูตของประเทศที่จะเดินทางไป

หากได้วีซ่าเชงเกนจากประเทศที่ใช้ระบบเชงเกน วีซ่านี้สามารถเดินทางไปยังประเทศในพื้นที่เชงเกนอื่นๆ ได้เช่นกัน นอกจากนี้ หากมีใบอนุญาตพำนักของประเทศใดประเทศหนึ่งในเขตเชงเกนก็เทียบเท่ากับมีวีซ่าเชงเกนแต่อาจต้องมีวีซ่าของประเทศนั้นๆ หากเดินทางไปยังประเทศนอกเชงเกน

เจ้าหน้าที่ชายแดนของประเทศในสหภาพยุโรปอาจเรียกดูเอกสารอื่นๆ เพิ่มเติม เช่น จดหมายเชิญ หลักฐานที่พัก ตัวเครื่องบินขากลับหรือตัวเครื่องบินไป-กลับ หากต้องการรายการเอกสารที่แน่นอนสามารถติดต่อกงสุลในพื้นที่ของประเทศที่ต้องการ

เอกสารด่านประกัน

เอกสารประกันการเดินทาง สุขภาพ และประกันรถ (Europa, 2012 : Online)

12. เงื่อนไขในการร่วมพื้นที่เชงเกน (Conditions for joining the Schengen area)

การร่วมพื้นที่เชงเกนไม่ได้เป็นการตัดสินใจด้านการเมืองเพียงอย่างเดียว แต่ประเทศนั้นๆ ต้องบรรลุตามเงื่อนไขในการเตรียมตัว เช่น

- สามารถรับผิดชอบการควบคุมพรมแดนรอบนอกแทนประเทศในเชงเกนอื่นๆ และออกวีซ่าได้
- ร่วมมือกับหน่วยงานรักษากฎหมายในประเทศกลุ่มเชงเกนอื่นอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อรักษาระดับความปลอดภัยเมื่อยกเลิกการตรวจชายแดนระหว่างกัน
- ปรับใช้ระบบเชงเกน เช่น การควบคุมชายแดนพื้นดิน ทะเล และอากาศ การออกวีซ่า การร่วมมือด้านตำรวจ และการปกป้องข้อมูลส่วนตัว
- เชื่อมต่อและใช้ระบบฐานข้อมูลร่วม (SIS)

ประเทศผู้ขอเข้าร่วมต้องผ่านการประเมินเชงเกน (Schengen Evaluation) ก่อนเข้าร่วมพื้นที่เชงเกน รวมทั้งต้องได้รับการประเมินเป็นระยะอย่างต่อเนื่องหลังเข้าร่วมแล้ว เพื่อรับรองการใช้ข้อบังคับเชงเกนอย่างถูกต้อง

13. ความเป็นหนึ่งเดียวกันและความร่วมมือ (Solidarity and cooperation)

ประเทศในสหภาพยุโรปทั้งหมดต้องร่วมกันลงทุนเพื่อป้องกันพรมแดนภายนอกเพื่อประโยชน์ของพื้นที่เชิงเกนทั้งหมด แต่สำหรับบางประเทศโดยเฉพาะประเทศที่มีแนวพรมแดนภายนอกของสหภาพ อาจต้องมีการใช้ทุนสูงมากเนื่องจากปัญหาด้านการเข้าเมือง กองทุนพรมแดนภายนอกสหภาพยุโรปได้สร้างความสามัคคีระหว่างประเทศเชิงเกน ด้วยการสนับสนุนประเทศเหล่านี้ด้วยเงินก้อนใหญ่ในการใช้มาตรฐานเดียวกันในการควบคุมพรมแดนภายนอก

ความร่วมมือด้านการบริหารระหว่างประเทศในสหภาพได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานในยุโรปในการจัดการการดำเนินงานความร่วมมือที่ชายแดนภายนอก (FRONTEX) มีหน้าที่ดูแลเจ้าหน้าที่ชายแดนของทีมแทรกแซงชายแดนรวดเร็ว (RABIT) ซึ่งจะส่งไปยังประเทศที่มีปัญหาเร่งด่วนและความผิดปกติที่ชายแดน และยังทำงานร่วมกับการบริหารจัดการของประเทศสหภาพยุโรป โดยการช่วยเหลือการอพยพที่พรมแดน

ปัจจุบันนี้ สหภาพยุโรปกำลังพยายามสร้างความร่วมมือและการแบ่งปันข้อมูลที่เรียกว่าระบบการเฝ้าระวังชายแดนยุโรป หรือ EUROSUR ระบบนี้วางขอบข่ายงานเชิงทฤษฎีและปฏิบัติสำหรับประเทศที่มีพรมแดนภายนอกด้านตะวันออกและตะวันตก ซึ่งจะช่วยการตอบสนองกับอาชญากรรมข้ามชาติ ป้องกันการข้ามชายแดน โดยผิดกฎหมาย และลดการเสียชีวิตของผู้ที่อพยพข้ามทะเลได้

14. การแบ่งปันข้อมูล (Sharing information)

การแบ่งปันข้อมูล คือหัวใจของการร่วมมือกันของชาติยุโรปในการบริหารจัดการชายแดนหลายปีที่ผ่านมา สหภาพยุโรปได้พยายามอย่างหนักในการนำเทคโนโลยีใหม่มาใช้และสร้างระบบเทคโนโลยีสารสนเทศขนาดใหญ่ (เช่น SIS และ VIS) ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับการพัฒนาเครื่องมือเหล่านี้ ซึ่งอนุญาตให้หน่วยงานทั่วทั้งพื้นที่เชิงเกนสามารถแบ่งปันและใช้ข้อมูลที่จำเป็นต่อการทำงานให้ลุล่วงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

15. ระบบข้อมูลวีซ่า (Visa information system) (VIS)

เทคโนโลยีเป็นส่วนสำคัญในการปรับปรุงและสร้างความแข็งแกร่งแก่พรมแดนภายนอกที่ผ่านมาสหภาพยุโรปได้พัฒนาระบบไอทีขนาดใหญ่เพื่อรวบรวม ประมวล และแบ่งปันข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการพรมแดน ระบบข้อมูลวีซ่า (VIS) ได้ช่วยหนุนการบังคับใช้นโยบายวีซ่าร่วม และถือเป็นหนึ่งในเครื่องมือที่ใช้จัดการพรมแดนเช่นกัน

ระบบข้อมูลวีซ่า (VIS) คืออะไร

ระบบข้อมูลวีซ่า (VIS) ทำให้ประเทศในกลุ่มเชงเกนสามารถแบ่งปันข้อมูลกันได้ VIS ประกอบด้วยระบบสารสนเทศส่วนกลางและระบบการสื่อสารพื้นฐาน ซึ่งเชื่อมโยงระบบส่วนกลางนี้เข้ากับระบบของประเทศ VIS เชื่อมสถานกงสุลในประเทศนอกสหภาพกับจุดผ่านด่านพรมแดนภายนอกของประเทศในเชงเกน ระบบจะบันทึกข้อมูลและการตัดสินใจของใบคำร้องขอวีซ่าระยะสั้น หรือการเปลี่ยนเครื่องที่สนามบินในพื้นที่เชงเกน ระบบยังสามารถเปรียบเทียบข้อมูลทางชีวภาพได้ เช่น การตรวจสอบลายนิ้วมือเพื่อการระบุและยืนยันตัวตน

จุดประสงค์ของระบบข้อมูลวีซ่า (VIS) คืออะไร

ทำให้การตรวจสอบและการออกวีซ่าง่ายขึ้น ระบบข้อมูลวีซ่า (VIS) ช่วยให้เจ้าหน้าที่ชายแดนสามารถพิสูจน์ตัวตนของผู้ที่ถือวีซ่าว่าถูกต้องหรือไม่ และสามารถระบุตัวของผู้ที่เข้าเขตเชงเกน โดยไม่มีเอกสารหรือมีเอกสารเท็จได้เช่นกัน การใช้ข้อมูลทางชีวภาพในการยืนยันตัวตนของผู้ถือวีซ่าทำให้การตรวจสอบเร็วขึ้น แม่นยำขึ้นและรัดกุม นอกจากนี้ ระบบยังช่วยในกระบวนการออกวีซ่าให้แก่ผู้ที่เดินทางบ่อยนั้นสะดวกและง่ายขึ้นอีกด้วย

จัดการกับผู้ที่ใช้วีซ่าไม่ถูกต้อง แม้ผู้ถือวีซ่าส่วนใหญ่จะปฏิบัติตามกฎ แต่ยังคงมีผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามกฎ ระบบข้อมูลวีซ่า (VIS) จะช่วยจัดการและป้องกันพฤติกรรมฉ้อฉล เช่น การขอวีซ่าแบบหว่าน (Visa Shopping) คือการขอวีซ่ากับประเทศสหภาพยุโรปอื่นอีกหลายประเทศ หลังจากการขอครั้งแรกถูกปฏิเสธ

ดูแลผู้เดินทาง เทคโนโลยีนี้ช่วยให้สามารถตรวจจับผู้เดินทางที่ใช้เอกสารเดินทางของผู้อื่น อีกทั้งยังปกป้องผู้เดินทางจากการปลอมแปลงตัวตนด้วย

คำขอลี้ภัย ระบบข้อมูลวีซ่า (VIS) ช่วยระบุประเทศที่มีอำนาจรับผิดชอบคำขอลี้ภัยนั้นๆ ได้ง่ายขึ้นและใช้ประกอบพิจารณาคำขอประเภทนี้ด้วย

เพิ่มความปลอดภัย ระบบข้อมูลวีซ่า (VIS) ช่วยป้องกัน ตรวจจับ และสืบสวนข้อหาจากการก่อการร้ายและข้อหาอาชญากรรมร้ายแรงอื่นๆ

ระบบข้อมูลวีซ่า (VIS) มีการทำงานอย่างไร

ระบบจะรวบรวมลายนิ้วมือทั้ง 10 นิ้วและรูปถ่ายดิจิทัล 1 รูปจากผู้ขอวีซ่า ข้อมูลชีวภาพเหล่านี้ประกอบด้วยข้อมูลในใบขอวีซ่าจะถูกบันทึกในฐานข้อมูลส่วนกลาง

เด็กอายุต่ำกว่า 12 ปี และบุคคลที่ทางกายภาพไม่สามารถสแกนลายนิ้วมือได้ ไม่จำเป็นต้องสแกน ส่วนผู้ที่ต้องเดินทางไปพื้นที่เชงเกนเป็นประจำก็ไม่ต้องสแกนลายนิ้วมือทุกครั้ง

ที่ขอวีซ่าใหม่ เพราะลายนิ้วมือได้ถูกบันทึกไว้ในระบบข้อมูลวีซ่าแล้ว จึงสามารถนำข้อมูลเดิมมาใช้ได้เป็นเวลา 5 ปี

ณ จุดตรวจพรมแดนภายนอกของพื้นที่เชงเกน ผู้ถือวีซ่าอาจถูกขอสแกนลายนิ้วมือเพื่อเทียบกับลายนิ้วมือที่มีอยู่ในฐานข้อมูล หากไม่ตรงกันไม่ได้ทำให้ผู้เดินทางถูกปฏิเสธไม่ให้เข้าประเทศ แต่จะมีการตรวจสอบตัวตนของผู้เดินทางเพิ่มเติม

ประเทศใดบ้างใช้ระบบข้อมูลวีซ่า (VIS) และประเทศใดเป็นผู้ดูแลระบบ

ระบบข้อมูลวีซ่า (VIS) เป็นระบบที่ใช้ได้กับทุกประเทศในพื้นที่เชงเกน โดยเดนมาร์กเป็นผู้ตัดสินใจใช้ระบบนี้ ต่อมาหน่วยงานด้านระบบสารสนเทศ หน่วยงานใหม่ของสหภาพยุโรปได้เข้ามาเป็นผู้รับผิดชอบการบริหารจัดการระบบ โดยได้มีการเริ่มดำเนินการในช่วงฤดูใบไม้ร่วงปี ค.ศ. 2012

ใครสามารถเข้าถึงข้อมูลในระบบข้อมูลวีซ่า (VIS) ได้บ้าง

ผู้มีอำนาจในการตัดสินใจเรื่องวีซ่าสามารถขอข้อมูลจากระบบข้อมูลวีซ่า (VIS) เพื่อการพิจารณาคำขอวีซ่าและการตัดสินใจอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

หน่วยงานที่มีหน้าที่ตรวจสอบที่พรมแดนภายนอกและอาณาเขตภายใน สามารถเข้าถึงข้อมูลในระบบข้อมูลวีซ่า (VIS) ได้ เพื่อการยืนยันตัวตนของบุคคลและยืนยันข้อมูลความถูกต้องของวีซ่า หรือเพื่อตรวจสอบว่าผู้เดินทางมีคุณสมบัติตรงตามเงื่อนไขและสามารถเข้าประเทศหรือสามารถพำนักอาศัยอยู่ในอาณาเขตของเชงเกนได้หรือไม่

เจ้าหน้าที่ด่านลี้ภัย สามารถค้นหาข้อมูลในระบบข้อมูลวีซ่า (VIS) เพื่อตรวจสอบรายชื่อประเทศที่รับผิดชอบต่อการพิจารณาคำร้องขอลี้ภัยได้เท่านั้น

ในบางกรณี เจ้าหน้าที่รัฐและสำนักงานตำรวจยุโรป สามารถเข้าถึงข้อมูลในระบบข้อมูลวีซ่า (VIS) ได้เพื่อการป้องกัน ตรวจจับ และสืบสวนในข้อหาก่อการร้ายและอาชญากรรมต่างๆ

ข้อมูลในระบบข้อมูลวีซ่า (VIS) ได้รับการป้องกันอย่างไร

การเข้าถึงข้อมูลในระบบข้อมูลวีซ่า (VIS) จำกัดให้เพียงเจ้าหน้าที่ที่ได้รับอำนาจเพื่อการทำงานเท่านั้น การใช้ข้อมูลในระบบข้อมูลวีซ่า (VIS) ต้องใช้ด้วยความจำเป็น เหมาะสม และพอดีในการทำงานตามเป้าหมาย

ข้อมูลจะถูกเก็บไว้ในระบบเป็นเวลา 5 ปี โดยระยะเวลาการบันทึกนี้เริ่มตั้งแต่วันที่หมดอายุของวีซ่า วันที่ปฏิเสธวีซ่า หรือวันที่มีการเปลี่ยนแปลงวีซ่าที่ออกไปแล้ว บุคคลทุกคนมีสิทธิ์ต้องได้รับแจ้งถึงข้อมูลของตนในระบบข้อมูลวีซ่า (VIS) และสามารถขอให้แก้ไขข้อมูลที่ไม่ถูกต้องและขอให้ลบข้อมูลที่มีขอบด้วยกฎหมายได้

ประเทศในสหภาพแต่ละประเทศสามารถขอให้หน่วยงานกำกับดูแลแห่งชาติ (National Supervisory Authority) ติดตามความถูกต้องในการนำข้อมูลมาใช้ โดยหน่วยดูแลการป้องกันข้อมูลแห่งยุโรป (European Data Protection Supervisor) จะดูแลการใช้ข้อมูลในระดับทวีปตามกฎหมาย

16. ระบบข้อมูลเชงเกน (Schengen information system) (SIS)

ระบบข้อมูลเชงเกนเป็นระบบที่ใหญ่ที่สุด จุดประสงค์เพื่อความปลอดภัยในยุโรป โดยสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลได้อย่างง่ายดายระหว่างกองควบคุมชายแดน สุลกากร และเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพื่อให้มั่นใจว่าการเดินทางโดยเสรีในยุโรปเป็นไปในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย

SIS

ระบบข้อมูลเชงเกน (SIS) เป็นความริเริ่มระหว่างประเทศในอนุสัญญาเชงเกน ซึ่งปัจจุบันได้รวมเข้าในขอบข่ายงานของสหภาพยุโรป เจ้าหน้าที่ชายแดน ตำรวจ สุลกากร แผนกวีซ่า และเจ้าหน้าที่ศุลกากร ได้ใช้ระบบนี้ในพื้นที่เชงเกนซึ่งจะมีข้อมูลบุคคลที่อาจมีส่วนเกี่ยวข้องในอาชญากรรมร้ายแรงหรืออาจไม่มีสิทธิ์ในการเข้าประเทศหรือพำนักในสหภาพยุโรป รวมทั้งมีการระงับคนหาย โดยเฉพาะเด็กอีกด้วย นอกจากนี้ระบบยังมีข้อมูลทรัพย์สิน เช่น ธนบัตร รถยนต์ รถตู้ อาวุธปืน และเอกสารประจำตัว ที่อาจถูกขโมย ไม่ถูกต้อง หรือสูญหาย เจ้าหน้าที่รัฐจะใส่ข้อมูลลงไปในระบบข้อมูลเชงเกน (SIS) และส่งต่อผ่านระบบส่วนกลางเพื่อส่งไปยังประเทศในกลุ่มเชงเกนทุกประเทศ โดยคู่มือซีรีน (Sirene Manual) ได้วางฐานการดำเนินงานในการแลกเปลี่ยนข้อมูลเสริมในการเตือนภัยต่างๆ ของระบบข้อมูลเชงเกน (SIS)

SIS II

เป็นระบบใหม่และมีการพัฒนามากกว่าเดิม โดยได้เรียกว่าระบบข้อมูลเชงเกนรุ่นสอง (SIS II) ในขณะนี้อยู่ในระหว่างดำเนินการ ซึ่งได้เพิ่มความสามารถหลายอย่างเข้ามา อาทิ เพิ่มการใช้ข้อมูลทางชีวภาพ การระงับภัยประเภทใหม่ และความสะดวกในการตอบข้อข้องใจเกี่ยวกับระบบโดยตรง และได้เพิ่มความปลอดภัยของข้อมูล ระบบข้อมูลเชงเกนรุ่นสอง (SIS II) คาดว่าจะนำมาใช้ในปี ค.ศ. 2013 และจะเป็นระบบข้อมูลที่ใหญ่ที่สุดของโลกในด้านข้อมูล ซึ่งจะประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ระบบส่วนกลาง ระบบของสหภาพยุโรป และเครือข่ายการสื่อสารระหว่างระบบส่วนกลางกับระบบของสหภาพยุโรป ซึ่งในขณะนี้ คณะกรรมาธิการยุโรป กำลังพัฒนาระบบส่วนกลางของระบบข้อมูลเชงเกนรุ่นสอง (SIS II) ส่วนระบบของสหภาพยุโรป ประเทศในกลุ่มเชงเกนกำลังดำเนินการพัฒนา

17. ความปลอดภัยของเอกสาร (Document security)

หนังสือเดินทาง ใบอนุญาตพำนักหรือวีซ่าเป็นเอกสารที่ต้องใช้ในการเดินทางหรือ ยืนยันตัวตน ดังนั้นความปลอดภัยของเอกสารเหล่านี้จึงเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อเพิ่มความปลอดภัย สหภาพยุโรปจึงเพิ่มมาตรการความปลอดภัยที่ก้าวหน้าขึ้นและได้นำระบบชีวภาพมาใช้ (รูปถ่ายและลายนิ้วมือ) วิธีการตรวจสอบเช่นนี้สามารถจัดการกับการปลอมเอกสารในการเดินทาง ซึ่งวิธีนี้นับว่าเป็นวิธีที่เชื่อถือได้ในการยืนยันเอกสารและผู้ถือเอกสาร

หนังสือเดินทาง

หนังสือเดินทางที่ออกให้แก่พลเมืองโดยสหภาพยุโรปนั้นมีรูปแบบเหมือนกัน โดยมี สีม่วงแดงและมีคำว่า "สหภาพยุโรป (European Union)" พิมพ์อยู่ที่ปกหน้าพร้อมกับมีชื่อประเทศ ที่ออกหนังสือให้

ตามกฎหมายของสหภาพยุโรป หนังสือเดินทางต้องสามารถบันทึกข้อมูลในชิปซึ่งจะมีรูปถ่าย และลายนิ้วมือของผู้ถือ ข้อกำหนดนี้ไม่ได้กำหนดบัตรประจำตัวหรือหนังสือเดินทางชั่วคราวและ เอกสารเดินทางที่มีอายุ 1 ปีหรือน้อยกว่านี้ และข้อกำหนดนี้ไม่ได้ใช้กับสหราชอาณาจักรและ ไอร์แลนด์ แต่ไอซ์แลนด์ สวิตเซอร์แลนด์ และลิกเตนสไตน์ต้องทำตามข้อกำหนดนี้ด้วย

ใบอนุญาตอาศัย

สหภาพยุโรปยังได้กำหนดใบอนุญาตอาศัยให้มีรูปแบบเดียวกันซึ่งจะใช้กับประเทศสมาชิก ทุกประเทศรวมทั้ง ไอซ์แลนด์ นอร์เวย์ สวิตเซอร์แลนด์ และลิกเตนสไตน์ ใบอนุญาตอาศัยนี้จะเป็น เอกสารเดี่ยวและมีข้อมูลชีวภาพเช่นเดียวกับหนังสือเดินทาง บัตรประจำตัวของสมาชิก ในครอบครัวที่เป็นพลเมืองในสหภาพยุโรปจะออกให้แก่สมาชิกในครอบครัวที่ไม่ได้เป็นพลเมือง ของสหภาพเพื่อมีสิทธิในการเดินทางโดยเสรี

รูปแบบของวีซ่า

ประเทศสมาชิกทุกประเทศรวมทั้ง ไอซ์แลนด์ นอร์เวย์ สวิตเซอร์แลนด์ และลิกเตนสไตน์ ได้มีการใช้รูปแบบวีซ่าแบบเดียวกัน แต่ข้อมูลชีวภาพของผู้เดินทางจะไม่ได้บันทึกลงในตราวีซ่า แต่จะบันทึกลงฐานข้อมูลของระบบข้อมูลวีซ่า (VIS)

การจำแนกเอกสารจริงและเอกสารเท็จ

ระบบการเก็บรูปถ่ายของยุโรปหรือที่เรียกว่า FADO (เอกสารเท็จและจริง) ได้พัฒนาขึ้น เพื่อให้การแลกเปลี่ยนข้อมูลเป็นไปอย่างง่ายดาขระหว่างประเทศสมาชิก สามารถอนุมัติเอกสารให้ มีผลได้ทันที บันทึกและแลกเปลี่ยนข้อมูลของเอกสารเท็จและจริงด้วยวิธีทางคอมพิวเตอร์ การแยก เอกสารมีความสำคัญต่อพลเมือง องค์กร และธุรกิจต่างๆ ด้วยเหตุนี้ สหภาพยุโรปจึงทำการเปิด

ระบบให้ผู้เดินทางสามารถลงทะเบียนเอกสารเดินทางและลงทะเบียนเอกสารประจำตัวได้แบบออนไลน์หรือที่เรียกว่า PRADO (European Commission, 2012 : Online)

18. ขั้นตอนการตรวจคนเข้าเมือง (Border check procedures)

การตรวจที่ด่านตรวจเข้าเมือง

1. จุดประสงค์หลักของการตรวจที่จุดตรวจคนเข้าเมือง คือเพื่อยืนยันว่าบุคคลที่จะข้ามพรมแดนนั้นตรงตามเงื่อนไขการเข้าเมืองของประเทศสมาชิกเชงเกน

เงื่อนไขการเข้าพื้นที่เชงเกนของประเทศในบัญชีประเทศที่ 3 เมื่อจะเดินทางเข้าประเทศในพื้นที่เชงเกน มีดังนี้

1) มีหนังสือเดินทางที่ถูกต้องหรือเอกสารอนุญาตเข้าประเทศ

2) มีวีซ่าที่ถูกต้อง หากผู้ถือสัญชาติของประเทศในบัญชีประเทศที่ 3 มีใบอนุญาตพำนักที่ออกโดยประเทศในเชงเกน ใบอนุญาตนี้สามารถเข้าประเทศได้เช่นเดียวกับวีซ่าเชงเกน แต่ใบอนุญาตแบบชั่วคราวที่ออกระหว่างรอการพิจารณาใบอนุญาตถาวร หรือใบขอลี้ภัยไม่สามารถใช้แทนวีซ่าเชงเกนได้

3) จุดประสงค์ในการมาและเงื่อนไขการพำนักในประเทศที่จะเดินทางไป รวมถึงมีทรัพย์สินเพียงพอต่อระยะเวลาที่ต้องการพำนักและเพียงพอต่อการกลับถิ่นฐาน (หรือไปยังประเทศที่ 3 ที่สามารถเข้าประเทศได้แน่นอน เช่น มีใบอนุญาตพำนักออกโดยประเทศนั้นๆ) หรือสามารถได้รับทรัพย์สินได้เพียงพอโดยถูกกฎหมาย

4) ไม่เป็นบุคคลที่ถูกติดประกาศจากการถูกปฏิเสธการเข้าประเทศในระบบข้อมูลเชงเกน (SIS)

5) ไม่เป็นบุคคลที่ถูกพิจารณาว่าเป็นภัยต่อนโยบายสาธารณะ ความมั่นคงภายใน สาธารณสุขหรือความสัมพันธ์ระหว่างประเทศกับประเทศในกลุ่มเชงเกนใดๆ ซึ่งถึงแม้ไม่มีประกาศในฐานข้อมูลของประเทศก็อาจถูกปฏิเสธการเข้าประเทศได้

สิ่งที่ต้องตรวจสอบคือเอกสารที่ถูกต้อง สามารถข้ามแดนได้และผู้เดินทางจากประเทศที่ 3 ไม่มีลักษณะเป็นภัยต่อนโยบายสาธารณะ ความมั่นคงภายใน ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศกับประเทศในกลุ่มเชงเกนใดๆ

2. ผู้เดินทางต้องได้รับการปฏิบัติตามสิทธิขั้นพื้นฐานในอนุสัญญาสหภาพยุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและกฎบัตรสิทธิพื้นฐานของสหภาพยุโรป การควบคุมชายแดนต้องไม่ปฏิบัติการใช้กรรมและเสื่อมเสียตามที่ไม่มีข้อห้ามและไม่เลือกปฏิบัติอีกด้วย ดังที่ได้ระบุในมาตรา

ที่ 3 และ 14 ของอนุสัญญายุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และมาตราที่ 4 และ 21 ในกฎบัตรสิทธิพื้นฐานของสหภาพยุโรป

โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าหน้าที่ชายแดนในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ ต้องเคารพสิทธิมนุษยชนอย่างเต็มที่ และไม่เลือกปฏิบัติด้วยมูลเหตุเรื่องเพศ เผ่าพันธุ์หรือเชื้อชาติ ศาสนาหรือความเชื่อ ความทุพพลภาพ อายุหรือรสนิยมทางเพศ การประเมินการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ต้องเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการบรรลุ

ผู้เดินทางทุกคนมีสิทธิ์รับทราบวิธีการตรวจและทราบถึงสิทธิ์ในการได้รับการปฏิบัติที่สุภาพ เป็นมิตร และมีอาชีพ ตามกฎหมายของประเทศและประชาคม และกฎหมายระหว่างประเทศ

3. เจ้าหน้าที่ชายแดน ณ ด่านตรวจต้องมีจำนวนเพียงพอต่อการทำงานให้มีประสิทธิภาพ เจ้าหน้าที่ต้องวางสมดุลในด้านการข้ามพรมแดนของผู้ที่ถูกต้องตามเงื่อนไขการเข้าประเทศและผู้ที่จัดอยู่ในกลุ่มส่วนมากของผู้เดินทางให้เป็นไปอย่างราบรื่น (เช่น นักท่องเที่ยว นักธุรกิจ นักเรียน เป็นต้น) ส่วนอีกด้าน ในด้านของการระแวดระวังในการตรวจจับผู้ที่มีความเสี่ยงต่อนโยบายสาธารณะ ความมั่นคงภายใน และมีความเป็นไปได้ในการเข้าเมืองผิดกฎหมาย

4. ผู้เดินทางทุกคนต้องผ่านการตรวจขั้นต่ำทั้งขาเข้าและออกประเทศ โดยการตรวจความตรงกันของผู้ถือบัตรเอกสารที่ใช้ในการเข้าประเทศ การตรวจขั้นต้นโดยปกติแล้วมีการตรวจของเอกสารเดินทางอย่างคร่าวๆ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและสังเกตหากมีการปลอมแปลงเอกสารหรือการทำเอกสารเท็จ ซึ่งการตรวจนี้อาจรวมถึงการดูข้อมูลในฐานข้อมูลเกี่ยวกับเอกสารที่ถูกขโมย เอกสารที่มีชอบ สูญหาย หรือเป็นโมฆะ

5. พลเมืองจากประเทศในบัญชีประเทศที่ 3 ต้องผ่านการตรวจอย่างเต็มขั้นตอนดังที่ได้อธิบายไว้ด้านล่าง แต่ก็มีกฎพิเศษที่ใช้กับบุคคลในประเภทดังนี้

- 1) ผู้นำประเทศหรือตัวแทน
- 2) นักบินและลูกเรือ
- 3) กะลาสี
- 4) ผู้ถือหนังสือเดินทางทูต เจ้าหน้าที่ หรือข้าราชการ และสมาชิกขององค์กรระหว่างประเทศ
- 5) ผู้อาศัยอยู่ริมชายแดนที่ได้สิทธิประโยชน์สามารถข้ามชายแดน
- 6) ชนกลุ่มน้อย
- 7) นักเรียนจากประเทศที่ 3 ที่พำนักอยู่ในประเทศสมาชิกหรือจากประเทศที่ 3 ที่ไม่อยู่ภายใต้ข้อกำหนดวีซ่า

8) ผู้ทำงานข้ามประเทศ

9) นักท่องเที่ยวจากประเทศที่ได้รับสถานะเป็นประเทศในจุดหมาย (Approved Destination Status)

6. การตรวจคนเข้าเมืองโดยละเอียด ประกอบไปด้วยการตรวจสอบความครบถ้วนตามเงื่อนไขการเข้าประเทศ

- ผู้ถือสัญชาติประเทศที่ 3 มีเอกสารที่ถูกต้องในการเข้าประเทศและยังไม่หมดอายุรวมทั้งมีวีซ่าหรือใบอนุญาตพำนัก

- ตรวจสอบเอกสารการท่องเที่ยวอย่างละเอียดเพื่อตรวจจับเอกสารเท็จหรือการปลอมแปลงเอกสาร หากมีความจำเป็น อาจมีการตรวจสอบเอกสารเดินทาง วีซ่า และใบอนุญาตพำนักเพิ่มเติมเพื่อเทียบกับเอกสารที่แสดงในการเข้าประเทศ และตรวจตราวีซ่าด้วยอุปกรณ์ไฟอัลตราไวโอเล็ต แวนขยาย กล้องจุลทรรศน์ และอุปกรณ์อื่นๆ ร่วมด้วยหากจำเป็น เช่น แล็บแยกสี

- ตรวจสอบแอสมป์ซาเข้าและขาออกในเอกสารเดินทางของพลเมืองประเทศที่ 3 ด้วยการเปรียบเทียบวันที่เข้าและวันที่ออกว่าผู้เดินทางไม่ได้อยู่เกินกำหนดที่ได้รับอนุญาต เช่น สามารถอยู่พำนักได้เพียง 3 เดือนและต้องมีการเดินทางเข้ามายังประเทศภายในช่วง 6 เดือนหลังจากได้รับวีซ่า โดยช่วงระยะเวลา 3 เดือนจะเริ่มตั้งแต่วันที่เดินทางเข้ามายังประเทศในกลุ่มเซงเคน

- ตรวจสอบจุดขาเข้าและจุดหมายปลายทางขาออก จุดประสงค์ในการเข้ามาและหากจำเป็น อาจมีการตรวจสอบเอกสารเพิ่มเติม

- ยืนยันว่าผู้เดินทางที่มาจากประเทศที่ 3 มีทรัพย์สินเพียงพอต่อระยะเวลาที่ต้องการเข้าประเทศ และเพียงพอต่อการเดินทางกลับภูมิลำเนาหรือเปลี่ยนผ่านไปยังประเทศอื่นหรือสามารถได้รับเงินได้อย่างถูกกฎหมาย การประเมินทรัพย์สินจะดูตามจำนวนที่กำหนดไว้ของประเทศในกลุ่มเซงเคนแต่ละประเทศ

- การประเมินความเพียงพอของทรัพย์สิน จะประเมินจากเงินสด เช็คเดินทาง และบัตรเครดิตที่ผู้เดินทางถือครอง การสำแดงผู้อุปถัมภ์ตามที่กฎหมายระบุไว้และมีจดหมายยืนยันจากเจ้าบ้านในกรณีที่ผู้เดินทางจะพักอยู่กับเจ้าบ้าน สามารถถือว่ามีทรัพย์สินเพียงพอได้

- ผู้เดินทางจากประเทศในบัญชีประเทศที่ 3 การเดินทางและสิ่งของที่เดินทางด้วยต้องไม่เป็นอันตรายต่อนโยบายสาธารณะ ความมั่นคงภายใน สาธารณสุข หรือความสัมพันธ์ระหว่างประเทศกับประเทศใดๆ ในกลุ่มเซงเคน การตรวจสอบเหล่านี้ต้องรวมถึงการดูข้อมูลและประกาศของบุคคลนั้นโดยตรงในระบบข้อมูลเซงเคน (SIS) และข้อมูลในประเทศ และการปฏิบัติหากพบเจอประกาศ

7. การตรวจสอบโดยละเอียดที่ด่านขาออกมีดังนี้

- ผู้เดินทางจากประเทศที่ 3 มีเอกสารอนุญาตการข้ามแดน
- การตรวจสอบเอกสารเดินทางว่ามีใช้เอกสารเท็จหรือเอกสารปลอมแปลง
- หากจำเป็น อาจมีตรวจสอบว่าผู้เดินทางจากประเทศที่ 3 มิได้เป็นภัยต่อนโยบายสาธารณะ ความมั่นคงภายใน หรือความสัมพันธ์ระหว่างประเทศกับประเทศสมาชิกใด

การตรวจสอบเพิ่มเติมที่อาจมี

- การตรวจสอบยืนยันว่าผู้เดินทางมิใช่ชาถูกต้อง ยกเว้นกรณีมิใช่ใบอนุญาตพำนักของประเทศใดในกลุ่มเชงเกนหรือเอกสารอนุญาตให้อาศัยหรือเข้าออกอาณาเขตได้
- ตรวจสอบว่าผู้เดินทางมิได้อยู่เลยระยะเวลาที่ได้รับอนุญาตให้อยู่ในพื้นที่เชงเกน
- ตรวจสอบกับประกาศในฐานะข้อมูลเชงเกนและรายงานต่างๆ ของประเทศ

8. พลเมืองจากประเทศในบัญชีประเทศที่ 3 ที่มีใบอนุญาตพำนัก ออกโดยประเทศในกลุ่มเชงเกน โดยทั่วไปแล้วไม่ต้องถูกตรวจสอบวัตถุประสงค์ในการเข้าประเทศหรือการถือครองทรัพย์สินตามจำนวนที่กำหนดไว้ เพียงแต่มีการตรวจเอกสารเดินทางและเอกสารพำนักและการค้นข้อมูลในฐานะข้อมูลเชงเกนและฐานข้อมูลของประเทศ

9. ผู้เดินทางที่ต้องถูกตรวจสอบอย่างละเอียด เจ้าหน้าที่ชายแดนที่ทำการตรวจสอบต้องแสดงตราประจำตัว ต้องแจ้งหมายเลขประจำตัว และในบางสถานการณ์อาจจำเป็นต้องแจ้งชื่อแต่บางสถานการณ์เจ้าหน้าที่ก็ไม่จำเป็นต้องแจ้งชื่อหากอยู่ในสถานการณ์ที่ไม่เป็นผลดีต่อเจ้าหน้าที่ (เช่น ถูกข่มขู่ แก้อัคน) ในกรณีเช่นนี้เจ้าหน้าที่เพียงแจ้งหมายเลขตราประจำตัวและที่อยู่ของผู้บังคับบัญชา

10. เพื่อไม่ให้ขั้นตอนการตรวจสอบที่ด่านขาเข้าและขาออกล่าช้าจากการตรวจสอบขั้นละเอียด อาจมีการแยกไปตรวจในห้องพิเศษที่ได้จัดเตรียมไว้สำหรับการตรวจสอบโดยเฉพาะ

หากมีการร้องขอจากผู้เดินทางและหากมีสถานที่ที่สามารถกระทำได้ การตรวจสอบขั้นละเอียดต้องกระทำในที่ที่มีใช้สาธารณะและออกแบบมาเพื่อการตรวจนี้ ในกรณีเช่นนี้ ผู้เดินทางต้องได้รับการแจ้งข้อมูล จุดประสงค์ของการตรวจ รวมถึงขั้นตอนการตรวจ ข้อมูลดังกล่าวอาจแจ้งโดยพิมพ์แผ่นประกาศหรือใบปลิวให้แก่ผู้ที่ถูกตรวจสอบ โดยแผ่นประกาศหรือใบปลิวนี้ต้องพิมพ์ในภาษาทางการทุกภาษาในสหภาพยุโรปและภาษานอกเหนืออื่นๆ ที่พิจารณาว่าจำเป็น

การค้นข้อมูลในระบบข้อมูลเชงเกน

1. ระบบข้อมูลเชงเกนที่ใช้ในการสืบค้นข้อมูลของตัวบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่

- 1) บุคคลนั้นเป็นที่ต้องการเพื่อการจับกุมตามหมายจับแห่งยุโรป (European Arrest Warrant) หรือต้องการตัวเพื่อส่งผู้ร้ายข้ามแดน

- 2) พลเมืองจากประเทศที่ 3 ที่ต้องถูกปฏิเสธการเข้าประเทศของประเทศเชงเกน
- 3) บุคคลสูญหายหรือบุคคลที่ต้องอยู่ในความคุ้มครองของตำรวจชั่วคราวเพื่อคุ้มครองความปลอดภัยหรือเพื่อป้องกันภัยใดๆ ที่อาจเกิดจากบุคคลนั้น
- 4) บุคคลที่ต้องการตัวเพื่อกระบวนการทางศาล
- 5) บุคคลหรือวัตถุต้องสงสัยหรือเพื่อตรวจสอบ โดยเฉพาะ
- 6) วัตถุที่ยึดได้หรือใช้เพื่อการพิจารณาทางอาชญากรรม

2. ข้อปฏิบัติในกรณีที่เกิดผลการตรวจค้นในระบบข้อมูลเชงเกน (SIS)

1) บุคคลที่ต้องการเพื่อการจับกุมต้องมอบตัวต่อเจ้าหน้าที่เพื่อกักตัวชั่วคราว และเพื่อส่งตัวข้ามแดนต่อไปหรือให้ออกจากประเทศ

2) ผู้เดินทางจากประเทศที่ 3 ที่ถูกปฏิเสธการเข้าประเทศต้องเดินทางกลับไปประเทศที่เดินทางมาหรือภูมิภาคโดยเร็วที่สุดหากสามารถทำได้ บุคคลนั้นต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของเจ้าหน้าที่จนออกจากประเทศ

3) ผู้ใหญ่ต้องถูกถามความยินยอมก่อนจะแจ้งผู้ที่เป็นผู้รายงานว่าสูญหาย

4) ชาวชนต้องได้รับการดูแลพิเศษเป็นหรือบุคคลที่อยู่ระหว่างการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ (เช่น ศาล หรือเจ้าหน้าที่รัฐ) ต้องได้รับการคุ้มครอง การดำเนินการใดๆ ต้องมาจากคำสั่งของผู้มีอำนาจสั่งการ

5) ควรสามารถเข้าถึงข้อมูลที่ต้องใช้ในการตรวจสอบ เช่น

- สถานที่ เวลา หรือเหตุผลในการตรวจสอบ
- เส้นทางและจุดหมายในการเดินทาง
- บุคคลที่ร่วมทางกับบุคคลที่ต้องสงสัยหรือการครอบครองยานพาหนะ

เรือ หรือเครื่องบิน

- ยานพาหนะ เรือ เครื่องบิน หรือตู้บรรจุของที่ใช้
- วัตถุที่ถือมาด้วย
- พฤติการณ์ที่บุคคล หรือยานพาหนะ เรือ เครื่องบิน ตู้บรรจุของ ที่ถูกพบ

6) วัตถุที่ยึดหรือใช้เพื่อเป็นหลักฐานในการดำเนินคดี

- เครื่องยนต์ลูกสูบ 50 ลูกบาศก์เซนติเมตร เรือ และเครื่องบินที่ถูกขโมย

ใช้ในทางที่ผิดหรือสูญหาย

- รถพ่วงที่มีน้ำหนักไม่เกิน 750 กิโลกรัม รถบ้าน อุปกรณ์อุตสาหกรรม

เรือติดท้าย

- เครื่องยนต์และตู้บรรจุที่ถูกลักขโมย ใช้ในทางที่ผิดหรือสูญหาย

- อวรุณปืนที่ถูกขโมย ใช้ในทางที่ผิดหรือสูญหาย
- เอกสารเปล่าที่ถูกขโมย ใช้ในทางที่ผิดหรือสูญหาย
- เอกสารประจำตัว อาทิ หนังสือเดินทาง บัตรประจำตัว ใบอนุญาตขับขี่ ใบอนุญาตพำนัก และเอกสารเดินทาง ที่ถูกขโมย ใช้ในทางที่ผิด สูญหายหรือเป็นโมฆะ
- ใบจดทะเบียนยานพาหนะและป้ายทะเบียนที่ถูกลักขโมย ใช้ในทางที่ผิด สูญหายหรือเป็นโมฆะ
- ธนบัตร
- หลักทรัพย์และเครื่องมือในการชำระเงิน อาทิ เช็ค บัตรเครดิต พันธบัตร หุ้นทุนและหุ้นที่ถูกขโมย ใช้ในทางที่ผิด สูญหายหรือเป็นโมฆะ

การประทับตราในเอกสารการเดินทาง

1. ตามกฎทั่วไป เอกสารเดินทางของพลเมืองจากประเทศที่ 3 ต้องประทับตราทั้งขาเข้าและขาออก การลงตราไม่ได้ยืนยันถึงการผ่านการตรวจสอบโดยละเอียด แต่เพียงยืนยันวันที่และสถานที่ที่ข้ามแดน นอกจากนี้ยังเป็นทางยืนยันทางหนึ่งในการตรวจสอบทั้งขาเข้าและขาออกถึงระยะเวลาที่ได้รับอนุญาตให้อยู่ในประเทศ 3 เดือนในช่วงระยะเวลา 6 เดือน

เจ้าหน้าที่ชายแดนจึงต้องลงตราเอกสารเพื่อเป็นการอนุญาตให้ผู้เดินทางข้ามแดนได้ แม้แต่พฤติการณ์พิเศษหรือสถานการณ์ที่ไม่สามารถคาดการณ์ได้ รวมถึงเมื่อมีการผ่อนผันในการตรวจสอบ

การลงตราจะประทับบนเอกสารเดินทางของผู้เดินทางที่ด่านชายแดน

2. จะไม่มีการประทับตราที่ขาเข้าหรือขาออกในกรณีที่

- 1) เป็นเอกสารเดินทางของพลเมืองในสหภาพยุโรป ลิกเตนสไตน์ นอร์เวย์ ไอซ์แลนด์ และสวิตเซอร์แลนด์
- 2) เอกสารเดินทางของผู้นำประเทศและผู้สูงศักดิ์ ซึ่งการเดินทางได้ประกาศอย่างเป็นทางการผ่านช่องทางการทูต
- 3) ใบอนุญาตนักบินหรือหนังสือรับรองของลูกเรือ
- 4) เอกสารเดินทางของกะลาสีที่แสดงภายในเขตแดนของประเทศสมาชิกเท่านั้น
- 5) เมื่อเทียบเรือชั่วคราวที่ทำเรือ
- 6) เอกสารเดินทางของลูกเรือและผู้โดยสารของเรือ โดยสารที่ไม่จำเป็นต้องตรวจซึ่งระบุไว้ในข้อที่ 2 หน้าที่ 4
- 7) เอกสารที่อนุญาตให้พลเมืองของแอนดอร์รา โนมาโค และซานมาริโน สามารถเข้าประเทศได้

8) เอกสารของประชาชนที่อาศัยบริเวณชายแดนที่แสดงว่าสามารถเข้าประเทศได้

3. เอกสารเดินทางของสมาชิกในครอบครัวของสหภาพยุโรป พื้นที่เศรษฐกิจยุโรป และ สวิตเซอร์แลนด์ ที่เป็นพลเมืองจากประเทศที่ 3 ต้องได้รับตราประทับ เว้นเสียแต่ว่ามีใบอนุญาต พานักหรือบัตร ซึ่งบ่งบอกว่าเป็นสมาชิกในครอบครัวของพลเมืองสหภาพยุโรปหรือพื้นที่เศรษฐกิจ ยุโรปหรือสวิตเซอร์แลนด์

4. ในกรณีพิเศษด้วยคำขอของผู้ถือ หากการลงตราเข้าและออกอาจสร้างความลำบากใดๆ แก่ผู้ถือ สามารถลงตราในกระดาษแยกต่างหากได้ และกระดาษนั้นต้องมอบให้ผู้ถือ

5. อาจเป็นไปได้ในทางปฏิบัติว่าเอกสารในการเข้าประเทศของผู้เดินทางจากประเทศที่ 3 ไม่สามารถประทับตราได้เพราะอาจไม่มีหน้าว่าง ในกรณีเช่นนี้ ผู้เดินทางควรทำหนังสือเดินทาง เล่มใหม่เพื่อสามารถประทับตราได้ต่อไป

อย่างไรก็ตาม ในกรณีของผู้ที่เดินทางเป็นประจำ สามารถใช้กระดาษเสริมเพื่อประทับตรา โดยให้ผู้เดินทางเก็บกระดาษนั้นไว้

ไม่ว่ากรณีใดก็ตาม หนังสือเดินทางที่ไม่มีหน้าว่างไม่สามารถเป็นเหตุผลที่เพียงพอในการ ปฏิเสธการเข้าประเทศได้

6. การเข้าและการออกนอกประเทศของผู้เดินทางจากประเทศที่ 3 ตามข้อกำหนดของวีซ่า จะประทับตราที่ขอบตราวีซ่าเพื่อไม่กระทบกับความชัดเจนของวีซ่าหรือคุณลักษณะความปลอดภัย ของวีซ่า หากต้องประทับหลายตรา (เช่นในกรณีวีซ่าสำหรับการเข้าออกหลายครั้ง) ต้องประทับตรา ในหน้าที่ตรงข้ามกับตราวีซ่า หากไม่สามารถใช้หน้าตรงข้ามได้ ต้องประทับตราในหน้าถัดไป โดยต้องไม่ประทับตราในหน้าสำหรับใช้เครื่องอ่าน และไม่สามารถประทับตราในหน้าข้อมูล ประจำตัวผู้ถือได้และหน้าอื่นๆ ที่ได้ประทับตราแล้ว

7. ตราประทับมีหลายแบบในการยืนยันการเข้าและออก (ตรารูปสี่เหลี่ยมมุมฉากสำหรับ ขาเข้าและตราสี่เหลี่ยมมุมมนสำหรับขาออก) ตราประทับจะมีตัวหนังสือบ่งบอกถึงประเทศและ ตำแหน่งของด่าน วันที่ หมายเลขการตรวจ และสัญลักษณ์แสดงถึงรูปแบบของการเดินทางทั้งขาเข้า และขาออก (ทางบก อากาศ หรือทะเล)

ข้อสงสัยเกี่ยวกับตราประทับขาเข้าและขาออก รวมทั้งการจัดการเอกสารเท็จ ปลอมแปลง สูญหาย หรือลงตราผิด สามารถสอบถามได้ที่จุดบริการที่ตั้งขึ้น โดยประเทศกลุ่มเชงเกนเพื่อ ตอบข้อซักถามและไขข้อข้องใจ

8. ด้านผ่านแดนแต่ละด่านต้องเก็บบันทึกของการลงตราเข้าและออกที่กระทำโดยเจ้าหน้าที่ แต่ละคนไว้ ซึ่งหมายรวมถึงเอกสารอ้างอิงของตราแต่ละตราเพื่อใช้ในการเปรียบเทียบในภายหลัง เมื่อไม่มีการใช้ตราประทับ ต้องถือเก็บไว้และเข้าถึงได้โดยเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจเท่านั้น

9. รหัสรักษาความปลอดภัยของตราประทับจะต้องเปลี่ยนเป็นประจำในระยะเวลาไม่เกิน 1 เดือน

10. ณ ด้านขาออก หากเอกสารเดินทางของพลเมืองประเทศที่ 3 ไม่มีตราประทับขาเข้า เจ้าหน้าที่ชายแดนอาจตั้งสมมติฐานว่า ผู้ถือเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายหรืออยู่เกินกว่าที่วีซ่าอนุญาต และอาจถูกลงโทษตามกฎหมายของประเทศได้

11. อย่างไรก็ตาม หากพลเมืองประเทศที่ 3 สามารถแสดงหลักฐานที่น่าเชื่อถือได้ เช่น ตั๋วเดินทางหรือหลักฐานพิสูจน์การอยู่ภายนอกอาณาเขตของประเทศสมาชิก อาจไม่มีการลงโทษทางกฎหมายและเจ้าหน้าที่ต้องให้เอกสารยืนยันในเอกสารเดินทางถึงวันที่และสถานที่ที่บุคคลนั้นได้ข้ามพรมแดนภายนอกเข้ามา

การผ่อนผันการตรวจสอบ

1. ด้านตรวจที่ชายแดนอาจมีการผ่อนการตรวจสอบ เมื่อมีเหตุพิเศษหรือเหตุที่ไม่คาดการณ์ซึ่งนำไปสู่ความแออัดและทำให้เวลาในการรอยาวนานขึ้น แม้ใช้ทรัพยากรทั้งหมด ทั้งเจ้าหน้าที่สถานที่และองค์กรแล้ว ซึ่งอาจเกิดขึ้นได้ในกรณีที่มีเหตุน้ำท่วมหรือภัยพิบัติธรรมชาติ ซึ่งทำให้ไม่สามารถเข้าประเทศที่ด่านข้ามพรมแดนอื่นๆ ได้ ดังนั้นการข้ามพรมแดนจากด่านอื่นๆ จึงเปลี่ยนมาที่ด่านเดียว

2. เมื่อมีการผ่อนการควบคุมชายแดน จึงจัดความสำคัญของการตรวจขาเข้ามาก่อนขาออก การตัดสินใจผ่อนการตรวจนี้ต้องตัดสินใจโดยเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจ ณ ด้านตรวจ การผ่อนการตรวจเช่นนี้ต้องเป็นเพียงชั่วคราวเท่านั้น และต้องปรับให้เหมาะกับสถานการณ์และนำมาใช้อย่างค่อยเป็นค่อยไป

3. แม้จะมีการผ่อนผันการตรวจ เจ้าหน้าที่ยังต้องประทับตราบนเอกสารการเดินทางของพลเมืองประเทศที่ 3 ทั้งขาเข้าและขาออก ตามที่ระบุในข้อที่ 4 หมวดที่ 1

การปฏิเสธการเข้าประเทศ

1. พลเมืองประเทศที่ 3 ไม่สามารถเข้าประเทศได้ในกรณีต่อไปนี้

- 1) ไม่มีเอกสารเดินทางที่ถูกต้อง
- 2) มีเอกสารเดินทางเท็จหรือปลอมแปลง
- 3) ไม่มีวีซ่าหรือใบอนุญาตพำนักที่ออกโดยประเทศในกลุ่มเชงเกน
- 4) ถือครองวีซ่าหรือใบอนุญาตพำนักเท็จหรือปลอมแปลง
- 5) ไม่มีเอกสารที่สามารถบ่งบอกถึงจุดประสงค์และเงื่อนไขในการเข้าประเทศ
- 6) ผู้เดินทางได้เดินทางเข้ามายังพื้นที่เชงเกนแล้ว 3 เดือนในระยะเวลา 6 เดือน
- 7) ไม่มีทุนทรัพย์เพียงพอต่อระยะเวลาและลักษณะการเข้าประเทศของผู้เดินทาง

หรือไม่มีเพียงพอต่อการกลับประเทศภูมิลำเนา

8) เป็นบุคคลที่มีการตีประภาสในระบบข้อมูลเชิงเคน (SIS) หรือฐานข้อมูลของประเทศถึงสาเหตุในการปฏิเสธการเข้าประเทศ

9) บุคคลนั้นเป็นภัยต่อนโยบายสาธารณะ ความมั่นคงภายใน สาธารณสุขหรือความสัมพันธ์ระหว่างประเทศกับประเทศใดในพื้นที่เชิงเคน

2. ประเทศสมาชิกสามารถพิจารณาเป็นกรณีพิเศษไม่ปฏิเสธการเข้าประเทศและอนุญาตให้พลเมืองประเทศที่ 3 เข้าประเทศได้ในกรณีต่อไปนี้

1) บนฐานของความมีมนุษยธรรม ผลประโยชน์ของชาติ หรือข้อบังคับระหว่างประเทศ (เช่น บุคคลนั้นขอลี้ภัยหรือต้องการการคุ้มกันจากนานาชาติ)

2) หากบุคคลที่ไม่มีวีซ่า มีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์ สามารถรับวีซ่าได้ที่ด่านตรวจ

3) หากบุคคลที่มีใบอนุญาตพำนักหรือวีซ่าที่สามารถเข้าประเทศได้หลายครั้ง ออกโดยประเทศสมาชิก ผู้ถือสามารถเดินทางผ่านเพื่อไปยังประเทศอื่นๆ ได้ อย่างไรก็ตามการเดินทางผ่านนั้นสามารถถูกปฏิเสธได้ หากมีประกาศเกี่ยวกับบุคคลนั้นในข้อมูลของทางการ

3. ประชาชนที่มีสิทธิ์ในการเดินทางโดยเสรีอาจถูกปฏิเสธการเข้าประเทศด้วยเหตุผลทางด้านนโยบายสาธารณะหรือความมั่นคงเท่านั้น เช่น เมื่อบุคคลนั้นแสดงความเป็นภัยอย่างชัดเจน ภัยพลัน และร้ายแรงเพียงพอที่จะส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์พื้นฐานของประเทศได้

1) ด้วยเหตุนี้ แม้จะมีประกาศจากระบบข้อมูลเชิงเคน (SIS) ก็ไม่สามารถเป็นเหตุผลที่เพียงพอที่จะปฏิเสธการเข้าประเทศโดยอัตโนมัติได้ ในกรณีเช่นนี้ เจ้าหน้าที่ชายแดนต้องประเมินอย่างละเอียดถึงสถานการณ์และพิจารณาโดยไม่คำนึงถึงเงื่อนไขอื่น

หากเป็นการตีประภาสโดยประเทศสมาชิกอื่น เจ้าหน้าที่ชายแดนต้องติดต่อผ่านเครือข่ายซีริน (Sirene) โดยทันที หรือติดต่อโดยวิธีการอื่นไปยังเจ้าหน้าที่ที่ตีประภาสนั้น เพื่อตรวจสอบสาเหตุในการลงประกาศและสาเหตุนั้นยังมีผลอยู่หรือไม่ การส่งข้อมูลต้องกระทำอย่างรวดเร็วไปยังเจ้าหน้าที่ของประเทศสมาชิกนั้นๆ

เมื่อได้รับข้อมูลแล้ว เจ้าหน้าที่ชายแดนจะประเมินจากเกณฑ์ที่ได้อธิบายไว้เบื้องต้น และอาจอนุญาตหรือปฏิเสธการเข้าประเทศของบุคคลดังกล่าว

หากไม่สามารถรับข้อมูลได้ในระยะเวลาที่ล่าช้าพอสมควรแล้ว บุคคลดังกล่าวต้องได้รับอนุญาตให้เข้าประเทศได้ ในกรณีนี้ เจ้าหน้าที่ชายแดนรวมทั้งเจ้าหน้าที่ภาครัฐอื่นๆ สามารถตรวจสอบบุคคลดังกล่าวภายหลังได้และประเมินตามที่สมควรในภายหลังได้เช่นกัน

ข้อปฏิบัติข้างต้น มิได้เป็นความเสียหายต่อการปฏิบัติอื่นๆ ของประกาศในระบบข้อมูลเชิงเคน (SIS) เช่น การจับกุม การคุ้มกัน เป็นต้น

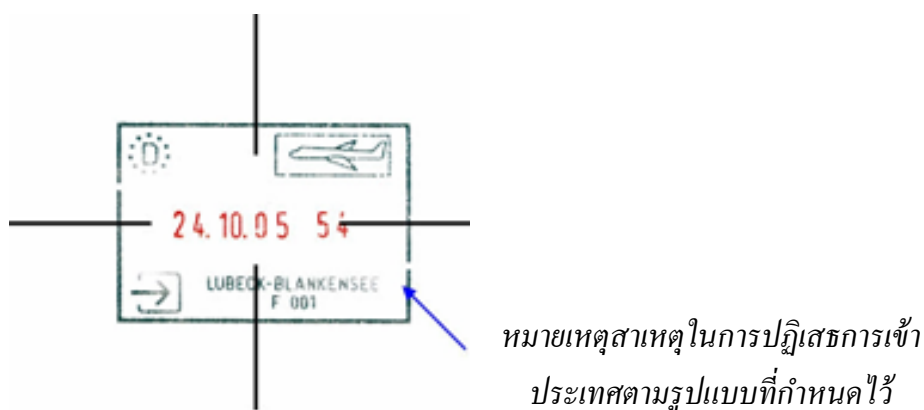
2) หากบุคคลที่มีสิทธิ์เดินทางโดยเสรีจากการมีถิ่นอาศัยอยู่ในเขตชายแดน ไม่มีเอกสารเดินทางที่จำเป็นหรือไม่มีวีซ่าเมื่อมีการเรียกตรวจ ประเทศสมาชิกนั้นๆ ต้องให้โอกาสในการหาหลักฐานมาแสดงก่อนทำการส่งตัวกลับหรือกำหนดส่งตัวกลับในระยะเวลาที่เหมาะสมเพื่อยืนยันและพิสูจน์โดยวิธีอื่นว่าบุคคลดังกล่าวมีสิทธิ์ในการเดินทางโดยเสรี

ในกรณีของพลเมืองประเทศที่ 3 สมาชิกในครอบครัวที่เป็นพลเมืองสหภาพยุโรป พื้นที่เศรษฐกิจยุโรปหรือสวิตเซอร์แลนด์ ไม่มีวีซ่าแต่สามารถพิสูจน์ตัวตนและความเป็นพลเมืองยุโรปของสมาชิกครอบครัวได้ และหากไม่มีหลักฐานบ่งชี้ถึงความเสี่ยงของบุคคลนั้นก่อนนโยบายสาธารณะ ความมั่นคงส่วนรวม หรือสาธารณสุขของประเทศสมาชิก ดำเนินการต้องออกวีซ่าให้และไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมวีซ่า

4. เมื่อปฏิเสธการเข้าประเทศ เจ้าหน้าที่ต้องปฏิบัติดังนี้

1) กรอกในเอกสารการปฏิเสธการเข้าประเทศโดยแจ้งเหตุผลการปฏิเสธให้แก่ผู้เดินทางจากประเทศที่ 3 ดังกล่าว โดยผู้เดินทางต้องลงชื่อและต้องได้รับเอกสารฉบับสำเนา ในกรณีที่ผู้เดินทางปฏิเสธไม่ลงชื่อ เจ้าหน้าที่จะบันทึกการปฏิเสธดังกล่าวลงในเอกสารช่อง "ความเห็น"

2) ตราขาเข้าที่ประทับในหนังสือเดินทางต้องยกเลิกโดยการกากบาทด้วยหมึกสีดำที่ลบออกไม่ได้ และเขียนกำกับด้านขวาด้วยหมึกดังกล่าว ถึงเหตุผลการปฏิเสธ ดังที่ระบุไว้ด้านล่าง

ภาพที่ 5 ตัวอย่างของตราประทับการปฏิเสธการเข้าประเทศ

ที่มา: Council of the European Union, 2006

5. เมื่อเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่รับผิดชอบตรวจพบว่าผู้ถือวีซ่าเชงเกนถูกติดประกาศในระบบข้อมูลเชงเกน (SIS) ด้วยเหตุผลในการถูกปฏิเสธการเข้าประเทศ เจ้าหน้าที่ต้องยกเลิกวีซ่าด้วยการประทับตรา "ยกเลิก"

6. ไม่สามารถยกเลิกวีซ่าด้วยเหตุผลที่ผู้เดินทางจากประเทศที่ 3 ไม่สามารถแสดงเอกสารเพิ่มเติมตามที่เจ้าหน้าที่ร้องขอเพื่อพิสูจน์จุดประสงค์ในการเข้าประเทศได้ ในกรณีนี้เจ้าหน้าที่ต้องไต่สวนต่อไปเพื่อประเมินว่าผู้เดินทางได้รับวีซ่าโดยวิธีการที่ไม่สุจริตและมีความเสี่ยงในการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายหรือไม่ หากจำเป็น จะมีการติดต่อไปยังประเทศที่เป็นผู้ออกวีซ่า ในกรณีที่สืบแล้วและมั่นใจว่าได้วีซ่ามาโดยไม่สุจริต เจ้าหน้าที่ต้องยกเลิกวีซ่านั้นทันที

การปฏิบัติที่สมควร : การยกเลิกตราประทับในกรณีอื่นนอกเหนือจากการปฏิเสธการเข้าประเทศ
อาจมีกรณีที่ตราประทับที่ได้ประทับในหนังสือเดินทางต้องถูกยกเลิก (เช่น ลงตราผิดโดยความผิดพลาดของเจ้าหน้าที่) ในกรณีเช่นนี้ ผู้เดินทางไม่มีส่วนในการรับผิดชอบ ดังนั้น จึงไม่สามารถยกเลิกตราประทับแบบเดียวกับการปฏิเสธการเข้าประเทศได้ การยกเลิกกรณีนี้จึงกระทำโดยการขีดเส้นขนานสองเส้นทับมุมบนซ้ายดังเช่นในตัวอย่างด้านล่าง

ภาพที่ 6 ตัวอย่างของการยกเลิกตราประทับในกรณีอื่นนอกเหนือจากการปฏิเสธการเข้าประเทศ
ที่มา: Council of the European Union, 2006

7. บุคคลทุกคนที่ถูกปฏิเสธการเข้าประเทศ สามารถอุทธรณ์ได้ตามกฎหมายของประเทศ และจะได้รับใบขึ้นตอนการอุทธรณ์และรายชื่อติดต่อที่สามารถจัดหาข้อมูลผู้ที่สามารถเป็นตัวแทนของพลเมืองประเทศที่ 3 ได้

8. เมื่อบุคคลที่ได้รับสิทธิ์เดินทางโดยเสรีจากการเป็นผู้มีถิ่นพำนักในชายแดนถูกปฏิเสธการเข้าประเทศ เจ้าหน้าที่ชายแดนต้องเขียนคำพิจารณาให้แก่บุคคลนั้นด้วย คำพิจารณานั้นต้องเขียนในลักษณะที่บุคคลดังกล่าวสามารถเข้าใจและตีความหมายได้ รวมทั้งต้องระบุนโยบายสาธารณะหรือความมั่นคงส่วนรวมที่เป็นเหตุผลในการตัดสินใจ ยกเว้นว่าไม่เป็นผลดีต่อความมั่นคงของประเทศ ใบเขียนคำตัดสินต้องเจาะจงศาลหรือเจ้าหน้าที่ที่บุคคลนั้นสามารถอุทธรณ์และระยะเวลาที่สามารถอุทธรณ์ได้ด้วย

9. ต้องแจ้งคำตัดสินในการปฏิเสธโดยทันที

10. หากผู้เดินทางจากประเทศที่ 3 ที่ถูกปฏิเสธ ได้เดินทางมาที่บริษัทขนส่ง ไม่ว่าจะทางขนส่งทางอากาศ ทะเล หรือบก บริษัทนั้นมีหน้าที่รับผิดชอบการส่งกลับ โดยบริษัทต้องส่งผู้เดินทางกลับยังไปประเทศที่เดินทางมาหรือประเทศที่เป็นผู้ออกเอกสารเดินทางหรือประเทศที่สามารถรับผู้เดินทางดังกล่าวได้ เมื่อไม่สามารถส่งผู้เดินทางกลับได้โดยทันที บริษัทต้องรับผิดชอบต่อค่าที่พัก ค่าอยู่และค่าเดินทางกลับ หากบริษัทไม่สามารถนำผู้เดินทางกลับได้ บริษัทต้องหาหนทางอื่นในการส่งกลับ เช่น โดยการติดต่อบริษัทอื่น

11. ต้องมีการกำหนดโทษกับบริษัทขนส่งตามข้อบังคับ 2001/51/EC พร้อมทั้งกฎหมายของประเทศ

12. เจ้าหน้าที่ชายแดนต้องใช้มาตรการที่เหมาะสมทั้งหมดโดยขึ้นอยู่กับสถานการณ์ เพื่อไม่ให้ผู้เดินทางจากประเทศที่ 3 สามารถเข้าประเทศจากการเข้าประเทศอย่างผิดกฎหมายได้ (เช่น ให้อยู่ภายในพื้นที่เปลี่ยนเที่ยวบินในสนามบินหรือห้ามไม่ให้เข้าเทียบฝั่งที่ท่าเรือ)

การลงทะเบียนข้อมูลที่ชายแดน (Registration of information at the border)

ที่ด่านเข้าประเทศทุกด่านต้องบันทึกข้อมูลทั่วไปและข้อมูลสำคัญอื่นๆ ทั้งด้วยมือหรือด้วยการกรอกข้อมูลผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ข้อมูลที่ต้องบันทึกมีดังนี้

- รายชื่อเจ้าหน้าที่ชายแดนที่รับผิดชอบการตรวจและรายชื่อเจ้าหน้าที่ในหน่วยอื่น
- การผ่อนการตรวจกับบุคคลใดๆ
- วิซ่าและเอกสารที่ออกแทนที่หนังสือเดินทางหรือวิซ่าใดๆ ที่ด่านตรวจ
- บุคคลที่ถูกจับกุมและคำร้อง (ข้อหาอาญาและการละเมิดการบริหาร)
- บุคคลที่ถูกปฏิเสธให้เข้าประเทศ (เหตุผลจากการถูกปฏิเสธและสัญชาติ)
- รหัสการรักษาความปลอดภัยของตราประทับเข้าและออก และเจ้าหน้าที่ที่ใช้ตราประทับในวันที่หรือกะใด รวมทั้งข้อมูลของตราประทับที่สูญหายหรือถูกขโมย
- คำร้องต่อบุคคลที่ต้องถูกตรวจสอบ
- การประเมินด้านตำรวจและการศาลที่สำคัญอื่นๆ
- เหตุการณ์สำคัญอื่นๆ

ความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น (Cooperation with other services)

เจ้าหน้าที่ชายแดนต้องให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่รัฐอื่นๆ ที่พรมแดน เช่น เจ้าหน้าที่ศุลกากร หรือเจ้าหน้าที่ด้านความปลอดภัยของสินค้าหรือการขนส่ง

19. การตรวจตราชายแดน (Border surveillance)

จุดประสงค์ในการตรวจตรา (Purpose of surveillance)

1. จุดประสงค์หลักของการตรวจตราพรมแดนภายนอก นอกจากด่านข้ามพรมแดน และการตรวจตรานอกเวลาทำการ

- 1) เพื่อป้องกันและลดการข้ามชายแดนโดยไม่ได้รับอนุญาต
- 2) เพื่อต่อต้านการทำผิดกฎหมายข้ามชาติ
- 3) เพื่อใช้มาตรการกับผู้ที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย

2. เจ้าหน้าที่สั่งการต้องใช้มาตรการที่จำเป็นทุกทางเพื่อป้องกันการข้ามแดนที่ผิดกฎหมาย และใช้เจ้าหน้าที่ตามการประเมินความเสี่ยงจากการเข้าเมืองผิดกฎหมายและการทำผิดกฎหมายข้ามชาติ

ทรัพยากรที่ใช้ทั้งหมดต้องเลือกให้เหมาะสมกับประเภทและลักษณะของชายแดน (ทางบก น่านน้ำในประเทศ หรือทะเล)

ขั้นตอนในการตรวจตรา (The methods of surveillance)

1. การตรวจตราการกระทำโดยหน่วยประจำที่หรือหน่วยเคลื่อนที่ซึ่งปฏิบัติการ โดย
 - 1) การลาดตระเวน
 - 2) การประจำการ ณ จุดที่ทราบหรือมองว่ามีความเสี่ยง
2. ควรมีการเปลี่ยนช่วงเวลาการตรวจตราอย่างลับปล้นและบ่อยครั้งเพื่อตรวจจับการข้ามชายแดนโดยไม่ได้รับอนุญาตได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. หน้าที่หลักในการลาดตระเวน
 - 1) เพื่อตรวจตราพื้นที่ที่ลาดตระเวน
 - 2) เพื่อตรวจตราว่าไม่มีสิ่งใดเป็นความเสี่ยงต่อนโยบายสาธารณะและความมั่นคงภายในพื้นที่ที่ลาดตระเวน
 - 3) ตรวจสอบเอกสารของผู้ที่อยู่ในพื้นที่ ผู้ที่ไม่เป็นที่รู้จักโดยหน่วยลาดตระเวน
 - 4) ค้นหาผู้ที่ต้องสงสัยที่ไม่มีเอกสารและขอคำอธิบายโดยละเอียดถึงเหตุผลในการเข้ามาอยู่ในพื้นที่
 - 5) นำตัวผู้ที่ข้ามชายแดนหรือผู้ที่พยายามข้ามชายแดนอย่างผิดกฎหมาย ไปยังเจ้าหน้าที่ชายแดนที่อยู่ใกล้ที่สุด

ควรใช้สุนัขที่ได้รับการฝึกติดตามพิเศษในระหว่างการลาดตระเวน และควรใช้เฮลิคอปเตอร์ เรือลาดตระเวน และยานพาหนะทางบก เพื่อเพิ่มการลาดตระเวนและการตรวจตราชายแดน

4. หน้าที่หลักของการประจำที่

- 1) สังเกตการณ์จุดที่มีความเสี่ยงต่อการข้ามชายแดนผิดกฎหมายหรือการลักลอบขนของ
- 2) คุ่มตัวผู้ที่พยายามหรือข้ามชายแดนอย่างผิดกฎหมายและส่งไปยังที่ทำการเจ้าหน้าที่ชายแดน
5. ควรจัดการชุมนุมโจมตีเพื่อคุ่มตัวผู้ที่ถูกค้าและจับผู้ค้าตามข้อมูลที่ได้รับมา
6. ควรใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์และเทคนิคในการตรวจตราเมื่อเห็นสมควร เช่น เซนเซอร์เรดาร์ กล้องอินฟราเรด (Council of the European Union, 2006)

จากการศึกษาสาระสำคัญของวิชาเซกเกน ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ก่อนที่จะมีการลงนามระหว่างประเทศสมาชิกของกลุ่มเซกเกนเพื่อเปิดพื้นที่ในการเดินทางอย่างเสรีร่วมกันระหว่างประเทศสมาชิกภายในเขตพื้นที่เซกเกน กลุ่มเบนเนลักซ์ ได้แก่ เบลเยียม เนเธอร์แลนด์ และลักเซมเบิร์ก ได้มีการลงนามในข้อตกลงเพื่อยกเลิกการควบคุมชายแดนระหว่างเขตแดนมาก่อนเมื่อปี ค.ศ. 1948 จากนั้นกลุ่มสแกนดิเนเวีย ได้แก่ เดนมาร์ก ฟินแลนด์ ไอซ์แลนด์ นอร์เวย์ และสวีเดน รวมถึงดินแดนภายใต้อาณัติอื่นๆ ได้รวมกลุ่มกันจัดทำสหภาพหนังสือเดินทางนอร์ดิกขึ้นในปี ค.ศ. 1952 โดยอนุญาตให้มีการเดินทางข้ามพรมแดนในระหว่างเขตประเทศสมาชิกได้โดยไม่ต้องพกหรือตรวจหนังสือเดินทาง ส่วนพลเมืองชาติอื่นๆ สามารถเดินทางข้ามพรมแดนได้โดยไม่ต้องตรวจหนังสือเดินทาง แต่ต้องพกพาหนังสือเดินทางหรือเอกสารอนุญาตอื่นๆ

ต่อมาในปี ค.ศ. 1985 กลุ่มเซกเกนจึงได้ถือกำเนิดขึ้นภายใต้ความร่วมมือกันระหว่างประเทศกลุ่มเบนเนลักซ์ ได้แก่ เบลเยียม เนเธอร์แลนด์ และลักเซมเบิร์ก ร่วมกับ ฝรั่งเศส และเยอรมนีตะวันตก รวมทั้งสิ้นห้าประเทศ ซึ่งถือเป็นประเทศนำร่องในการเริ่มใช้กฎการข้ามพื้นที่อย่างเสรีในพรมแดนระหว่างประเทศภายในกลุ่มประเทศสมาชิกด้วยกันเอง ก่อนที่ประเทศสมาชิกต่างๆ จะเข้าร่วมในภายหลัง จนในปัจจุบันมีประเทศสมาชิกที่เข้าร่วมกลุ่มเซกเกน รวมทั้งสิ้น 26 ประเทศ โดยมีพลเมืองรวมทั้งหมดมากกว่า 400 ล้านคนและพื้นที่ขนาด 4,312,259 ตารางกิโลเมตร

ข้อตกลงเซกเกนในระยะแรกได้แยกออกจากสหภาพยุโรปอย่างชัดเจน เนื่องจากเหล่าประเทศสมาชิกสหภาพยังขาดความพร้อมและความเชื่อมั่นว่าจะสามารถเลิกการควบคุมชายแดนได้หรือไม่ และบางประเทศที่ปัจจุบันได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกของพื้นที่เซกเกนแล้ว ก็ยังไม่มีความพร้อมที่จะเข้าร่วมตามข้อตกลง ดังนั้นจึงทำให้ในระยะแรกของการเกิดข้อตกลงเซกเกน การสร้างข้อตกลงต่างๆ จึงได้เกิดขึ้นภายใต้ความร่วมมือกันระหว่างประเทศสมาชิกเท่านั้น ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับสหภาพยุโรปแต่อย่างใด

ภายหลังจากมีการสร้างข้อตกลงและประเทศสมาชิกของกลุ่มเชงเกนทั้งห้าประเทศได้ลงนามตามข้อตกลงเชงเกนร่วมกันในปี ค.ศ. 1985 จากนั้นในปี ค.ศ. 1995 ข้อตกลงเชงเกนพร้อมด้วยการดำเนินการตามอนุสัญญาจึงได้มีผลบังคับใช้ และต่อมาหลังจากนั้นสองปี ในปี ค.ศ. 1997 สหภาพยุโรปได้จัดการประชุมระหว่างรัฐบาลที่กรุงอัมสเตอร์ดัม สาระสำคัญเกี่ยวกับเชงเกนในการประชุมครั้งนั้น คือการที่ประเทศสมาชิกของสหภาพยุโรปเห็นชอบให้ข้อตกลงเชงเกนจัดรวมเข้ากับกฎหมายหลักของสหภาพยุโรป ภายใต้สนธิสัญญาอัมสเตอร์ดัม (ภาคผนวก ก) ดังนั้นในปัจจุบันข้อตกลงเชงเกนจึงถือเป็นส่วนหนึ่งในกฎหมายของสหภาพยุโรป ซึ่งหากเมื่อเป็นข้อกฎหมายแล้ว การแก้ไขข้อตกลงต้องกระทำตามขั้นตอนการออกกฎหมายของสหภาพยุโรป โดยไม่ต้องขอการอนุมัติจากประเทศคู่สัญญาหรือประเทศสมาชิกเชงเกนในการปรับเปลี่ยนหรือยกเลิกกฎระเบียบเชงเกนอีกต่อไป และต่อมาในปี ค.ศ. 2007 สหภาพยุโรปได้จัดการประชุมระหว่างรัฐบาลขึ้นอีกครั้งที่เมืองลิสบอน ซึ่งสาระสำคัญเกี่ยวกับเชงเกนในการประชุมครั้งนั้นคือการแก้ไขบทกฎหมายอย่างจริงจังภายใต้สนธิสัญญาลิสบอน (ภาคผนวก ข) ทำให้ข้อตกลงต่างๆ ของเชงเกนได้ถูกร่างไว้ในสนธิสัญญาดังกล่าวและถูกนำมาใช้ปฏิบัติอย่างเคร่งครัดในปัจจุบัน

วีซ่าเชงเกน (Schengen Visa) คือ ใบอนุญาตสำหรับการเดินทางเข้าประเทศในเขตพื้นที่เชงเกนสำหรับผู้เดินทางที่ไม่ใช่พลเมืองชาวยุโรป ยกเว้นสมาชิกของประเทศที่ได้รับการยกเว้น โดยไม่ต้องขอวีซ่า ซึ่งผู้เดินทางที่ไม่ใช่พลเมืองชาวยุโรปดังกล่าว สามารถอาศัยพำนักอยู่ในประเทศในเขตเชงเกนได้ในระยะสั้นเพียง 3 เดือน หากต้องการอาศัยพำนักในระยะยาว ผลการพิจารณาการให้วีซ่าจะแตกต่างกันไป

แนวความคิดการเดินทางอย่างเสรีภายในเขตเชงเกน นับว่าเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ทั้งพลเมืองชาวยุโรปและผู้เดินทางที่ไม่ใช่พลเมืองชาวยุโรปเป็นอย่างมาก ความสะดวกในการเดินทางของพลเมืองชาวยุโรปที่สามารถเดินทางออกนอกเขตพื้นที่ประเทศของตนไปยังประเทศเพื่อนบ้านหรือประเทศร่วมสหภาพยุโรปโดยไม่มีการตรวจพรมแดนหรือไม่ต้องทำเรื่องขอใบอนุญาตในการเดินทาง เป็นต้น ส่วนพลเมืองที่ไม่ใช่ชาวยุโรปที่ต้องการเดินทางไปยังประเทศในเขตเชงเกนจำเป็นต้องพกหนังสือเดินทางพร้อมทั้งขอใบอนุญาตหรือวีซ่าเชงเกนเพียงใบเดียวก็สามารถเดินทางไปยังประเทศต่างๆ ที่เป็นประเทศสมาชิกในกลุ่มเชงเกนได้ถึง 26 ประเทศอย่างเสรี โดยผ่านการตรวจลงตราเพียงครั้งเดียว

การบริหารจัดการเรื่องพื้นที่เชงเกนของสหภาพยุโรป ถือว่าเป็นการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพเป็นอย่างมาก ทั้งในเรื่องของหลักการ การกำหนดนโยบาย การดำเนินการ และระบบการจัดการต่างๆ ได้ถูกกำหนดและนำมาใช้ได้อย่างเกิดประสิทธิผล การนำเทคโนโลยีทางชีวภาพมาใช้ เช่น การตรวจสอบลายนิ้วมือเพื่อการระบุและยืนยันตัวตน ซึ่งนับได้ว่าเป็นวิทยาการที่ล้ำหน้า

และมีความสะดวกรวดเร็ว แม่นยำ อีกทั้งยังช่วยจัดการระบบต่างๆ ของการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ระบบข้อมูลวีซ่า (VIS) และระบบข้อมูลเชงเกน (SIS) คือเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้ระบบการดำเนินการและการจัดการข้อมูลของสหภาพยุโรปเป็นไปได้อย่างเป็นระบบระเบียบ อีกทั้งยังช่วยอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลจำนวนมากให้เป็นเรื่องง่ายอีกด้วย

นอกจากนั้น สหภาพยุโรปยังคงเล็งเห็นถึงความสำคัญในเรื่องของนโยบายความร่วมมือกับประเทศนอกสหภาพและความร่วมมือในการสร้างความเป็นหนึ่งเดียวกันของประเทศสมาชิกในสหภาพยุโรป ในขณะที่เรื่องการจัดการด้านความปลอดภัยของผู้เดินทางก็ไม่ได้ถูกละเลย อีกทั้งยังมีมาตรการในการเพิ่มความเข้มงวดของการตรวจที่ด่านตรวจพรมแดนรอบนอกของเขตเชงเกน เพื่อเฝ้าระวังปัญหาการหลบหนีเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมาย ปัญหาอาชญากรรม และปัญหาอาชกรรมข้ามชาติ เป็นต้น

ขั้นตอนการตรวจคนเข้าเมืองและขั้นตอนการตรวจตราชายแดนของเขตพื้นที่เชงเกน มีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ด้วยกฎระเบียบที่ชัดเจนและการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยระดับโลก การตรวจตราและการอนุญาตให้เข้าเขตเชงเกนของแต่ละประเทศสมาชิกในกลุ่มเชงเกน มีการใช้กฎเกณฑ์ กฎระเบียบ และข้อตกลงต่างๆ รวมถึงมีการแบ่งปันข้อมูลร่วมกัน ภายใต้การนำเทคโนโลยีที่คิดค้นขึ้นเองภายในประเทศสมาชิก เช่น ระบบข้อมูลวีซ่า (Visa Information System) และระบบข้อมูลเชงเกน (Schengen Information System) มาใช้ในการปฏิบัติงาน จึงเป็นผลทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ มีความรวดเร็วและความแม่นยำจนเกิดประสิทธิผลตามมา

บทที่ 5

สรุปประเด็นสาระวิชาเชิงคุณภาพจากผู้แทนประเทศสมาชิกกลุ่มเซแกน

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดทำกรรวมวิชาของประชาคมอาเซียน เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมุ่งเน้นการศึกษากระบวนการวิชาเชิงคุณภาพ เพื่อเสนอแนะแนวทางการจัดทำกรรวมวิชาของประชาคมอาเซียน โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ในบทนี้ได้สรุปประเด็นสำคัญจากสัมภาษณ์เชิงลึก โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกของการศึกษาวิจัยนี้ได้ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (ภาคผนวก ค) เพื่อใช้สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้เชี่ยวชาญ และเพื่อให้ตรงประเด็นที่กำหนดตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยขั้นตอนในการติดต่อกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อขออนุญาตเข้าทำการสัมภาษณ์เชิงลึก ในขั้นต้นผู้วิจัยได้ส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) แนะนำตัวพร้อมทั้งระบุจุดประสงค์ของการติดต่อ ก็เพื่อดำเนินการวิจัย ไปยังที่อยู่จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ส่วนกลางของสถานทูตแต่ละแห่ง พร้อมทั้งแนบโครงร่างวิทยานิพนธ์และแบบสัมภาษณ์ที่ได้รับการแปลเป็นภาษาอังกฤษแนบส่งไปด้วย จากนั้นทางสถานทูตจะดำเนินการส่งต่อจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ไปยังฝ่ายงานภายในที่รับผิดชอบโดยตรง นั่นคือ ฝ่ายกงสุลประจำสถานทูต เพื่อให้ฝ่ายกงสุลได้รับทราบเรื่องและทำการพิจารณาด้วยตนเองและทำการติดต่อประสานงานกลับมายังผู้วิจัย จากนั้นผู้วิจัยได้สอบถามเพื่อขอข้อมูลจากทางสถานทูตว่าจะให้ความอนุเคราะห์ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกเจ้าหน้าที่หรือผู้เชี่ยวชาญท่านใด เพื่อที่ผู้วิจัยจะได้ทำการออกหนังสือรับรองเพื่อขออนุญาตในการเข้าทำการสัมภาษณ์เชิงลึก และนำส่งไปยังสถานทูตเพื่อทำเรื่องดำเนินการติดต่อขออนุญาตอย่างเป็นทางการ ก่อนเข้าทำการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลในลำดับสุดท้าย

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ในกลุ่มตัวอย่าง สามารถสรุปประเด็นสาระวิชาเชิงคุณภาพจากผู้แทนประเทศสมาชิกกลุ่มเซแกนและนำเสนอข้อมูลได้ดังต่อไปนี้

1. สรุปประเด็นสาระวิชาเชิงคุณภาพจากผู้แทนสาธารณรัฐฟินแลนด์

ประเด็นสำคัญที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้แทนสาธารณรัฐฟินแลนด์ สรุปได้ว่า หลักการและนโยบายของวิชาเชิงคุณภาพได้สร้างขึ้นเพื่อทำให้การเดินทางข้ามประเทศเป็นเรื่องที่ง่าย และการก่อตั้งกลุ่มประเทศเซแกน (ตั้งแต่มีการใช้สนธิสัญญาอัมสเตอร์ดัม ในปี พ.ศ. 2542) ถือเป็นความสำเร็จแก่พลเมืองของสหภาพยุโรปรวมทั้งพลเมืองในประเทศที่ 3 ด้วย โดยผู้ที่อาศัยอยู่ในกลุ่มประเทศเซแกนใดก็ตาม สามารถเดินทางได้โดยสิทธิของความเป็น

พลเมืองโดยไม่ต้องขอวีซ่า ส่วนผู้ที่อยู่นอกเขตประเทศเชงเกนก็สามารถเดินทางเข้ามาในเขตพื้นที่ประเทศเชงเกนทั้ง 26 ประเทศได้โดยใช้วีซ่าเชงเกน (Schengen Visa) เพียงใบเดียว นอกจากนี้ระบบของวีซ่าเชงเกนอาจพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ด้วยการทบทวนระเบียบข้อ 539/2001 โดยประเทศสมาชิกสามารถเพิ่มประเทศอื่นเข้ามาในรายชื่อประเทศที่ไม่ต้องขอวีซ่าในการเดินทางเข้ามายังพื้นที่เชงเกน เป็นต้น ส่วนข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้วีซ่าเชงเกน คือ ควรใช้วีซ่าเชงเกนในทางที่เปิดเผยและโปร่งใส โดยนำมาใช้ให้สอดคล้องกับลักษณะและจุดประสงค์เดิม

2. สรุปประเด็นสาระวีซ่าเชงเกนจากผู้แทนรัฐลักเซมเบิร์ก

ประเด็นสำคัญที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้แทนรัฐลักเซมเบิร์กสรุปได้ว่า การสร้างข้อตกลงพื้นที่เชงเกนได้รับโอเคเดียวมาจากประเทศกลุ่มเบนเนลักซ์ (เบลเยียม เนเธอร์แลนด์ และลักเซมเบิร์ก) ซึ่งก่อนที่ข้อตกลงด้านการเปิดพื้นที่เสรีของเชงเกนจะเกิดขึ้น ประเทศกลุ่มเบนเนลักซ์ได้มีการเปิดพรมแดนอย่างเสรีระหว่างประเทศสมาชิก ทั้ง 3 ประเทศมาก่อน คือ การไม่มีพรมแดนระหว่างกัน ทำให้ง่ายและสะดวกในการเดินทาง โดยก่อนที่จะมีนโยบายการเปิดพื้นที่เสรีของประเทศกลุ่มเบนเนลักซ์ ก่อนหน้านี้พลเมืองของทั้ง 3 ประเทศ ยังคงต้องพกหนังสือเดินทางและมีการตรวจพาสปอร์ตที่ด่านขาเข้าและขาออกของแต่ละประเทศ และนี่คือที่มาของการเกิดข้อตกลงด้านการเปิดพื้นที่เสรีของประเทศกลุ่มเชงเกน

หลังจากเกิดข้อตกลงด้านพื้นที่เชงเกนแล้ว การตรวจพรมแดนในประเทศริมขอบชายแดนของเชงเกนจะมีการเข้มงวดมากขึ้น เพราะหากผู้เดินทางจากภายนอกสามารถเดินทางเข้ามาในพื้นที่ของเชงเกนได้แล้วก็จะง่ายต่อการเดินทางไปยังประเทศต่างๆ ที่เป็นประเทศสมาชิกของกลุ่มเชงเกน เนื่องจากพื้นที่ของประเทศสมาชิกเชงเกนทั้ง 26 ประเทศได้เปิดเขตพื้นที่เสรีต่อกันและยกเลิกการตรวจเอกสารในการเดินทางของผู้เดินทาง เปรียบเสมือนทั้ง 26 ประเทศเป็นประเทศเดียวกัน ด้วยเหตุผลจากข้อตกลงนี้ ทำให้การตรวจพรมแดนในประเทศริมขอบชายแดนของเชงเกนจึงต้องมีความเข้มงวดเป็นพิเศษ เช่น พรมแดนของโปแลนด์ที่มีพื้นที่ใกล้กับรัสเซีย พรมแดนของอิตาลีที่มีพื้นที่ใกล้กับแอฟริกาเหนือ และพรมแดนของกรีซที่มีพื้นที่ใกล้กับตุรกี เป็นต้น

การอำนวยความสะดวกในการเปิดพื้นที่เสรีของกลุ่มประเทศเชงเกนทั้ง 26 ประเทศทำให้จำนวนผู้เดินทางเข้ามาในเขตเชงเกนมีจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากความง่ายและความสะดวกในการขอวีซ่าที่สามารถยื่นขอวีซ่าแค่ใบเดียวจากสถานทูตประเทศเดียว แต่สามารถใช้วีซ่าเพียงใบเดียวเดินทางไปยังประเทศต่างๆ ในยุโรปที่เป็นประเทศสมาชิกของเชงเกนได้อย่างเสรี การอำนวยความสะดวกข้อนี้ช่วยให้ผู้เดินทางประหยัดเวลา ค่าใช้จ่ายและช่วยเป็นตัวเลือกในการตัดสินใจที่จะเดินทางท่องเที่ยวได้ง่ายขึ้น ดังนั้น นโยบายการเปิดเสรีด้านพื้นที่จึงถือเป็น

การกระตุ้นเศรษฐกิจด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี เพราะกฎข้อนี้ช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางเข้ามายังยุโรปได้มาก อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวถือเป็นธุรกิจอย่างหนึ่ง เพราะการท่องเที่ยวทำให้เกิดการใช้จ่ายและช่วยสร้างรายได้ให้แก่ประเทศ ด้วยเหตุนี้ การรวมตัวเป็นเชงเกนจึงถือเป็นประโยชน์อย่างหนึ่งที่เอื้อประโยชน์ให้แก่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว แต่ในขณะเดียวกันปัญหาจากการลักลอบเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมายก็ตามมา เนื่องจากเมื่อมีผู้คนจำนวนมากเดินทางเข้ามายังประเทศที่เปิดเขตพื้นที่เสรี เช่น เชงเกน ดังนั้นจึงทำให้การตรวจสอบข้อมูลก่อนทำการอนุญาตออกวีซ่าให้แก่ผู้ยื่นคำร้องต้องทำด้วยความละเอียดมากยิ่งขึ้น เช่น การตรวจสอบการปลอมแปลงเอกสาร การตรวจสอบการให้ข้อมูลเท็จเพื่อต้องการลักลอบเข้าเมืองหรือต้องการแอบอ้างเพื่อเดินทางไปยังประเทศจุดหมายอื่นที่ไม่ใช่ประเทศที่ตนได้ทำการยื่นขอวีซ่า ตัวอย่างเช่น ผู้เดินทางต้องการเดินทางไปยังฝรั่งเศสแต่ทำเรื่องขอวีซ่ากับสถานทูตลักเซมเบิร์ก ซึ่งอาจเนื่องมาจากสถานทูตฝรั่งเศสทำการพิจารณาและอนุมัติวีซ่าให้ยากกว่า ดังนั้นผู้เดินทางจึงเลือกที่จะยื่นเอกสารเพื่อขอวีซ่ากับทางสถานทูตอื่นๆ ที่เล็กกว่าและดูเหมือนจะอนุมัติวีซ่าให้ง่ายกว่าประเทศที่ตนต้องการเดินทางไป ซึ่งเมื่อสถานทูตลักเซมเบิร์กอนุมัติวีซ่าให้แก่ผู้เดินทางผู้นั้น ผู้เดินทางก็จะสามารถเดินทางเข้าฝรั่งเศสได้โดยทำการผ่านขาเข้าที่ลักเซมเบิร์กก่อน จากนั้นจึงค่อยเดินทางไปยังจุดหมายของตนคือฝรั่งเศส แล้วอาจทำการลักลอบอยู่พำนักเกินกว่ากำหนดระยะเวลาที่อนุญาต หรืออาจไม่กลับประเทศของตน ซึ่งกรณีนี้ถือเป็นความผิดและผลกระทบก็จะตกอยู่กับประเทศผู้ออกวีซ่าให้ด้วยเช่นกัน หรืออีกกรณีหนึ่งคือการแฝงตัวเข้าไปกับกลุ่มทัวร์ ดังเช่นผู้เดินทางชาวจีนที่ชอบใช้แอบอ้างในการเดินทาง ตัวอย่างเช่น การใช้บริษัทรับจ้างยื่นขอวีซ่าจากภายนอกโดยไม่ทำการยื่นเรื่องผ่านทางสถานทูตโดยตรงด้วยตนเอง ยกตัวอย่างกรณีของกลุ่มนักกีฬาที่ได้ว่าจ้างให้บริษัทจากภายนอกที่รับยื่นเรื่องดำเนินการขอวีซ่าทำการขอวีซ่าให้เพื่อเดินทางไปแข่งขันกีฬา โดยในการยื่นเรื่องขอวีซ่าให้แก่ผู้เดินทางของบริษัทจากภายนอกนั้น ผู้เดินทางทั้งหมดที่บริษัทฯ ได้ยื่นเรื่องเข้ามาอาจไม่ใช่ นักกีฬาทุกคน ดังนั้นจุดประสงค์ในการยื่นขอวีซ่าจึงต้องแตกต่างกัน สถานทูตลักเซมเบิร์กจึงมีนโยบายในการเรียกตัวผู้ยื่นคำร้องขอวีซ่าให้มาแสดงตัวตนพร้อมทั้งเข้ารับการสัมภาษณ์รายบุคคล ก่อนจะทำการอนุมัติให้วีซ่าได้ ซึ่งตรงนี้ทางสถานทูตลักเซมเบิร์กจำเป็นต้องทำการตรวจสอบอย่างละเอียด เพราะหากผู้เดินทางที่มีจุดประสงค์แอบแฝงสามารถผ่านเข้าไปยังพื้นที่ของเขตเชงเกนได้เพียงประเทศเดียวก็จะสามารถเดินทางไปได้อย่างเสรีในอีก 25 ประเทศที่เหลือ และอาจเกิดการลักลอบหรือกระทำผิดโดยการไม่กลับประเทศของตน

การพัฒนาระบบเชงเกนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ควรมีการนำระบบข้อมูลวีซ่า (Visa Information System หรือ VIS) มาใช้อย่างทั่วถึง ซึ่งในขณะนี้ได้มีการนำระบบดังกล่าวมาใช้

แล้วกับภูมิภาคแอฟริกาเหนือและภูมิภาคตะวันออกกลาง โดยเริ่มใช้ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2011 และมีแผนจะนำระบบดังกล่าวมาใช้กับภูมิภาคอาเซียนเป็นลำดับถัดไป นอกจากนี้แล้ว ควรมีสูนย์กลางในการออกวีซ่า (Common Visa Center) อาจโดยการนำระบบข้อมูลวีซ่า (Visa Information System หรือ VIS) ไปใช้เพื่อพิจารณาและออกวีซ่าให้แก่ผู้เดินทาง เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้ผู้เดินทางและการทำงานของกงสุลในแต่ละประเทศอีกด้วย

ในการรวมตัวของประเทศสมาชิกอาเซียนเป็นประชาคมอาเซียนนั้น ผู้แทนราชรัฐลักเซมเบิร์กได้แสดงความเห็นในส่วนของกรจัดทำกรรวมวีซ่าของประชาคมอาเซียนในอนาคตว่า ประชาคมอาเซียนควรมีการเปิดเสรีพื้นที่ระหว่างประเทศสมาชิกก่อน จากนั้นจึงค่อยเปิดพื้นที่เสรีของอาเซียนให้แก่ผู้เดินทางจากภายนอกภูมิภาคตามลำดับ

3. สรุปประเด็นสาระวีซ่าเชงเกนจากผู้แทนสมาพันธ์รัฐสวิส

ประเด็นสำคัญที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้แทนสมาพันธ์รัฐสวิสสรุปได้ว่า หลักการของวีซ่าเชงเกน คือ การเคลื่อนย้ายของพลเมืองในการข้ามเขตแดนอย่างเสรีโดยไม่มีการควบคุมพื้นที่ชายแดน และได้อ้างอิงถึงระเบียบประชาคมยุโรป เลขที่. 562/2006 ร่างโดยรัฐสภายุโรปและคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 15 มีนาคม ค.ศ. 2006 โดยแนวคิดของเชงเกน คือ การทำให้การเดินทางของผู้เดินทางเป็นเรื่องที่ง่าย โดยเฉพาะกับนักท่องเที่ยว ผู้มาเยือน และนักธุรกิจจากประเทศที่ 3 ที่ต้องการเดินทางไปยังสวิตเซอร์แลนด์ ซึ่งในปัจจุบันผู้เดินทางสามารถใช้วีซ่าเชงเกนที่ยังไม่หมดอายุเพียงใบเดียวก็สามารถทำให้การเดินทางเป็นเรื่องที่ง่ายขึ้นได้

นอกจากนั้น ผู้แทนสมาพันธ์รัฐสวิสได้แสดงความเห็นว่า การประสบความสำเร็จในการเปิดพื้นที่การเดินทางอย่างเสรีของเชงเกนนับเป็นประโยชน์ต่ออาเซียนในอนาคต

4. สรุปประเด็นสาระวีซ่าเชงเกนจากผู้แทนราชอาณาจักรสวีเดน

ประเด็นสำคัญที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้แทนราชอาณาจักรสวีเดน สรุปได้ว่า การรวมตัวกันของกลุ่มเชงเกนและการมีนโยบายวีซ่าร่วมกัน (Schengen Visa) ทำให้ประเทศสมาชิกมีกฎที่ต้องปฏิบัติตามร่วมกัน กลุ่มเชงเกนมีประมวลกฎระเบียบวีซ่าที่ใช้ในการประเมินการออกวีซ่า แต่ในบางกรณีก็มีการแยกการประเมินที่แตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ต้องยังคงยึดพื้นฐานเดียวกันในการประเมิน ซึ่งจะเห็นได้ว่าการมีข้อปฏิบัติเดียวกันจะทำให้ง่ายต่อผู้ยื่นเรื่องขอวีซ่าและผู้ออกวีซ่า นอกจากนี้ ประเทศสมาชิกกลุ่มเชงเกนยังสามารถร่วมมือกันในเรื่องของการค้ามนุษย์หรือคดีต่างๆ ซึ่งประเทศสมาชิกกลุ่มเชงเกนสามารถส่งข้อมูลให้แก่กัน

เพื่อแก้ไขปัญหาเหล่านี้ร่วมกันได้อีกด้วย ดังนั้นโดยส่วนตัวจึงยังไม่เห็นข้อเสียใดๆ จากการใช้วีซ่าร่วมกัน

นอกจากนั้น ผู้แทนราชอาณาจักรสวีเดนได้แสดงความเห็นต่ออาเซียนในเรื่องการจัดทำ การรวมวีซ่าในอนาคตว่า เป็นเรื่องที่ดีมากที่ประเทศต่างๆ จะร่วมมือกันหาข้อตกลงร่วมกันในเรื่อง ต่างๆ โดยหน่วยงานอาจจะสามารถปฏิบัติงานได้ดีขึ้นเมื่อมีความร่วมมือกันทางด้านชายแดน ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นเพียงความคิดเห็นส่วนตัวเท่านั้น

5. สรุปประเด็นสาระวิชาเชิงแกนจากผู้แทนราชอาณาจักรสเปน

ประเด็นสำคัญที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้แทนราชอาณาจักร สเปน สรุปได้ว่า พื้นที่เชิงแกนและความร่วมมือเชิงแกนได้ก่อตั้งขึ้นโดยข้อตกลงเชิงแกนในปี ค.ศ. 1985 พื้นที่เชิงแกนคืออาณาเขตที่พลเมืองสามารถเดินทางได้อย่างเสรี ซึ่งประเทศที่ลงนามใน ข้อตกลงได้ยกเลิกพรมแดนภายในทั้งหมดคงเหลือไว้เพียงพรมแดนภายนอก นอกจากนี้ยังได้ สร้างกฎระเบียบและขั้นตอนเดียวกันในการออกวีซ่าระยะสั้น คำร้องขอวีซ่าและการควบคุม ชายแดน ในขณะเดียวกัน เพื่อรักษาความมั่นคงภายในพื้นที่เชิงแกนจึงได้เพิ่มความร่วมมือและ การประสานงานด้านตำรวจและการศาล โดยความร่วมมือของเชิงแกนได้รวมเข้าไว้ในระเบียบ ข้อกฎหมายของสหภาพยุโรป ซึ่งนั่นก็คือสนธิสัญญาอัมสเตอร์ดัม ที่เกิดขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1997 อย่างไรก็ตาม ประเทศที่ให้ความร่วมมือกับพื้นที่เชิงแกนก็ไม่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มเชิงแกน ทั้งหมดทุกประเทศ เนื่องจากบางประเทศไม่ต้องการยกเลิกการควบคุมชายแดน หรือเพราะยัง ไม่สามารถทำตามเงื่อนไขของระเบียบเชิงแกนได้

ในระหว่างยุคปี ค.ศ. 1980 – ค.ศ. 1990 ได้มีการอภิปรายถึงความหมายของการเดินทาง อย่างเสรี โดยประเทศสมาชิกบางประเทศเห็นว่าแนวคิดนี้ควรใช้กับพลเมืองสหภาพยุโรปเท่านั้น ซึ่งหมายถึงควรรักษากฎระเบียบในการตรวจพรมแดนภายในไว้เพื่อแยกระหว่างพลเมืองสหภาพ ยุโรปและพลเมืองนอกสหภาพยุโรป จากนั้นประเทศสมาชิกบางประเทศอื่นๆ จึงได้โต้แย้งว่า การเดินทางอย่างเสรีนี้ควรเป็นไปเพื่อพลเมืองทุกคน ด้านตรวจพรมแดนภายในควรถูกยกเลิก ทั้งหมด ดังนั้นจากเหตุการณ์นี้ เมื่อประเทศสมาชิกต่างไม่สามารถตกลงกันได้ ฝรั่งเศส เยอรมนี เบลเยียม ลักเซมเบิร์ก และเนเธอร์แลนด์จึงตัดสินใจก่อตั้งอาณาเขตที่ไม่มีพรมแดนภายในขึ้นมา เมื่อปี ค.ศ. 1985 และได้กลายเป็นที่รู้จักกันในนามของ "พื้นที่เชิงแกน" ตามชื่อเมืองในลักเซมเบิร์ก ซึ่งเป็นเมืองที่ข้อตกลงฉบับแรกของเชิงแกนได้ลงนาม ก่อนที่ข้อตกลงเชิงแกนจะถูกลงนามใน สนธิสัญญาอัมสเตอร์ดัมและได้ถูกนำไปรวมเข้ากับกฎระเบียบของสหภาพยุโรปเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม ค.ศ. 1999

ส่วนคุณค่าและประโยชน์ที่ได้จากวิซ่าเชงเกน คือ การยกเลิกการตรวจพรมแดนภายใน การใช้ระเบียบการข้ามพรมแดนภายนอกชุดเดียวกัน ในทุกประเทศสมาชิกของกลุ่มเชงเกน มีการใช้กฎหมายการเข้าประเทศและการออกวีซ่าระยะสั้นให้แก่ผู้เดินทางอย่างสอดคล้องบนพื้นฐานเดียวกัน มีการเพิ่มความร่วมมือด้านตำรวจ (รวมถึงการตรวจตราข้ามพรมแดนและการจับผู้ร้ายข้ามประเทศ) เพิ่มความร่วมมือด้านการศาลด้วยการมีระบบส่งผู้ร้ายข้ามแดนที่สะดวกและรวดเร็วขึ้น อีกทั้งเพิ่มความร่วมมือในเรื่องการส่งต่อคำตัดสินของศาล และสุดท้ายคือคุณค่าจากการสร้างและพัฒนาระบบข้อมูลเชงเกน (SIS) เพื่อประโยชน์ของประเทศสมาชิกกลุ่มเชงเกน ในการนำไปใช้งานให้เกิดประสิทธิภาพ

6. สรุปประเด็นสาระวิซ่าเชงเกนจากผู้แทนสาธารณรัฐฮังการี

จากการติดต่อเพื่อขอสัมภาษณ์ผู้แทนสาธารณรัฐฮังการี โดยการติดต่อผ่านทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (Email) ในขั้นต้น จากนั้นผู้วิจัยได้โทรศัพท์เข้าไปติดต่อเพื่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่สถานทูตสาธารณรัฐฮังการี ประจำประเทศไทย ซึ่งทางสถานทูตสาธารณรัฐฮังการี ประจำประเทศไทย ไม่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการให้เข้าสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้แทนประเทศสมาชิกกลุ่มเชงเกน ผู้วิจัยสามารถสรุปประเด็นสาระวิซ่าเชงเกนจากการสัมภาษณ์ได้ว่า หลักการของวิซ่าเชงเกน คือ การเปิดพื้นที่เขตแดนอย่างเสรีระหว่างประเทศสมาชิกภายในกลุ่มเชงเกนและการอำนวยความสะดวกในการเดินทางข้ามพรมแดนอย่างเสรี โดยปราศจากการควบคุมพื้นที่ชายแดนภายในเขตพื้นที่เชงเกน

วิซ่าเชงเกน คือวิซ่าร่วม (Common Visa) ของกลุ่มประเทศในกลุ่มแถบทวีปยุโรปที่ได้มีการรวมตัวกันและจัดตั้งภายใต้ชื่อว่า “เชงเกน” วิซ่าเชงเกนถือว่าประสบความสำเร็จในการอำนวยความสะดวกในการเดินทางให้แก่ผู้เดินทางที่เป็นพลเมืองสหภาพยุโรปและพลเมืองนอกสหภาพยุโรป โดยผู้ที่อาศัยอยู่ในกลุ่มประเทศเชงเกนใดก็ตาม สามารถเดินทางได้โดยสิทธิของความเป็นพลเมืองสหภาพยุโรปโดยไม่ต้องขอวิซ่า ส่วนผู้ที่อยู่นอกเขตประเทศเชงเกนก็สามารถเดินทางเข้าเขตพื้นที่ประเทศเชงเกนทั้ง 26 ประเทศได้โดยใช้วิซ่าเชงเกน (Schengen Visa) เพียงใบเดียว

ภายหลังจากมีการเปิดพื้นที่เสรีชายแดนระหว่างประเทศของประเทศกลุ่มเชงเกน ซึ่งทำให้การเดินทางข้ามพรมแดนเป็นเรื่องที่สะดวกยิ่งขึ้น ดังนั้นกลุ่มประเทศสมาชิกจึงต้องมีความเข้มงวดในการตรวจพรมแดนของประเทศริมขอบชายแดนเป็นพิเศษ เช่น พรมแดนของโปแลนด์ที่มีพื้นที่ใกล้กับรัสเซีย พรมแดนของอิตาลีที่มีพื้นที่ใกล้กับแอฟริกาเหนือ และพรมแดนของกรีซที่มีพื้นที่

ใกล้กับตุรกี เนื่องจากหากมีผู้ลักลอบหนีเข้าเมืองจากนอกเขตเชงเกน สามารถลักลอบเข้ามาอย่างผิดกฎหมายจากทางเขตพื้นที่ชายแดน ผู้ลักลอบจะสามารถเดินทางเข้าไปยังประเทศต่างๆ ทั้ง 26 ประเทศที่เป็นประเทศสมาชิกของกลุ่มเชงเกน ได้อย่างง่ายดาย ดังนั้น บริเวณเขตพื้นที่ขอบชายแดนของเขตพื้นที่เชงเกนจึงควร ได้รับการตรวจตราอย่างเข้มงวดเพื่อป้องกันการลักลอบเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมายของผู้ไม่ประสงค์ดี

การพิจารณาการออกวีซ่าเชงเกนให้แก่ผู้ยื่นคำร้อง ประเทศสมาชิกทั้ง 26 ประเทศของประเทศกลุ่มเชงเกน ได้ใช้หลักเกณฑ์เดียวกันในการพิจารณา ประกอบกับการใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานของแต่ละบุคคล แต่พื้นฐานของหลักเกณฑ์ขั้นต้น ข้อมูล ระบบ และเทคโนโลยีต่างๆ ประเทศสมาชิกทั้งหมดมีการนำระบบเหล่านี้มาใช้ร่วมกัน นั่นคือ ระบบข้อมูลวีซ่า (Visa Information System) และระบบข้อมูลเชงเกน (Schengen Information System) ระบบเหล่านี้ นอกจากจะช่วยอำนวยความสะดวกในการแบ่งปันข้อมูลในการพิจารณาการออกวีซ่าแล้ว ยังช่วยสร้างความร่วมมือกันในเรื่องของการค้ามนุษย์หรือคดีต่างๆ ซึ่งประเทศสมาชิกกลุ่มเชงเกนสามารถส่งข้อมูลให้แก่กันเพื่อแก้ไขปัญหาเหล่านี้ร่วมกันได้อีกด้วย

สำหรับการรวมวีซ่าของประชาคมอาเซียนในอนาคต ผู้แทนประเทศสมาชิกกลุ่มเชงเกน ได้ให้ความคิดเห็นว่า เป็นเรื่องที่ดีหากประเทศสมาชิกของกลุ่มอาเซียนจะร่วมมือกันหาข้อตกลงในการจัดทำวีซ่าร่วมอาเซียน ซึ่งอาเซียนสามารถศึกษาแนวทางและความสำเร็จของวีซ่าเชงเกนได้ เพื่อนำมาปรับและประยุกต์ใช้ โดยประชาคมอาเซียนควรมีการเปิดเสรีด้านพื้นที่ระหว่างประเทศสมาชิกก่อน จากนั้นจึงค่อยเปิดพื้นที่เสรีของอาเซียนให้แก่ผู้เดินทางจากภายนอกภูมิภาคตามลำดับ

บทที่ 6

สรุปประเด็นสาระสำคัญจากผู้แทนประเทศสมาชิกกลุ่มอาเซียน

อาเซียน (ASEAN) หรือสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of Southeast Asia Nations) หรือประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) เป็นกลุ่มความร่วมมือระดับภูมิภาค ซึ่งประกอบด้วยสมาชิก 10 ประเทศ คือ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย สหพันธรัฐมาเลเซีย สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ สาธารณรัฐสิงคโปร์ ราชอาณาจักรไทย เนการาบรูไนดารุสซาลาม สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และ สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ แต่ละประเทศของอาเซียนมีความแตกต่างกันในด้านต่างๆ ทั้งด้านระดับของการพัฒนาทางเศรษฐกิจและด้านกายภาพ เช่น ท่าเลที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ ขนาดพื้นที่ และจำนวนประชากร นอกจากนี้ยังมีความหลากหลายทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และ วัฒนธรรม ถึงแม้จะมีความแตกต่างและมีความหลากหลายภายในประเทศสมาชิก ตามที่กล่าวมาข้างต้น หากแต่ทั้ง 10 ประเทศสมาชิก ก็ได้รวมตัวเป็นหนึ่งเดียวภายใต้ประชาคมเดียวกัน ด้วยความมุ่งหวังที่จะเสริมสร้างความมั่นคง สันติภาพ เอกภาพ และความก้าวหน้าของประเทศสมาชิกทั้งหมด

การรวมตัวกันเพื่อความก้าวหน้าในด้านต่างๆ ของประชาคมอาเซียนนั้น การพัฒนาเศรษฐกิจ คือหนึ่งในนโยบายหลักและถือเป็นนโยบายสำคัญที่เหล่าประเทศสมาชิกควรให้ความร่วมมือกัน โดยควรเร่งผลักดันให้เกิดการค้า การลงทุนในด้านต่างๆ ดังนั้น การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบให้แก่แต่ละประเทศสมาชิกนำไปปฏิบัติและพัฒนา จึงถือได้ว่าเป็นการแบ่งเบาภาระหน้าที่ซึ่งกันและกันระหว่างประเทศสมาชิก โดยหากประเทศใดมีความโดดเด่นด้านใด มีความถนัดหรือมีต้นทุนใดที่จะสามารถนำมาพัฒนาให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาคมได้ จึงควรร่วมมือกันเพื่อการพัฒนา ซึ่งไทยจะเป็นศูนย์กลางและมีบทบาทในการเป็นผู้นำในด้านการบินและการท่องเที่ยวของประชาคมอาเซียน

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวนับเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่และสร้างรายได้มหาศาลให้แก่บรรดาประเทศต่างๆ ทั่วโลก ดังนั้นการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของอาเซียนเพื่อให้เป็นผู้นำด้านการท่องเที่ยวในภูมิภาคเอเชีย จึงเป็นนโยบายที่สามารถสร้างให้เป็นไปได้ เนื่องจากทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวของแต่ละประเทศสมาชิกอาเซียนถือได้ว่ามีความพร้อม ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรทางธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม อาหาร ความเป็นอยู่ และค่าครองชีพ ความพร้อมที่มีอยู่เหล่านี้ สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวจากทั่วโลกให้เข้ามาใช้จ่ายได้อย่างมหาศาล อีกทั้งยังช่วยสร้างรายได้และอาชีพให้แก่พลเมืองของประชาคมอาเซียน ดังนั้น อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของอาเซียนจึงควรพัฒนาเพื่อผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจด้วยเช่นกัน

การจัดทำกรรมาธิการร่วมวิซ่าของประชาคมอาเซียน คืออีกหนึ่งวิธีการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโดยการใช่วิซ่าร่วม (Common Visa) ซึ่งวิซ่าร่วมจะช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวหรือผู้เดินทางในการเดินทางข้ามผ่านเขตแดนของประเทศสมาชิกแต่ละประเทศได้อย่างสะดวก โดยผ่านการตรวจลงตราเพียงแค่ครั้งเดียว คือ ผ่านการตรวจลงตราที่ประเทศแรกที่นักท่องเที่ยวหรือผู้เดินทางได้เดินทางเข้าไป ดังเช่น วิซ่าเชงเกน (Schengen Visa) ของประเทศกลุ่มเชงเกนในแถบยุโรป ซึ่งถือเป็นตัวอย่างของการจัดทำวิซ่าร่วมที่ได้ประสิทธิผลเป็นอย่างดี ดังนั้น หากประชาคมอาเซียนมีการจัดทำกรรมาธิการร่วมวิซ่าจึงสามารถนำแนวทางของวิซ่าเชงเกนมาเป็นต้นแบบได้ในขั้นต้น ก่อนมีการนำแนวคิดและหลักการต่างๆ มาประยุกต์ใช้ให้เข้าสังคมของประชาคมอาเซียน

ในบทนี้ได้สรุปประเด็นสำคัญจากสัมภาษณ์เชิงลึก โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกของการศึกษาวิจัยนี้ได้ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (ภาคผนวก ค) เพื่อใช้สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ตรงประเด็นที่กำหนดตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยขั้นตอนในการติดต่อกับตัวอย่างเพื่อขออนุญาตเข้าทำการสัมภาษณ์เชิงลึก ในขั้นต้นผู้วิจัยได้ส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) แนะนำตัวพร้อมทั้งระบุจุดประสงค์ของการติดต่อเพื่อดำเนินงานวิจัยไปยังที่อยู่จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ส่วนกลางของสถานทูตแต่ละแห่ง พร้อมทั้งแนบโครงร่างวิทยานิพนธ์และแบบสัมภาษณ์ที่ได้รับการแปลเป็นภาษาอังกฤษแนบส่งไปด้วย จากนั้นทางสถานทูตจะดำเนินการส่งต่อจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ไปยังฝ่ายงานภายในที่รับผิดชอบโดยตรง นั่นคือ ฝ่ายกงสุลประจำสถานทูต เพื่อให้ฝ่ายกงสุลได้รับทราบเรื่องและทำการพิจารณาด้วยตนเองและทำการติดต่อประสานงานกลับมายังผู้วิจัย จากนั้นผู้วิจัยได้สอบถามเพื่อขอข้อมูลจากทางสถานทูตว่าจะให้ความอนุเคราะห์ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกเจ้าหน้าที่หรือผู้เชี่ยวชาญท่านใด เพื่อที่ผู้วิจัยจะได้ทำการออกหนังสือรับรองเพื่อขออนุญาตในการเข้าทำการสัมภาษณ์เชิงลึก และนำส่งไปยังสถานทูตเพื่อทำเรื่องดำเนินการติดต่อขออนุญาตอย่างเป็นทางการ ก่อนเข้าทำการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลในลำดับสุดท้าย

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ในกลุ่มตัวอย่าง สามารถสรุปประเด็นสำคัญจากผู้แทนประเทศสมาชิกกลุ่มอาเซียนและนำเสนอข้อมูลได้ดังต่อไปนี้

1. สรุปประเด็นสำคัญจากผู้แทนราชอาณาจักรไทย

ประเด็นสำคัญที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้แทนราชอาณาจักรไทยสรุปได้ว่า นโยบายของวิซ่าร่วมอาเซียน (ASEAN Common Visa) จะมีลักษณะที่คล้ายคลึงกับวิซ่าเชงเกนของสหภาพยุโรป นั่นคือการขอวิซ่าเพียงใบเดียวจากประเทศสมาชิกใดก็ตาม ก็จะ

สามารถเดินทางได้อย่างเสรีในทุกเขตพื้นที่ของประเทศสมาชิก ซึ่งในขณะนี้ ไทยได้มีความร่วมมือกับกัมพูชา เมียนมาร์ ลาว และเวียดนาม ในการร่วมลงนามข้อตกลงการใช้วีซ่าร่วมกันและได้นำข้อตกลงด้านวีซ่าร่วมกันมาปฏิบัติแล้วเมื่อวันที่ 27 ธันวาคม พ.ศ. 2555 ที่ผ่านมา โดยวีซ่าร่วมดังกล่าว คือ วีซ่าแอกเมคส์ (ACMECS Single Visa) ซึ่งวีซ่าแอกเมคส์นี้มีลักษณะคล้ายกับวีซ่าเชงเกนในบางประการ ส่วนคล้ายคือ ผู้เดินทางจากภายนอกประเทศสมาชิก สามารถยื่นขอวีซ่าเพียงครั้งเดียวจากสถานทูตของประเทศสมาชิกใดก็ได้และถือวีซ่าเพียงใบเดียวในการเดินทางเข้ามายังประเทศสมาชิกได้ทั้งหมด ส่วนต่างคือ การเสียค่าธรรมเนียมที่ช้าซ้อน ซึ่งถึงแม้ผู้เดินทางจะจ่ายค่าธรรมเนียมวีซ่าไปแล้วในขั้นต้นต่อประเทศสมาชิกที่ได้ทำเรื่องยื่นขอวีซ่า แต่เมื่อผู้เดินทางได้เดินทางไปยังประเทศสมาชิกอีกประเทศหนึ่งก็ต้องเสียค่าธรรมเนียมก่อนเข้าเมืองที่ด่านตรวจคนเข้าเมืองของประเทศสมาชิกที่ 2 อีกครั้ง สรุปคือ ผู้เดินทางจากภายนอกประเทศสมาชิกสามารถเดินทางเข้ามายังพื้นที่ของประเทศสมาชิกแอกเมคส์ได้ด้วยวีซ่าร่วมเพียงใบเดียว แต่การจ่ายค่าธรรมเนียมในการเดินทางเข้าประเทศ ผู้เดินทางยังคงต้องจ่ายค่าธรรมเนียมให้แก่ทุกประเทศที่เดินทางเข้าไป ซึ่งจะแตกต่างกับวีซ่าเชงเกนตรงที่วีซ่าเชงเกนจะเสียค่าธรรมเนียมเพียงแค่ครั้งเดียวแก่ประเทศสมาชิกที่ผู้เดินทางไปยื่นขอวีซ่า และผู้เดินทางสามารถเดินทางเข้าไปยังเขตประเทศสมาชิกทั้งหมดอีก 25 ประเทศที่เหลือได้โดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมในการเข้าเมืองอีก ในปัจจุบันวีซ่าแอกเมคส์ได้ถูกนำมาใช้แล้วกับประเทศสมาชิกเพียง 2 ประเทศที่ร่วมลงนามในข้อตกลงเท่านั้น คือ ไทยและกัมพูชา โดยเมียนมาร์ ลาว และเวียดนามยังไม่พร้อมที่จะเริ่มใช้วีซ่าดังกล่าว จึงให้ไทยและกัมพูชาเป็นประเทศนำร่องก่อน นอกจากนั้นวีซ่าแอกเมคส์ยังมีข้อจำกัดในการอนุญาตให้ผู้เดินทางจากประเทศต่างๆ ทั่วโลก สามารถยื่นขอใช้สิทธิวีซ่าแอกเมคส์นี้ได้เพียง 35 ประเทศเท่านั้น ส่วนใหญ่จะเป็นประเทศในกลุ่มยุโรป หรืออิสราเอล ตุรกี จีน อินเดีย เป็นต้น

ประโยชน์ของวีซ่าร่วมอาเซียนนอกจากจะช่วยอำนวยความสะดวกในเรื่องของการเดินทางให้แก่ผู้เดินทางจากประเทศที่ 3 ได้เข้ามาในอาเซียนและสามารถเดินทางข้ามไปยังพื้นที่ต่างๆ ของประเทศอื่นที่เป็นสมาชิกของอาเซียนแล้ว ประโยชน์ของวีซ่าร่วมอาเซียนยังช่วยสร้างปฏิสัมพันธ์ให้แก่ประชาคมอาเซียนกับประเทศที่ 3 มากขึ้นและเพื่อขยายความร่วมมือในด้านอื่นๆ นอกเหนือไปจากด้านการอำนวยความสะดวกในการเดินทาง เช่น ด้านการค้า การลงทุน วัฒนธรรม และการศึกษา

การพัฒนาความร่วมมือของการจัดทำวีซ่าร่วมอาเซียนอาจติดปัญหาในเรื่องของกฎระเบียบที่แตกต่างกันของประเทศสมาชิก เพราะฉะนั้นปัญหา คืออาเซียนจะใช้กฎเกณฑ์อะไรในการออกกฎระเบียบร่วมกันของวีซ่าร่วมอาเซียนเหมือนอย่างเชงเกน ซึ่งกว่าที่เชงเกนจะพัฒนามาเป็นวีซ่าเชงเกนได้ ต้องใช้ระยะเวลากว่า 20-30 ปี ในขณะที่อาเซียนเพิ่งมาเริ่มต้นตัว เพราะฉะนั้น

การจะเกิดวิซ่าร่วมอาเซียนได้นั้น น่าจะต้องใช้เวลาานพอสมควร ส่วนอุปสรรคที่เป็นปัญหาของการจัดทำวิซ่าร่วมอาเซียน นอกจากเรื่องความเจริญของประเทศสมาชิกที่แตกต่างกัน ประเด็นหลักน่าจะอยู่ที่กฎระเบียบต่างๆ ที่แตกต่างกันและน่าจะเป็นปัญหาหลักในการหาข้อตกลงร่วมกันเพื่อร่างนโยบายวิซ่าร่วมอาเซียนในอนาคต

ก่อนที่จะมีการเปิดเสรีด้านการเดินทางในพื้นที่เขตอาเซียนให้แก่ประเทศที่ 3 อาเซียนควรเปิดเสรีด้านพื้นที่ให้แก่ประเทศสมาชิกซึ่งกันและกันมาก่อน ซึ่งในปัจจุบันชาวไทยยังคงต้องขอวิซ่าในการเดินทางเข้าเมียนมาร์อยู่ ดังนั้นเรื่องนี้ควรจะมีการหาข้อสรุปอย่างจริงจังก่อนจะมีการเปิดประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 ว่าประเทศสมาชิกทั้ง 10 ประเทศ สามารถเดินทางเข้าสู่พื้นที่ของประเทศสมาชิกทั้ง 10 ประเทศได้อย่างเสรีหรือไม่

2. สรุปประเด็นสำคัญจากผู้แทนสาธารณรัฐฟิลิปปินส์

ประเด็นสำคัญที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้แทนสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ สรุปได้ว่า วิซ่าร่วมอาเซียน (ASEAN Common Visa) อาจไม่ได้เป็นประโยชน์ต่อทุกประเทศสมาชิกทั้ง 10 ประเทศของประชาคมอาเซียนโดยสิ้นเชิง ซึ่งไม่ได้หมายความว่าวิซ่าร่วมอาเซียนจะไม่เป็นประโยชน์ แต่มีเพียงบางประเทศเท่านั้นที่อาจได้ประโยชน์ ซึ่งขึ้นอยู่กับระดับความเจริญของประเทศสมาชิกแต่ละประเทศ โดยจะเห็นได้ว่าประเทศทั้ง 10 ประเทศไม่ได้มีการพัฒนาที่เท่าเทียมกัน เช่น ไทย สิงคโปร์ มาเลเซีย ถือเป็นประเทศที่พัฒนามาก ประเทศเหล่านี้มีพื้นฐาน ระบบ และโครงสร้างที่ดี ดังนั้นจึงพูดได้ว่าประเทศที่เจริญกว่าเหล่านี้จะได้รับประโยชน์จากวิซ่าร่วมอาเซียนมากที่สุด เนื่องจากมีความพร้อมที่จะใช้ประโยชน์จากวิซ่าร่วมอาเซียนอย่างเต็มที่ ในขณะที่เดียวกันข้อเสียของวิซ่าร่วมอาเซียน ก็อาจเป็นช่องว่างของความเจริญที่จะทำให้ยังมีมากขึ้นระหว่างประเทศที่เจริญกว่าและประเทศที่ยังไม่เจริญ เพราะเมื่อมีการนำวิซ่าร่วมอาเซียนมาใช้ การเดินทางเข้ามาของผู้เดินทางชาวต่างชาติที่มาจากนอกอาเซียนจึงน่าจะเดินทางไปยังประเทศที่มีความเจริญสูงและพร้อมรับประชากรได้มากกว่าเดินทางไปยังประเทศที่ด้อยพัฒนาด้วยเหตุนี้ ความแตกต่างของความเจริญก็จะยิ่งมากขึ้นระหว่าง ไทย มาเลเซีย สิงคโปร์ กับประเทศที่เจริญน้อยกว่า เช่น กัมพูชา ลาว เมียนมาร์ หรือแม้แต่เวียดนาม ดังนั้นประเทศที่มีความเจริญน้อยกว่าจึงควรได้รับการพัฒนา ไม่ใช่ว่าประเทศเหล่านี้ไม่มีศักยภาพ แต่ระบบพื้นฐานความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ บุคลากร และการบริการด้านการท่องเที่ยวขึ้นยังไม่พร้อมซึ่งประเทศสมาชิกได้มีข้อตกลงร่วมกันว่า รัฐบาลควรพัฒนาการเดินทางในภาคการท่องเที่ยวเพื่อเตรียมรับประโยชน์จากวิซ่าร่วมอาเซียนที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เพราะวิซ่าร่วมอาเซียนนี้เหมาะกับภาคการท่องเที่ยวและจะเป็นผลดีกับเศรษฐกิจ เช่น การแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ

ภายในประเทศในส่วนนี้ประเทศที่เจริญน้อยกว่าควรจะพัฒนาและยกระดับขึ้นมา เพื่อที่จะสามารถแข่งขันได้ และพยายามพัฒนาเพื่อให้สุดท้ายแล้วได้รับประโยชน์จากวิซ่าร่วมอาเซียนเหมือนกัน แต่ไม่ว่าอย่างไร ที่สุดท้ายแล้วทุกประเทศสมาชิกของอาเซียนจะยังคงได้รับประโยชน์ เพราะวิซ่าร่วมอาเซียนทำให้ผู้เดินทางชาวต่างชาติที่มาจากนอกอาเซียนมีจำนวนเพิ่มขึ้นจึงทำให้เกิดการกระตุ้นประเทศที่เจริญน้อยกว่า ต้องพยายามพัฒนาระบบพื้นฐานภายในประเทศของตน เพื่อที่จะสามารถแข่งขันได้ในตลาด ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ไม่ใช่ทุกประเทศสมาชิกของอาเซียนที่จะได้รับประโยชน์จากวิซ่าร่วมอาเซียนในตอนต้น แต่ในระยะยาวทุกประเทศสมาชิกของอาเซียนจะได้รับประโยชน์เหมือนกัน

ในอนาคตหากประชาคมอาเซียนสามารถผลักดันนโยบายวิซ่าร่วมอาเซียนและนำมาใช้ได้สำเร็จ ปัญหาที่ตามมานอกเหนือไปจากประโยชน์ที่ได้รับจากการมีวิซ่าร่วมอาเซียน สามารถแยกในแต่ละด้านได้ดังนี้

- ด้านเศรษฐกิจ ข้อดีคือตัวเลขทางเศรษฐกิจหรือรายได้ที่เพิ่มขึ้นในแต่ละประเทศสมาชิกจากภาคอุตสาหกรรมต่างๆ เช่น ภาคการท่องเที่ยว การจ้างงาน ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเพิ่มขึ้น ส่วนข้อเสีย คือ ประเทศที่มีความเจริญน้อยกว่าก็จะเสียประโยชน์ เนื่องจากผู้เดินทางอาจจะไม่เลือกเดินทางไปยังประเทศที่มีความเจริญน้อย อาจด้วยเหตุผลทางด้านโครงสร้างพื้นฐาน เทคโนโลยี ความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยว เป็นต้น

- ด้านสิ่งแวดล้อม สถานที่ท่องเที่ยวหลักคือแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ป่าเขา ซึ่งอาจมีผลกระทบจากการหลังไหลเข้าไปท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติ จนอาจทำให้ธรรมชาติเสื่อมถอยและสูญเสียสัตว์บางสายพันธุ์ไปจนที่สุด ซึ่งก็จะทำให้สถานที่ท่องเที่ยวนั้นลดความน่าสนใจไป หากมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปเที่ยวเป็นจำนวนมาก แต่รัฐบาลไม่กะตือรือร้นในการปกป้องธรรมชาติ จนทำให้สิ่งแวดล้อมและธรรมชาติเสียหาย สถานที่ท่องเที่ยวก็จะไม่น่าท่องเที่ยว หหมดความน่าสนใจ และสุดท้ายก็จะสูญเสียการท่องเที่ยวไป

- ด้านสังคม เมื่อมีชาวต่างชาติเดินทางเข้าเป็นจำนวนมาก อาจมีการปฏิบัติตนที่ไม่เหมาะสม ซึ่งอาจเป็นตัวอย่างที่ไม่ดีแก่เยาวชนและสังคม แต่ในทางกลับกัน เราเองก็ได้เผยแพร่วัฒนธรรมของตนเองสู่ชาวต่างชาติเช่นกัน ซึ่งนับว่าเป็นข้อดี และถือเป็นการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมซึ่งกันและกันไปในตัว

ขณะนี้ทางสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ได้มีการพูดคุยเกี่ยวกับการเข้าร่วมการจัดทำวิซ่าร่วมอาเซียนบ้างแล้วในระดับภายในประเทศ สิ่งที่ได้ประชมหารือกัน คือ เรื่องการทำการตลาดด้านการท่องเที่ยวร่วมกันและการส่งเสริมการท่องเที่ยวกับสมาชิกอาเซียนประเทศอื่นๆ สาเหตุที่เรากะตือรือร้นเรื่องวิซ่าร่วมอาเซียน เป็นเพราะผลกระทบด้านลบที่อาจเกิดขึ้นด้วย ทั้งการพิจารณา

ด้านความมั่นคงของชาติ การสูญเสียรายได้จากการออกวีซ่า เช่น ฝ่ายกงสุลในสถานทูตสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ประจำประเทศไทย ได้ออกวีซ่าเป็นจำนวนมากในแต่ละเดือน ซึ่งนับเป็นรายได้ให้แก่รัฐบาลฟิลิปปินส์ แต่หากเมื่อเราใช้วีซ่าร่วมอาเซียนแล้ว เราอาจสูญเสียรายได้ตรงนี้ไป เพราะนักท่องเที่ยวไม่จำเป็นต้องขอวีซ่าจากสถานทูตฟิลิปปินส์เพื่อเข้าสาธารณรัฐฟิลิปปินส์อีกต่อไป โดยนักท่องเที่ยวสามารถขอใบอนุญาตหรือวีซ่าร่วมอาเซียนนี้ ก็สามารถเดินทางเข้าสาธารณรัฐฟิลิปปินส์และเดินทางเข้าประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง 10 ประเทศอื่นๆ ได้ ซึ่งนั่นขึ้นอยู่กับตัวนักท่องเที่ยวเองว่าจะเลือกยื่นคำร้องขอวีซ่าร่วมอาเซียนกับทางสถานทูตของประเทศสมาชิกอาเซียนประเทศใด ส่วนในด้านความมั่นคงเราต้องตรวจสอบผู้เดินทางที่จะเดินทางเข้ามายังประเทศเรา ซึ่งผู้เดินทางจากบางประเทศที่เดินทางเข้าประเทศไทยได้โดยไม่ต้องใช้วีซ่า (มีข้อตกลงร่วมกันระหว่างประเทศทั้งสองในการยกเลิกการขอวีซ่าเพื่อผ่านแดน) อาจไม่เป็นที่ยอมรับจากฟิลิปปินส์ ปัจจัยต่างๆ และข้อพิจารณาต่างๆ เหล่านี้ ทางฟิลิปปินส์จึงกำลังศึกษาระบบของการใช้วีซ่าร่วมอย่างละเอียด เราตระหนักดีว่าในด้านเศรษฐกิจ ระบบวีซ่าร่วมจะเป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจของฟิลิปปินส์ในระยะยาวจากรายได้ของการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศงานที่เพิ่มขึ้น ระบบพื้นฐานที่ดีขึ้น แต่เรา仍需พัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอยู่ด้วย ซึ่งแม้ระบบวีซ่าร่วมจะมีข้อดีอยู่มากแต่เราก็ต้องประเมินปัจจัยต่างๆ เหล่านี้อย่างถี่ถ้วน ดังนั้นเราจึงยังไม่จำเป็นที่จะต้องรีบร้อน

หากได้ศึกษาระบบของวีซ่าเชงเกน อาเซียนสามารถนำระบบของวีซ่าเชงเกนมาปรับใช้กับวีซ่าร่วมอาเซียนได้อย่างแน่นอน โดยระเบียบของเชงเกน อนุญาตให้พลเมืองจากภายนอกเชงเกนสามารถเดินทางเข้าไปยังเขตพื้นที่เขตเชงเกน ได้อย่างเสรี ประเทศที่ออกวีซ่าให้จะเป็นผู้ควบคุมการผ่านเข้าแดน ซึ่งเราสามารถนำส่วนนี้มาใช้ได้ เพื่อที่จะทำให้พลเมืองนอกอาเซียนสนใจที่จะเดินทางเข้ามายังภูมิภาคอาเซียน การขอวีซ่าก็เพียงทำเรื่องขอวีซ่าจากประเทศใดประเทศหนึ่งใน 10 ประเทศสมาชิกอาเซียน และเมื่อได้วีซ่าแล้วก็สามารถเดินทางไปที่ได้ในเขตพื้นที่อาเซียน โดยจุดนี้สามารถนำมาใช้ได้ แต่เนื่องจากความเจริญไม่เท่ากันภายในประเทศสมาชิกของประชาคมอาเซียน เราจึงควรต้องพัฒนาความเจริญภายในภูมิภาคก่อน เพราะการที่วีซ่าร่วมอาเซียนจะดำเนินการรอยวีซ่าเชงเกนได้นั้น คาดการณ์ว่าเราควรมีความเจริญอยู่ในระดับเดียวกัน ส่วนความเป็นไปได้ที่จะมีวีซ่าร่วมอาเซียนในอนาคต ซึ่งเชื่อว่าในระยะยาววีซ่าร่วมอาเซียนจะเป็นประโยชน์ต่อประเทศสมาชิกทุกประเทศ อย่างที่ประเทศในกลุ่มเชงเกนได้ประโยชน์จากวีซ่าเชงเกน เพียงแต่ประเทศสมาชิกต้องดำเนินการออกกฎวีซ่าให้มีความรัดกุม ระบบวีซ่าร่วมจะได้ไม่กลายเป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติอย่างที่ประเทศสมาชิกได้ถกกันไว้ เพราะระบบวีซ่าร่วมนั้นคืออยู่แล้ว

เหลือแค่สมาชิกทั้ง 10 ประเทศที่จะต้องคุยกันเพื่อช่วยกันสร้างระบบวิซ่าร่วมให้มีความรัดกุมยิ่งขึ้น เพื่อที่ทุกประเทศจะได้รับประโยชน์และได้รับการปกป้องจากผลลัพธ์ด้านลบที่อาจเกิดขึ้นตามมา

3. สรุปประเด็นสำคัญจากผู้แทนสหพันธรัฐมาเลเซีย

ประเด็นสำคัญที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้แทนสหพันธรัฐมาเลเซีย สรุปได้ว่า วิซ่าร่วมอาเซียน (ASEAN Common Visa) ถือเป็นประโยชน์ต่อพลเมืองอาเซียนกว่า 600 ล้านคน และจะทำให้การเดินทางไปมาหาสู่ระหว่างพรมแดนกลายเป็นเรื่องที่ไม่ยุ่งยากอีกต่อไป ซึ่งในปัจจุบันประเทศสมาชิกแต่ละประเทศต่างมีนโยบายทางการเมืองและนโยบายการตรวจคนเข้าเมืองเป็นของตนเอง ดังนั้น นโยบายในส่วนนี้จึงถือเป็นความท้าทายในการปรองดองหาจุดร่วมระหว่างประเทศสมาชิกในการออกนโยบายและกฎระเบียบของวิซ่าร่วมอาเซียน โดยในจุดนี้อาจต้องใช้เวลาและความร่วมมือ ซึ่งในระยะเวลาอีกเพียงแค่ 3 ปี ก่อนจะมีการเปิดประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 ความร่วมมือในด้านการใช้วิซ่าร่วมอาเซียนจึงยังไม่น่าที่จะพร้อมใช้งาน เนื่องจากอาเซียนยังไม่ได้มีการรวมตัวเป็นสหภาพ อาเซียนจะมีการรวมตัวกันเป็นเพียงประชาคมเท่านั้น การรวมตัวกันเป็นประชาคม ประเทศสมาชิกยังคงเป็นรัฐอิสระหรือเป็นประเทศที่เป็นอิสระต่อกันอยู่ ดังนั้นการเป็นประชาคมจึงถือว่ายังห่างไกลจากการเป็นสหภาพ หากอาเซียนมีการรวมตัวกันเป็นสหภาพ การมีวิซ่าร่วมในสหภาพจึงไม่ใช่เรื่องยาก เพราะสหภาพจะมีกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และข้อตกลงต่างๆ ร่วมกัน ประเทศสมาชิกต้องยึดหลักปฏิบัติข้อบังคับเหล่านั้นร่วมกัน ในขณะที่ประชาคมอาเซียนยังมีการปกครองแยกส่วนกันระหว่างประเทศสมาชิกแต่ละประเทศอยู่ ดังนั้นจึงไม่ใช่เรื่องง่ายที่จะมีการออกกฎเกณฑ์ต่างๆ แล้วนำมาบังคับใช้ร่วมกัน ซึ่งหากเป็นไปได้อาจต้องใช้เวลาในการปรึกษาหารือ โต้แย้งและหาข้อสรุปต่างๆ ร่วมกันโดยใช้ระยะเวลาที่ยาวนาน แต่เรื่องวิซ่าร่วมอาเซียนนี้ ถือเป็นเรื่องสำคัญมากเพราะอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวนั้นมีบทบาทและสำคัญต่อประเทศสมาชิกของประชาคมอาเซียนทั้งหมด ดังนั้นแม้ไม่รู้่ววิซ่าร่วมอาเซียนจะเกิดขึ้นเมื่อใด แต่อาเซียนควรผลักดันนโยบายนี้อย่างจริงจัง โดยอาจไม่จำเป็นต้องเร่งดำเนินการให้ทันพร้อมกับการเปิดประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 แต่อาเซียนต้องพยายามอย่างหนักต่อไป เพื่อให้ประเทศสมาชิกทั้ง 10 ประเทศเห็นพ้องต้องกันและยอมรับนโยบายนี้ไปใช้ให้ได้ เพราะถ้าอาเซียนต้องการให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในภูมิภาคอาเซียนควรเริ่มศึกษาเรื่องนี้อย่างจริงจัง และหากถ้าประเทศสมาชิกใดยังไม่พร้อม ประเทศที่พร้อมแล้วก็สามารถเริ่มดำเนินการใช้นโยบายวิซ่าร่วมอาเซียนได้ก่อน โดยประเทศที่ยังไม่พร้อมก็สามารถเข้าร่วมตามภายหลัง ไม่จำเป็นว่าประเทศสมาชิกทั้ง 10 ประเทศต้องเริ่มดำเนินการไปพร้อมกัน ยกตัวอย่างเช่น หากไทย มาเลเซีย สิงคโปร์ มั่นใจว่าพร้อมและสามารถดำเนินการ

เปิดพื้นที่เสรีและน่านโยบายวิซ่าร่วมอาเซียนมาใช้แล้ว ประเทศอื่นๆ อาจค่อยทยอยเข้ามารวมนโยบายในภายหลัง ดังนั้น ตอนนี้อาเซียนจึงมีสิ่งที่จะต้องศึกษาและรอคอยให้เกิดขึ้นอย่างมีความหวัง

การศึกษาวิซ่าเชงเกนเป็นแบบอย่างในการนำมาปรับใช้กับวิซ่าร่วมอาเซียน มีหลายอย่างที่อาเซียนสามารถนำมาปรับใช้ได้ เช่น การตรวจสอบวิซ่าและออกวิซ่า หากไทยเป็นประเทศที่ออกวิซ่าร่วมให้แก่ผู้เดินทาง ประเทศไทยต้องตรวจสอบสิ่งต่างๆ เพื่อประกอบการพิจารณาการอนุมัติให้วิซ่าแก่ผู้ยื่นคำร้อง ไม่ว่าจะเป็นความถูกต้องของเอกสาร จำนวนเงินฝาก และการตรวจสอบว่าผู้เดินทางมีเงินเพียงพอที่จะเดินทางเข้ามาหรือไม่ เกณฑ์เหล่านี้ประเทศที่เป็นด่านแรกจะเป็นผู้ตรวจสอบ ดังนั้นประเทศสมาชิกที่เหลือต้องให้ความไว้วางใจต่อประเทศที่เป็นผู้ออกวิซ่า ขณะนี้อาเซียนกำลังพิจารณาถึงกฎระเบียบของวิซ่าอยู่ ส่วนใหญ่แล้วอาเซียนมีกฎคล้ายกัน คือผู้เดินทางเข้ามาต้องไม่มีการค้ายาเสพติด การไม่อนุญาตให้พกพาอาวุธข้ามชายแดน เป็นต้น กฎระเบียบเหล่านี้ อาเซียนต้องนำมาใส่ในกฎของวิซ่าร่วมอาเซียนด้วย ฉะนั้นอาเซียนจึงจำเป็นต้องศึกษา เรียนรู้กฎระเบียบต่างๆ ของวิซ่าเชงเกนเพื่อนำมาใช้ให้สอดคล้องกับนโยบายวิซ่าร่วมอาเซียนอย่างจริงจัง

ในขณะนี้ แผนกตรวจคนเข้าเมือง กระทรวงมหาดไทยของมาเลเซีย อยู่ในขั้นตอนการเตรียมการในการประชุมกับอาเซียน โดยอาเซียนจำเป็นต้องมีการประชุมหารือกัน เพราะประเทศสมาชิกไม่สามารถเตรียมการกันเองได้ ประเทศสมาชิกของประชาคมอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ ต้องหาจุดร่วมที่ดีที่สุด ซึ่งบางประเทศอาจมีปัญหา ไม่ว่าจะเป็นมาเลเซีย สิงคโปร์ แม้กระทั่งไทย เช่น ในเรื่องการลักลอบขนยาเสพติด ซึ่งมาเลเซียมีนโยบายที่เข้มงวดในเรื่องนี้มาก ฉะนั้นมาเลเซียต้องมั่นใจว่า แม้จะมีการนำวิซ่าร่วมอาเซียนมาใช้แล้ว มาเลเซียก็ยังคงต้องตรวจคนเข้าเมืองที่เดินทางเข้ามาด้วยตนเองอีกครั้ง เพราะผู้เดินทางอาจเดินทางเข้ามาพร้อมกับยาเสพติด ซึ่งวิซ่าร่วมอาเซียนต้องตระหนักถึงความปลอดภัยด้วย แต่ละประเทศอาจประสบปัญหาของตนเอง เช่น ปัญหาด้านความปลอดภัย ดังนั้น อาเซียนจึงต้องเข้มงวดในเรื่องของความปลอดภัยให้มากยิ่งขึ้น อาเซียนต้องมีหลักการเดียวกันในการอนุญาตให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้าประเทศ ซึ่งดูจากโดยรวมแล้วคิดว่าในจุดนี้ไม่มีปัญหา เพียงแค่มีบางส่วนที่อาจต้องการการตรวจสอบอีกครั้ง เช่น การมีข้อตกลงยกเว้นวิซ่ากับบางประเทศ ซึ่งแต่ละประเทศสมาชิกของประชาคมอาเซียนต่างมีความร่วมมือกับแต่ละประเทศในการยกเว้นวิซ่าที่แตกต่างกัน ในข้อนี้ประเทศสมาชิกของประชาคมอาเซียนต้องให้เกียรติและคงข้อตกลงนั้นไว้ อาเซียนต้องเคารพสิทธิเหล่านี้และต้องให้ความร่วมมือกันเพราะเรื่องนี้ถือเป็นเรื่องที่สำคัญ

4. สรุปประเด็นสำคัญจากผู้แทนสาธารณรัฐสิงคโปร์

จากการติดต่อเพื่อขอสัมภาษณ์ผู้แทนสาธารณรัฐสิงคโปร์ โดยการติดต่อทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (Email) ผ่านทางที่อยู่ของจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ส่วนกลางของสถานทูต ทางสถานทูตสิงคโปร์ประจำประเทศไทย ไม่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการให้ข้อมูลหรือการให้เข้าสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยเจ้าหน้าที่แห่งสถานทูตสิงคโปร์ประจำประเทศไทย ได้เป็นผู้ตอบจดหมายอิเล็กทรอนิกส์กลับมา โดยมีใจความสำคัญว่า “ทางสถานทูตขอแสดงความเสียใจที่ไม่สามารถปฏิบัติตามคำร้องขอของคุณได้” จากนั้นผู้วิจัยจึงได้ส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ตอบกลับไปเพื่อชี้แจงอีกครั้ง ตามที่อยู่ของจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ส่วนตัวของเจ้าหน้าที่ท่านที่ส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์กลับมายังผู้วิจัยในตอนต้น แต่ทางผู้วิจัยก็ไม่ได้รับการตอบกลับแต่อย่างใด ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้โทรศัพท์ติดต่อเข้าไปยังสถานทูตสิงคโปร์ประจำประเทศไทย เจ้าหน้าที่ในสถานทูตที่รับสายแจ้งว่าการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ในสถานทูตต้องติดต่อผ่านทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์เท่านั้น ทางสถานทูตไม่มีนโยบายในการให้เจ้าหน้าที่ภายในติดต่อประสานกับบุคคลภายนอกโดยตรงผ่านทางโทรศัพท์ หากยังไม่ได้รับอนุญาตอย่างเป็นทางการ

5. สรุปประเด็นสำคัญจากผู้แทนสาธารณรัฐอินโดนีเซีย

ประเด็นสำคัญที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้แทนสาธารณรัฐอินโดนีเซีย สรุปได้ว่า หากได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับบิซาเซงเคน จะเห็นได้ว่าผู้เดินทางสามารถถือวีซ่าเพียงใบเดียวในการเดินทางข้ามผ่านพื้นที่เกือบทั้งหมดของสหภาพยุโรปที่เป็นพื้นที่ในเขตเซงเคน ดังนั้นจึงเกิดการหยิบยกประเด็นเรื่องการจัดทำวีซ่าร่วมอาเซียนเข้ามหารื้อในที่ประชุมของประชาคมอาเซียน แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าหากเกิดการนำระบบวีซ่ามาใช้ในประชาคมอาเซียนทุกประเทศสมาชิกทั้ง 10 ประเทศจะพร้อมเข้าร่วมนโยบาย ซึ่งถึงแม้วัตถุประสงค์ของการรวมประชาคมคือการเพิ่มการติดต่อระหว่างกันหรือการเปิดเสรีในการโยกย้ายพลเมือง เห็นได้ชัดว่าอาเซียนต้องการรวมตลาดและการผลิตเป็นหนึ่งเดียว เมื่อเกิดตลาดเดียว การทำธุรกิจก็จะง่ายขึ้น และการเกิดวีซ่าร่วมอาเซียนก็จะทำให้การทำธุรกิจต่างๆ มีความสะดวกขึ้นตามไปด้วย แต่หากดูในเรื่องของความพร้อมของประเทศสมาชิกทั้ง 10 ประเทศ จะเห็นได้ว่ามีเพียงบางประเทศเท่านั้นที่พร้อมขึ้นนโยบายวีซ่าร่วม เช่น สิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย ไทย ฟิลิปปินส์ ในขณะที่เดียวกัน กัมพูชา เมียนมาร์ อาจจะยังไม่พร้อมสำหรับเรื่องนี้ เพราะเมียนมาร์ยังควรต้องเพิ่มเสถียรภาพทางการเมืองก่อน เนื่องจากในอดีตแม้แต่ประเทศในอาเซียนด้วยกันเอง การเดินทางเข้าเมียนมาร์ยังถือเป็นเรื่องที่ยาก ฉะนั้นเมียนมาร์ ลาว เวียดนาม อาจจะยังไม่พร้อมสำหรับแผนการนี้

ประเทศเหล่านี้ยังคงต้องพัฒนาตัวเองก่อน ในขณะที่แผนการจัดทำนโยบายวิซ่าร่วมอาเซียนก็ต้องพัฒนาไปด้วยเช่นกัน

การรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียน หากดูจากสถานการณ์แล้ว แม้ว่าอาเซียนจะประกาศให้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาทางการของประชาคม แต่ประเทศส่วนใหญ่ยังคงมีปัญหาด้านความสามารถของการใช้ภาษาอังกฤษ ยกเว้น ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ มาเลเซีย ที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาทางการและใช้ในชีวิตประจำวัน แต่ในทางกลับกัน อินโดนีเซีย ไทย เมียนมาร์ กัมพูชา และลาว ภาษาอังกฤษยังคงเป็นปัญหาต่อพลเมือง ดังนั้น หากอาเซียนใช้วิซ่าร่วมกัน ผู้คนหลากหลายเชื้อชาติจากทั่วโลกก็จะเดินทางเข้ามายังอาเซียนเพิ่มมากขึ้น พลเมืองอาเซียนจึงควรพัฒนาทักษะทางด้านภาษาอังกฤษให้มาก แต่ไม่ว่าอย่างไร สถานการณ์จะบังคับให้ต้องพัฒนาไปเอง ไม่เช่นนั้น พลเมืองบางส่วนที่ไม่มีการพัฒนา ก็ไม่สามารถหางานทำได้ เช่น สวีเดน ซึ่งในขณะนี้ได้รวมอยู่ในสหภาพยุโรปและกลุ่มเชงเกน เดิมทีพลเมืองชาวสวีเดนพูดภาษาเยอรมัน โดยเฉพาะคนสูงอายุ เพราะสวีเดนเคยถูกเยอรมันยึดครองมาก่อน เมื่อสวีเดนเข้าสู่สหภาพยุโรป ทุกคนจึงเริ่มเรียนรู้ภาษาอังกฤษ จนในขณะนี้ทุกพื้นที่ในสวีเดนพลเมืองสามารถใช้ภาษาอังกฤษได้อย่างคล่องแคล่ว แม้กระทั่งเด็กเล็ก นี่คือนโยบายหนึ่งในการกำหนดภาษากลางที่ทุกคนควรเข้าใจร่วมกัน

ระบบของวิซ่าเชงเกน เป็นที่ทราบแล้วว่าหากผู้เดินทางต้องการเดินทางเข้าเขตประเทศของพื้นที่เชงเกน ผู้เดินทางต้องยื่นคำร้องขอวิซ่ากับสถานทูตประเทศที่จะเดินทางเข้าไปเป็นประเทศแรกหรือประเทศที่จะพำนักอยู่นานที่สุด และเมื่อได้วิซ่าเชงเกนมาแล้วก็จะสามารถเดินทางไปยังประเทศต่างๆ ในกลุ่มเชงเกนได้ทุกประเทศ กฎข้อนี้เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วและไม่ได้เป็นปัญหาที่อาเซียนจะนำมาประยุกต์ใช้กับวิซ่าร่วมอาเซียน หรือการใช้ข้อมูลสารสนเทศเข้ามาช่วยในการดำเนินการพิจารณาคำร้องขอวิซ่า เช่น เมื่อมีการส่งสัญญาตกลงใดก็จะส่งข้อมูลไปยังสมาชิกทุกประเทศ ถ้ามีสมาชิกหนึ่งปฏิเสธการอนุมัติวิซ่า สถานทูตที่บุคคลนั้นทำเรื่องขอวิซ่าก็จะปฏิเสธการอนุมัติการออกวิซ่าให้บุคคลนั้น เป็นต้น การมีเทคโนโลยีเช่นนี้จะทำให้การดำเนินการเป็นเรื่องที่ง่ายขึ้นหรือการจัดตั้งหน่วยงานเดียวขึ้นมาเพื่อจัดการเรื่องวิซ่าร่วมอาเซียนเลยก็อาจจะเป็นไปได้ จากเท่าที่ทราบ สถานทูตบางประเทศสามารถทำเรื่องทุกอย่างออนไลน์ได้ สามารถรู้ประวัติบุคคลที่มายื่นเรื่องขอวิซ่าได้ว่าเคยถูกอนุมัติหรือเคยถูกปฏิเสธวิซ่ามาหรือไม่ หรือเคยต้องมาแสดงตนที่สถานทูตเพื่อทำการสัมภาษณ์เพิ่มเติมหรือไม่ ดังนั้น ทราบดีที่ทุกคนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ก็ไม่มีปัญหาในการนำอาระบบเชงเกนมาใช้เป็นต้นแบบ แต่ในขณะนี้ อาเซียนยังคงต้องพัฒนาระบบและเทคโนโลยีเสียก่อน

ส่วนระบบของอาเซียน หากย้อนกลับมาดูจะเห็นว่าขณะนี้วิธีการออกวิซ่าของแต่ละประเทศมีความแตกต่างกัน แต่ละประเทศสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองจะสังกัดกับกระทรวงต่างๆ

ที่แตกต่างกันออกไป ดังนั้นระเบียบของการตรวจคนเมืองในแต่ละประเทศจึงแตกต่างกันไปด้วย แต่การจะมีวีซ่าร่วมกันจำเป็นต้องใช้กฎเดียวกัน ซึ่งไม่ง่ายเลยที่จะทำแบบนั้น การให้มานั่งประชุม และหาข้อสรุปเดียวกันถือเป็นเรื่องยาก เพราะหากกระบวนการวีซ่าร่วมอาเซียนเริ่มดำเนินการแล้ว ข้อสรุป กฎระเบียบต่างๆ อาจขัดแย้งกับกฎหมายที่ใช้อยู่ในแต่ละประเทศก็เป็นได้ ทำให้บางประเทศไม่สามารถยอมรับกฎของวีซ่าร่วม เพราะหากกฎหนึ่งบอกว่าได้ แต่อีกกฎบอกว่าไม่ได้ ความเห็นไม่ตรงกันก็จะหาข้อสรุปไม่ได้ ดังนั้นกฎหมายบางข้อจึงต้องทำให้เป็นโมฆะ สมาชิกทั้งหมดจึงจะสามารถนำกฎระเบียบของวีซ่าร่วมไปใช้ได้ ยกตัวอย่างเช่น เมื่อมีผู้มาขอวีซ่าอินโดนีเซียซึ่งปกติใช้เวลา 3 วันในการพิจารณา ฝ่ายตรวจคนเข้าเมืองจะทำการส่งข้อมูลของผู้ยื่นคำร้องไปยังประเทศอินโดนีเซีย ซึ่งอินโดนีเซียมีหน่วยงานที่รวมเจ้าหน้าที่จากหลายแผนกมาดำเนินการหารือด้วยกันว่าผู้ขอวีซ่าเป็นใคร ต้องการเข้ามาทำอะไร จะเข้ามาสืบอะไรหรือไม่ เช่น หากมีการสงสัยว่าผู้ขอวีซ่าอาจมีจุดประสงค์เข้ามาก่อการร้ายหรือสืบข้อมูลลับ หรือเข้ามาด้วยจุดประสงค์ร้ายใดๆ ก็ตาม หน่วยงานดังกล่าวจะดูรายละเอียดต่างๆ และตัดสินใจว่าจะออกวีซ่าให้หรือไม่ นี่คือวิธีการดำเนินงานของอินโดนีเซีย และในกรณีพิเศษหากผู้ขอวีซ่าเป็นชาวอิสราเอล อินโดนีเซียจะทำการตรวจอย่างละเอียดกว่าปกติ ในขณะที่เดียวกัน สิงคโปร์หรือไทย อาจไม่มีปัญหากับผู้เดินทางชาวอิสราเอล เนื่องจากสิงคโปร์และไทยมีความสัมพันธ์ด้านการทูตกับประเทศอิสราเอลนั่นเอง ในขณะที่อินโดนีเซียไม่ได้มีความสัมพันธ์ด้านการทูตกับประเทศอิสราเอล ดังนั้นหากอาเซียนมีการนำวีซ่าร่วมมาใช้แล้ว เมื่อชาวอิสราเอลทำเรื่องขอวีซ่าอาเซียนผ่านสถานทูตไทย นั่นหมายถึงจะสามารถเดินทางเข้าประเทศอินโดนีเซียได้เช่นกัน ซึ่งนี่คือปัญหาที่จะเกิดขึ้นตามมา อินโดนีเซียอาจต้องยกเลิกการตรวจสอบอย่างละเอียดจากกฎเดิมที่เคยใช้ ด้วยเหตุนี้จึงเห็นได้ว่าอาเซียนต้องยอมรับและเคารพการตัดสินใจของกันและกัน ไม่ว่าอาเซียนจะพร้อมใช้กฎเดียวกันหรือไม่ แต่อาเซียนต้องยอมรับกฎที่ตั้งขึ้นมาใหม่เพื่อนำไปใช้ร่วมกัน ซึ่งนั่นหมายถึงกฎหมายบางข้อที่แต่ละประเทศใช้อยู่อาจต้องถูกยกเลิกไป และในขณะนี้ทางอินโดนีเซียกำลังหารือกันอยู่ในเรื่องของการผลักดันให้เกิดวีซ่าร่วมอาเซียน โดยล่าสุดในการประชุมอาเซียนที่กรุงพนมเปญ ได้มีการหยิบยกประเด็นเรื่องนี้ขึ้นมาพูดคุยบ้างแล้ว แต่บางประเทศยังไม่เห็นด้วยจึงไม่ได้มีการนำมาถกประเด็นต่อ แต่ทางฝ่ายอินโดนีเซียยังคงถกประเด็นในเรื่องของกฎระเบียบของวีซ่าร่วมอาเซียนอยู่ แม้ว่ากฎระเบียบบางข้อจะขัดกับกฎหมายของอินโดนีเซีย แต่อินโดนีเซียจะสามารถจัดการกับปัญหาและทำให้เกิดความเห็นชอบในการมีวีซ่าร่วมอาเซียนในอนาคตให้ได้

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้แทนประเทศสมาชิกกลุ่มอาเซียน ผู้วิจัยสามารถสรุปประเด็นสำคัญจากการสัมภาษณ์ได้ว่า นโยบายของวีซ่าร่วมอาเซียน

(ASEAN Common Visa) จะมีลักษณะที่คล้ายคลึงกับวีซ่าเชงเกนของสหภาพยุโรป นั่นคือการขอวีซ่าเพียงใบเดียวจากประเทศสมาชิกใดก็ตาม ก็จะสามารถเดินทางได้อย่างเสรีในทุกเขตพื้นที่ของประเทศสมาชิก ซึ่งประโยชน์ของวีซ่าร่วมอาเซียนนอกจากจะช่วยอำนวยความสะดวกในเรื่องของการเดินทางให้แก่ผู้เดินทางจากประเทศที่ 3 ได้เข้ามาในอาเซียนและสามารถเดินทางข้ามไปยังพื้นที่ของประเทศอื่นๆ ที่เป็นสมาชิกของอาเซียนแล้ว ประโยชน์ของวีซ่าร่วมอาเซียนยังช่วยสร้างปฏิสัมพันธ์ให้แก่ประชาคมอาเซียนกับประเทศที่ 3 มากขึ้นและเพื่อที่จะขยายความร่วมมือในด้านอื่นๆ นอกเหนือไปจากด้านการอำนวยความสะดวกในการเดินทาง เช่น ด้านการค้า การลงทุน วัฒนธรรม การศึกษา เป็นต้น

อาเซียนควรเริ่มศึกษาเรื่องนี้อย่างจริงจัง โดยอาเซียนสามารถนำระบบของวีซ่าเชงเกนมาปรับใช้กับวีซ่าร่วมอาเซียนได้ แต่เนื่องจากความเจริญไม่เท่ากันภายในประเทศสมาชิกของประชาคมอาเซียน เราจึงควรต้องพัฒนาความเจริญภายในภูมิภาคก่อน เพราะการที่วีซ่าร่วมอาเซียนจะดำเนินตามรอยวีซ่าเชงเกนได้นั้น คาดการณ์ว่าเราควรมีความเจริญอยู่ในระดับเดียวกัน อีกประการของความร่วมมือในด้านการใช้วีซ่าร่วมอาเซียนที่ทำให้อาเซียนยังไม่น่าจะพร้อมใช้งานคือ เนื่องจากอาเซียนยังไม่ได้มีการรวมตัวเป็นสหภาพ อาเซียนจะมีการรวมตัวกันเป็นเพียงประชาคมเท่านั้น การรวมตัวกันเป็นประชาคม ประเทศสมาชิกยังคงเป็นรัฐอิสระหรือเป็นประเทศที่เป็นอิสระต่อกันอยู่ ดังนั้นการเป็นประชาคมจึงถือว่ายังห่างไกลจากการเป็นสหภาพ หากอาเซียนมีการรวมตัวกันเป็นสหภาพ การที่จะมีวีซ่าร่วมในสหภาพจึงไม่ใช่เรื่องยากเพราะสหภาพจะมีกฎระเบียบ ข้อบังคับ และข้อตกลงต่างๆ ร่วมกัน ประเทศสมาชิกต้องยึดหลักปฏิบัติข้อบังคับเหล่านั้นร่วมกัน ในขณะที่ประชาคมอาเซียนยังมีการปกครองแยกส่วนกันระหว่างประเทศสมาชิกแต่ละประเทศอยู่ ดังนั้นจึงไม่ใช่เรื่องง่ายที่จะมีการออกกฎเกณฑ์ต่างๆ แล้วนำมาบังคับใช้ร่วมกัน ถึงแม้จุดประสงค์ของการรวมประชาคมคือการเพิ่มการติดต่อระหว่างกันหรือการเปิดเสรีในการโยกย้ายพลเมือง ซึ่งเห็นได้ชัดว่าอาเซียนต้องการรวมตลาดและการผลิตเป็นหนึ่งเดียวเมื่อเกิดตลาดเดียว การทำธุรกิจก็จะง่ายขึ้น และการเกิดวีซ่าร่วมอาเซียนก็จะทำให้การทำธุรกิจต่างๆ มีความสะดวกขึ้นตามไปด้วย แต่หากดูในเรื่องของความพร้อมของประเทศสมาชิกทั้ง 10 ประเทศ จะเห็นได้ว่ามีเพียงบางประเทศเท่านั้นที่พร้อมใช้นโยบายวีซ่าร่วม เช่น สิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย ไทย ฟิลิปปินส์ ในขณะที่เดียวกัน กัมพูชา เมียนมาร์ อาจจะยังไม่พร้อมสำหรับเรื่องนี้ เพราะเมียนมาร์ควรต้องเพิ่มเสถียรภาพทางการเมืองก่อน เนื่องจากในอดีต แม้แต่ประเทศในอาเซียนด้วยตนเอง การเดินทางเข้าเมียนมาร์ยังถือเป็นเรื่องยาก ฉะนั้น เมียนมาร์ ลาว เวียดนาม อาจจะยังไม่พร้อมสำหรับแผนการนี้ ประเทศเหล่านี้ยังคงต้องพัฒนาตัวเองก่อน และถึงแม้ว่าประเทศสมาชิกใดยังไม่พร้อม ประเทศที่พร้อมแล้วก็สามารถเริ่มดำเนินการใช้นโยบายวีซ่า

ร่วมอาเซียนได้ก่อน โดยประเทศที่ยังไม่พร้อมก็สามารถเข้าร่วมตามภายหลัง ไม่จำเป็นว่าประเทศสมาชิกทั้ง 10 ประเทศต้องเริ่มดำเนินการไปพร้อมกัน ในขณะที่แผนการจัดทำนโยบายวิซ่าร่วมอาเซียนก็ต้องพัฒนาไปด้วยเช่นกัน

บทที่ 7

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการจัดทำกรรวมวิซ่าของประชาคมอาเซียน” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยได้ทำการศึกษาเก็บข้อมูลด้วยวิธีการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากนั้นนำผลที่ได้จากการศึกษาเก็บข้อมูลมาวิเคราะห์ โดยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยเชิงเอกสาร

ความเหมือนและความต่างของประชาคมอาเซียนและสหภาพยุโรป

ความร่วมมือของประชาคมอาเซียน

จุดแข็งและจุดอ่อนของประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียน

กระบวนการจัดทำวิซ่าเชงเกน

2. วิเคราะห์ข้อมูลจากการสรุปประเด็นสาระสำคัญจากผู้แทนประเทศสมาชิกกลุ่มเชงเกน และกลุ่มอาเซียน

หลักการและแนวคิดของวิซ่าร่วม (Common Visa)

ประโยชน์ที่ได้รับจากวิซ่าร่วม (Common Visa)

ผลกระทบจากการใช้วิซ่าร่วม (Common Visa)

การนำวิซ่าร่วม (Common Visa) มาใช้กับประชาคมอาเซียน

1. วิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยเชิงเอกสาร

ความเหมือนและความต่างของประชาคมอาเซียนและสหภาพยุโรป

จากการได้ศึกษาหนังสือ ตำรา และเอกสารต่างๆ รวมไปถึงข้อมูลจากเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์ได้ว่า ประชาคมอาเซียนเป็นการรวมตัวกันขององค์กรระหว่างประเทศในระดับภูมิภาค โดยมีประเทศสมาชิกทั้งสิ้น 10 ประเทศ ซึ่งประเทศสมาชิกทั้งหมดนี้มีพื้นที่ตั้งอยู่ในเขตภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พื้นที่รวมทั้งหมคมมีประมาณ 4,435,670 ตารางกิโลเมตร และมีประชากรราว 590 ล้านคน ส่วนสหภาพยุโรปถือเป็นสหภาพทางเศรษฐกิจและการเมือง ประกอบด้วยสมาชิกทั้งสิ้น 27 ประเทศ โดยพื้นที่ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในทวีปยุโรป มีพื้นที่ประมาณ 4,324,782 ตารางกิโลเมตร และมีประชากรราว 490 ล้านคน พื้นที่ของสหภาพยุโรปมีลักษณะทางภูมิศาสตร์คือ มีทำเลที่ตั้งของประเทศสมาชิกทั้ง 27 ประเทศตั้งอยู่ติดกัน สามารถเดินทางไปมา ระหว่างพรมแดนด้วยการเดินทางทางบกเป็นส่วนมาก แต่พื้นที่ของประชาคมอาเซียนจะมีลักษณะ

ที่ค่อนข้างแยกตัวออกจากกัน บางประเทศมีลักษณะของพื้นที่ประเทศเป็นเกาะ เช่น อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และสิงคโปร์ จึงทำให้การเดินทางไปมาระหว่างกันต้องอาศัยการคมนาคมทางอากาศ หรือทางน้ำ ซึ่งอาจมีความยากลำบากกว่าการเดินทางในเขตพื้นที่ของสหภาพยุโรป ส่วนพลเมืองของประชาคมอาเซียนนั้น มีจำนวนมากกว่าพลเมืองของสหภาพยุโรป และมีความหลากหลายทางด้านเชื้อชาติ ศาสนาและวัฒนธรรมมากกว่าพลเมืองชาวยุโรป การเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจของแต่ละประเทศสมาชิกในสหภาพยุโรปมีค่าเฉลี่ยที่ใกล้เคียงกันไม่แตกต่างกันมาก ในขณะที่ประเทศสมาชิกของประชาคมอาเซียนมีความแตกต่างทางด้านเศรษฐกิจและความเจริญอย่างชัดเจน เช่น สิงคโปร์ เป็นประเทศที่มีความเจริญและรายได้ประชากรต่อหัวที่สูงมาก ตรงกันข้ามกับประเทศสมาชิกอื่น เช่น ลาว กัมพูชา เมียนมาร์ ที่พลเมืองของประเทศเหล่านี้กลับมีรายได้ประชากรต่อหัวที่ต่ำมากเช่นกัน

นอกจากนั้น หากได้วิเคราะห์ลักษณะในการรวมตัวกันของประชาคมอาเซียนและสหภาพยุโรปจะพบว่า สิ่งเหมือนกันในการรวมตัว คือวัตถุประสงค์ กล่าวคือ การสร้างความเข้มแข็งทางด้านสังคม การเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันด้านเศรษฐกิจกับนานาประเทศและเพื่อผลประโยชน์ด้านต่างๆ ในการพัฒนาประเทศของตนให้มีประสิทธิภาพทัดเทียมกับประเทศอื่นๆ หากแต่ประชาคมอาเซียนมีลักษณะในการรวมตัวแบบที่ประเทศสมาชิกไม่ได้มอบอำนาจอธิปไตยให้แก่ศูนย์กลางของประชาคม ซึ่งประเทศสมาชิกต่างๆ ของอาเซียนยังคงมีอำนาจในการปกครองตนเอง ประชาคมอาเซียนไม่ได้ใช้ลักษณะการปกครองแบบองค์กรที่มีอำนาจเหนือชาติ (Supra-National) อย่างเช่นสหภาพยุโรป ดังนั้นในการดำเนินนโยบายใดๆ ของอาเซียนจึงใช้หลักการลงมติแบบเอกฉันท์ นั่นหมายถึง หากมีประเทศสมาชิกใดไม่เห็นด้วยกับนโยบายนั้นๆ จะส่งผลให้มตินั้นตกไปในทันที ความเห็นร่วมกันของประเทศสมาชิกจึงยังไม่สามารถพัฒนาและนำไปสู่การปฏิบัติได้ แต่ในกรณีของสหภาพยุโรปนั้น ได้มีการใช้องค์กรที่มีอำนาจเหนือชาติเป็นผู้ควบคุมนโยบายต่างๆ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและการเมือง การมีคณะกรรมการร่วมกับคณะรัฐมนตรีซึ่งเป็นองค์กรเหนือชาติเป็นผู้เข้ามามีส่วนร่วมในการออกกฎระเบียบและออกคำสั่งแก่ประเทศสมาชิกในการดำเนินการตามนโยบายต่างๆ ดังนั้น การนำกฎข้อบังคับหรือนโยบายต่างๆ มาใช้ปฏิบัติร่วมกันภายในประเทศสมาชิก จึงทำให้ประสิทธิภาพในการรวมกลุ่มของสหภาพยุโรปมีประสิทธิภาพผลมากกว่าการรวมกลุ่มกันของประชาคมอาเซียน

ความร่วมมือของประชาคมอาเซียน

ประชาคมอาเซียนประกอบด้วยความร่วมมือ 3 เสาหลัก คือ ความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคง ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ และความร่วมมือด้านสังคมและวัฒนธรรม จากการศึกษาข้อมูลด้านความร่วมมือต่างๆ ของอาเซียนทั้งสามเสาหลัก สามารถนำมาวิเคราะห์ได้ดังนี้

1. ความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคง การสร้างความร่วมมือด้านนี้ มีจุดประสงค์ในการสร้างสันติภาพ ความสงบสุข การปรองดองและสมานฉันท์ระหว่างประเทศสมาชิกภายในภูมิภาคอาเซียน เพื่อฝึกกำลังและสร้างความมั่นคงภายในประชาคมให้มีความแข็งแกร่งร่วมกัน การใช้หลักสันติวิธีในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งภายในแต่ละประเทศสมาชิกหรือระหว่างประเทศสมาชิก แต่หากได้พิจารณาถึงปัญหาที่เกิดขึ้น ปัญหาและความขัดแย้งส่วนใหญ่ในประชาคมจะเป็นปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในประเทศ และเมื่อเกิดกรณีพิพาทต่างๆ ภายในประเทศของแต่ละประเทศสมาชิก ประเทศสมาชิกอื่นๆ ภายในประชาคมก็ไม่ได้เข้าแทรกแซงในการแก้ปัญหา ประเทศที่เกิดปัญหาจะใช้นโยบายของตนเองในการแก้ไข ดังนั้นความร่วมมือในการเมืองและความมั่นคงของประชาคมอาเซียนจึงยังไม่มีประสิทธิภาพมากพอในการลงมือปฏิบัติ อาจเป็นเพราะประชาคมไม่ได้มีองค์กรกลางในการทำหน้าที่ประสานงานด้านนโยบายต่างๆ หรือการบังคับใช้ ดังนั้น การดำเนินนโยบายตามแผนงานความร่วมมือด้านนี้จึงยังไม่เห็นประสิทธิผลของความร่วมมือเท่าที่ควร

ความสำเร็จจากความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงของประชาคมอาเซียน ถือว่ามีความสำเร็จเกิดขึ้นบ้างแล้ว ตัวอย่างเช่น การประสานงานนโยบายต่างประเทศต่อกรณีประเทศกัมพูชาในปี ค.ศ. 1979 เป็นต้น

2. ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ มีวัตถุประสงค์ในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจ การสร้างความมั่งคั่งภายในภูมิภาคอาเซียน การพัฒนาระดับความเจริญเติบโตของประเทศสมาชิกทั้ง 10 ประเทศให้มีการกินคืออยู่ดีและการสร้างอำนาจการต่อรองในเวทีการเจรจาการค้าระหว่างประเทศ โดยอาเซียนได้ตั้งเป้าหมายไว้ว่าจะสร้างตลาดร่วมภายในปี พ.ศ. 2558 แต่จากการได้วิเคราะห์พื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกทั้ง 10 ประเทศพบว่า ประเทศสมาชิกอาเซียนยังมีช่องว่างระหว่างประเทศที่รวยและจนอยู่ ดังนั้น อาจเป็นเรื่องยากที่จะทำให้ระดับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกทั้งหมดอยู่ในระดับเดียวกัน แต่หากมองในทางกลับกัน การมีประเทศสมาชิกที่ยังมีระดับเศรษฐกิจที่ไม่เจริญนัก เช่น ลาว เวียดนาม เมียนมาร์ และกัมพูชาอยู่ร่วมประชาคม จะส่งผลดีในด้านการนำเข้าวัตถุดิบในราคาค้นทุนที่ต่ำหรือการจ้างงานในราคาค่าแรงที่ไม่สูง จึงทำให้เท่ากับเป็นการสร้างศักยภาพในการขยายตัวทางการค้าการลงทุนภายในประชาคมอาเซียน นอกจากนั้นแล้ว ประเทศเหล่านี้ยังมีทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์อีกด้วย

3. ความร่วมมือด้านสังคมและวัฒนธรรม คือความร่วมมือในด้านต่างๆ เพื่อการยกระดับคุณภาพชีวิตของพลเมืองภายในประชาคม รวมถึงการเสริมสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของอาเซียน นอกจากนั้นยังมีการส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน และการสร้างความร่วมมือ

ในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม จากการศึกษาและวิเคราะห์ลักษณะการดำเนินงานตามนโยบายเหล่านี้พบว่า อาเซียนยังมีปัญหาในการนำนโยบายต่างๆ มาปฏิบัติ การแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติจริงยังถือเป็นความท้าทายของอาเซียนอย่างมาก อาจเนื่องมาจากที่ได้กล่าวไปในข้างต้นว่า อาเซียนไม่ได้มีองค์กรที่ทำหน้าที่เป็นส่วนกลางในการบังคับใช้นโยบายต่างๆ ดังเช่นสหภาพยุโรป จึงอาจเป็นที่มาของการดำเนินงานตามนโยบายต่างๆ ของประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียนที่เกิดผลน้อยมากหรือเป็นอย่างช้าๆ การนำนโยบายไปใช้ปฏิบัติจึงยังไม่มีประสิทธิผลเท่าที่ควร ส่วนการสร้างอัตลักษณ์ของอาเซียนให้เป็นหนึ่งเดียวอาจไม่ใช่เรื่องง่าย เนื่องจากความแตกต่างของประเทศสมาชิกมีความแตกต่างกัน ทั้งด้านภาษา วัฒนธรรม และศาสนา และที่สำคัญประเทศสมาชิกของอาเซียนส่วนมากก็เป็นประเทศที่ด้อยพัฒนา พลเมืองอาเซียนมีการศึกษาน้อยและยังไม่มีความรู้เรื่องอาเซียนที่ดีเพียงพอ

จุดแข็งและจุดอ่อนของประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียน

จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียน สามารถนำมาวิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพและจุดอ่อนจุดแข็งของประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียนได้ว่า สิงคโปร์ถือเป็นประเทศที่มีความเจริญก้าวหน้ามากที่สุดในประชาคมอาเซียนและเป็นประเทศที่มีความพร้อมมากที่สุดสำหรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 ซึ่งอาจเนื่องมาจากสิงคโปร์มีการแข่งขันสูงภายในประเทศ พลเมืองมีการศึกษาดีและสภาพความเจริญทางด้านเศรษฐกิจอยู่ในระดับแนวหน้าของโลก สิงคโปร์เป็นประเทศที่เล็ก มีประชากรเพียง 5 ล้านกว่าคน ตลาดการค้าภายในประเทศก็มีขนาดเล็กมาก จึงเป็นเหตุทำให้สิงคโปร์มีการทำการค้ากับตลาดต่างประเทศเป็นส่วนใหญ่มุ่งเน้นเป็นผลพลอยได้ที่ทำให้คนสิงคโปร์ชำนาญในเรื่องการค้าต่างประเทศมาก และมีศักยภาพสูงในการแข่งขันระดับโลก นอกจากนี้ ภาษาหลักที่ใช้ของคนสิงคโปร์คือภาษาอังกฤษและภาษาจีน จึงทำให้เป็นข้อได้เปรียบในการทำการค้า การติดต่อธุรกิจ การสื่อสาร การเปิดประเทศในด้านต่างๆ ก็เป็นเรื่องง่ายสำหรับพลเมือง เช่น ด้านการท่องเที่ยว เป็นต้น ส่วนอินโดนีเซียและมาเลเซียมีความคล้ายคลึงกันในด้านศาสนาและวัฒนธรรม การเข้าสู่ตลาดมุสลิมด้วยกันเองจึงมีต้นทุนที่ต่ำ อินโดนีเซียเป็นตลาดที่มีขนาดใหญ่และมีประชากรมากที่สุดในประชาคมอาเซียน โดยมีประชากรมากถึง 240 ล้านคน ส่วนมาเลเซียถือเป็นประเทศที่มีความเจริญด้านเทคโนโลยีสูงและมีทรัพยากรทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ มาเลเซียยังถือเป็นประเทศที่มีรายได้จากการท่องเที่ยวสูงสุดในประชาคมอาเซียนอีกด้วย ส่วนเมียนมาร์ ลาว กัมพูชาและเวียดนาม ถือเป็นกลุ่มประเทศที่มีลักษณะทางกายภาพและมีศักยภาพที่คล้ายคลึงกัน คือ มีแรงงานต้นทุนต่ำ มีทรัพยากรและวัตถุดิบเป็นจำนวนมากและมีราคาถูก จึงทำให้เป็นเหมือนขุมทรัพย์อีกประการหนึ่งของประชาคมอาเซียนในการเพิ่มประสิทธิภาพในการแข่งขันทางการค้าและ

เศรษฐกิจกับประเทศภายนอกภูมิภาค และสำหรับฟิลิปปินส์ ถือเป็นประเทศที่ได้เปรียบในเรื่องของภาษา เนื่องจากฟิลิปปินส์ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาราชการร่วมกับภาษาตากาล็อก ทำให้การแข่งขันด้านต่างๆ มีประสิทธิภาพมากกว่าประเทศที่พลเมืองไม่สามารถใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารได้

กระบวนการจัดทำวีซ่าเชงเกน

1. การนำนโยบายด้านการเปิดพื้นที่เสรีระหว่างพรมแดนของประเทศสมาชิกกลุ่มเบนลักซ์ (เบลเยียม เนเธอร์แลนด์ ลักเซมเบิร์ก) มาดำเนินนโยบายต่อเนื่อง โดยเริ่มจากการร่วมลงนามตามข้อตกลงเดิม แต่มีการเพิ่มประเทศสมาชิกใหม่เข้าไป คือ ฝรั่งเศส และเยอรมนีตะวันตก จากนั้นได้ทำการตั้งชื่อของข้อตกลงการยกเลิกพรมแดนระหว่างประเทศสมาชิกนี้ตามชื่อสถานที่ที่ใช้ในการลงนาม นั่นคือ เมืองเชงเกนแห่งลักเซมเบิร์ก

2. การเพิ่มจำนวนประเทศสมาชิกในการเข้าร่วมการเปิดพื้นที่เสรีระหว่างพรมแดนซึ่งในตอนต้นเมื่อปี ค.ศ. 1985 การลงนามเพื่อจัดสร้างข้อตกลงร่วมกันของกลุ่มเชงเกนมีสมาชิกเพียง 5 ประเทศ คือ เบลเยียม เนเธอร์แลนด์ ลักเซมเบิร์ก ฝรั่งเศส และเยอรมนีตะวันตก (เยอรมนี) ต่อมาในปี ค.ศ. 1990 อิตาลีได้ลงนามเข้าร่วมตามข้อตกลง และปี ค.ศ. 1992 โปรตุเกส สเปน และกรีซ ได้เข้าร่วมลงนามตามข้อตกลงเช่นกัน จากนั้นในปี ค.ศ. 1995 ออสเตรีย ได้เข้าร่วมลงนามตามข้อตกลง และต่อมาในปี ค.ศ. 1996 เดนมาร์ก ฟินแลนด์ ไอซ์แลนด์ นอร์เวย์ และสวีเดน ได้เข้าร่วมลงนามตามข้อตกลง ก่อนที่สาธารณรัฐเช็ก เอสโตเนีย ฮังการี ลัตเวีย ลิทัวเนีย มอลตา โปแลนด์ สโลวาเกีย สโลวีเนีย และสวิตเซอร์แลนด์จะเข้าร่วมลงนามตามข้อตกลงในปี ค.ศ. 2004 และลำดับสุดท้ายในปี ค.ศ. 2008 ลิกเตนสไตน์ได้เข้าร่วมลงนามเป็นสมาชิกของกลุ่มเชงเกนตามลำดับ

3. การเปลี่ยนแปลงรูปแบบของข้อตกลง จากเดิมข้อตกลงเชงเกนเป็นเพียงอนุสัญญาที่มีผลบังคับใช้กับประเทศสมาชิกในกลุ่มเชงเกนเท่านั้น ต่อมาในปี ค.ศ. 1997 ได้มีการประชุมระหว่างรัฐบาลของสหภาพยุโรปที่อัมสเตอร์ดัม การประชุมดังกล่าวทำให้เกิดสนธิสัญญาอัมสเตอร์ดัมขึ้นมา ซึ่งสมาชิกสหภาพยุโรปต่างเห็นชอบให้ข้อตกลงเชงเกนถูกจัดรวมเข้ากับกฎหมายหลักของสหภาพยุโรป ดังนั้น ข้อตกลงเชงเกนจึงได้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบจากอนุสัญญาเป็นสนธิสัญญาซึ่งสามารถแก้ไขได้ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดไว้เท่านั้น

2. วิเคราะห์ข้อมูลจากการสรุปประเด็นสาระสำคัญจากสมาชิกผู้แทนประเทศกลุ่มเชงเกนและกลุ่มอาเซียน

หลักการและแนวคิดของวีซ่าร่วม (Common Visa)

วีซ่าร่วม คือ หลักฐานหรือใบอนุญาตที่ให้เข้าประเทศได้มากกว่า 1 ประเทศ ซึ่งขึ้นอยู่กับข้อตกลงของประเทศสมาชิกว่ามีประเทศที่เข้าร่วมข้อตกลงจำนวนกี่ประเทศ ผู้เดินทางสามารถ

เดินทางเข้าประเทศที่เข้าร่วมข้อตกลงหรือประเทศสมาชิกได้ด้วยการถือใบอนุญาตหรือวีซ่าร่วมเพียงใบเดียว

วีซ่าเชงเกน ถือเป็นตัวอย่างของการนำนโยบายวีซ่าร่วมมาใช้ดำเนินการได้อย่างเกิดประสิทธิผลและมีประสิทธิภาพ นโยบายของวีซ่าเชงเกน คือ การเคลื่อนย้ายของพลเมืองในการข้ามเขตแดนอย่างเสรีโดยไม่มีการควบคุมพื้นที่ การก่อตั้งกลุ่มประเทศเชงเกน ถือเป็นความสำเร็จแก่พลเมืองของสหภาพยุโรปรวมทั้งพลเมืองในประเทศที่ 3 ด้วย โดยผู้ที่อาศัยอยู่ในกลุ่มประเทศเชงเกนใดก็ตาม สามารถเดินทางไปยังประเทศสมาชิกอื่นๆ ในกลุ่มประเทศเชงเกนได้โดยสิทธิ์ของความเป็นพลเมืองโดยไม่ต้องขอวีซ่า ส่วนผู้ที่อยู่นอกเขตประเทศเชงเกนก็สามารถเดินทางเข้ามาในเขตพื้นที่ประเทศเชงเกนทั้ง 26 ประเทศ ได้โดยใช้วีซ่าเชงเกนเพียงใบเดียว ดังนั้นแนวคิดของวีซ่าร่วม จึงถือเป็นนโยบายที่อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เดินทางที่เป็นพลเมืองภายในภายนอกประเทศกลุ่มเชงเกนเป็นอย่างมาก ด้วยนโยบายดังกล่าวนี้ จึงทำให้การเดินทางเป็นเรื่องที่ง่ายขึ้น

ประโยชน์ที่ได้รับจากวีซ่าร่วม (Common Visa)

การนำนโยบายวีซ่าร่วมมาใช้กับประเทศที่มีการรวมกลุ่มกัน ถือเป็นความร่วมมือกันที่จะช่วยเอื้อประโยชน์ในด้านต่างๆ นอกจากประโยชน์ที่กลุ่มประเทศสมาชิกได้รับแล้ว ประเทศที่ 3 ยังได้รับผลประโยชน์ในเรื่องของการอำนวยความสะดวกสบายในการเดินทางข้ามพื้นที่อีกด้วย วีซ่าร่วมยังช่วยสร้างปฏิสัมพันธ์ให้แก่กลุ่มประเทศสมาชิกกับกลุ่มประเทศที่ 3 ในเรื่องของการค้า การลงทุน วัฒนธรรม การศึกษา รวมไปถึงการเร่งพัฒนาความเจริญภายในประเทศของแต่ละประเทศสมาชิก ตัวอย่างเช่น การนำนโยบายวีซ่าร่วมมาใช้ จะช่วยทำให้เรื่องของการเดินทางข้ามพรมแดนไปยังประเทศต่างๆ ในเขตแดนของข้อตกลงเป็นเรื่องที่ง่ายขึ้น ดังนั้นจึงทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเป็นจำนวนมาก เมื่อการท่องเที่ยวเจริญเติบโต รายได้เข้าประเทศ อัตราการจ้างงาน ก็เป็นปัจจัยที่ช่วยให้ประเทศสามารถพัฒนาและมีความเจริญเพิ่มมากขึ้น หรือแม้แต่เรื่องของภาษา หากเปรียบเทียบกับประชาคมอาเซียน แม้ว่าประชาคมอาเซียนจะประกาศให้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาทางการของประชาคม แต่ประเทศส่วนใหญ่ยังคงมีปัญหาด้านความสามารถของการใช้ภาษาอังกฤษ ยกเว้น ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และมาเลเซีย ที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาทางการและใช้ในชีวิตประจำวันอยู่แล้ว แต่ในทางกลับกัน อินโดนีเซีย ไทย เมียนมาร์ และลาว ภาษาอังกฤษยังคงเป็นปัญหาต่อพลเมือง ดังนั้น หากอาเซียนใช้วีซ่าร่วมกันแล้ว ผู้คนหลากหลายเชื้อชาติจากทั่วโลกจะได้เดินทางเข้ามายังพื้นที่ของอาเซียนเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นพลเมืองอาเซียนจึงควรพัฒนาทักษะทางด้านภาษาอังกฤษให้มากขึ้น ซึ่งนับว่าเป็นผลพลอยได้ของ

การพัฒนาพลเมืองอีกด้วย แต่ไม่ว่าอย่างไร สถานการณ์จะบังคับให้ต้องพัฒนาไปเอง ไม่เช่นนั้น พลเมืองบางส่วนที่ไม่มีการพัฒนา ก็จะไม่สามารถหางานทำได้

กลุ่มประเทศที่มีการรวมตัวกันและมีการนำนโยบายวิซ่ามาใช้แล้วอย่างกลุ่มเซงเคน ประโยชน์ที่นอกเหนือไปจากการอำนวยความสะดวกในเรื่องการเดินทางข้ามพรมแดน ยังสามารถเห็นได้จากการได้รับประโยชน์จากการความร่วมมือกันของประเทศสมาชิก ในเรื่องของการค้ามนุษย์หรือคดีต่างๆ ซึ่งประเทศสมาชิกกลุ่มเซงเคนสามารถส่งข้อมูลให้แก่กัน เพื่อแก้ไขปัญหาเหล่านี้ร่วมกัน นอกจากนี้ ยังมีความร่วมมืออื่นๆ เช่น การใช้กฎหมายการเข้าประเทศและการออกวีซ่าระยะสั้นให้แก่ผู้เดินทางอย่างสอดคล้องบนพื้นฐานเดียวกัน การเพิ่มความร่วมมือด้านตำรวจ รวมถึงการตรวจตราข้ามพรมแดนและการจับผู้ร้ายข้ามประเทศ การเพิ่มความร่วมมือด้านการศาล ด้วยการมีระบบส่งผู้ร้ายข้ามแดนที่สะดวกและรวดเร็วขึ้น อีกทั้งเพิ่มความร่วมมือในเรื่องการส่งต่อคำตัดสินของศาล ประโยชน์เหล่านี้ได้จากการที่ประเทศต่างๆ ให้ความร่วมมือกันและได้จัดทำข้อตกลงเพื่อออกนโยบายมาใช้ร่วมกัน

ผลกระทบจากการใช้วิซ่าร่วม (Common Visa)

หากมองในด้านของภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ความเป็นไปได้จากการเปิดเสรีทางด้านพื้นที่จะทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางข้ามพรมแดนต่างๆ ได้ง่ายขึ้น ทำให้เกิดการหลั่งไหลเข้ามาของนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก ดังนั้นผลกระทบพื้นฐานทางการท่องเที่ยว เช่น ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมน่าจะเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นตามมาอย่างแน่นอน หากรัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่มีแผนการป้องกัน การรับมือหรือแผนรองรับพื้นที่ปัญหาเหล่านี้ได้ดีเท่าที่ควร นอกจากผลกระทบด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้น ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ การเกิดช่องว่างของความเจริญระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน อาจเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นตามมา ตัวอย่างเช่น หากประชาคมอาเซียนมีการนำวิซ่าร่วมมาใช้ การเดินทางเข้ามาของนักท่องเที่ยวที่มาจากประเทศนอกอาเซียน จึงน่าจะมีจุดหมายปลายทางไปยังประเทศที่มีความเจริญสูงและพร้อมรับนักท่องเที่ยวได้มากกว่าการเดินทางไปยังประเทศที่ด้อยพัฒนา ด้วยเหตุนี้ ความแตกต่างของความเจริญก็จะยิ่งมากขึ้นระหว่างประเทศที่มีความเจริญมากกว่า เช่น ไทย มาเลเซีย สิงคโปร์ กับประเทศที่มีความเจริญน้อยกว่า เช่น กัมพูชา ลาว เมียนมาร์ หรือแม้แต่เวียดนาม

การนำวิซ่าร่วม (Common Visa) มาใช้กับประชาคมอาเซียน

อาเซียนได้มีการรวมตัวกันและจัดตั้งเป็นประชาคมอาเซียน ซึ่งจะมีการเปิดประชาคมอย่างเป็นทางการภายในปี พ.ศ. 2558 จะเห็นได้ว่าประเทศสมาชิกแต่ละประเทศยังขาดความพร้อมในการก้าวเข้าสู่การรวมตัวเป็นหนึ่งเดียวกันและยังขาดความพร้อมในการดำเนินนโยบายต่างๆ ร่วมกัน ดังนั้น นโยบายการจัดทำวิซ่าร่วมอาเซียน ซึ่งถือเป็นนโยบายที่ยังไม่ได้ถูกนำไปบรรจุ

เข้าร่วมไว้ในแผนการดำเนินงานของประชาคมอาเซียน จึงยังคงเป็นแผนการที่ยังมีเวลาสำหรับการจัดเตรียมร่างนโยบายและแก้ไขกฎหมายอยู่อีกนานพอควร

การพัฒนาความร่วมมือของการจัดทำวิซ่าร่วมอาเซียนอาจคิดปัญหาในเรื่องของกฎระเบียบที่แตกต่างกันของประเทศสมาชิก เพราะฉะนั้นปัญหาคือ อาเซียนจะใช้กฎเกณฑ์อะไรในการออกเป็นกฎระเบียบร่วมกันของวิซ่าร่วม ในปัจจุบันประเทศสมาชิกแต่ละประเทศ ต่างมีนโยบายทางการเมืองและนโยบายการตรวจคนเข้าเมืองเป็นของตนเอง ดังนั้น นโยบายของวิซ่าร่วมจึงถือเป็นความท้าทายในการปรองดองหาจุดร่วมระหว่างประเทศสมาชิกในการออกนโยบายและกฎระเบียบของวิซ่าร่วมอาเซียน โดยในจุดนี้อาจต้องใช้เวลาและความร่วมมือ อย่างไรก็ตามอาเซียนสามารถนำระบบของวิซ่าเชงเกนมาปรับใช้กับวิซ่าร่วมอาเซียนได้อย่างแน่นอน โดยระเบียบของเชงเกน คือ การอนุญาตให้พลเมืองจากภายนอกเขตเชงเกนสามารถเดินทางเข้าไปยังเขตเชงเกนได้อย่างเสรี ประเทศที่ออกวิซ่าให้จะเป็นผู้ควบคุมการผ่านเข้าแดน ซึ่งอาเซียนสามารถนำส่วนนี้มาใช้ได้ โดยการมีวิซ่าร่วมอาเซียนเพื่อที่จะทำให้พลเมืองนอกอาเซียนเกิดความสนใจที่จะเดินทางเข้ามาয়ภูมิภาคอาเซียน การขอวิซ่าก็เพียงทำเรื่องขอวิซ่าจากประเทศใดประเทศหนึ่งใน 10 ประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียน และเมื่อได้วิซ่าแล้วก็สามารถเดินทางไปทีใดก็ได้ในเขตพื้นที่อาเซียน แต่เนื่องจากอาเซียนยังไม่ได้มีการรวมตัวเป็นสหภาพ อาเซียนจะมีการรวมตัวกันเป็นเพียงประชาคมเท่านั้น การรวมตัวกันเป็นประชาคม ประเทศสมาชิกยังคงเป็นรัฐอิสระหรือเป็นประเทศที่เป็นอิสระต่อกันอยู่ ดังนั้นการเป็นประชาคมจึงถือว่ายังห่างไกลจากการเป็นสหภาพ หากอาเซียนมีการรวมตัวกันเป็นสหภาพ การที่จะมีวิซ่าร่วมในสหภาพจึงไม่ใช่เรื่องยาก เพราะสหภาพจะมีกฎ ระเบียบ ข้อบังคับและข้อตกลงต่างๆ ร่วมกัน ประเทศสมาชิกต้องยึดหลักปฏิบัติข้อบังคับเหล่านั้นร่วมกัน ในขณะที่ประชาคมอาเซียนยังมีการปกครองแยกส่วนกันระหว่างประเทศสมาชิกแต่ละประเทศอยู่ ดังนั้นจึงไม่ใช่เรื่องง่ายที่จะมีการออกกฎเกณฑ์ต่างๆ แล้วนำมาบังคับใช้ร่วมกัน

บทที่ 8

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการวิซ่าเชิงเกนและเพื่อเสนอแนะแนวทางการจัดทำกรรวมวิซ่าของประชาคมอาเซียน โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นสำคัญ ผลจากการศึกษาวิจัยสามารถนำมาวิเคราะห์และสรุปผลเพื่อนำเสนอเป็นแนวทาง ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

สรุปผลการวิจัย

แนวทางการจัดทำกรรวมวิซ่าของประชาคมอาเซียน

การจัดทำกรรวมวิซ่าของประชาคมอาเซียน ยังถือเป็นนโยบายลำดับถัดไปของประชาคมอาเซียน เนื่องจากประชาคมอาเซียนยังไม่ได้มีการเปิดประชาคมอย่างเป็นทางการ ซึ่งกำหนดการเปิดประชาคมอาเซียนอย่างเป็นทางการ คือ ภายในปี พ.ศ. 2558 ดังนั้น หากมีการเปิดประชาคมอาเซียนแล้ว ข้อตกลง แผนการ นโยบาย และกฎระเบียบต่างๆ ที่ประเทศสมาชิกได้ร่วมลงนามและจัดทำไว้ในกฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter) ซึ่งเปรียบเสมือนกฎหมายรัฐธรรมนูญของประเทศในกลุ่มอาเซียน และแผนแม่บทการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (Declaration on the ASEAN Economic Community) กฎระเบียบ ข้อตกลงต่างๆ เหล่านี้ จึงควรเร่งนำมาปฏิบัติก่อนจากนั้นนโยบายใหม่ๆ จึงค่อยนำมาจัดทำเพื่อดำเนินการและพัฒนาต่อไป ถึงแม้จะเพียงแค่นี้ก็ปีถึงกำหนดการของการเปิดประชาคมอาเซียน แต่โดยภาพรวม ประเทศสมาชิกกลับไม่ได้มีความพร้อมเท่าที่ควร ดังนั้น อุปสรรคของการริเริ่มนโยบายใหม่ๆ จึงถือเป็นเรื่องที่ยาก

จากการที่ได้ศึกษาวิจัยเพื่อหาแนวทางการจัดทำกรรวมวิซ่าของประชาคมอาเซียน พบว่าแนวทางในการจัดทำนโยบายเรื่องนี้เป็นเรื่องที่มีความละเอียดอ่อนมาก เพราะเกี่ยวข้องกับข้อกฎหมายและนโยบายการตรวจคนเข้าเมืองของแต่ละประเทศสมาชิกโดยตรง ประเด็นสำคัญของความเป็นไปได้ในการจัดทำวิซ่าร่วมอาเซียนคือการร่วมร่างข้อกฎหมาย กฎเกณฑ์ กฎระเบียบ ข้อบังคับและข้อตกลงต่างๆ ระหว่างประเทศสมาชิก รวมไปถึงการประนีประนอมผ่อนปรน ข้อบังคับและกฎเกณฑ์เดิมต่างๆ ของฝ่ายของตน เพื่อหาจุดร่วมที่จะสามารถนำมาซึ่งความร่วมมือและความเป็นหนึ่งเดียวกันในการจัดทำวิซ่าร่วมอาเซียน หรืออีกกรณีหนึ่งคือหากประชาคมอาเซียนได้พัฒนาเป็นสหภาพ ดังเช่นสหภาพยุโรปแล้ว การมีองค์กรกลาง เช่น คณะกรรมาธิการหรือคณะรัฐมนตรีของสหภาพมาเป็นองค์กรผู้รับผิดชอบในการออก

กฎข้อบังคับต่างๆ รวมไปถึงการบังคับใช้นโยบายที่ได้มีการจัดทำร่วมกัน หากเป็นเช่นในกรณีนี้ การจัดทำนโยบายการรวมวิซ่าของอาเซียนในอนาคต ภายใต้รูปแบบของการจัดทำนโยบายของความร่วมมือในระดับสหภาพ อาเซียนอาจไม่จำเป็นต้องมีการแก้ไขข้อกำหนดหรือข้อบังคับเดิมของแต่ละประเทศสมาชิก เนื่องจากมีองค์กรกลางในการดำเนินการสร้างข้อตกลงและกฎระเบียบใหม่เพื่อนำไปใช้ร่วมกันภายในสหภาพหรือที่เรียกว่าองค์กรเหนือรัฐ (Supra - National)

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดทำกรรวมวิซ่าของประชาคมอาเซียน ผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปผลและนำเสนอเพื่อเป็นแนวทางการจัดทำกรรวมวิซ่าของประชาคมอาเซียน โดยได้เสนอแนวทางการปฏิบัติเป็นลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ประชาคมอาเซียนควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการด้านวิซ่าอาเซียน โดยเร่งด่วนและควรมีการจัดการประชุมระหว่างประเทศสมาชิกเพื่อร่วมกันหารือในประเด็นการจัดทำกรรวมวิซ่า โดยการนำเสนอ นโยบาย การร่วมร่างกฎระเบียบ ข้อตกลง และการแก้ไขข้อกำหนด จนนำมาซึ่งข้อตกลงและการออกกฎระเบียบข้อบังคับร่วมกัน โดยในขั้นต้นอาจร่วมกันสร้างข้อตกลงพื้นฐานเพื่อนำมาทดลองใช้ปฏิบัติก่อน จากนั้น หากผลการดำเนินการตามนโยบายมีประสิทธิผลที่ดี ประเทศสมาชิกอาจทำการหารือเพิ่มเติมเพื่อจัดทำเป็นข้อกำหนดตามลำดับ

2. การนำแผนนโยบายวิซ่าร่วมอาเซียนมาปฏิบัติ โดยประเทศสมาชิกทั้ง 10 ประเทศของประชาคมอาเซียนสามารถเริ่มดำเนินการตามข้อตกลงการออกวิซ่าร่วมอาเซียนให้แก่ผู้เดินทางจากประเทศที่ 3 ซึ่งการนำแผนงานดังกล่าวมาปฏิบัติ อาจเริ่มจากประเทศสมาชิกที่พร้อมในการดำเนินการเพื่อเป็นประเทศนำร่องก่อน ได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ และไทย เนื่องจากกลุ่มประเทศดังกล่าวมีความเจริญและมีการพัฒนามากกว่าประเทศสมาชิกที่เหลืออีก 5 ประเทศ ได้แก่ บรูไน เมียนมาร์ ลาว กัมพูชา และเวียดนาม ทั้งในเรื่องของความมั่นคงทางการเมือง ความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ ระดับการศึกษาของพลเมือง การอำนวยความสะดวกในด้านสาธารณูปโภค และการเดินทางขนส่ง เป็นต้น โดยประเทศที่ยังไม่พร้อมในการเข้าร่วมเหล่านี้ สามารถเป็นผู้สังเกตการณ์และเข้าร่วมในภายหลังได้

3. การประเมินผลและการพัฒนา ภายหลังจากการดำเนินการของการนำวิซ่าร่วมอาเซียนมาใช้ปฏิบัติ ประเทศสมาชิกควรมีการจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อติดตามผล พร้อมทั้งประเมินผลทั้งในระยะสั้นและระยะยาว สำหรับการแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนา เพื่อประสิทธิภาพของการใช้วิซ่าร่วมอาเซียน

4. สิ่งสำคัญในการนำนโยบายวิซ่าร่วมมาใช้ปฏิบัติ คือการมีมาตรการรักษาความปลอดภัยให้แก่ผู้เดินทางที่ได้เดินทางเข้ามายังเขตแดน รวมไปถึงการเดินทางข้ามชายแดนจากพื้นที่หนึ่งไปยังอีกพื้นที่หนึ่งที่อยู่เขตพื้นที่ประเทศสมาชิก เนื่องจากเหตุผลหลักของการรวมวิซ่าหรือ

การเปิดพื้นที่ชายแดนเสรีระหว่างกัน คือการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เดินทาง ดังนั้นสิ่งสำคัญที่ควบคู่ไปกับการอำนวยความสะดวก นั้นคือความปลอดภัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

1. อาเซียนควรมีการจัดการประชุมเพื่อนำเสนอนโยบายและแนวทางการจัดทำกรรวมวิซ่าของประชาคมอาเซียนอย่างจริงจัง ไม่ใช่แค่เพียงหยิบยกประเด็นของการจัดทำกรรวมวิซ่านี้เข้าที่ประชุมเพียงเพื่อแก้หาหรือเป็นนโยบายสำรอง แต่ควรเริ่มดำเนินการจัดทำแนวทางอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดประสิทธิผลมากที่สุด

2. การเข้าร่วมดำเนินการตามนโยบายวิซ่าร่วมอาเซียนของประเทศสมาชิก สำหรับประเทศที่ยังไม่มีความพร้อมในการยกเลิกเขตพรมแดนอย่างเสรีภายในประชาคม อาจยังไม่จำเป็นต้องเข้าร่วมตามแผนการของนโยบาย โดยประเทศที่มีความพร้อมสามารถเริ่มดำเนินการก่อน จากนั้นประเทศอื่นๆ สามารถตามเข้าร่วมภายหลังได้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. รัฐบาลไทยควรมีการเร่งหาหรือในการจัดทำกรรวมวิซ่าของประชาคมอาเซียน เนื่องจากในปี พ.ศ. 2558 จะมีการเปิดประชาคมอาเซียนอย่างเป็นทางการ ซึ่งไทยคือประเทศที่เป็นศูนย์กลางและมีบทบาทเป็นผู้นำในด้านการบินและการท่องเที่ยว ดังนั้น การจัดทำกรรวมวิซ่าอาเซียนถือว่าเกี่ยวข้องอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโดยตรงที่จะช่วยสร้างโอกาสและผลประโยชน์ให้แก่ประเทศ

2. ประชาคมอาเซียน อาจต้องมีการแก้ไขกฎหมาย และกฎระเบียบการตรวจคนเข้าเมืองของแต่ละประเทศให้มีความสอดคล้องกันเพื่อที่จะสามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้จริง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาหาแนวทางการสร้างโอกาสและประโยชน์ให้แก่ประเทศไทยในการใช้วิซ่าร่วมอาเซียน เนื่องจากประเทศไทยถือเป็นประเทศที่มีทำเลที่ตั้งที่ดีที่สุดของภูมิภาคและเป็นศูนย์กลางของการเดินทางไปยังประเทศสมาชิกอื่นๆ อีกทั้งยังเป็นศูนย์กลางในการคมนาคมขนส่งของภูมิภาคอีกด้วย ดังนั้น หากมีการนำวิซ่าร่วมอาเซียนมาใช้ในอนาคต จึงควรศึกษาหาช่องทางและแนวทางในการใช้ประโยชน์จากวิซ่าร่วมอาเซียน เพื่อผลประโยชน์สูงสุดของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย

2. ควรทำการศึกษาเพื่อวางแผนและศึกษากลยุทธ์การพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวของไทยให้สอดคล้องกับนโยบายของวิซ่าร่วมอาเซียน

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

การต่างประเทศ, กระทรวง. กรมอาเซียน. อาเซียนแห่งอนาคต : ยุทธศาสตร์ประเทศไทย ร่วมมือ
พร้อมแข่งขัน. กรุงเทพมหานคร : กรม : สำนักงาน, 2545.

การต่างประเทศ, กระทรวง. หนังสือเดินทางอิเล็กทรอนิกส์. [ออนไลน์]. 2548. แหล่งที่มา:

<http://www.mfa.go.th> [20 กันยายน 2555]

จุฑาทิพย์ คล้ายทับทิม. หลักความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2551.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะรัฐศาสตร์. แผนกวิชาการต่างประเทศและการทูต. รวมบทความ
ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สมาคมนักสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย,
2515.

ชวลิต กุลจงกล. ผลกระทบทางกฎหมายของการเปิดตลาดของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่
เกี่ยวข้องกับการให้บริการโทรคมนาคมของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร
สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554.

ชาย โพธิ์สีดา. ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์
พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2552.

ไทยรัฐ. ประธานอาเซียนยังหวังเดินแผนวิชาเดียวที่ทั่วภูมิภาค. [ออนไลน์]. 2555. แหล่งที่มา:

<http://www.thairath.co.th/content/oversea/213985> [25 มีนาคม 2555]

ธีระ นุชเปี่ยม. อาเซียน แนวความคิดว่าด้วยความร่วมมือระดับภูมิภาค. เอเชียปริทัศน์ 3
(เมษายน 2525) : 12-17.

นรารัตน์ วชิรมนารณ์. สหภาพยุโรปและบทบาทด้านสิ่งแวดล้อมบนเวทีโลก : กรณีศึกษาของ
ประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร สาขาวิชายุโรปศึกษา จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2552.

บุญส่ง ชลธร. สหภาพยุโรป. กรุงเทพมหานคร : บริษัทการพิมพ์, 2555.

บอสรอค, แมรี่ เมอร์เร่. Inside ยุโรป : ถังลึกลับวัฒนธรรมและการค้า. แปลโดย สมพร
สมบูรณ์ศิริพันธุ์ และธนาทิพย์ นนทวงศ์. กรุงเทพมหานคร : หน้าต่างสู่โลกกว้าง, 2552.

ประชุม รอดประเสริฐ. นโยบายและการวางแผน หลักการและทฤษฎี. พิมพ์ครั้งที่ 6.

กรุงเทพมหานคร : เนติกุลการพิมพ์, 2543.

ประทุมพร วัชรเสถียร. โลกร่วมสมัย 2 : คำตอบที่คนรุ่นใหม่ไม่รู้. กรุงเทพมหานคร : ปาเจรา, 2553.

ประภัสสร เทพชาติ. ประชาคมอาเซียน. กรุงเทพมหานคร : เสมาธรรม, 2554.

พัชญ์พิชชา บุลนิม. ปัจจัยกำหนดแบบแผนการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวต่างชาติในประเทศไทย : กรณีศึกษานักท่องเที่ยวที่จัดการเดินทางมาเองจากเอเชียตะวันออกเฉียงใต้. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาบริหารธุรกิจ, คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

พิมพ์วรรณ สุจารินพงค์. มัลติเทสต์. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2554.

แพรวภัทร ยอดแก้ว. บทที่ 1 ภูมิภาคนิยม. [ออนไลน์]. 2555. แหล่งที่มา: <http://www.gotoknow.org/posts/490884> [20 มีนาคม 2556]

โพธิ์ชนิ่งเม็กคอตคอม. การเปิดเสรีภาคการท่องเที่ยว : โอกาส-ความท้าทายของธุรกิจท่องเที่ยวไทย. [ออนไลน์]. 2553. แหล่งที่มา: <http://www.positioningmag.com/prnews> [25 มีนาคม 2555]

ไพโรจน์ วงศ์วุฒิวัฒน์. ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน : อะไร อย่างไร เมื่อไร. กรุงเทพมหานคร : ฝ่ายวิจัย ธนาคารกรุงเทพ, 2553. (อัดสำเนา)

รัฐพร ตริณรงค์. แนวทางในการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยภายใต้ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาบริหารธุรกิจ, ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

วรลักษณ์ สงวนแก้ว. คุณค่าและสถานะทางกฎหมายของรัฐธรรมนูญยุโรป. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ยุโรปศึกษาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.

วิทย์ บัณฑิตกุล. ราชอาณาจักรไทย. กรุงเทพมหานคร : สถาพรบุ๊คส์, 2555.

วิทย์ บัณฑิตกุล. รู้จักประชาคมอาเซียน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สถาพรบุ๊คส์, 2555.

วิมลวรรณ ภัทโรดม. บูรณาการสหภาพยุโรป. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ยุโรปศึกษาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555.

ศักดิ์ดา ฉันทนาวานิช. ผลกระทบของข้อเสนอสิทธิผู้ป่วยในการแพทย์ข้ามเขตแดนของสหภาพยุโรปต่อการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาบริหารธุรกิจ, ภาควิชาบริหารธุรกิจ, คณะบริหารธุรกิจ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.

สกต หาญสุทธีวรินทร์. พิมพ์เขียวประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : เนติกุลการพิมพ์, 2554.

- สถิติ แกลงส์ตีย์. การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบอุปสงค์ต่อการท่องเที่ยวไทยของสหภาพยุโรป.
 วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชายุโรปศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.
- สถานิติบัญญัติแห่งชาติ คณะกรรมการการต่างประเทศ. กฎบัตรอาเซียน : รายงานเบื้องต้น.
 กรุงเทพมหานคร : คณะกรรมการการต่างประเทศ สถานิติบัญญัติแห่งชาติ, 2550.
- สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์. ทิศทางบูรณาการของสหภาพยุโรป. ใน พรสวรรค์ วัฒนางกูร, สหภาพยุโรปวันนี้. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ยุโรปศึกษาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.
- สมพงษ์ ชุมาก. ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศยุคปัจจุบัน : ทศวรรษ 1990 สู่ทศวรรษแรกแห่งศตวรรษที่ 21. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.
- สาวิตรี ไชยประพาพ. ความร่วมมือทางการเมืองของอาเซียนในยุคหลังสงครามเย็น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- ลีดา สอนศรี. ความร่วมมือส่วนภูมิภาคในเอเชียอาคเนย์ : จากสงครามโลกครั้งที่ 2 ถึงอาเซียน.
 กรุงเทพมหานคร : ปิยะสาส์น, 2521.
- สุชญา ตันเจริญผล. การจัดการการโยกย้ายถิ่นฐานของคนที่ไม่ถือสัญชาติสหภาพยุโรป กรณีศึกษาประเทศสหราชอาณาจักรในยุคปัจจุบัน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชายุโรปศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.
- สุภารัตน์ ตันแก้ว. ปัญหาและลู่ทางในการบังคับใช้ข้อตกลงอาเซียนเรื่องมลพิษจากหมอกควันข้ามแดนและความสัมพันธ์กับประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.
- สุภัทร สกลไชย. ชาวต่างชาติจะอยู่ประเทศไทยได้อย่างไร : คู่มือว่าด้วยการตรวจคนเข้าเมือง.
 กรุงเทพมหานคร : ดับเบิลยูเอ็น, 2544.
- สำนักบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการการศึกษาที่ 4. ความเป็นมาของประชาคมอาเซียน
 [ออนไลน์]. 2555. แหล่งที่มา: <http://www.osmie4.moe.go.th/web/index.php>
 [25 มีนาคม 2555]
- อนัญญา เชื้อไทย. AEC ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. กรุงเทพมหานคร : แสงดาว, 2555.
- อธิภูฐาน พงศ์พิศาล. ผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมจากการพัฒนาการท่องเที่ยวภายใต้โครงการสามเหลี่ยมเศรษฐกิจ : กรณีศึกษา บ้านไทย-จัง โทลอน อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา.
 วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม (สหสาขาวิชา)
 บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.

- อนันต์ พิкулทิพย์สาคร. นักการทูตชำนาญการ กองตรวจลงตราและเอกสารเดินทางคนต่างด้าว
กรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศ. สัมภาษณ์, 31 มกราคม 2556.
- อภิญา รัตนมงคลมาศ. นโยบายต่างประเทศ : แนวทางการศึกษา ทฤษฎี และระเบียบวิธีวิจัย.
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.
- อรณี นวลสุวรรณ. พัฒนาการของประชาคมยุโรปตั้งแต่ ค.ศ. 1980 สู่สหภาพยุโรป. พิมพ์ครั้งที่ 3
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- อรรรณ สิวานิช. ความพร้อมของนักศึกษาคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์กับการเข้าสู่ตลาดแรงงาน
ประชาคมอาเซียน. สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, ภาควิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์
คณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2554.
- อรอนงค์ เปรมะสกุล. รายงานผลการวิจัย : บทบาทของกลุ่มประเทศอาเซียนต่อเสถียรภาพและ
ความมั่นคงของเอเชียอาคเนย์. กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง,
2528.
- อรุณี อ่อนสวัสดิ์. ระเบียบวิธีวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 3. ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
นเรศวร, 2551.
- ฤทธิพงษ์ พวงมณี. อาเซียนกับปัญหาแรงงานข้ามชาติผิดกฎหมายจากประเทศพม่าในประเทศไทย.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

ภาษาอังกฤษ

- Alagappa, M. "Regionalism and Security: A Conceptual Investigation", in Andrew Mack and
John Ravenhill (eds), Pacific Cooperation : Building Economic and Security Regimes in
the Asia-Pacific Region. Boulder : Westview Press, 1994.
- Badajos, E. First Secretary and Consul General, Embassy of Philippines in Bangkok. Interview,
23 November 2012.
- BBC. News [Online]. 1997. Available from : http://news.bbc.co.uk/2/hi/special_report/1997/schengen/13508 [2012, December 11]
- Bertalanffy, L. V. General System Theory: Foundations, Development, Applications. New York :
George Braziller, 1968.
- Council of the European Union. Commission Recommendation establishing a common "Practical
Handbook for Border Guards (Schengen Handbook)" to be used by Member States'

competent authorities when carrying out the border control of persons, 9 November 2006.

Craig, P. and de Burca, G. EU Law: Text, Cases, and Materials. 3rd ed. Oxford : Oxford University Press, 2003.

Eurlex. Council Decision of 20 May 1999 concerning the definition of the Schengen acquis for the purpose of determining, in conformity with the relevant provisions of the Treaty establishing the European Community and the Treaty on European Union, the legal basis for each of the provisions or decisions which constitute the acquis [Online]. 1999.

Available from : <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31999D0435:EN:HTML> [2012,September 23]

Europa. Documents you will need [Online]. 2012. Available from : http://europa.eu/travel/doc/index_en.htm [2012,October 13]

Europa. The Schengen area and cooperation [Online]. 2009. Available from : <http://www.swifttourism.com/visit-europe.html> [2012,September 23]

European Commission. Border Crossing [Online]. 2012. Available from : http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/borders-and-visas/border-crossing/index_en.htm [2012,September 21]

European Commission. Document Security [Online]. 2012. Available from : http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/borders-and-visas/document-security/index_en.htm [2012,September 21]

European Commission. Schengen Area [Online]. 2012. Available from : http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/borders-and-visas/schengen/index_en.htm [2012,September 21]

European Commission. Schengen Information System [Online]. 2012. Available from : http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/borders-and-visas/schengen-information-system/index_en.htm [2012,September 21]

European Commission. Schengen, Borders and Visas [Online]. 2012. Available from : http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/borders-and-visas/index_en.htm [2012,September 21]

- European Commission. Visa Information System [Online]. 2012. Available from :
http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/borders-and-visas/visa-information-system/index_en.htm [2012,September 21]
- European Commission. Visa Policy [Online]. 2012. Available from : http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/borders-and-visas/visa-policy/index_en.htm [2012,September 21]
- Eurostat. Eurostat Population Estimate [Online]. 2012. Available from :
<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&language=en&pcode=tps00001&tableSelection=1&footnotes=yes&labeling=labels&plugin=1> [2012,September 23]
- Gasser, L. (lucas.gasser@eda.admin.ch). "Answers - Switzerland " E-mail to Junjira Thitichayanuwat. (Junjira.T@Student.chula.ac.th). 15 February 2013.
- Giganto, A. M. A. (emb.bangkok@maec.es). "RV: Please forward to the consul" E-mail to Junjira Thitichayanuwat. (Junjira.T@Student.chula.ac.th). 1 March 2013.
- Hawley, C. The Christian Science Monitor. Hot topic in Germany: aggression in World War I [Online]. 2004. Available from : <http://www.csmonitor.com/2004/0802/p06s03-woeu.html> [2013,January 15]
- Hicks, H. G. The Management of Organization : A Systems and Human Recourse Approach. 2nd ed. New York : McGraw-Hill, 1972.
- Hurrell, A. "Regional in Theoretical Perspective", in Louise Fawcett and Andrew Hurrell, Regionalism in World Politics : Regional Organization and International Order. New York : Oxford University Press, 1995.
- Hussain, D. N. B. Ambassador, Embassy of Malaysia in Bangkok. Interview, 4 December 2012.
- Jain, R. K. "Migration in Europe: The Politics of Exclusion", Journal of European Studies (Bangkok) 3 No.2 (July - December 1995)
- Kindred, A. R. Data Systems and Management: Introduction to Systems Analysis and Design. 2nd ed. Englewood Cliffs, NJ : Prentice-Hall, 1980.
- Kirtz, P. First Secretary, Embassy of Luxembourg in Bangkok. Interview, 11 February 2013.
- Lund, J Asean and low-level security cooperation. Master's Thesis, Graduate School, 2004.
- Nye, J. S. J. "Comparative Regional Integration : Concept and Measurement", International Organization 22 No.4 (1968)

- Semprevivo, P. C. System analysis: Definition, Process and Design. Worthington, OH, U.S.A. : Science Research Associates, 1976.
- Stal, C. Head of Migration Section, Embassy of Sweden in Bangkok. Interview, 12 November 2012.
- Uschanov-Eskelinen, L. First Secretary (Head of Immigration), Embassy of Finland in Bangkok. Letter to Junjira Thitichayanuwat, 21 January 2013.
- Youreuropemap. Political Map of Europe [Online]. 2012. Available from : http://www.youreuropemap.com/europe_map_5.html [2012,September 23]
- Yunardi. Education and Culture, Embassy of Indonesia in Bangkok. Interview, 23 November 2012.
- Zaiotti, R. Cultures of Border Control: Schengen and the Evolution of Europe's Frontiers. Doctor's Thesis, Department of Political Science University of Toronto, 2008.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

สาระสำคัญของเชิงกรณีในสนธิสัญญาอัมสเตอร์ดัม

**VISAS, ASYLUM, IMMIGRATION AND OTHER POLICIES RELATED
TO FREE MOVEMENT OF PERSONS**

Article 73i

In order to establish progressively an area of freedom, security and justice, the Council shall adopt:

(a) within a period of five years after the entry into force of the Treaty of Amsterdam, measures aimed at ensuring the free movement of persons in accordance with Article 7a, in conjunction with directly related flanking measures with respect to external border controls, asylum and immigration, in accordance with the provisions of Article 73j(2) and (3) and Article 73k(1)(a) and (2)(a), and measures to prevent and combat crime in accordance with the provisions of Article K.3(e) of the Treaty on European Union;

(b) other measures in the fields of asylum, immigration and safeguarding the rights of nationals of third countries, in accordance with the provisions of Article 73k;

(c) measures in the field of judicial cooperation in civil matters as provided for in Article 73m;

(d) appropriate measures to encourage and strengthen administrative cooperation, as provided for in Article 73n;

(e) measures in the field of police and judicial cooperation in criminal matters aimed at a high level of security by preventing and combating crime within the Union in accordance with the provisions of the Treaty on European Union.

Article 73j

The Council, acting in accordance with the procedure referred to in Article 73o, shall, within a period of five years after the entry into force of the Treaty of Amsterdam, adopt:

(1) measures with a view to ensuring, in compliance with Article 7a, the absence of any controls on persons, be they citizens of the Union or nationals of third countries, when crossing internal borders;

(2) measures on the crossing of the external borders of the Member States which shall establish:

(a) standards and procedures to be followed by Member States in carrying out checks on persons at such borders;

(b) rules on visas for intended stays of no more than three months, including:

(i) the list of third countries whose nationals must be in possession of visas when crossing the external borders and those whose nationals are exempt from that requirement;

(ii) the procedures and conditions for issuing visas by Member States;

(iii) a uniform format for visas;

(iv) rules on a uniform visa;

(3) measures setting out the conditions under which nationals of third countries shall have the freedom to travel within the territory of the Member States during a period of no more than three months.

Article 73k

The Council, acting in accordance with the procedure referred to in Article 73o, shall, within a period of five years after the entry into force of the Treaty of Amsterdam, adopt:

(1) measures on asylum, in accordance with the Geneva Convention of 28 July 1951 and the Protocol of 31 January 1967 relating to the status of refugees and other relevant treaties, within the following areas:

(a) criteria and mechanisms for determining which Member State is responsible for considering an application for asylum submitted by a national of a third country in one of the Member States,

(b) minimum standards on the reception of asylum seekers in Member States,

(c) minimum standards with respect to the qualification of nationals of third countries as refugees,

(d) minimum standards on procedures in Member States for granting or withdrawing refugee status;

(2) measures on refugees and displaced persons within the following areas:

(a) minimum standards for giving temporary protection to displaced persons from third countries who cannot return to their country of origin and for persons who otherwise need international protection,

(b) promoting a balance of effort between Member States in receiving and bearing the consequences of receiving refugees and displaced persons;

(3) measures on immigration policy within the following areas:

(a) conditions of entry and residence, and standards on procedures for the issue by Member States of long term visas and residence permits, including those for the purpose of family reunion,

(b) illegal immigration and illegal residence, including repatriation of illegal residents;

(4) measures defining the rights and conditions under which nationals of third countries who are legally resident in a Member State may reside in other Member States.

Measures adopted by the Council pursuant to points 3 and 4 shall not prevent any Member State from maintaining or introducing in the areas concerned national provisions which are compatible with this Treaty and with international agreements.

Measures to be adopted pursuant to points 2(b), 3(a) and 4 shall not be subject to the five year period referred to above.

Article 73l

1. This Title shall not affect the exercise of the responsibilities incumbent upon Member States with regard to the maintenance of law and order and the safeguarding of internal security.

2. In the event of one or more Member States being confronted with an emergency situation characterised by a sudden inflow of nationals of third countries and without prejudice to paragraph 1, the Council may, acting by qualified majority on a proposal from the Commission, adopt provisional measures of a duration not exceeding six months for the benefit of the Member States concerned.

Article 73m

Measures in the field of judicial cooperation in civil matters having cross-border implications, to be taken in accordance with Article 73o and insofar as necessary for the proper functioning of the internal market, shall include:

(a) improving and simplifying:

- the system for cross-border service of judicial and extrajudicial documents;
- cooperation in the taking of evidence;
- the recognition and enforcement of decisions in civil and commercial cases, including decisions in extrajudicial cases;

(b) promoting the compatibility of the rules applicable in the Member States concerning the conflict of laws and of jurisdiction;

(c) eliminating obstacles to the good functioning of civil proceedings, if necessary by promoting the compatibility of the rules on civil procedure applicable in the Member States.

Article 73n

The Council, acting in accordance with the procedure referred to in Article 73o, shall take measures to ensure cooperation between the relevant departments of the administrations of the Member States in the areas covered by this Title, as well as between those departments and the Commission.

Article 73o

1. During a transitional period of five years following the entry into force of the Treaty of Amsterdam, the Council shall act unanimously on a proposal from the Commission or on the initiative of a Member State and after consulting the European Parliament.

2. After this period of five years:

- the Council shall act on proposals from the Commission; the Commission shall examine any request made by a Member State that it submit a proposal to the Council;
- the Council, acting unanimously after consulting the European Parliament, shall take a decision with a view to providing for all or parts of the areas covered by this Title to be governed by the procedure referred to in Article 189b and adapting the provisions relating to the powers of the Court of Justice.

3. By derogation from paragraphs 1 and 2, measures referred to in Article 73j(2)(b) (i) and (iii) shall, from the entry into force of the Treaty of Amsterdam, be adopted by the Council acting by a qualified majority on a proposal from the Commission and after consulting the European Parliament.

4. By derogation from paragraph 2, measures referred to in Article 73j(2)(b) (ii) and (iv) shall, after a period of five years following the entry into force of the Treaty of Amsterdam, be adopted by the Council acting in accordance with the procedure referred to in Article 189b.

Article 73p

1. Article 177 shall apply to this Title under the following circumstances and conditions: where a question on the interpretation of this Title or on the validity or interpretation of acts of the institutions of the Community based on this Title is raised in a case pending before a court or a tribunal of a Member State against whose decisions there is no judicial remedy under national law, that court or tribunal shall, if it considers that a decision on the question is necessary to enable it to give judgment, request the Court of Justice to give a ruling thereon.

2. In any event, the Court of Justice shall not have jurisdiction to rule on any measure or decision taken pursuant to Article 73j(1) relating to the maintenance of law and order and the safeguarding of internal security.

3. The Council, the Commission or a Member State may request the Court of Justice to give a ruling on a question of interpretation of this Title or of acts of the institutions of the Community based on this Title. The ruling given by the Court of Justice in response to such a request shall not apply to judgments of courts or tribunals of the Member States which have become *res judicata*.

Article 73q

The application of this Title shall be subject to the provisions of the Protocol on the position of the United Kingdom and Ireland and to the Protocol on the position of Denmark and without prejudice to the Protocol on the application of certain aspects of Article 7a of the Treaty establishing the European Community to the United Kingdom and to Ireland.’

ภาคผนวก ข
สาระสำคัญของเชิงกรณีในสนธิสัญญาสิทธิสบอน

AREA OF FREEDOM, SECURITY AND JUSTICE:

63) A Title IV, with the heading "AREA OF FREEDOM, SECURITY AND JUSTICE", shall replace the Title IV on visas, asylum, immigration, and other policies related to free movement of persons. Title IV shall contain the following Chapters:

- Chapter 1: General provisions
- Chapter 2: Policies on border checks, asylum and immigration
- Chapter 3: Judicial cooperation in civil matters
- Chapter 4: Judicial cooperation in criminal matters
- Chapter 5: Police cooperation.

GENERAL PROVISIONS

64) Article 61 shall be replaced by the following Chapter 1 and Articles 61 to 61 I. Article 61 shall also replace the current Article 29 of the Treaty on European Union, Article 61 D shall replace Article 36 thereof, Article 61 E shall replace Article 64(1) of the Treaty establishing the European Community and the current Article 33 of the Treaty on European Union, Article 61 G shall replace Article 66 of the Treaty establishing the European Community and Article 61 H shall take over Article 60 thereof, as set out in point 62 above:

"CHAPTER 1
GENERAL PROVISIONS

ARTICLE 61

1. The Union shall constitute an area of freedom, security and justice with respect for fundamental rights and the different legal systems and traditions of the Member States.
2. It shall ensure the absence of internal border controls for persons and shall frame a common policy on asylum, immigration and external border control, based on solidarity between Member States, which is fair towards third-country nationals. For the purpose of this Title, stateless persons shall be treated as third-country nationals.
3. The Union shall endeavour to ensure a high level of security through measures to prevent and combat crime, racism and xenophobia, and through measures for coordination and cooperation between police and judicial authorities and other competent authorities, as well as through the mutual recognition of judgments in criminal matters and, if necessary, through the approximation of criminal laws.
4. The Union shall facilitate access to justice, in particular through the principle of mutual recognition of judicial and extrajudicial decisions in civil matters.

ARTICLE 61 A

The European Council shall define the strategic guidelines for legislative and operational planning within the area of freedom, security and justice.

ARTICLE 61 B

National Parliaments ensure that the proposals and legislative initiatives submitted under Chapters 4 and 5 comply with the principle of subsidiarity, in accordance with the arrangements laid down by the Protocol on the application of the principles of subsidiarity and proportionality.

ARTICLE 61 C

Without prejudice to Articles 226, 227 and 228, the Council may, on a proposal from the Commission, adopt measures laying down the arrangements whereby Member States, in

collaboration with the Commission, conduct objective and impartial evaluation of the implementation of the Union policies referred to in this Title by Member States' authorities, in particular in order to facilitate full application of the principle of mutual recognition. The European Parliament and national Parliaments shall be informed of the content and results of the evaluation.

ARTICLE 61 D

A standing committee shall be set up within the Council in order to ensure that operational cooperation on internal security is promoted and strengthened within the Union. Without prejudice to Article 207, it shall facilitate coordination of the action of Member States' competent authorities. Representatives of the Union bodies, offices and agencies concerned may be involved in the proceedings of this committee. The European Parliament and national Parliaments shall be kept informed of the proceedings.

ARTICLE 61 E

This Title shall not affect the exercise of the responsibilities incumbent upon Member States with regard to the maintenance of law and order and the safeguarding of internal security.

ARTICLE 61 F

It shall be open to Member States to organise between themselves and under their responsibility such forms of cooperation and coordination as they deem appropriate between the competent departments of their administrations responsible for safeguarding national security.

ARTICLE 61 G

The Council shall adopt measures to ensure administrative cooperation between the relevant departments of the Member States in the areas covered by this Title, as well as between those departments and the Commission. It shall act on a Commission proposal, subject to Article 61 I, and after consulting the European Parliament.

ARTICLE 61 H

Where necessary to achieve the objectives set out in Article 61, as regards preventing and combating terrorism and related activities, the European Parliament and the Council, acting by means of regulations in accordance with the ordinary legislative procedure, shall define a framework for administrative measures with regard to capital movements and payments, such as the freezing of funds, financial assets or economic gains belonging to, or owned or held by, natural or legal persons, groups or non-State entities.

The Council, on a proposal from the Commission, shall adopt measures to implement the framework referred to in the first paragraph.

The acts referred to in this Article shall include necessary provisions on legal safeguards.

ARTICLE 61 I

The acts referred to in Chapters 4 and 5, together with the measures referred to in Article 61 G which ensure administrative cooperation in the areas covered by these Chapters, shall be adopted:

- (a) on a proposal from the Commission, or
- (b) on the initiative of a quarter of the Member States."

BORDER CHECKS, ASYLUM AND IMMIGRATION

65) Articles 62 to 64 shall be replaced by the following Chapter 2 and Articles 62 to 63b. Article 62 shall replace Article 62, paragraphs 1 and 2 of Article 63 shall replace points 1 and 2 of Article 63, paragraph 3 of Article 63 shall replace paragraph 2 of Article 64 and Article 63a shall replace points 3 and 4 of Article 63:

"CHAPTER 2
POLICIES ON BORDER CHECKS,
ASYLUM AND IMMIGRATION

ARTICLE 62

1. The Union shall develop a policy with a view to:
 - (a) ensuring the absence of any controls on persons, whatever their nationality, when crossing internal borders;
 - (b) carrying out checks on persons and efficient monitoring of the crossing of external borders;
 - (c) the gradual introduction of an integrated management system for external borders.
2. For the purposes of paragraph 1, the European Parliament and the Council, acting in accordance with the ordinary legislative procedure, shall adopt measures concerning:
 - (a) the common policy on visas and other short-stay residence permits;
 - (b) the checks to which persons crossing external borders are subject;
 - (c) the conditions under which nationals of third countries shall have the freedom to travel within the Union for a short period;
 - (d) any measure necessary for the gradual establishment of an integrated management system for external borders;
 - (e) the absence of any controls on persons, whatever their nationality, when crossing internal borders.
3. If action by the Union should prove necessary to facilitate the exercise of the right referred to in Article 17(2)(a), and if the Treaties have not provided the necessary powers, the Council, acting in accordance with a special legislative procedure, may adopt provisions concerning passports, identity cards, residence permits or any other such document. The Council shall act unanimously after consulting the European Parliament.
4. This Article shall not affect the competence of the Member States concerning the geographical demarcation of their borders, in accordance with international law.

ARTICLE 63

1. The Union shall develop a common policy on asylum, subsidiary protection and temporary protection with a view to offering appropriate status to any third-country national requiring international protection and ensuring compliance with the principle of *non-refoulement*. This policy must be in accordance with the Geneva Convention of 28 July 1951 and the Protocol of 31 January 1967 relating to the status of refugees, and other relevant treaties.

2. For the purposes of paragraph 1, the European Parliament and the Council, acting in accordance with the ordinary legislative procedure, shall adopt measures for a common European asylum system comprising:

- (a) a uniform status of asylum for nationals of third countries, valid throughout the Union;
- (b) a uniform status of subsidiary protection for nationals of third countries who, without obtaining European asylum, are in need of international protection;
- (c) a common system of temporary protection for displaced persons in the event of a massive inflow;
- (d) common procedures for the granting and withdrawing of uniform asylum or subsidiary protection status;
- (e) criteria and mechanisms for determining which Member State is responsible for considering an application for asylum or subsidiary protection;
- (f) standards concerning the conditions for the reception of applicants for asylum or subsidiary protection;
- (g) partnership and cooperation with third countries for the purpose of managing inflows of people applying for asylum or subsidiary or temporary protection.

3. In the event of one or more Member States being confronted by an emergency situation characterised by a sudden inflow of nationals of third countries, the Council, on a proposal from the Commission, may adopt provisional measures for the benefit of the Member State(s) concerned. It shall act after consulting the European Parliament.

ARTICLE 63a

1. The Union shall develop a common immigration policy aimed at ensuring, at all stages, the efficient management of migration flows, fair treatment of third-country nationals residing

legally in Member States, and the prevention of, and enhanced measures to combat, illegal immigration and trafficking in human beings.

2. For the purposes of paragraph 1, the European Parliament and the Council, acting in accordance with the ordinary legislative procedure, shall adopt measures in the following areas:

- (a) the conditions of entry and residence, and standards on the issue by Member States of long-term visas and residence permits, including those for the purpose of family reunification;
- (b) the definition of the rights of third-country nationals residing legally in a Member State, including the conditions governing freedom of movement and of residence in other Member States;
- (c) illegal immigration and unauthorised residence, including removal and repatriation of persons residing without authorisation;
- (d) combating trafficking in persons, in particular women and children.

3. The Union may conclude agreements with third countries for the readmission to their countries of origin or provenance of third-country nationals who do not or who no longer fulfil the conditions for entry, presence or residence in the territory of one of the Member States.

4. The European Parliament and the Council, acting in accordance with the ordinary legislative procedure, may establish measures to provide incentives and support for the action of Member States with a view to promoting the integration of third-country nationals residing legally in their territories, excluding any harmonisation of the laws and regulations of the Member States.

5. This Article shall not affect the right of Member States to determine volumes of admission of third-country nationals coming from third countries to their territory in order to seek work, whether employed or self-employed.

ARTICLE 63b

The policies of the Union set out in this Chapter and their implementation shall be governed by the principle of solidarity and fair sharing of responsibility, including its financial implications, between the Member States. Whenever necessary, the Union acts adopted pursuant to this Chapter shall contain appropriate measures to give effect to this principle."

JUDICIAL COOPERATION IN CIVIL MATTERS

66) Article 65 shall be replaced by the following Chapter 3 and Article 65:

"CHAPTER 3
JUDICIAL COOPERATION IN CIVIL MATTERS

ARTICLE 65

1. The Union shall develop judicial cooperation in civil matters having cross-border implications, based on the principle of mutual recognition of judgments and of decisions in extrajudicial cases. Such cooperation may include the adoption of measures for the approximation of the laws and regulations of the Member States.

2. For the purposes of paragraph 1, the European Parliament and the Council, acting in accordance with the ordinary legislative procedure, shall adopt measures, particularly when necessary for the proper functioning of the internal market, aimed at ensuring:

- (a) the mutual recognition and enforcement between Member States of judgments and of decisions in extrajudicial cases;
- (b) the cross-border service of judicial and extrajudicial documents;
- (c) the compatibility of the rules applicable in the Member States concerning conflict of laws and of jurisdiction;
- (d) cooperation in the taking of evidence;
- (e) effective access to justice;
- (f) the elimination of obstacles to the proper functioning of civil proceedings, if necessary by promoting the compatibility of the rules on civil procedure applicable in the Member States;
- (g) the development of alternative methods of dispute settlement;
- (h) support for the training of the judiciary and judicial staff.

3. Notwithstanding paragraph 2, measures concerning family law with cross-border implications shall be established by the Council, acting in accordance with a special legislative procedure. The Council shall act unanimously after consulting the European Parliament.

The Council, on a proposal from the Commission, may adopt a decision determining those aspects of family law with cross-border implications which may be the subject of acts adopted by the ordinary legislative procedure. The Council shall act unanimously after consulting the European Parliament.

The proposal referred to in the second subparagraph shall be notified to the national Parliaments. If a national Parliament makes known its opposition within six months of the date of such notification, the decision shall not be adopted. In the absence of opposition, the Council may adopt the decision."

JUDICIAL COOPERATION IN CRIMINAL MATTERS

67) Article 66 shall be replaced by Article 61 G, as set out in point 64 above, and Articles 67 to 69 shall be repealed. The following Chapter 4 and Articles 69 A to 69 E shall be inserted. Articles 69 A, 69 B and 69 D shall replace the current Article 31 of the Treaty on European Union, as set out above in point 51 of Article 1 of this Treaty:

"CHAPTER 4
JUDICIAL COOPERATION IN CRIMINAL MATTERS

ARTICLE 69 A

1. Judicial cooperation in criminal matters in the Union shall be based on the principle of mutual recognition of judgments and judicial decisions and shall include the approximation of the laws and regulations of the Member States in the areas referred to in paragraph 2 and in Article 69 B.

The European Parliament and the Council, acting in accordance with the ordinary legislative procedure, shall adopt measures to:

- (a) lay down rules and procedures for ensuring recognition throughout the Union of all forms of judgments and judicial decisions;
- (b) prevent and settle conflicts of jurisdiction between Member States;
- (c) support the training of the judiciary and judicial staff;
- (d) facilitate cooperation between judicial or equivalent authorities of the Member States in relation to proceedings in criminal matters and the enforcement of decisions.

2. To the extent necessary to facilitate mutual recognition of judgments and judicial decisions and police and judicial cooperation in criminal matters having a cross-border dimension, the European Parliament and the Council may, by means of directives adopted in accordance with the ordinary legislative procedure, establish minimum rules. Such rules shall take into account the differences between the legal traditions and systems of the Member States.

They shall concern:

- (a) mutual admissibility of evidence between Member States;
- (b) the rights of individuals in criminal procedure;
- (c) the rights of victims of crime;
- (d) any other specific aspects of criminal procedure which the Council has identified in advance by a decision; for the adoption of such a decision, the Council shall act unanimously after obtaining the consent of the European Parliament.

Adoption of the minimum rules referred to in this paragraph shall not prevent Member States from maintaining or introducing a higher level of protection for individuals.

3. Where a member of the Council considers that a draft directive as referred to in paragraph 2 would affect fundamental aspects of its criminal justice system, it may request that the draft directive be referred to the European Council. In that case, the ordinary legislative procedure shall be suspended. After discussion, and in case of a consensus, the European Council shall, within four months of this suspension, refer the draft back to the Council, which shall terminate the suspension of the ordinary legislative procedure.

Within the same timeframe, in case of disagreement, and if at least nine Member States wish to establish enhanced cooperation on the basis of the draft directive concerned, they shall notify the European Parliament, the Council and the Commission accordingly. In such a case, the authorisation to proceed with enhanced cooperation referred to in Article 10(2) of the Treaty on European Union and Article 280 D(1) of this Treaty shall be deemed to be granted and the provisions on enhanced cooperation shall apply.

ARTICLE 69 B

1. The European Parliament and the Council may, by means of directives adopted in accordance with the ordinary legislative procedure, establish minimum rules concerning the definition of criminal offences and sanctions in the areas of particularly serious crime with a cross-border dimension resulting from the nature or impact of such offences or from a special need to combat them on a common basis.

These areas of crime are the following: terrorism, trafficking in human beings and sexual exploitation of women and children, illicit drug trafficking, illicit arms trafficking, money laundering, corruption, counterfeiting of means of payment, computer crime and organised crime.

On the basis of developments in crime, the Council may adopt a decision identifying other areas of crime that meet the criteria specified in this paragraph. It shall act unanimously after obtaining the consent of the European Parliament.

2. If the approximation of criminal laws and regulations of the Member States proves essential to ensure the effective implementation of a Union policy in an area which has been subject to harmonisation measures, directives may establish minimum rules with regard to the definition of criminal offences and sanctions in the area concerned. Such directives shall be adopted by the same ordinary or special legislative procedure as was followed for the adoption of

the harmonisation measures in question, without prejudice to Article 61 I.

3. Where a member of the Council considers that a draft directive as referred to in paragraph 1 or 2 would affect fundamental aspects of its criminal justice system, it may request that the draft directive be referred to the European Council. In that case, the ordinary legislative procedure shall be suspended. After discussion, and in case of a consensus, the European Council shall, within four months of this suspension, refer the draft back to the Council, which shall terminate the suspension of the ordinary legislative procedure.

Within the same timeframe, in case of disagreement, and if at least nine Member States wish to establish enhanced cooperation on the basis of the draft directive concerned, they shall notify the European Parliament, the Council and the Commission accordingly. In such a case, the authorisation to proceed with enhanced cooperation referred to in Article 10(2) of the Treaty on European Union and Article 280 D(1) of this Treaty shall be deemed to be granted and the provisions on enhanced cooperation shall apply.

ARTICLE 69 C

The European Parliament and the Council, acting in accordance with the ordinary legislative procedure, may establish measures to promote and support the action of Member States in the field of crime prevention, excluding any harmonisation of the laws and regulations of the Member States.

ARTICLE 69 D

1. Eurojust's mission shall be to support and strengthen coordination and cooperation between national investigating and prosecuting authorities in relation to serious crime affecting two or more Member States or requiring a prosecution on common bases, on the basis of operations conducted and information supplied by the Member States' authorities and by Europol.

In this context, the European Parliament and the Council, by means of regulations adopted in accordance with the ordinary legislative procedure, shall determine Eurojust's structure, operation, field of action and tasks. These tasks may include:

(a) the initiation of criminal investigations, as well as proposing the initiation of prosecutions conducted by competent national authorities, particularly those relating to offences against the

financial interests of the Union;

- (b) the coordination of investigations and prosecutions referred to in point (a);
- (c) the strengthening of judicial cooperation, including by resolution of conflicts of jurisdiction and by close cooperation with the European Judicial Network.

These regulations shall also determine arrangements for involving the European Parliament and national Parliaments in the evaluation of Eurojust's activities.

2. In the prosecutions referred to in paragraph 1, and without prejudice to Article 69 E, formal acts of judicial procedure shall be carried out by the competent national officials.

ARTICLE 69 E

1. In order to combat crimes affecting the financial interests of the Union, the Council, by means of regulations adopted in accordance with a special legislative procedure, may establish a European Public Prosecutor's Office from Eurojust. The Council shall act unanimously after obtaining the consent of the European Parliament.

In the absence of unanimity, a group of at least nine Member States may request that the draft regulation be referred to the European Council. In that case, the procedure in the Council shall be suspended. After discussion, and in case of a consensus, the European Council shall, within four months of this suspension, refer the draft back to the Council for adoption.

Within the same timeframe, in case of disagreement, and if at least nine Member States wish to establish enhanced cooperation on the basis of the draft regulation concerned, they shall notify the European Parliament, the Council and the Commission accordingly. In such a case, the authorisation to proceed with enhanced cooperation referred to in Article 10(2) of the Treaty on European Union and Article 280 D(1) of this Treaty shall be deemed to be granted and the provisions on enhanced cooperation shall apply.

2. The European Public Prosecutor's Office shall be responsible for investigating, prosecuting and bringing to judgment, where appropriate in liaison with Europol, the perpetrators of, and accomplices in, offences against the Union's financial interests, as determined by the regulation provided for in paragraph 1. It shall exercise the functions of prosecutor in the competent courts of the Member States in relation to such offences.

3. The regulations referred to in paragraph 1 shall determine the general rules applicable to the European Public Prosecutor's Office, the conditions governing the performance of its functions, the rules of procedure applicable to its activities, as well as those governing the admissibility of evidence, and the rules applicable to the judicial review of procedural measures taken by it in the performance of its functions.

4. The European Council may, at the same time or subsequently, adopt a decision amending paragraph 1 in order to extend the powers of the European Public Prosecutor's Office to include serious crime having a cross-border dimension and amending accordingly paragraph 2 as regards the perpetrators of, and accomplices in, serious crimes affecting more than one Member State. The European Council shall act unanimously after obtaining the consent of the European Parliament and after consulting the Commission."

POLICE COOPERATION

68) The following Chapter 5 and Articles 69 F, 69 G and 69 H shall be inserted. Articles 69 F and 69 G shall replace the current Article 30 of the Treaty on European Union, and Article 69 H shall replace Article 32 thereof, as set out above in point 51 of Article 1 of this Treaty:

"CHAPTER 5
POLICE COOPERATION

ARTICLE 69 F

1. The Union shall establish police cooperation involving all the Member States' competent authorities, including police, customs and other specialised law enforcement services in relation to the prevention, detection and investigation of criminal offences.
2. For the purposes of paragraph 1, the European Parliament and the Council, acting in accordance with the ordinary legislative procedure, may establish measures concerning:
 - (a) the collection, storage, processing, analysis and exchange of relevant information;
 - (b) support for the training of staff, and cooperation on the exchange of staff, on equipment and on research into crime-detection;
 - (c) common investigative techniques in relation to the detection of serious forms of organised crime.
3. The Council, acting in accordance with a special legislative procedure, may establish measures concerning operational cooperation between the authorities referred to in this Article. The Council shall act unanimously after consulting the European Parliament.

In case of the absence of unanimity in the Council, a group of at least nine Member States may request that the draft measures be referred to the European Council. In that case, the procedure in the Council shall be suspended. After discussion, and in case of a consensus, the European Council shall, within four months of this suspension, refer the draft back to the Council for adoption.

Within the same timeframe, in case of disagreement, and if at least nine Member States wish to establish enhanced cooperation on the basis of the draft measures concerned, they shall notify the European Parliament, the Council and the Commission accordingly. In such a case, the authorisation to proceed with enhanced cooperation referred to in Article 10(2) of the Treaty on European Union and Article 280 D(1) of this Treaty shall be deemed to be granted and the provisions on enhanced cooperation shall apply.

The specific procedure provided for in the second and third subparagraphs shall not apply to acts which constitute a development of the Schengen *acquis*.

ARTICLE 69 G

1. Europol's mission shall be to support and strengthen action by the Member States' police authorities and other law enforcement services and their mutual cooperation in preventing and combating serious crime affecting two or more Member States, terrorism and forms of crime which affect a common interest covered by a Union policy.

2. The European Parliament and the Council, by means of regulations adopted in accordance with the ordinary legislative procedure, shall determine Europol's structure, operation, field of action and tasks. These tasks may include:

(a) the collection, storage, processing, analysis and exchange of information, in particular that forwarded by the authorities of the Member States or third countries or bodies;

(b) the coordination, organisation and implementation of investigative and operational action carried out jointly with the Member States' competent authorities or in the context of joint investigative teams, where appropriate in liaison with Eurojust.

These regulations shall also lay down the procedures for scrutiny of Europol's activities by the European Parliament, together with national Parliaments.

3. Any operational action by Europol must be carried out in liaison and in agreement with the authorities of the Member State or States whose territory is concerned. The application of coercive measures shall be the exclusive responsibility of the competent national authorities.

ARTICLE 69 H

The Council, acting in accordance with a special legislative procedure, shall lay down the conditions and limitations under which the competent authorities of the Member States referred to in Articles 69 A and 69 F may operate in the territory of another Member State in liaison and in agreement with the authorities of that State. The Council shall act unanimously after consulting the European Parliament."

ภาคผนวก ค
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

Interview Questions

Interview questions is one of the research tools designed to fulfill a goal-oriented framework of “Guideline of ASEAN Community Common Visa Processing”.

Interview Questions is used for inquiring samplers from the Schengen Countries, composed of Embassy representatives of Finland, Hungary, Luxembourg, Spain, Sweden and Switzerland.

1. Principles and ideas of participation in the Schengen Visa
2. Values and benefits from the Schengen Visa
3. Impacts of tourism on different ways after joining the Schengen Visa
 - The impact of tourism on the economic (Positive Impacts/ Negative Impacts)
 - The impact of tourism on the society (Positive Impacts/ Negative Impacts)
 - The impact of tourism on the culture (Positive Impacts/ Negative Impacts)
 - The impact of tourism on the environment (Positive Impacts/ Negative Impacts)
4. Obstacles and problems in the field of tourism after joining the Schengen Visa in physical, social, cultural, traditional and other aspects with some suggestions included.
5. What are your opinions on developing the Schengen Visa system for higher efficiency?
6. Do you have any suggestions on how to use a Schengen Visa?

Interview Questions

Interview questions is one of the research tools designed to fulfill a goal-oriented framework of “Guideline of ASEAN Community Common Visa Processing”.

Interview Questions is designed for collecting information from an ASEAN Community’s exemplars, consisting of embassy representatives from Indonesia, Malaysia, Philippines, Singapore and delegates from the Department of ASEAN Affairs, Ministry of Foreign Affairs of Thailand.

1. What ASEAN member countries will benefit from attending the ASEAN Common Visa?
2. How do you comment on readiness of ASEAN in the preplanned implementation of the ASEAN Common Visa in 2015?
3. How do you comment on the impacts of tourism after the implementation of the ASEAN Common Visa on these following perspectives?
 - The impact of tourism on the economic (Positive Impacts/ Negative Impacts)
 - The impact of tourism on the society (Positive Impacts/ Negative Impacts)
 - The impact of tourism on the culture (Positive Impacts/ Negative Impacts)
 - The impact of tourism on the environment (Positive Impacts/ Negative Impacts)
4. How do you comment on the incoming problems in tourism industry after the utilization of the ASEAN Common Visa system?
 - Epidemic problems and suggestions
 - Transnational crime problems / human trafficking problems and suggestions
 - Terrorism problems and suggestions
 - Drug problems and suggestions

ภาคผนวก ง
หนังสือขอความอนุเคราะห์

No.0512.24/01560

Faculty of Sports Science
Chulalongkorn University
Rama I Rd., Phatumwan,
Bangkok 10330, THAILAND

October 29, 2012

Subject: Request an interview with The Ambassador of Malaysia

Dear Mr. Ambassador,

I am writing this letter to certify that Miss Junjira THITICHAYANUWAT is a Master student in Management of Recreation Tourism, Faculty of Sports Science, Chulalongkorn University. She is now doing a research under the title of "Guidelines of ASEAN Community Common Visa Processing" which is a partial fulfillment of the requirement of her study at the Faculty of Sports Science, Chulalongkorn University under a supervision of Prof. Dr. Sombat KARNJANAKIT.

In the process of her research, she needs to interview with key informants who can provide insightful information regarding to ASEAN Common Visa the question used for the interview are attached with this letter. Should you have any further questions, please contact Miss THITICHAYANUWAT at 0840824666 or junjira.t@student.chula.ac.th

Your kind consideration for the interview is extremely appreciated and grateful.

Yours sincerely,

A handwritten signature in cursive script, reading "Chanichai Intiraporn".

Assis. Prof. Chanichai Intiraporn
Dean

No.0512.24/01561

Faculty of Sports Science
Chulalongkorn University
Rama I Rd., Phatumwan,
Bangkok 10330, THAILAND

October 31, 2012

Subject: Request an interview with the Education and Culture Attache of the Indonesian Embassy

Dear Dr. Yunardi,

I am writing this letter to certify that Miss Junjira THITICHAYANUWAT is a Master student in Management of Recreation Tourism, Faculty of Sports Science, Chulalongkorn University. She is now doing a research under the title of "Guidelines of ASEAN Community Common Visa Processing" which is a partial fulfillment of the requirement of her study at the Faculty of Sports Science, Chulalongkorn University under a supervision of Prof. Dr. Sombat KARNJANAKIT.

In the process of her research, she needs to interview with key informants who can provide insightful information regarding to ASEAN Common Visa the question used for the interview are attached with this letter. Should you have any further questions, please contact Miss THITICHAYANUWAT at 0840824666 or junjira.t@student.chula.ac.th

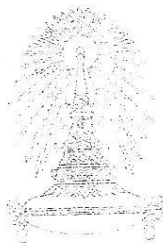
Your kind consideration for the interview is extremely appreciated and grateful.

Yours sincerely,

A handwritten signature in cursive script, reading "Chanichai Intiraporn".

Assis. Prof. Chanichai Intiraporn

Dean

No.0512.24/01616

Faculty of Sports Science
Chulalongkorn University
Rama I Rd., Phatumwan,
Bangkok 10330, THAILAND

November 12, 2012

Subject: Request an interview with the First Secretary and Consul General of the Philippine Embassy

Dear Mr. Edgar Badajos,

I am writing this letter to certify that Miss Junjira THITICHAYANUWAT is a Master student in Management of Recreation Tourism, Faculty of Sports Science, Chulalongkorn University. She is now doing a research under the title of "Guidelines of ASEAN Community Common Visa Processing" which is a partial fulfillment of the requirement of her study at the Faculty of Sports Science, Chulalongkorn University under a supervision of Prof. Dr. Sombat KARNJANAKIT.

In the process of her research, she needs to interview with key informants who can provide insightful information regarding to ASEAN Common Visa the question used for the interview are attached with this letter. Should you have any further questions, please contact Miss THITICHAYANUWAT at 0840824666 or junjira.t@student.chula.ac.th

Your kind consideration for the interview is extremely appreciated and grateful.

Yours sincerely,

A handwritten signature in cursive script, reading "Chaninchai Intiraporn".

Assist. Prof. Dr. Chaninchai Intiraporn
Dean

No.0512.24/ 01617

Faculty of Sports Science
Chulalongkorn University
Rama I Rd., Phatumwan,
Bangkok 10330, THAILAND

November 12, 2012

Subject: Request an interview with the Head of Migration Section of the Swedish Embassy

Dear Mrs. Cecilia STAL,

I am writing this letter to certify that Miss Junjira THITICHAYANUWAT is a Master student in Management of Recreation Tourism, Faculty of Sports Science, Chulalongkorn University. She is now doing a research under the title of "Guidelines of ASEAN Community Common Visa Processing" which is a partial fulfillment of the requirement of her study at the Faculty of Sports Science, Chulalongkorn University under a supervision of Prof. Dr. Sombat KARNJANAKIT.

In the process of her research, she needs to interview with key informants who can provide insightful information regarding to ASEAN Common Visa the question used for the interview are attached with this letter. Should you have any further questions, please contact Miss THITICHAYANUWAT at 0840824666 or junjira.t@student.chula.ac.th

Your kind consideration for the interview is extremely appreciated and grateful.

Yours sincerely,

A handwritten signature in black ink, appearing to read "Chaninchai Intiraporn".

Assist. Prof. Dr. Chaninchai Intiraporn
Dean

No.0512.24/01.29

Faculty of Sports Science
Chulalongkorn University
Rama I Rd., Phatumwan,
Bangkok 10330, THAILAND

November 16, 2012

Subject: Request an interview with the Second Secretary and Consul of the Hungarian Embassy

Dear Mr. Lorand ENDREFFY,

I am writing this letter to certify that Miss Junjira THITICHAYANUWAT is a Master student in Management of Recreation Tourism, Faculty of Sports Science, Chulalongkorn University. She is now doing a research under the title of "Guidelines of ASEAN Community Common Visa Processing" which is a partial fulfillment of the requirement of her study at the Faculty of Sports Science, Chulalongkorn University under a supervision of Prof. Dr. Sombat KARNJANAKIT. In the process of her research, she needs to interview with key informants who can provide insightful information regarding to ASEAN Common Visa the question used for the interview are attached with this letter. Should you have any further questions, please contact Miss THITICHAYANUWAT at 0840824666 or junjira.t@student.chula.ac.th

Your kind consideration for the interview is extremely appreciated and grateful.

Yours sincerely,

A handwritten signature in cursive script, reading "Chaninchai Intiraporn".

Assist. Prof. Dr. Chaninchai Intiraporn
Dean

No.0512.24/๐๒๒๐๒๒

Faculty of Sports Science
Chulalongkorn University
Rama I Rd., Pathumwan,
Bangkok 10330, THAILAND

November 20, 2012

Subject: Request an interview with the First Secretary (Consular Affairs) of the Finnish Embassy

Dear Ms. Pirjo LEINO,

I am writing this letter to certify that Miss Junjira THITICHAYANUWAT is a Master student in Management of Recreation Tourism, Faculty of Sports Science, Chulalongkorn University. She is now doing a research under the title of "Guideline of ASEAN Community Common Visa Processing" which is a partial fulfillment of the requirement of her study at the Faculty of Sports Science, Chulalongkorn University under a supervision of Prof. Dr. Sombat KARNJANAKIT.

The objective and the guideline of the dissemination for this research are as following;

1. This research is now doing by a Master student, Miss Junjira THITICHAYANUWAT and it is a partial fulfillment of the requirement of her thesis in a Master Degree. This research is not neither collected for the benefit of any organization nor any agency. Anyway, the research is not funded granted from external organization.

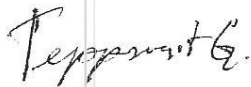
2. This research planned to be presented to the international academic journal in order to publish and reveal for the benefit of public and the person who interested in. The publication of the research with the national or the international academic journal is the regulation as the basis for graduation of Master Degree at Chulalongkorn University. As the proposal of the researcher, this research of this thesis will be presented to the Journal of Asian Society for Physical Education, Sport and Dance for publication and also dissemination after its completion. In the meantime, if this research is refused by the Journal of Asian Society for Physical Education, Sport and Dance, the researcher has a willing to present to the Asian Review of Chulalongkorn University for its publication and dissemination consecutively.

3. The interview form is a part of research process to collect information which is designed for having 2 processes to collect; the documentary research and the in-depth interview. In the part of the in-depth interview, the research aims to analyze and to summary based on the content of interview and it will be involved with the information which obtained from the other insightful information before definitive conclusion. The researcher propose that the result of this research will be effected and benefited for the guideline of the readiness for Thailand and also ASEAN community countries to combine ASEAN Visa by studying the process of Schengen Visa as for the case study.

In the process of her research, she needs to interview with key informants who can provide insightful information regarding to Schengen Visa as attached. Should you have any further questions, please contact Miss THITICHAYANUWAT at 0840824666 or junjira.t@student.chula.ac.th

Your kind consideration for the interview is extremely appreciated and grateful.

Yours sincerely,

Associate Professor Tepprasit Gulthawatvichai
Deputy Dean
Acting Dean Faculty of Sports Science

ที่ ศธ ๐๕๑๒.๒๔/ นศษ

คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพระราม ๑ ปทุมวัน กทม. ๑๐๓๓๐

๓๑ มกราคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขอลงความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลงานวิจัย

เรียน นักการทูตชำนาญการ (คุณอนันต์ พิกุลทิพย์สาคร์)

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. โครงร่างวิทยานิพนธ์
๒. แบบสัมภาษณ์

ด้วยนางสาวจันจิรา จูติชญาวัฒน์ นิสิตระดับมหาบัณฑิต ชั้นปีที่ ๒ แขนงวิชาการจัดการ
นันทนาการการท่องเที่ยว คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้รับอนุมัติโครงร่างวิทยานิพนธ์
เรื่อง "แนวทางการจัดทำกรรมาธิ์ซ่าของประชาคมอาเซียน" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา ภายใต้การควบคุมของ ศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ
กาญจนกิจ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

เพื่อให้การศึกษาวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงและผ่านไปได้อย่างดี ในการนี้ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์
ให้นางสาวจันจิรา จูติชญาวัฒน์ เข้าทำการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ท่านในวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๕๖
ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะเป็นผู้ประสานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลวิจัย จักเป็นพระคุณยิ่ง
และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ กาญจนกิจ)
ประธานหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
การจัดการนันทนาการการท่องเที่ยว

หน่วยจัดการศึกษา งานวิชาการและวิจัย

โทร. ๐-๒๒๑๘-๑๐๔๐

โทรสาร ๐-๒๒๑๘-๑๐๔๐

No.0512.24/00189

Faculty of Sports Science
Chulalongkorn University
Rama I Rd., Phatumwan,
Bangkok 10330, THAILAND

February 8, 2013

Subject: Request an interview with the First Secretary and Consul of the Embassy of Spain in Bangkok

Dear Mrs. Ana María Alonso Giganto,

I am writing this letter to certify that Miss Junjira THITICHAYANUWAT is a Master student in Management of Recreation Tourism, Faculty of Sports Science, Chulalongkorn University. She is now doing a research under the title of "Guideline of ASEAN Community Common Visa Processing" which is a partial fulfillment of the requirement of her study at the Faculty of Sports Science, Chulalongkorn University under a supervision of Prof. Dr. Sombat KARNJANAKIT. In the process of her research, she needs to interview with key informants who can provide insightful information regarding to Schengen Visa as attached. Should you have any further questions, please contact Miss THITICHAYANUWAT at 0840824666 or junjira.t@student.chula.ac.th

Your kind consideration for the interview is extremely appreciated and grateful.

Yours sincerely,

A handwritten signature in black ink, appearing to read "Chaninchai".

Assist. Prof. Dr. Chaninchai Intiraporn
Dean

No.0512.24/00190

Faculty of Sports Science
Chulalongkorn University
Rama I Rd., Phatumwan,
Bangkok 10330, THAILAND

February 8, 2013

Subject: Request an interview with the First Secretary of the Luxembourg Embassy in Bangkok

Dear Mr. Paul Kirtz,

I am writing this letter to certify that Miss Junjira THITICHAYANUWAT is a Master student in Management of Recreation Tourism, Faculty of Sports Science, Chulalongkorn University. She is now doing a research under the title of "Guideline of ASEAN Community Common Visa Processing" which is a partial fulfillment of the requirement of her study at the Faculty of Sports Science, Chulalongkorn University under a supervision of Prof. Dr. Sombat KARNJANAKIT. In the process of her research, she needs to interview with key informants who can provide insightful information regarding to Schengen Visa as attached. Should you have any further questions, please contact Miss THITICHAYANUWAT at 0840824666 or junjira.t@student.chula.ac.th

Your kind consideration for the interview is extremely appreciated and grateful.

Yours sincerely,

A handwritten signature in black ink, appearing to read "Chaninchai Intiraporn". The signature is fluid and cursive, with a long horizontal stroke at the end.

Assist. Prof. Dr. Chaninchai Intiraporn
Dean

No.0512.24/00191

Faculty of Sports Science
Chulalongkorn University
Rama I Rd., Phatumwan,
Bangkok 10330, THAILAND

February 8, 2013

Subject: Request an interview with the Minister of the Embassy of Switzerland in Thailand

Dear Mr. Lukas Gasser,

I am writing this letter to certify that Miss Junjira THITICHAYANUWAT is a Master student in Management of Recreation Tourism, Faculty of Sports Science, Chulalongkorn University. She is now doing a research under the title of "Guideline of ASEAN Community Common Visa Processing" which is a partial fulfillment of the requirement of her study at the Faculty of Sports Science, Chulalongkorn University under a supervision of Prof. Dr. Sombat KARNJANAKIT. In the process of her research, she needs to interview with key informants who can provide insightful information regarding to Schengen Visa as attached. Should you have any further questions, please contact Miss THITICHAYANUWAT at 0840824666 or junjira.t@student.chula.ac.th

Your kind consideration for the interview is extremely appreciated and grateful.

Yours sincerely,

A handwritten signature in black ink, appearing to read "Chaninchai Intiraporn".

Assist. Prof. Dr. Chaninchai Intiraporn
Dean

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

ชื่อ-นามสกุล	นางสาวจันจิรา จูดิชญาวัฒน์
วันเดือนปีเกิด	29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2530
ประวัติการศึกษา	<ul style="list-style-type: none"> - เข้ารับการศึกษาต่อในหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา (แขนงวิชาการจัดการนันทนาการ การท่องเที่ยว) คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2554 - นิเทศศาสตรบัณฑิต (นิเทศศาสตร์) (เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง) คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต, 2551 - จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนราชสิมาวิทยาลัย จังหวัดนครราชสีมา, 2547